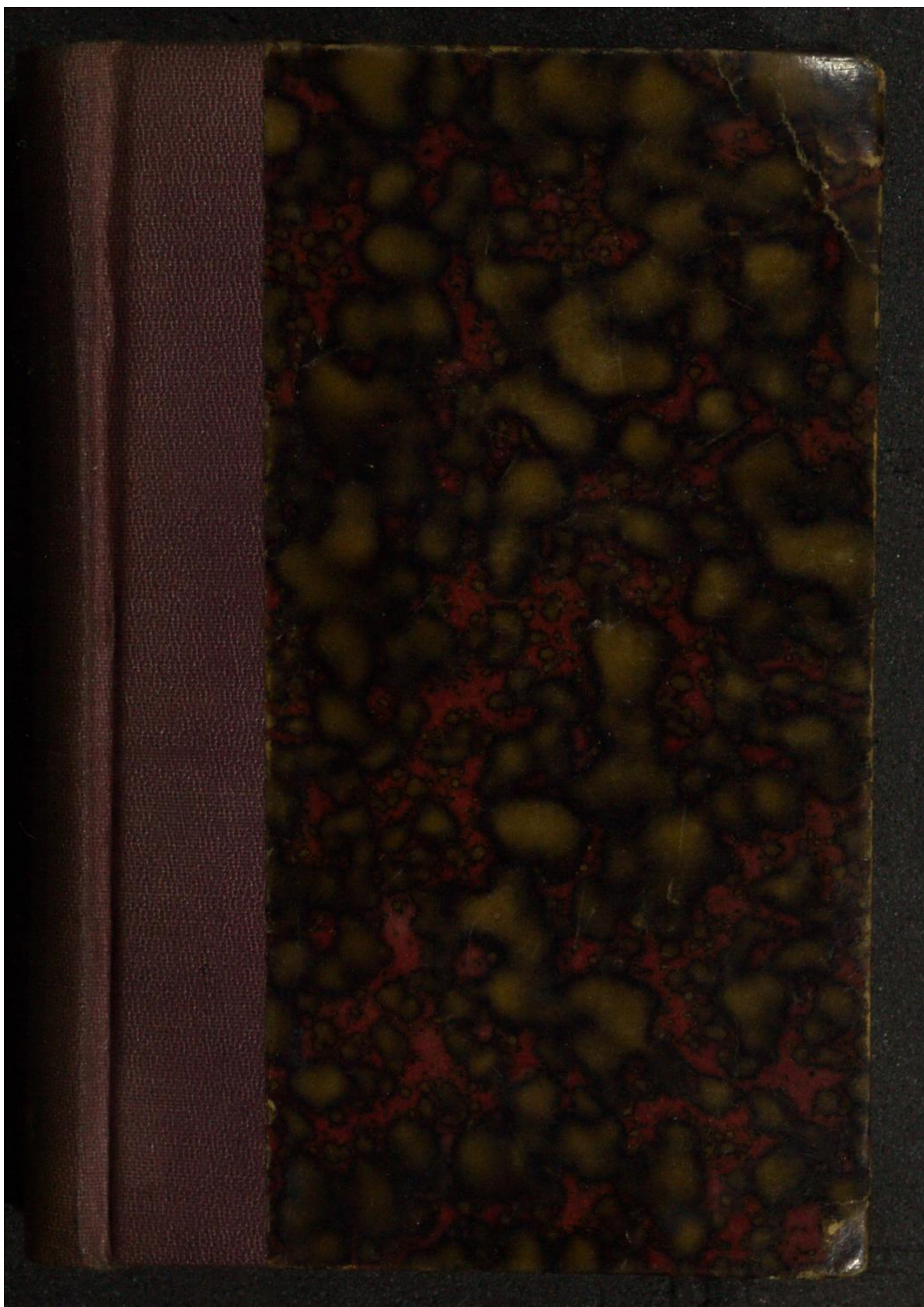
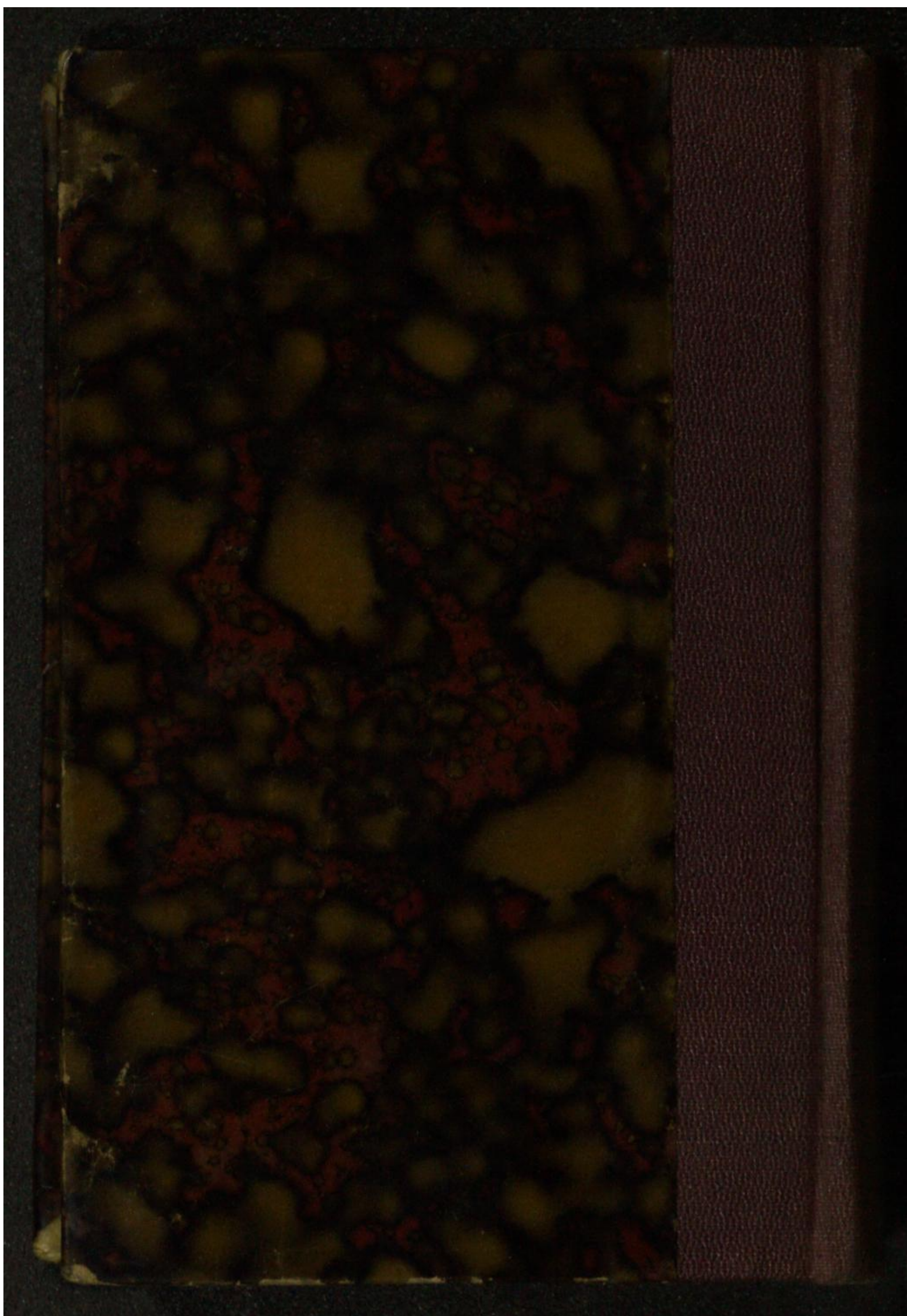



SYLVII
PHARMACOPŒA
1548









27092

17/10/11

PHARMACOPOEAE, IACOBI SYLVII MEDICI Libri tres, his, qui artem Medicam, & Pharmacopœã tractant exercéntque, maximè necessarij.

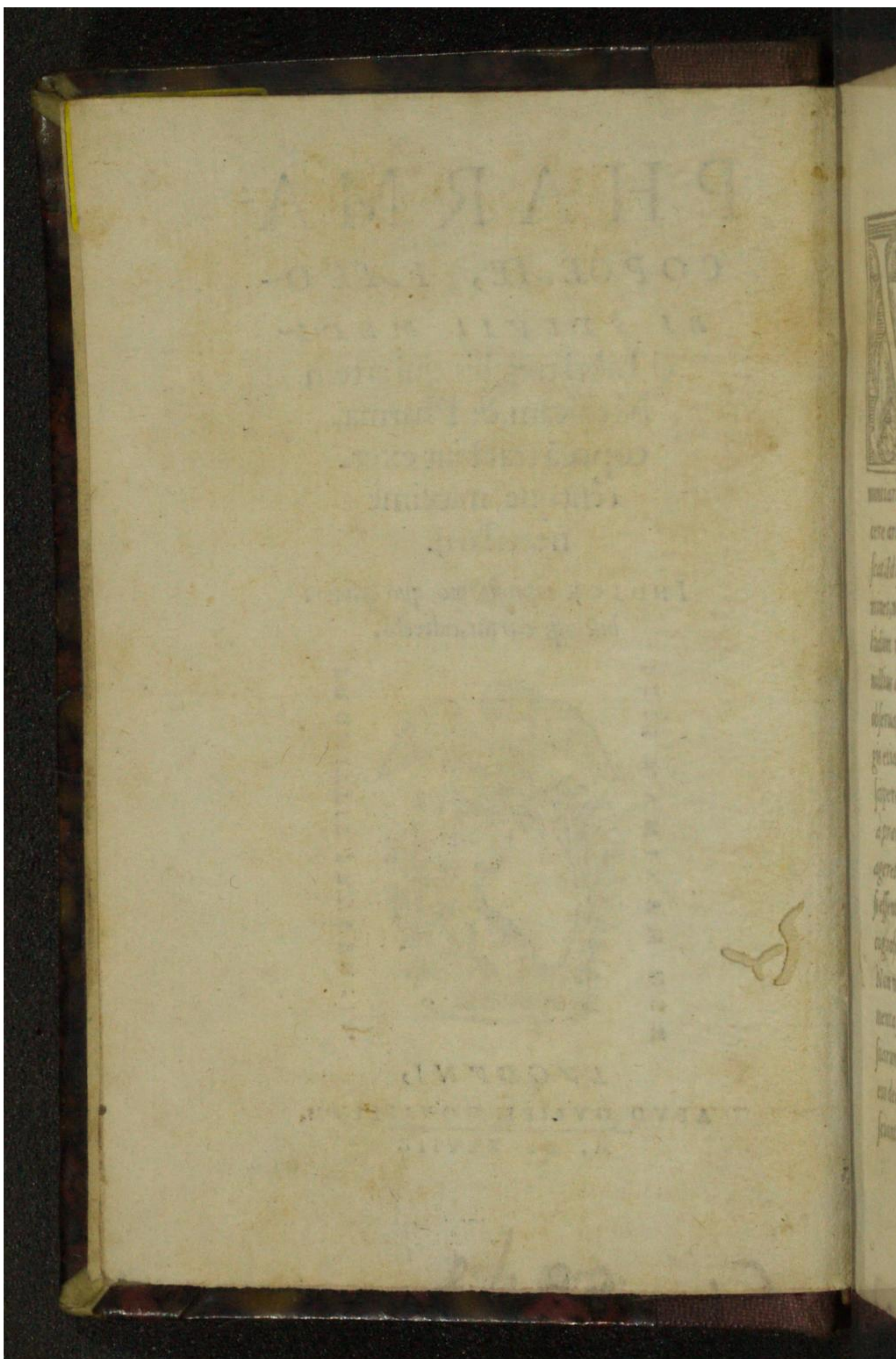
INDICE copiosissimo, quo quidem hucusq; caruit, adiecto.

REM MAXIMAM SIBI



PROMITTIT PRVDENTIA.

LVGDVNI,
APVD GVLIEL. ROVILLIVM.
M. D. XLVIII.



AD LECTOREM.



T RECTE est ueterum sermone celebrata sententia. Quam quisque nouit artem, hanc exerceat unã atque excolat, & totus in ea uersetur, sic rectè nũc pronuntiari posse mihi persuadeo, quã quisque exercere artem constituit, hanc accurate prius pernoscat. Id quod si hodie diligentius obseruarent homines, non tam multi repentè fierent medici, nulládum medicinæ parte illis probè peruestigata, nullius adhuc morbi curatione apud præceptores obseruata. Cum tamen esset è re ipsorum: sed magis etiam ægrorum, si nullum omnino affectum susciperent curandum, quem non antè obseruassent à præceptoribus curatum. Quam rectè cũ ægris ageretur, si hac ætate qui medicinam factitant, si essent antè sub præceptoribus instituti affectus cognoscere, illis occurrere, futura prænuntiare. Non mediusfidius per hominum mortes, experimenta sic agerent imperiti adhuc, & rerũ omniũ suarum rudes medici: tam quæstus auidi, ut quid eos deceat ignorent, quid famam perstringat nesciant, ut interim animæ detrimentum taceam.

Vbi enim medicas nescio quas praeceptiunculas memoria didicerint, ac medicamentorum certas quasdam scripturas, se medicos profitentur. Illis est satis scire antidotũ, catholicum uerbi gratia, humorum omnium redundantiam uacuare, cum ignorent, quibus, & quanta singulorum mensura constet, quæ singulorũ sit facultas, quæ horũ cum illis sic mistorũ: eademque in cæteris medicamentis cõpositis utuntur, ignorãtiæ impostura. Quid per deum immortalẽ hoc hominis portẽto, se medicum mẽtiente, est reipublicæ pestilentius? quod nota censoria dignũ magis est facinus? Cur leges cessatis in hos carnifices, ut meriti sunt, animaduertere? An nondum extant quæ hanc capitalem inscitiam puniant, & nouo uindictæ exẽplo coërceant? aut si hæc peccãdi licentia impunè permittitur, cur non modo ex typographorũ prælis, sed omni omnium hominũ ordine in medicinam non conuolatur? Sed Deus optime maximè nobis largire meliora, & indoctis his carnificibus ignorantiæ suæ consciẽtiam oppone, ut facinorũ tam indignorum pœnitẽtia confusi, in ordinẽ suum redigãtur. Iam ab hac arena explosis circulatoribus istis, rem medicã sincerè tractaturo nõ soli pharmacopœo necessariã esse hanc medicinæ partem quæ simplicia deligit, ad compositionẽ præparat, & denique fœliciter cõmiscet, docere aggredior.

si

si enim pharmacopœi fides tibi suspecta est, uelisque ob id ipsi simplicia deligēti, præparāti, miscenti, adesse, quid ex hoc studio emolumēti consequere, nisi hæc tu ut ille pernoscas? imò quam tibi infamiæ notam imprudēs inuris, dum ignarus horum simplicium medicamentorū, tanquam asinus quidā ad omnia eius rogata auribus motis uelut annuis. Quid quod tibi sæpe etiā uolens pharmacopœus illudit, & mea sentētia iustißimè, dum coryli nucamētum pro pipere longo ostentat, dum centaurij magni radicem pro rha pontico, dum acorum palustrem nostrū pro Indico & uerò porrigit, sed uitia hæc tolerabilia sunt. Pro Helleboro autē nigro, Arabum napellum, aconiti genus quibusdā, hodie propè ab omnibus pharmacopœis substitui quis ferat? an non communis est utrique medicorū & aromaticorū ordini ignorantia & culpa? Venia dignior est impostura, cum aristolochiam clematitim nobis frequētem pro duabus alijs rarioribus supponunt: indignior cùm scāmonium crudū pro cocto miscent, aut largius quàm scriptura medicamēti postulet, medicamētis immiscent, aut etiā cùm alicuius ex tithymalis lac miscent pro scammonio. Quæ errata cæteráque omnia in medicamētorum mistione cōmitti solita si uellem persequi, longior Iliade nostra procederet oratio. At ut donemus medico ad cōponen-

dum nihil opus esse diligenti ista in simplicibus medicamentis deligendis, parandis, & miscendis exercitatione, iam pharmacopœo commissa: ad pernoscendum autem compositi uires, omnia hæc illi ad unguem sunt pernoscẽda: si enim unius simplicis improbitas totam sæpè cõpositionẽ uitiat, ut abundè in methodo medicamenta cõponendi docuimus, an parui esse tibi debet singulorũ simplicium delectus, si item præparationis ratio simplicium uires auget, minuit, abolet, nouas acquirit, ut libro secundo explicauimus: quã tu horum ignarus facultatem toti medicamẽto tribues? Si denique mistionis modus ex eadem materia unguentum, ceratum, emplastrum efficiat an tibi est negligendus? Crede mihi absurdißimus est, ac sæpè ridiculus, qui medicinam facit, harũ rerum ignarus, non dico quoties medici imperiti enumerata simpliciũ turba subscribãt, fiat emplastrũ, uel aliud, cum tamen ad hanc medicamenti formam scripta illa simplicia nunquã ueniant. Quæ res medicum pharmacopœo ignorãtiæ suspectum meritò reddit. Præterea multos me uidisse tam harum rerũ imperitos, ut cum in officinas diuertißent pharmacopœorũ, non modo simplicia usu ipsis quotidiano celebrata non agnouiße, sed neque composita medicamẽta illis propè continenter in ore & calamo uersata nouiße mollia ne

esse

essent, an solida, an non, id est ignorantia rerum maximè necessariarum craßißima? Quam ne exuant plærique à medici dignitate alienum putant in medicamentarias officinas diuertere, ibi aliquãdiu sedere, quæ cõponuntur obseruare, quæ consuetudo, ut in Gallia Narbonẽsi est antiquissima, utinam hîc saltem nunc inciperet ac procederet, spectarent medici quàm fœdè frequẽter labuntur ob compositorum iniquitatẽ, & fortasse sua dignitate, si sciẽtia id minimè possent sua, indoctos, aut improbos pharmacopœos à parua cõpositione deterrerent. Hæc prolixius à me scripta quàm rei natura postulet, fortasse ineptus aliquis calumniabitur: cùm tamen res ipsa longißimam efflagitet orationem, quæ profligata multorum ignorantia, omnes medici nomine dignandos in id studium impellere posset, ne postbac esset accusationi locus. Faxit Deus, ut quisque quam exercet artem pernoscat, & medicus nihil eorum ignoret, quæ ad morbos citò & tutò curandos utilia, uel necessaria esse consueuerunt. Porrò medicũ omnia hæc intelligere oportet, nõ ut in opus pharmacopœorum euadat (nisi si quando horum desyderio cogatur aliquid huius artis moliri) sed ut componenti pharmacopœo poßit non modò adesse, sed etiam præesse, nec huius disciplinæ ignarus quotidie describat simplicia

quæ in emplastrum cogi iubeat, cum ex his quiduis potius quàm emplastrum perfici queat, quomodo cum amphora cœpit formari, currente rota cur urceus exit?

Viue, uale lector, siquid scis rectius istis,
Candidus imperti: si non, his utere gratus.

DE PHARMACOPOEI *officio.*

QVANQVAM *plurima cum medico habet cõmunia pharmacopœus, prudentiam natura insitam, medicamẽtorum absolutam cognitionem, diligentiam in his omnibus quæ suarum sunt partium maximam, probitatem: tamen non pauca ipsi propemodum propria uidentur, quæ tamen aliquando & medicorum fuerũt cum ipsi medicamenta parabant, id quod Galenum fecisse passim scripta ipsius loquuntur. Eius generis sunt medicamentorum delectus, ratione & experientia summa quæsitus: deinde seruandi hæc modus, & tempus quo uigent, aut iam uiribus effœta sunt ac exanimata. Item qua ratione unumquodque sit utendum, siue illud ipsum per se, siue cum alijs coquendo & terendo, uel alia ratione præparando. Sit præterea doctus grammaticam, ut compositiones ueterum, & scripturas*

medicorum quotidianas intelligat; in quibus si quid interdum hi scripserint largius aut parcius, aut ingratius quàm ægro huic competere coniectet pharmacopœus, medicum amicè admoneat. Volumus præterea pharmacopœum artē omnē medicamenta deligendi, præparandi, & componendi callere, cultu mediocri contentum, hilarem, facetum, diligentem in rem ægrorum: non auarum, non libidinosum, non ebriosum, non contentiosum. Quæ iterum illi cum medico sunt cõmunia, ut Hippocrates docuit libro de medici officio. Quibus animi & corporis, & fortunæ dotibus si præditus erit pharmacopœus, nihil inconsulto medico perito, cuiquam propinabit, præsertim magnarum uirium, sed neque quantũuis paruarum, cum horum uires nesciat: & plærunque auxilia, hæc quamuis, ut uidetur, imbecilla, tamen quantitate, qualitate, tempore insalubria, magnorum sæpè morborum sunt occasio, & legitimam curandi rationem peruertunt, dum sub his curatum corpus remedia iam maiora, sed idonea non feret. Nihil etiam uel amore, uel odio, uel metu, uel pretio, uel ignorantia peccabit: neque uenena abortum facientia; exoleta, adulterina, aut supposititia unquam exhibebit: sed medicum doctum consulet quodnam simplex, aut compositum illius pœnuria uolet substitui. Non

augebit medicamenti alicuius ualentis quantitatem, ut uacuatione hinc largiore ſequuta dicatur medicamēta habere præſtantiora. Quam uellem huius ætatis pharmacopœos ad hanc ſe uelut canonem conformare, & medicos ad ſuum: Non eſſet cur hodie tam neglecta iaceret medicina, etiam multorum probris lacerata. Deum optimum maximum ſupplex oro, & obteſtor, ut aliquando id ſtudium in mentes medicorum & pharmacopœorū immittat, ut eſſe quiſque quàm uideri aut dici malit optimus, uel medicus, uel pharmacopœus. Quodſi diuinam illam gratiam neglexerint, faxit Deus, ut regia cenſura in eos aliquando animaduertatur, qui artem prius exercent quàm pernouerint, hominum corpori tam ſalubrem, cùm rectè obitur: tam inſalubrē & pernicioſam, cùm inſcienter tractatur.

DE MEDICAMENTORVM SIMPLICIVM DELECTV RITE FACIENDO, LIBER PRIMVS.



QVOS tres libros his mensibus proximis sum pollicitus ad modũ rectè medicamenta componendi pertinentes, præstare aggredior. Primum scilicet, de accurato medicamentorum simplicium delectu: Alterum de legitima ipsorum præparatione: Postremum, de modo miscendi medicamẽta componi idonea. Quod verò ad primum laborem mihi propositum attinet, quanquam rectè à Mesuæ tradita est methodus medicamenta purgãtia deligẽdi, & quam facilè ad alia quoque medicamẽta deligenda transferre posit lector non indoctus: tamẽ paucis visum mihi est eã methodũ illustrare, & planiorem reddere locis aliquot communibus, à Mesue post Dioscoridẽ, & Galenum obseruatis, nostro autem cõmentario

latius effusis: quanquam & à me non pauca in hanc rem sunt dicta initio methodi medicamenta componendi: sed tamen quæ nũc trademus, neque bis dicta, neque ociosa facilè intelliges, si ea legeris attentius. Delectus itaque medicamentorum simplicium, vt aliarum rerum plurimarum præcipuæ sumitur ab ipsorũ substantia, quantitate, qualitate, actione, situ, & tempore. Quædam enim ipsorum præstantiora sunt, si crassæ sint substantiæ: alia, tenuis: nõnulla, densæ: alia, raræ. Sunt quæ magis leuitas commendet, quædam grauitas. Nec desunt quæ friabilia magis probamus, alia fractu & pulueratu contumacia. Adhæc glutinosa quædam, alia fluxilia. Aspera item nonnulla præponimus, alia læuia. Postremò hæc mollia aliis præstãtiora, illa verò dura iudicamus. Hæc enim propria qualitatum tactilium nomina substantiæ per se incomprehensibili & indicibili tribuuntur, quòd eius crassamentum & ex elementis mistionẽ primæ sequuntur, & omnium post sapores (qui etiam ad has referri possunt, cum gustatus quoq; Aristoteli & Galeno quidã tactus sit) maximè demonstrant. Ad eandẽ plenius declarandam nõ leuiter conferunt sinceritas, impuritas: hepatis, ferri, aliarumq; rerum nobis notarum, in substantia similitudo. Præterea substantiæ

triplicis in vnoquoque, si obseruari queat, copia, penuria, mediocritas.

Quid autem hæc nomina qualitatum tactricum medico significent, licet abundè sit explicatum libro secundo nostræ methodi medicamenta componendi, hoc loco tamẽ paucis perstingere non fuerit alienum.

Crassum seu παχυμερὲς, quod ægrè in tenues partes comminui potest. *Lib. 10. simp. ca. 3.*

Tenue seu λεπτομερὲς, quod facilè in partes tenues comminui potest, quod in siccis significat in puluerem tenuissimũ: in liquidis verò, quod propte latius se spargit, & corpus quáquauersum citò imbuit, ipsumq́; velut vanescit, vt aqua vitæ, oleum terebintinæ, & oleum ipsum aquæ colatum.

Densum proprie quod poros, id est meatus, paruos per se totum habet.

Rarum propriè quod poros per se totum habet magnos. *Lib. 2. sanit. tuende.*

Densum per metaphoram & abusiuè est coactum in se, vt aqua, terra. Rarũ verò est laxũ, vt ignis, aër, quanquam hæc elementa sint vnita, & ex similaribus natura, partibus constent, nec vllos tales poros habeant.

Graue quod mole exigua, pondus magnum exhibet nobis, vel stateris, qualia sunt aquea, terrea præsertim densa.

Leue quod mole etiam magna pondus

ex

exiguum prȩſtat nobis, vel ſtateris: vt igneũ & aëreum corpus, præſertim rarum. Aqua autẽ quæ cito calefit aut refrigeratur, Hippocrati leuiſsima dicitur: non tantum propriè vt difiniuimus, ſed etiam per abuſum, quod hippochondriis non ſit grauis, nec in his diu immoretur ob eſſentiæ tenuitatem: quæ facit vt cito alteretur, promptè in corpus diſtribuatur.

Lib.11. Meth.

Γλισχρὸν, id eſt, lentũ & glutinoſum in ſolidis corporibus quod fractu eſt contumax, humore partes terreas glutinante multò, & tẽtioni cedẽte, vt in ſparto, ſalice, coriis, tendonibus, ligamẽtis, quȩ tuſa lateſcũt magis.

Lib.7. Meth. in melle.

Friabile quod promptè friatur, & in puluerem abit, etiam digitorum compreſſu, vt amylum, ceruſſa, caphura.

Lentum autem in humidis eſt quicquid ægrè diſſolubile adhæret, ſeu quod dũ trahitur, aut digito vel alio tollitur, continuitatẽ longiſsimè ſeruat: non interciſum, nec abruptum, vt oleum, mel, adipes, pituita.

Lib.11. Meth.

ῥυπτικὸν, id eſt, detergẽs, quod tantũ abeſt vt adhæreat, vt etiam quæ adhærent detergeat. Alibi autem in Methodo, ipſi glutinoſo in humidis opponit Galenus fluxile & liquidum. Aſperum non ſolum tactu inæquale, ſed etiã guſtatu partes inæqualiter ſiccans, cõtrahens, humore terreo integens:

qu

quale acerbum, austerũ, lene, lubricum, & æquale, in humidis verò quod linguæ, faucium, asperæ arteriæ, dẽtiũ inæqualitatem corrigit, vel replendo, vel modice tergẽdo, & laxando: quale dulce & vnctuosum.

Molle quod cedit nostræ carni, Durũ cui cedit nostra caro. De vtroque plura libr. 2. sanit. tuendæ, & lib. 5. simp. cap. 4.

Ad crassum reducitur terreũ, lapidosum, arenosum, astringens, opacum, crudum.

Ad tenue, aëreum, igneum, coctum, vstũ, amarum, acre, perlucidum.

Ad densum, solidum, coactum, compactum, vnitum.

Ad rarum, laxum, fungosum, solutum.

Ad graue, plenum, distentũ: & si vis densum, succulentum, bene habitum, probè nutritum.

Ad leue, inane, foraminulentum, fungosum, rugosum: & si vis rarum, exuccum, emaciatum, marcidum.

Ad glutinosum, pingue, gummosum, resinosum, mucosum, tenax, sibi fluendo continuum.

Ad fluxile, liquidum, pinguis expers.

Ad læue seu lene & politũ, vel foris tantum enode, spinis carens, depile, vel etiam intus, æquale, sibi vbique simile, homœomeres, ac similare.

Ad

Ad aſperum foris, ſpinis armatum, & his lõgis, breuibus, rectis, hamatis: hirſutũ, lanuginoſum, muſcoſũ, capillatũ. Vel etiã intus inæquale ſibi, partibus quibuſdã diſsimile, anomœe mores ac diſsimilare, grumoſum.

Ad molle, tenerum, carnoſum, ſuccoſum, fungoſum, muccoſum, pingue, lẽtum, & vitilium coriique modo flexile, humidum.

Ad durum, firmum, oſſeum, lapidoſum, lignoſum, exuccum, ſolidum, aridum, friabile, rigidum, inflexile, fractu contumax, vegetum, adamantinum, refertur.

Secundo loco cum quantitas ſit duplex multitudo & magnitudo, ab vtraque notæ etiam ſumuntur: quibus intenti, hoc eligimus, illud reiicimus. Numerus enim ſingularis, dualis, multiplex, vel aliter pluralis, radices, ſtipites, ramos, folia, flores, fructus, ſemina, cortices, & reliquas plantarum partes, atque adeò plantas totas, vel optatiores reddit, vel contemptiores ac minus ſalubres, quod in colocynthide planta & fructu, & aliis quibuſdam rectè Meſues commemorauit, & in multorum aliorũ delectu clarè apparet, tum ex noſtris ſimplicibus, tum ex hoc lib. 1. Pharmacopœiæ.

Magnitudo autem latius patet, non modò quia magis ad deligendum pertinet, ſed quia eius nomine interdum ſola longitudo

ven

venit:vt Aph.vlt.lib.2.Poteſt etiam latitudo ſola intelligi,vel etiam ſola profunditas: nonnunquam longitudo ſimul & latitudo, vel longitudo & profunditas, vel latitudo & profunditas,vel tria ſimul:quo ſignificatu ferè accipimus.Huc pertinet,quod in horũ ſingulis cõtrarietas eſt,ratioq; maioris & minoris in infinitũ extẽditur.& lõgũ,breue, latum,anguſtum,profundum,elatum, ſymmetrio ſui generis collatum,aliud magis & minus alio dicitur, idque paulò vel multò magis vel minus. Et inter hæc contraria, præter dicta, eſt mediocritas quædam indiuiſibilis, alia maioris & minoris ratione diuidua.

Ad huius loci communis vaſtitatem pertinent nomina mẽſurarum nobis notarum, digiti,& eius parui,maximi,medii, pollicis, palmi,dodrantis,pedis,cubiti,& aliorũ plurimorum.Hinc dicimus deligendum hoc illud vel fugiendum,quod magnum eſt,enorme,procerum,vaſtum,corpulentũ, bene habitum,exiguũ.gracile,ſtrigoſum,rugoſum. marcidum ,(nam hæc etiam quantitatem conſignificant (& item quod eſt præditum magnitudine digiti,pollicis humani,manus, palmi,dodrantis, pedis, ſemipedis, dimidii cubiti,cubiti vnius, duorũ, trium, quatuor, quinque,ſeu digitali, pollicari, dodrantali,

pedali,ſemipedali,bipedali,tripedali,cubitali,bicubitali,tricubitali. In quo ſermonis genere magnitudo lõgitudinẽ potius declarat,quanquã craſsitiẽ & profunditatẽ ſignificare poſsit:quarũ alterutra dum nobis apertius ſignificanda eſt,exprimitur, vt humani digiti, parui, indicis, pollicis, cubiti, baculi, vnius,duorum,&c.vel digitali pollicari,cubitali,&c.craſsitie vel lõgitudine. Id quod in profunditate ſimiliter facimus frequenter,vtranque dimenſionem craſsitiei nomine comprehendimus,dicentes,hoc tunc eſſe vſui, quando eſt craſsitie digiti, pollicis, cubiti,baculi. Eſt quando altitudo quoque exprimitur,vt pro tenſorum vtrinque hominis brachiorum altitudine eſt Solanum manicon Dioſ. & phœnix herba ſedigitalis ſeu ſenum digitorum.

Eodẽ modo in contrariis,paruitate,breuitate,anguſtia & gracilitate,maioris & minoris ratio exercenda eſt.

Ex loco enim fertili plantæ & animalia, auctiora & pulchriora euadunt : eadem ob id vel deligenda vel interdum fugienda. Scillam nanque enormem(qualis terra feraci prouenit) Galenus damnat : improbat & ſtrigoſam flacidamque:bene habitam verò, & magnitudine mediocrem commendat.

Qui autem locus communis in qualitate eſt,

eſt,notarum ad deligẽda medicamẽta neceſſariũ eſt fœcũdiſsimus. Hinc probamus aut improbamus medicamentũ hoc,illud : calidum,frigidũ:humidũ,ſiccũ : principio, medio,fine:ordinis primi,ſecũdi,tertii, quarti. Ad hæc,hac vel illa præditum facultate,ſecunda,tertia, & ſapore, odore , colore , has qualitates primas conſequentibus.

Sapore quidem vel nullo apparente, ſeu aqueo & fatuo,vel guſtum aſtringente, ſeu acerbo auſteróve vel acido , vel dulci , vel vnctuoſo, vel nitroſo ſeu ſalſo, vel amaro, vel acri (ad quẽ feruidus linguam erodens, cauſticus,id eſt,vrens reducitur:vt ad dulcẽ melleus,ſuauis, iucũdus) vel ex horum quibuſdam miſto vt vinoſo, medicato, vel rei alicuius notæ vnicũ ſaporem , & ob id inſignem,ſed fere inexplicabilẽ nactæ, vt ſapore aloës,piperis:hoc illud eſt præſtãtius, vel deterius. Sed dum ſapore medicamenta exploras , præſertim acria, aromatica, amara, ſalſa,ne guſta eodem tẽpore multa, vt non tibi imponat guſtatoria qualitas linguæ ab his tradita:quam tamẽ aqua pura gargarizata,aut papyrus manſa delere putatur.

Odore verò,iucundo,ſuaui,bono,ingrato,fœdo, tetro, acerbo, auſtero,acido (tot enim ſunt differẽtiæ odorũ,quot ſaporum, ſed nominibus non deſignatæ) odore item *Gal.lib.de nat.homi.*

croci,bituminis, cucumeris, vel alterius co gniti,& odore eximio præditi,ſed indicibi- li,& qui in vllam prædictarũ differentiarũ rectè conferri poſsit. Sic odore vinoſo, aro matico,medicato, illud hoc commendante, iucũdo. Hoc illud eſſe debet, nõ debet hoc grauiter odoratu,halitu,terram,hircum, pi cem,reſinam pineam,bitumen,olente,viro- ſo, aſpero, eſt melius vel peius.

Colore denique nullo inſigni, vel albo pallido,rufo,flauo,rubro, viridi, liuido, ni- gro,vel horũ medio) vnde hoc illud ὑπο- λευκὸν,ὑπώχρον, ὑπόπυῤῥον, ὑπόξανθον & ſi- milia Græcis dicuntur,vt latinis ſubalbum, ſuppallidum,ſubrufum,ſubflauum vel albi- cans.palleſcẽs,rubeſcẽs,flaueſcens, vel in al- bum,pallidum,rufum,flauum,inclinans (vel ex horũ quibuſdã miſto, vnde χρυσώχρον, ὠχρόπυῤῥον,ὠχρόξανθον,πυῤῥόξανθον & ſimi- lia Græcis ſæpè dicuntur:nobis ex albo pal lidum,ex pallido rufum, vel in pallido fla- uum, ex rufo pallidum, vel pallidum in ru- fum,inclinans,vel cum rubore albeſcens,ci- nereus,ad ceruleum vergens,& ſimilia. Sed id illuſtrius apparet in ſemotis coloribus quàm natura propinquis,hunc verò naturæ in coloribus propinquitatẽ ordo nobis Ga- lenum lib.1.criſ.ſequutis ſeruatus oſtendit. Albo enim pallidus vt ſitu hic eſt proxim⁹, ſic

Colorum differẽtiæ & in hiſor do gal.lib. 1.Criſeon.

ſic natura & aliis ſimiliter.

Ad album verò reducitur color lacteus, niueus, fulgore & nitore alabaſtri.

Ad pallidum, cinereus, plumbeus, buxeus.

Ad rufum, melinus. i. mali cydonii, fuluus, rutilus, igneus.

Ad flauum, aureus, luteus, croceus, diluti, aquæ croci color.

Ad rubrum, roſeus, ſanguineus, puniceus, purpureus, vermiculus.

Ad viridem, herbaceus.

Ad liuidum cæruleus, glaucus, cæſius nõnullis dictus, ferrugineus, & interdum cinereus, plumbeus, buxeus, hæc enim ambigunt vt in ſuis in artem medicam Galeni cõmẽtariis apertè demõſtrat Martinꝰ Akakia medicus longè doctiſsimus.

Ad nigrum tenebroſus, opacus, terreus, bituminoſus, fuliginoſus.

A figura quoq; nõ leuis eſt ad medicamẽti delectũ cõiectura, quòd hęc ſint vtẽda vel vitãda, quæ figura ſunt elegãti, ſpecioſa, circinata ſeu rotunda & circulari, trigonia ſeu triquetra & triangula, quadrata, quadrangula, multangula, mucronata ſeu acuta, obtuſa, recta, obliqua, tranſuerſa, ſolida, fiſtuloſa, ſpõgioſa, multifida. Alia item figura, forma, ſpecie, aſpectu, effigie, imagine, modo, ritu, oculi, oculi bubuli, capitis taurini, cornu

caprini, caudæ ſcorpionis, pulicis, ricini animalis, vitulinæ naris, citrorum polypi piſcis, teſticulorum canis, vel alterius, capillorum, linguæ, linguæ bubulæ, auriũ muris, delphini, pennarum auis, geniculata raro, crebro fructicoſa, iuncea, tuberoſa, bulboſa, fibroſa, cæpacæa, pomi, pyri, cotonei, glandis, oliuæ.

Horum autem vel omnium vel plurimorum exempla poſteà leges frequentiſsima in particularium delectu, & in notis à ſimilitudine ſumendis.

Probantur prætereà aut reprobantur nũc ſimilia, nunc diſsimilia, vel inter ſe, & in aliqua plantarum ſpecie, vt abſinthium ponticum ſit ſimile ſantonico: abrotonum mas, diſsimile fœminæ.

Vt in aliquo genere ſuperiore propinquo ſumitur ſimilitudo aut diſsimilitudo qualitatum quarũdam prædictarum, atque adeò ſubſtantiæ & quantitatis, & actionis, vt in herbarum genere, abſinthium ſeraphium eſt deligendum ſimile abrotano, ſapore amaro, & foliorum habitu: vel in toto plantarum genere, vt chamædrys, camepitys herbę ſunt ſimiles quercui, pinui arboribus. Vel in genere diuerſo, vt aloë optima ſit ſimilis hepati: aſcyri folium cribri modo foraminulentum, ambitu ſerratum vrticæ foliũ, illud in

in arcum flectitur, vel anchoræ modo eſt, vel creſcentis lunæ ritu incuruum: venenoſum, gibboſum, dorſo, elato: galeri, petaſi, pileoli, lanceæ, lanceæ cuſpidis, cultelli, ſecuris, acetabuli, vaſculi, calathi, diſci, clypeoli, fuſi, pali, clauæ, piſtilli, iunci, feſtucarum, fœni, vitiliũ modo formatũ, inflexile, virgatum, velut lineis interſectũ alarũ cauis binis, pluribus, virgis arboreſcentibus ſpecie capituli rotundi, verticillorum, pedũ lecti, ſtellarum, tomentoſa lanoſaque pube obducitur dictamnum, bullæ in dipſaco ſpinoſæ, flos comicis perſonis hiantibus ſimilis, radice hoc eſſe debet crebro geniculata vel geniculis duobus tribus crebris diſſecta, turbarum modo in ſe inuicem infartis radicibus, ſtipitibus cõdylorum modo tuberculis quibuſdam excreſcentibus.

Horum nihil negligendũ eſt ei, qui probè volet medicamenta ſimplicia deligere, quibus ſingulis aliqua ex dictis inſunt accõmodatiſsima ad ipſa cognoſcenda & deligenda non mediocriter pertinentia, quod exẽplis, quam verbis pluribus probare maius erit operæprecium.

Quartò plantarum & aliorum ſimplicium medicamentorum delectus ſumendus eſt à ſitu & loco, non modo generali & regione, vt caſtoriũ ſit ponticum, cuminum,

Aethiopicum,glycyrrhiza cretica, ſed etiã à particulari,in ſingulis regionibus,loco nẽpe calido,frigido,humido,ſicco, horum medio. Plantæ enim calidæ in locis calidis valentiores euadunt:præhumidæ locis ſiccioribus caſtigantur. Quæ ratio in animalibus quoque recipienda eſt. Sub loco autem & cælum, & flatus ventorum comprehendas oportet. Ob id ad locum calidum reducimus apricum, æſtiuum, inter tropicos aut proximè ipſos,inſolatum, qui in meridiem ſit apertus auſtro perfletur, montes habeat ſeptentrionibus obiectos, vt Galenus docet in ſeceſſu Tabiarum.

Ad frigidum vmbroſus, nemoroſus: arboribus,ſepibus,& aliis ſtirpibus confertus, quercetis,frutetis,dumetis defenſus,muſcoſus,ſaxoſus,montoſus,opacus:parietibus,arboribus vel aliis:& item polo alterutri proximus,in parte Alpium aut Pyrenei Septentrionem ſpectante ſitus, niuoſus, glacialis, aquis niuoſis & glacialibus riguus, borea & aquilonibus perflatus, ſoli aduerſus obiectu montium.

Ad humidũ,quod in aquis viuit aut verſatur,& ipſis dulcibus,ſalſis, fluentibus, torrentibus, pigris,rapidis, ſtagnantibus, paludoſis,paludibus æſtate ſiccatis, lacubus, radicans,ſine radice innatans,aut prope aquas

eaſ

easdem & scatebras, fontes, canales, fluuiorum ostia alueos in conualle aquosa, loco viliginoso, pratis, puteorũ parietibus & muris aliis humentibus, saxis rosidis, stillicidiis, fossis vrbium. Hinc fluuiales, maritimæ, pratenses, aquaticæ plantæ aliis sui generis alio loco educatis præstantiores sunt, vel deteriores pro varia ipsarum natura, & expetita nobis earundem facultate.

Ad siccum, editus, montosus, tumulosus, cliuosus, saxosus, petrosus, scrupulosus, tophaceus, pumicosus, salebrosus, sabulosus, arenosus, argillaceus, præruptus, scopulosus, promõtoriis altus, asper, tenuis sterilis, perflatilis, in semitis, viis, itineribus, in aggeribus viarum & murorum, in ruderibus, & ruinis, aut circa ruinarum rudera, domus in parietibus, muris, murorum crenis & minis, in tectis recentibus, vetustis. Quanquã horum quædam aliquando humectata esse possunt, vt petræ littorales, testæ piscium, quibus muscus marinus innascitur.

Ad medium horum seu temperatum reducitur locus regionũ temperatarum, vernus, & magna ex parte cãpestris, planus, pinguis, fœcundus, cultus: aruum, in segetibus, tritico, hordeo, leguminibus, vinetis, hortis.

Ad locum item & situm connexio reducitur & vicinia. Plãtæ enim maleficæ & ipsa

rum fructus sunt innocentiores, si multæ simul ex eodem loco venenosam, sed sibi familiarem substantiam trahant, & multi fructus malefici ex vna planta: ob id thymelæam, colocynthidem, scillã in loco aliquo solam rectè damnat Mesues, præfert quæ multas congeneres simul nutritas habet, & colocynthidis fructum si vnicus erit aut paucus improbat, numerosum præfert. Rationabile enim est, vt plantas benignas si pauce sint, vberiorem succum benignum trahere, & ob id salubriores esse: sic maleficas venenosam loci malitiã exhaurire, & in se transferre: quem & largiorem & vehementiorem paucæ, quàm multæ in se trahant necesse est. Sublimis quoque situs, infernus, dexter sinister, antiquus, posticus quidam est, sic misy, chalcitis, sory, situ diuersa, metallicam substantiam indicant & facultatem diuersam & tartarum in summo vase vinario melius, quam in lateribus, & cadmia botryitis melior aliis, & pompholix, spodio præstantior: sic densi fructus quia conferti & compressi malè nutriuntur, malè coquũtur, malè difflantur: contrarii, contrà: laxi enim & rari partus plantarum, & animalium, vberius alimentum trahunt, ob id meliores sunt, si nobis salubre est id alimentum: peiores si insalubre, vt in colocynthide Mesues

pr

probè docuit. Et plantarum partes humi repentes rectis aliis meliores, vel contra: & in orbem circunacta radix, vel altera alteri insidens, vel sibi inuicem implexæ radices, & partes mutuo contactu inhærentes, dissitæ, superficiariæ, profundæ. Cum verò temperamentum medicamenti, vt aliorum, sic causa facultatis, & facultas actionis, & actio operis ipsius, vt docet Gale. lib. de faculta. natura. & lib. de vsu partium, quæ ex naturali cuiusque potentia, deligendi ratio sumi potest, ea nobis ab actione tanquam sensu notiore sumitur. Ab actione igitur facultates, primas, secundas, tertias, quartas consequente, delectus medicamentorum sumitur: estq; hæc nota maximarum virium. Quoniam tamen de omni genere harum facultatum nobis abundè est dictum initio lib. 2. nostræ methodi medicaměta componendi, necesse non putaui huc ascribere. Harum autem differentiarum & notarum, vel plurimarum, vel omnium, vel saltem quarundam, in singulis simplicibus medicamentis exempla plurima tibi Dioscorides suppeditabit, non pauca Galenus, & qui post eum de materia medica scripserunt.

Adde quòd vt tota substantia nobis alimentum est familiare, sic plantis suum, quò fit vt non omnis ferat omnia tellus, non

ſolum quia calidior, frigidior humidior, ſiccior, aut per coniugationem, quam ipſius plantæ vel animalis naturæ conueniat: ſed quia in ea alimentum plantæ & animali cognatum deſideratur.

Nec tantum hæc in plantis totis, ſed ipſarum partibus ſingulis ſunt exploranda, (vt idem de animalibus, & ipſorum partibus, & terreis corporibus tibi perſuadeas) quales ſunt radices, trunci, caules, culmi, feſtucæ, rami, virgæ, ſurculi, germina, ſermenta, viticulæ, adnata, capreoli, ſpinæ, cirri, pediculi, folia, flores, fructus, ſemina, ſiliquæ, vaſcula, capitula, calices, vmbellæ, corymbi, comæ, ſpicæ, pappi, ligna, cortices, ſucci, liquores, lachrymæ gũmoſæ, & reſinoſe, & ſi quæ ſunt eiuſmodi.

Quintò & vltimò tempus in deligendo medicamento multiplex obſeruandum eſt, ætas ſcilicet, pars anni qua collecta ſunt & repoſita, aëris conſtitutio ſerena, pluuia, ventoſa: his viuentibus aut repoſitis: pars diei varia: duratio & ſeruatio lõga breuis. Quæ alia tempus indicent diximus lib. 2. noſtræ methodi.

Virtus enim alia, vt & temperatura, eſt neophytis & teneris: alia adultis & ſeneſcentibus, vis item alia euphorbio recens collecto, atque alia veterato. Plantæ item calidæ,

dæ,ſiccæ,ſi aër ſit calidus,ſuccus, ſunt melio res.Ob id plantas Italicas aromaticas Creticis non cedere dicit Galenus, ſi aëre non fuerint pluuio educatæ. In ſingulis tamen partes deligendæ ſunt,omnium preſtantiſsimæ & maximè medicamentoſæ, ſi his viribus egetur. Eſt enim quando ignobilioribus & imbecillioribus eſt opus, ob affectus ægri, aëris naturam. Præſtantiſsimæ verò, tum ex prædictis conditionibus, tum ex his quæ in ſingulis particulatim dicendæ ſunt coniectantur, ratione eadem quæ in plantis dicta eſt,in animalibus quoque & corporibus terreis ſeruata.De tẽpore verò collectiõis Dioſcoridis verba hęc ſunt:Imprimis curandum eſt, vt quæ in vſum reponenda ſunt medicamenta,ſuis temporibus ſingula demetantur.Ex hoc enim fit,vt quædam viribus magis valeant,alia ſint inefficacia. Primum itaque cælo ſereno plantæ legantur. Magni enim refert inter colligẽdum,ſi, vel ſqualores & ſiccitates,vel imbres infeſtent, quemadmodũ ſi loca quibus hæc prodeunt ſint montana,excelſa,perflata,frigida,ſicca. In his enim locis vires habent longè valentiores:contrà verò quæ in campeſtribus, riguis,opacis,cæteriſque locis à vento ſilentibus, plærunquæ degenerant,& minus valent viribus,præſertim ſi nõ ſuo tempore le

ga

gantur, vel vitiata, & præ imbecillitate lan guentia, ignorandum nanque non eſt, multa pro ſoli & cæli natura ac tẽperie, citius aut tardius adoleſcere: nõnulla vi propria, etiã hieme frondere & florere. Sciendum præterea eſt, quædam in herbaceis medicamentis, vt veratrum vtrunque, multis edurare annis: alia poſt trimatum inutilia. Quæ verò herbæ ſunt fruticoſæ vt ſtœcas, trixago, polium, abrotanum, ſeriphium, abſinthium, hyſſopum, & alia id genus, dum ſemine prægnantia ſunt, demetenda. Flores verò antequam ſponte ſua decidant. Fructus autem dum maturi ſunt, vt ſemina dum ſiccari cœperunt, priuſquam defluant, herbarum & foliorum ſuccos elicies, cum primum cauliculi germinant. Lac & lachrymæ excipiuntur caule inciſo per ſummum adoleſcentiæ vigorem. Radices & liquamenta corticeſque ad recondendum eximantur, cum primum herbæ ſuis foliis exuuntur. Si puræ ſunt & nitidæ, ſiccentur & reponantur loco non vliginoſo: quæ autem terreno aut luto ſunt ſordidæ, aqua prius abluantur. Flores, & omnia iucundum odorem reddentia, arculis tiliaceis ædium parte ſiccißima reponantur. Eſt quando chartarum inuolucris & folliculis ſuis ſemina vtilius & innocentius ſeruantur. Liquidis medicamentis denſior

ſior materia, argentea, vitrea, cornea conuenit: fictilis etiam modo rara non ſit: & lignea, præſertim è buxo: ænea verò vaſa ocu lariis medicamentis, & liquidis, & his omnibus quæ aceto, pice liquida, aut cedria cõponuntur. Adipem autem & medullas ſtanneis vaſis, ſeu plumbo albo recondi conuenit. Hæc Dioſc.

Finẽ labori propoſitio imponemus, vbi locũ Meſuæ, quo quædam medicamẽta purgantia cælo & ſolo ſimili meliora euadere ſcribit, ſed ſine exẽplis explicauerimus: ſumpta ab animalibus analogia. Nã vt animaliũ naturæ, hoc eſt tẽperaturæ, & ætates, & morbi calidiores ad hiemem, regionem frigidã, victus rationem refrigerantẽ, tanquam contrario exceſſu frigido, illorum caliditatem, immodicam corrigentia præſidia bene ſe habent, ad æſtatẽ verò, regionem calidam, victum calefacientem, ceu intemperaturam augentes cauſas, malè: & contrà naturæ, ætates, morbi frigidiores, ad æſtatem calidam, regionem, victum calefaciẽtem, benè ſe habent, quod ab his contrariis illorum attemperato receſſus corrigatur, malè verò ad hiemem, regionem frigidam, victum refrigerantem, tanquam affectus illos propter ſimilitudinem aucturas cauſas. & ſimili ratione humidiora hæc ad cauſas ſiccantes & ſic-

ciora ad humectantes melius habent: sic plane in plantis apparet, quibus vt animalibus insitum est alimento familiari nutriri, quibusque vt animalibus consueta victus ratio naturam seruat, si est victus illarum naturæ similis, aut nouam facit, si dissimilis. Ob id plantæ intemperatiores, id est, calidiores, frigidiores, humidiores, sicciores, solo & cælo & alimento ipsis contrario emendantur, & ad temperaturam mediam, quoad fieri potest, inclinant: nisi quas multum calidas, frigidas, humidas, siccas expetimus, tales enim solum & cælum & alimentum simile conseruant: mirum ni etiam intendant. Quæ verò animalium temperatura est omnium extremorum media, iniuriisque omnibus omniũ maximè resistit, illa similibus temperatis seruatur, quod Galenus dilucidè lib. prioribus sanitatis tuendæ demonstrauit. Sic plantæ temperatæ cælo & solo temperato conseruatæ, meliores euadunt, nisi ad effecta alia, has calidiores, frigidiores, humidiores, sicciores requiris. Tunc enim solo & cælo dissimili, & à sua natura temperata diuerso, hoc est, calidiore, si calidiores vis: frigidiore, si frigidiores: humidiore, si humidiores: ficciore, si sicciores expetis, emendantur: & calidæ siccæ calido sicco solo & cælo. Ob id Creticas plãtas plurimas ad thiriacam, & ali

alia medicamenta, & Italicas si solum & cælum sicca fuerint, præponit Galenus: tamen in his est quodam prodire tenus, sed non datur vltra. Nam eædē ex India aut Aethiopia fuerint deteriores, licet illi tractus plantas quasdā habeāt eximias, vt Aethiopia cuminum, Trogloditæ myrrham, India nardum & malabathrum, & alia plurima, quæ inde largo prouentu Lusitani nauigationibus ad nos cōuehunt. Quæ igitur ad methodum simplicia deligēdi pertinent: vbi ex locis prius dictis memoria tenebis, eandem in particularibus ipsis exercere oportet, ordine illo, quem in simplicibus seruauimus. De radicū itaque delectu primùm dicamus, in quibus vt aliis plantarum partibus, propterea quòd nostrates communem quandam deligendi rationem sustinent, de his etiam cōmuniter scribemus: de exoticis verò singulatim, tū quòd hæ sunt cariores, & ob id ab exteris adulterari solitæ: tum quòd hæ, quia infrequentes magis, etiam exercitatos fallunt.

Radices autē omnes incipiente foliorum defluuio legēdas, & cęlo sereno, cēsuit Dioscorides, cui in quibusdā Galenus & Auicenna & Mesues cōsentiunt, in aliis diuersa sentiūt, vt post leges. Sunt cōtra quibus placet magis, radices esse legēdas priusquā in cau- *Tempus colligendi.*

lem,folia,florem,fructum,semen, vis plãtæ propè tota erũpat. Defluentibus autẽ foliis, eas esse fœtis animalibus similes,hoc est, velut semianimes ac multũ imbecillas, nisi si quæ tantũ habebãt viriũ,vt etiam earum sa tis retineãt arefacto caule,vt scilla, qũo valida animalia etiã fœta adhuc robusta permanẽt:nisi dicas etiã in illis quæ viua & veteri radice repullulãt, saliuã vitalẽ plãtæ velut sanguinẽ per caulẽ priusquã arescat in radices,licet nõ totũ,refluere,vt in arboribus fit,alio quouis tempore colligi possunt,quæ hominum cultu & satione crebra in omnẽ anni partem vegetæ incidunt, quales ferè sunt hortenses,alimentosæ, vt apii vulgaris,buglossi vtriusque,betæ,lactucæ, intibi, oxalidis,rhaphani,napi,pastinacæ,sisari,cari,panacis,cæpe,porri, allii:& præter has erraticæ,dauci,gingidii,caucalidis,ari,dracũculi, cyclamini. periclymeni, cotyledonis: nam hæ quinque,vt bulbosæ quædam,aliæ etiam æstate siccatis foliis, plenæ sunt, & frequenter autumno regerminant, alimenti pinguis & crassi copia.

Quæ verò solius naturæ sponte crescũt, aut semel à nobis tempestiue seruntur, aut plantãtur,ferè sunt optimæ, solo aut vere, aut (vt dixi) autumno,paucissimæ æstate,aut hieme. Quia & hæ quas multis anni partibus

bus communes diximus, sunt præstantiores cum tempestiue satæ adoleuerunt, & vigẽt: aliis verò temporibus ignauiores, quando vt quadam & holitoris opera & irrigatione coguntur adolescere, sub cælo sibi parum propitio: quale æstiuum est, ac autumnale, & hiemale. Sic vere ipso, quando primùm germinare incipiunt, nobis leguntur in annum, enula, althæa, iris, acorus, symphytum, ruscus, asparagus, petroselinum, apium, fœniculum, bryonia, cyperus, rubia, saxifraga, valeriana, eryngium, tormentilla, pæonia vtraque, polypodium, gramen, lilium: nisi recentibus aliquãdo sit opus, sed quę omnino erunt imbecilliores, quam si quo tempore recentes colligi debent, in vsum venissent. Omnes tamen integræ sunt, si fieri potest, vellendæ & vnaquæque in solo & cælo suæ naturæ familiari, quod experientia confirmat. Nam tunc bene habitæ sunt, nec enormes ob alimenti copiam: nec strigosæ, & marcidę & tenues, & rugosæ ob eiusdem inopiam. Mox aqua lauandæ sunt, & radiculæ purgandæ, multæ etiam elignandæ: quædam verò crassæ & magnæ etiam in taleolas secandæ, posthæc siccandæ in sole, vẽto, interdum igni, vt in siccatione lib. 2. dicemus, nisi recentes sint vtendæ. Igni autem præcipue siccantur, quando cælum est

nubilum, aut hiems, aut quando mox ſiccantis opus eſt. Adde, quòd in his & aliis plantarum partibus non ſolum tempus colligendi legitimum eſt obſeruandum, quale multis radicibus eſt plenilunium natura humidiſsimum, ſed etiam repoſitio commoda & duratio. Non enim ſunt reponendę niſi exquiſitè ſiccatæ, ne putreſcant: nec loco humido, puluerulento, non perflato, reponendæ.

Radices ſupra tres annos non ſeruantur Auicennæ. Quæ enim craſſæ & denſæ ſubſtantiæ ſunt tandiu ſeruari poſſunt, vt radix bryoniæ, rha pontici, peucedani, mei, ariſtolochiæ. Quæ verò tenui & rara cōſtant ſubſtantia, vt aſari, apii, petroſelini, ſaxifragiæ, dictamni, tormentillæ quotannis ſunt mutandæ. Radices autem legendas cum folia cadunt, etiam cenſet Auic. canone. 2. & Platearius in Ariſtolochia. Quædam tamen aliis temporibus ſaladino leguntur, vt veris fine, aut æſtatis initio, acorus, gētiana: aut menſe auguſto quādo etiam ſpina alba, vulgo bedegar, ruſcus, bryonia, cyperus, iris, enula cāpana, dictānus vulgaris, pæonia, glycyrrhiza, vt ſeptembri peucedanum. Octobri cyclaminus, recēs & ſiccus efficax. Decembri eryngium iiſdem leguntur. Efficaces autem illæ quoque ſeruantur annum vnum, pæonia vtraque, peucedanum.

Duo

Duos, meum, iris, cyperus, maior & minor dictamnus.
Tres, acorus, chelidonium, enula, saxifragia, valeriana, pyrethrum.
Decem, costus, œnanthe, rhaponticum.
Daucus autem asarum & aliæ radices multę recentes sunt meliores: recondita autẽ prope omnia, quia sunt essentię tenuis, parũ diu seruantur efficacia, præsertim puluerata.
Asari radix ampla, spissa, odore tenui, sapore acri, & parum astringente.
Eryngii radix eligẽda ampla, alba, tenera, quæ condiatur. *Mesues in simpl.*
Radix satyrii plena & recens, non flaccida & emortua ad diasatyrion. *Idem initio Anti.*
EXOTICAE verò radices sic deligãtur. *Ibidem.*
Acori radix similis ireos radici .i. complicata in obliquum, geniculis intercepta, candida gustu acri, & modice amaro, odore iucundo, calida, sicca ordine tertio, densa plena carie non exesa, qualis à Colchide & Galatia affertur: quæ à quibusdam galanga maior vocatur, quod sit vtraque crebro geniculata, & odore aromatico: sed hæc iridis magnitudine, illa cyperi. *Dios.*

Vulgaris acorus huic diuersissimus tota sua natura, nõ vsurpãdus, nisi medicus ad refrigerandum & siccandum imperauerit. Quòd siqua huius generis in locis sicciori-

bus educata & calidioribus naturam acori prædictam aliquid induerit, vtraque acorus esto, ille indicus, hic nostras imbecillior.

Dios. Gal. Mesues. Agaricus fœmininus rectis intus venarum discursibus constãs, sapore initio dulci, mox amaro, tandem etiam subacri & subastringente, leuior, rarior, mollior, albior, breuior, friabilior, splẽdidior quam mas, in fracturis suis, filosus neruorum modo. i. grauis, densus, durus, niger, lignosus, longus, interdum rotundus, sed vbique cõpactior & obscurior, superficie nõ densa, sed rara, tota fœmininus præterea, sed de vero & radice semiuliginosa & semiputri gignitur in Agaria Sarmatiæ regione, & inde appellatur: hodie ex alpibus metitur.

Hæc autẽ ἐπιφανεία, id est, superficies seu facies summa seu cum Mesue pars superior quanuis tota vndique superficies intelligi posit, tamen quæ pro situ in arbore varior est, agarici pars superior, vti à Mesue rectissimè dicitur, ea potior videtur, quia magis aërea, & ob id leuior rarior, &c. cum aëreũ ob insitam leuitatem sursum feratur, vt in eodem terrenum & aqueum deorsum: siue autẽ ea pars superior sola, siue etiã tota eius superficies optima est non est nobis purgantibus agaricum excidenda & abiciẽda quorundam more. Nec ita superficiem ad viuũ

int

intellige, vt ſola velut cuticula ſit vtilis, ſed illæ partes quæ ſubſunt quo ipſi optimæ ſunt propiores, eo meliores.

Ariſtolochiæ clematitis longa radix nobis eſt perfrequens, longa, rara, rotundæ verò in agro Nemauſenſi plurima, etiã hic crebreſcit, Effodienda eſt meſsibus, & deſquamato terreno ſeruãda. Legendã vtranq; plenilunio, vt alias propè omnes quidã contendunt: ſic enim pleniores cum ſint, ſiccando minus flacceſcũt, alio tempore lectis magna ſui parte ſiccando vaporantibus, & marceſcentibus. Eligenda vtraque bene habita, & ſi eſt ſicca, minus alte rugis ſtriata, carne multa, firma, odore & ſapore vegeto, ſed ſuo, non pulucrulenta dum frangitur, nec ſitu obruta, nec carie aut terredinibus exeſa. Quæ bonitatis note reliquis propè plantarum partibus ſunt communes. Pontica autẽ & Cretica eſt præſtantior. Behen accipiantur Armenia, calida, humida, odora, rubra potius quàm alba: quæ verò hodie in Italia & prouincia in odoræ reperiuntur radices, & pro behen ſupponuntur, vel aliæ ſunt ab Armeniis, vel ſaltem his minus efficaces. Harum loco placerent magis radices eryngii, Behen rubrum folio lapathi rotũdi prope Burdegalam locis aquoſis plurimum, ac inde in alias Galliæ partes tranſportatur; *Serapio.* *Manardus.*

album in Prouincia crebrius.

Dioſ. *Gal.* Bryoniæ radix foris cineritia, intus albicans, ampla, conſummata, colligatur veris initio.

Calamus aromaticus, calidus ſiccus, ordine ſecundo, partium nonnihil tenuium, fuluus, intus albicans, odore fragrantiſsimo, denſe geniculatus arundinis modo, cætera mollis tactu, lentus in frangendo, cōfractus autem in aſſulas diſsilit, non totum raphani modo rumpitur, fiſtula intus plena araneorum, caſiæ guſtu, leuiter aſtringens, & cum quadam, ſed minima acrimonia amarus, in mandendo glutinoſus, ex India defertur, terredinibus facilè tentatur. *Hor. Manardi.* Qui verò in officinis eſt, nō calamus, ſed radix eſt, neque ea calami, ſed plantæ alterius: neque ex India videtur afferri, quia vili venditur, & ſæpè recēs multum cernitur. Ob id inter radices eum recenſui, iuſtius inter ligna locandum: ſi verus habeatur, triennio ſeruatur.

Dioſ. *Gal.* Centaurii magni radix, acris, aſtringens, ſubdulcis, ſubamara, rubeſcens, craſſa, grauis, ſolida, tripedalis (ſi integra eſt) ſucco prægnans dum recens eſt ex ſolo pingui & aprico Licyę Peloponeſi, & aliarum multarum regionum, annos decem ſeruatur. *Ibidem.* Radix autem centaurii parui, medicamentis eſt inefficax.

Coſ

Coſtus ſubamarus, modicè aſtringit, acer adeò & calidus vt vlceret, candidus, leuis, eximia odoris gratia recens, abunde plenus, denſus, ſiccus, à terredinibus non exeſus, Arabicus. Poſt hunc indicus, tertius in bonitate Syriacus, grauis, colore buxeus, odore feriens. hodie Lugduni frequens eſt Arabicus, non tamen quem Arabici ſcriptores dulcem & amarum ſoli inuexerunt. Coſti nigri mentio fit Dioſ. in rhapontico.

Dracũculi radix legenda vere, aut æſtatis initio, ampla, cõpleta, ex loco libero, hęc etiã noſtras eſt, rarò externa huc cõuehitur. *Meſues*

Dictãni radix Dioſcoridi calefacit, aliis folia magis celebrãtur calida, odorata, rotũda, parua, denſa, lanugine vtrinque intecta. Cretica metitur æſtate & autũno. Quæ verò radix dictãni ab officinis ſupponitur alba, tenuis, elignata, propè inodora, minimũ amara, nullo exiguó ve caloris ſenſu, pſeudodictamni fuerit potius, aut herbæ neſcio cuius, qua abiecta, potius pulegio vtẽdũ eſt.

Doronicum, radix parua, foris ſubflaua, intus alba, dulcis, calamo aromatico ſimilis colore & figura. *Serapio*

Helleborus albus radicib⁹ nititur multis, tenuibus, ab oblongo & exiguo capite exeuntibus, cæparum modò fibratis, optimæ ſunt cãdidæ, friabiles, carnoſæ, mediocriter *Dioſ.*

extentæ,nec iunci modo mucronatæ,nec in frangendo puluerem emittētes : suntq́; medulla tenui,gustu feruēte, nec tamē id vehemēter,nec saliuā subinde ciens. Quæ enim confertim eam cōtrahunt,strangulant. Laudantur ex montibus & asperis, Cyrenaicæ, Galaticę verò & Cappadocicę & Italæ sunt periculosiores. Omnis albus est periculosus Mesuæ,non item Græcis autoribus. Eidem minus acer & mordax, nec statim initio albus quam niger , sed amarior est ac diutius seruari potest quam niger , cætera nigro similis.

Mesues. Cortex radicū fibrosarū,asari colore,fractu facilis,medius crassi tenuis, antiqui recētis,grauis & leuis,aut potius leuior quā grauior,legitur vere & estatæ Mes.

Diosco. Helleborus niger radicibus coheret nigris tenuibus à capitulo cæpe simili, cōfibratis,vt albus,quarum est vsus. Optimæ sunt corpulētæ,plenæ,in quibus sit tenuis medulla,acres gustu,& feruentes,in collibus asperis,& sitiētibus locis, vt Anticyra, Helycone,Parnaso,Aetolia. Addit Mesues fragiles, leues, asperitatisq́; expertes, leuiores quàm grauiores,tenuium & crassarum,recentiū & vetularum medias. Salubrior est albo, colligitur vere & æstate.

Mesues. Esule minoris radicis cortex eligendus

ten

tenuis leuis, fractu facilis, rubeſcens caſsie fiſtulę modo poſt ſex acolletur menſes, ex loco libero collecta initio veris. In fine veris autem, lac eius colligendum eſt.

Galanga eſt radix ſubrubra, vel rufa, geniculata, intorta, grauis, ſapore acerrimo, linguam admodũ vellicãte, calida ſicca gradu tertio, odore & figura quadã cyperi. Vnde quibuſdã cyperus Babylonicus dicitur, indicta priſcis, alba, odoris, & ſaporis gratia carens, pulucrabilis multum abiicienda.

Gentiana notis tantum cõmunibus nititur, ex Iura monte in Gallias totas diſtribuitur, colore foris buxeo, intus crocante, amariſsima (ob id aloë Gallica dicitur) dura, parũ rugoſa, frãgi cõtumax, in hortos Pariſienſes tranſlata, minus efficax adoleſcit. *Actuarius. Serapio.*

Glycyrrhiza quãuis in Galliis paſsim luxuriet, laudatur tamẽ Galeno magis Cretica, aut ſaltẽ Hiſpanica, vel ex locis aliis minus humidis: colore eſt foris buxeo, lignolento & fractu cõtumaci, intus multũ croceo, ſitimq; manſa extinguẽte, ſapore ſubacerbo, dulci, quibuſdã melior eſt nigricãs & lenta, quàm buxea & fragilis. Improbatur intus alba vel nigra, exucca, vetus, fragilis rhaphani modo, & inter frãgẽdũ puluerẽ edens: quæ nota in omni partæ plantæ, ſi præter naturam adeſt vetuſtatem prodit. *Dioſ.*

Hermodactylus Mesuæ probatur radice rotunda,ampla, foris & intus multum alba, mediocriter dura,ex loco edito lecta, calida & ſicca initio gradus ſecundi:laxa verò, rara,leuis,eſt imbecilla:rubra & nigra,mala. Quæ in officinis eſt, affirmatur mihi ab his qui legerunt frequenter in Gallia Narbonenſi & Prouincia, eſſe folio nigro, porraceo,flore per autumnum croci ſine croco tamen,foris nigra radice : quæ res declarat eſſe colchicum,innoxium tamen aut ſaltem innocentius experimur :forte quia ſiccatum eſt,niſi recens nobis vſurpatur.

Iris illiryca veteribus propè ſola laudatur, parua, denſa, frangi contumax, ſubruffa , intus albior , amara , ſternutamenta dum tunditur ciens,odorata. Florentina tamen ſola nobis hodie inculcatur, cum Gallica alba purgata laudetur Galeno lib.8.c. ph.part. Ex locis apricis & ſiccioribus Illiridis lecta ad me miſſa Venetiis à Marti. Grego.medi.præſtantiſsimo in horti mei partem editam,& ſoli meridiano apertã trãſlata,iam pulchrè repullulat. Meſuæ verò laudatur radix ampla,dura,denſa, velut in nodos breues collecta,ex albo rubeſcẽs, odore violæ nigræ aromatico ſapore, acri & mordaci,flore purpureo potius quàm albo, veris initio collecta.

Nardi ſpica cùm radice dodrantali, digiti parui craſsitudine, aſtringēte, ſubacri & leuiter amara, odorata, calida primò exceſſu, ſicca ſecundò. Mihi Lugduno delata eſt à Ioanne Horneo Pariſiis. Pharmacopœo lōgè peritiſsimo, & fidiſsimo, latinè doctiſsimo, Græcè & Hebraicè mediocriter inſtituto, cum coſto acoro, & aliis non paucis.

Pyrethrũ radice eſt longa, pollicari craſſitudine, guſtu feruidiſsimo & igneo, à quo nomē habet, quæ manſa pituitã largã elicit. *Dioſ.*

Polypodium radice dulci, auſtera, digiti parui magnitudine, multũ ſiccante, ſed ſine morſu, probatur ſubdulce, ſubauſterum, guſtatu ad poſtremum ſubamaro, & nonnihil aromatico, ſolidum, cirris ſeu nodis plenũ, ex rubro nigreſcens, colore intus herbaceo piſtacii modo, recens, quercum & arborum aliarum glandiferarũ truncis innatum : aliis murale & ſaxoſum magis probatur, niſi loca ſint vliginoſa & vmbroſa. *Dioſ.* *Gal.* *Meſues.*

Rha ponticũ radix nigra, coſto nigro foris, cētaureo magno intus ſimilis, ſed minor, ruffior, fungoſa & laxa, aliquãtũ leuis, ſine odore, quæ manſa colorē reddit pallidũ, ad crocũ inclinãtem, terredinibus non exeſa. Dioſc. In quo præter hæc legit Serapio, aſtringēs, ſi pluſculũ mãdatur, ſubacris, &c. *Dioſ.*

Rha indicum & proximum ipſi rha bar- *Raued.*

bar

barũ, laudatur ſubnigrũ in rubrũ inclinans, graue pro raritate ſua: confractũ, ex rufo & glauco alternat, & croci modò tingit, recẽs, nõ adulteratũ, aſtringẽs amarũ cholagagũ calidũ ſiccum ordine ſecũdo, ſeruatur annis tribus, quatuor, in pſyllio milio vel oblitũ cera ſola, vel ea cum terrebinthina.

ſceni Meſue dicitur Gal. anti. lib. I.

Scilla ſit bonæ magnitudinis (nõ tamen admodũ magna & enormis) benè habita & nutrita, alba, recẽs ex terra ſumpta, cũ folia eius & caulis exacte aruerint, ſeu quãdo triticũ metũt, quia tũc potiſsimũ viget. Huic pancratiũ ſimile guſtu & viribus, ſed imbecillius. Meſuæ præfertur, quæ ſapore eſt dulci, acri, amaro, ſquammis delibrata, ſplendens ex loco libero propè aliàs educata.

Gal. lib. 8 ſimpl.

Turbith Arabibus laudatur, cortex albus, gũmoſus lactis craſsitie, vacuus, arũdinaceus, fractu facilis, recens, foris autẽ cineritius & planus, ex locis ſiccioribus.

Meſues.

Zingiberis radix ſit cãdida, odorata, piperis ſapore & viribus, niſi quòd tardius calefacit: ſed diutius, vti longum piper. Dãnatur teredinibus exeſum, puluerulentum, tectorio quouis circũlitum ad pondus & magis ad exeſionem tegendam. Terram meritam & columbinum, quod vocãt, malè zingiberis loco ſupponũt, quoties puluere eius eſt opus: licet pondere, colore, & reliqua

natura radices ſint diuerſæ.

Zedoaria radix ariſtolochiæ rotundæ æmula, ſapore, & colore zingiberis, calida ſicca gradu ſecundo, eadem Serapioni dicitur zurumbeth: ſed zurumbet ſine, h, radix eſt diuerſa.

HERBARVM DELECTVS.

HERBAE propè omnes ſunt noſtrates, quamquam harum quædã ex aliis regionibus ſunt meliores, vt abſinthiũ ponticum, chamædrys, chamepitys, ſcordium, Cretica chamædrys, cãpæſtris potius quàm ſuburbana, calaminthe mõtana melior quã domeſtica: tamen ſi noſtrum hoc ſolum & cælum habeant perſimile externo, vires quoque non ita diſsimiles ſortiantur, qua ratione plantas Italas Creticis non multũ cedere ſcribit Gal. ſi pluuium non fuerit cælum, & herbæ acres digerentéſque, quæ humores prauos afflictis partibus infixos vehementer digererent, ex ſiccis & maritimis locis eligantur, in empla. διαβοτάνων initio libro. 6. compoſ. pharma. ſecund. genera.

Porrò ex herbis plurime ſolũ virides in vſum recipiuntur, dum hæ vel harũ ſucci in ſyrupos coquuntur, & in apozemata, clyſteres, ſotus, cataplaſmata, & alia id genus, in quos vſus poſtremos quouis tempore leguntur: in ſyrupos autem, vel formam

aliam toto anno seruandã sunt legẽdę, quãdo sunt efficacissimæ, cum scilicet florẽt, aut etiã semine iam plenæ sunt vt fumaria, calaminthe, & aliæ ex sequẽtibus, in syrupos, vel alia cõposita diu seruanda recipi solitæ. Nã fumariam florentem veris initio, semine autem plenam veris fine legit Mesues.

Quòd si herbæ nec caulem, nec florem, nec semen edunt, vt adiantum omne, asplenium, legẽdæ in foliorũ vigore: quãdo scilicet maxima & virentissima sunt, quædã verò dum florent, aut semẽtescunt, quia lignosæ sunt, & exuccæ: ante id tẽpus in vsum trahuntur, vt beta, brassica, cichorium chõdrila, eupathoriũ, lappatha, plãtagines, verbascum, verbenaca. In quo viriũ vigore etiam sunt colligẽdæ quæ siccãtur, & in vsus medicorũ varios anno etiam toto seruãtur, vt absinthium omne, adianthum omne nobis (quibus enim abũdat virens, & vigẽs vsurpatur) anethi coma, betonica, carduus benedictus, cichoriũ, cẽtaurium paruũ, calaminthe, mentha, chamædris, camæpitys, eupatorium, eufragia, fumaria, hyssopi coma, marrubium, maiorana, origanũ, poliũ, pulegiũ, ruta, rosmaris, saluia (licet hæ duæ etiã sine floribus sint efficaces) scordium, splenium, thymum, thymbra, verbascum: aut saltem cum vigent folia magnitudine, odore, colorè,

Aneti & hyssopi coma florulenta est.

rè, præſertim quæ cacumini ſunt propriora. Abſinthium autẽ vere legit Meſues, ad ſuccum & aquam inde ſtillandam, flores eiuſdẽ æſtatis initio, hic autẽ æſtatis fine, vel etiã autũno. Eupatorium quoque legitur, & ex eo ſuccus exprimitur in fine veris Meſuæ. Siccãtur autẽ in vmbra magis, niſi quæ ſunt caule craſsiore, aut folio humidiore, & ob id apto putreſcere. Vbi probæ ſunt ſiccatæ, reponuntur, vt radices, ſed minus diu ſeruari poſſunt, ob id quotannis mutandæ.

Adiantum omne eligit Meſues bene habitum, virentibus foliis: quod autem gracile eſt immodice, & folio flaueſcente examinatum eſt.

FLORVM DELECTVS.

FLORES vt plantarum partes reliquæ legantur cùm maximè vigent, cęlo ſereno: non autem vt Bulcaſis & indocti alii ſcribunt hoc vel illo mẽſe: nam quibuſdam regionibus & cæli cõſtitutionibus celerius aut tardius plantarum partes perficiũtur, vt capparis in gemma, roſa expandi cœpta legatur, reliqui ferè aperti: ſed haud ita pridem, & ex quibus vis nondum exhalauit, nec folia tenuentur, & ſint decidua. Siccantur ſole vel aëre calido, magis, minus, pro varia ipſorum natura. Quidam ſiccandos volunt, donec ex ponderibus decem vnicũ ſuperſit,

minus autem ex montanis floribus quam ex campestribus minuitur. Reponũtur vt alia quotannis mutantur quamuis sphœnã: hum etiam decennium seruari posit: chamæmelum item diu vegetum est, ob fortem partium suarum mistionem. Quam virium cõstantiam etiam tum validus odor demonstrat. Flores absinthii, chamedryos, chamæpityos, hyssopi, anethi, eufragiæ, fumariæ, maioranæ, origani, rorismarini, saluiæ, thymi, verbasci in herbis ipsis commemorati sunt, reliqui nunc dicentur.

Balaustium flos siluestris punicæ, cytino flore satiuæ punicæ est astringentior, præsertim quod ex acerbis punicis est. Vterque hic flos punicæ, est ab arbore auellẽdus quo loco tunc granatum nullum gignetur. Nam qui cecidit, sæpè id illi ob alimẽti inopiam, augescente & protrudente fructu contigit, aut ob vermiculum, aut aliam causam: ob id infirmior est, qualis agnoscitur facilè: quia vna parte nigricat, foliorúmque capillamentorum ipsis non hæret, vt in eo quem auulseris, qui præterea in vmbilico ipso, vt foris rubet. Hispana, rosæ modo lata, & breuia præstantiora sunt Narbonensibus longis angustis.

Caryophyllum laudatur, frãgi cõtumax, odoratũ, ex plano tumidulum, recens, quod

vng

vnguibus compressum humorem quendam remittit, acre, & aromaticum, calidũ siccum gradu secundo, aut etiam tertio. Annos quinque seruari potest, loco tẽperato: nam in humidiore putrescit, sicciore arescit, & rugosius euadit ac imbecillius, vt quod in eo est enormius, quod barbari antophillum vocant, interpretãturq́; antefolium natum, vt vox sit illis composita ex latina præpositione, & Græco φύλλον folium.

Crocus Dioscoridi optimus ad medicamenta, Corycius, recens, oblongus, integer plenus, non fragilis, flauissimus, & qui cum humore tritus, suo colore manus saturet, nec sitũ nec cariem redolens, subacer. Galeno autem Corycius, à Coryco antro in quo nascitur, licet aliis sit procerior, non tamen aliis robore odoris aut diuturnitate est præstantior. Eligẽdus verò est non procerior, sed odoratissimus & flauissimus, & lõgo tẽpore in vigore suo persistens. Præstantissimum igitur aliquem crocum apto quodam ædium loco repositũ obserua sæpè, vt pernoscas. Nam id colorem odoremq́; pristinum diu seruabit: adulterati verò odor & color citò vanescit. Hæc Galenus. *Lib. 1. antid.*

Centaurii parui flores ex pallido flauos initio æstatis legit Mesues. Nostrates autem sunt purpurascentes.

Epithymum Arabum seu thymi cassutha amplexicaulis, cum ramulis thymi lecta minus citò marcescit, & à thymo esse non herbis aliis congeneribus cernitur. Sic flores cæteros & fructus cum ramis legendos Galenus docuit. Ex thymo autem montano est præstantius, quàm ex hortensi Cretense rursum præfertur à Mesue.

Epithymũ Græcorũ quid reuera sit, nõdũ planè cõpertũ habemus, nisi sit flos satureię, Picardæ vulgò dictæ, perpetuò virentis.

Hyssopus colligenda Mesuæ quãdo incipit florere.

Nymphææ flos tam albus ex stagnis, quã luteus ex fluuiis, vere legitur, cùm apertus est: siccatúrque luteus ob paruitatem, integer, albus, conspurcatis aliquot externis foliis purgatus, & cauliculo capillamentisque crocatis. Luteus verò ferè hic in aquam etiã cum albo distillatur, raròsiccatus seruatur. Narbonenses alba sola vtuntur.

Rosæ sunt præstantissimæ quæ longè omnium suauissimæ sunt, & aliis rubicundiores, quales ex montanis, non autem conuallibus legũtur, siccãdæ loco sublimi meridiano, quo solis radii penetrent, rosas tamen non tangant. Nam albæ, incarnatæ moscatæ, quãuis recentes odoratissimæ sint, tamen siccatæ sunt inodoræ: rubræ cõtrà re-

cent

centes parum odoris reddunt, ſiccatæ iucundiſsimum & diuturniſsimum iaculãtur. Ex agro montoſo petroſo Pruini vrbis, vnius diei itinere à Pariſiis diſsitæ in vniuerſam propè Galliam omnium præſtãtiſsimæ conuehuntur, in territorio tamen Pariſino non inſuaues præſertim vico cui fons Naiadum nomen etiam vulgò eſt, larga manu luxuriant ſabuloſis vinetis, quæ Vrbi toti ſatis eſſet poſsint, vt Peſtanas & alias priſcis celebratas roſas non deſideremus. Rubras admodum foliis paucis & planis præditas præfert Meſues. Roſæ tardius collectæ parum diu ſeruantur, & citò nigreſcunt, tempeſtiue lectæ biennio ſeruantur: cum igitur mediocriter ſunt apertæ, mox integræ inſolentur, ſæpè mouendæ, deinde folia auulſa vaſæ terreo claudantur, ne odor aut color pereat. Si quo die ſunt lectæ ſol non luceat, raræ diſponantur, ne ſe corrumpant denſatæ. Similiter alii flores ſiccentur.

Schœnanthũ ſeu ſchœnu anthos ex Arabia rariſsimè huc ad nos transfertur, ſed eius iunci tãtùm calami, ſi deferãtur flores, ſolo odoratus vigore deligãtur. Nã odoris illius gratia citò vaneſcit. Gal. lib. 1. antidotorũ.

Stœchas etiã exotica eſt, ex Creta enim habitior & melius nutrita, ob id melior. Petitur, multa tamẽ nobis domeſtica ex inſu- *Gal. lib. 1 Antid.*

lis: stœcadibus Massiliæ assidentibus, quibus & nomen ipsa est sortita. Prouenit etiam multa in Arabia, vnde Arabica cognominatur, & à Mesue præfertur, flore præsertim, pòst foliis: sit amara, modicè astringens: spîca ex purpureo cærulea, odorata.

Stœchas verò citria seu flaua Dioscoridis heliochrysum, & Galeni amaranthus coma floris aurea, densa in Gallia Narbonēsi & Aquitania, agro Burdegalensi plurima & prestantissima gignitur, odore abrotani maris, & etiam sapore, sed minus amaro.

Mesues. Viola nigra vulgo martia & quadragesimalis, à Mesue laudatur quæ prima floruit, neq; vim suā calore solis resolutam perdidit, nec pluuia obtudit vel diluit & dissipauit. Quæ iam diu aperta est, aut pluuiam sensit, aut in siluestribus nascitur, odoris gratia caret, ac viribus.

Flores vix annum seruari possunt efficaces, præter chamæmelum, stœchadem, crocum, & alios paucos, qui annis post duobus aut tribus, coloris & odoris gratiā retinent.

DE SEMINIBVS.

SEMEN à fructu quantum differat, abunde in nostræ methodi lib. 1. docuimus. Semina verò deligantur matura omnia, bene habita, plena, & corpulēta, & quæ naturæ suæ vires proprias habeāt efficacissimas, & odo

odorē, saporē, colorē, sui generis perfectissimū, si odoris, saporis est particeps. Multa enim sunt inodora & insipida, nō modo seminū, sed aliarū quoq; partiū genera: Sint præterea, si fieri potest, delata ex regionibus, in quibus celebratissima crescūt maiorū nostrorū testimonio. Sintque recentia, aut his proxima. Quæ enim diutusisime fuerunt reposita semina, & alia, vires habent imbecilliores. Vbi autē puluis ab ipsis diuidēdo excidit, terminū excesserūt lib. 1. alimētorū.

Amomum candidum vel fuluum, simplici tamen colore nō vario, laxius, in vua parua seminis tamen plena, diffusum, nō astrictius cohęrēs, sit pręterea odoratū, nares vulnerās, acre, mordax recens, non cariosum. Amomū Scythicū laudatur lib. 8. com. phi.

Ami Illyricum vel Aegyptium.

Anisum Creticum.

Cuminū Aethiopicū, deinde Aegyptiū.

Ligusticum ex Ligusticis alpibus vnde illi nomen.

Seseli Massiliense, alterum Aetiopicum, tertiū Creticum Dioscoridi laudatur.

Sinapi Alexandrinum.

Thlaspi Cappadocicum vel Creticū, sed maius & minus rotundum est præstantius Galeno. Vtrunq; nobis est, à Bursa pastoris herba frigida astringente, diuersum.

Dios. Cardamomum eligi debet frangẽti contumax, occlusum, plenum, fartumque, gustu acre amarumque, odore caput tentans, excalfaciens: quod tale non est, exoletum iudicatur. Hæc Diosc. Nigrum passim cognominatur Galeno, Nasturcio minus calidũ, sed suauis & fragrantius eidem dicitur. An verò semen quod hodie noster Ioannes Horneus Lugduno aduexit, minus & planius grano paradisi, colore & sapore propè eodem, in siliqua breui triquetraque largissimum, sit verum cardamomum, affirmare non ausim ob historiæ ipsius obscuram breuitatem: tamen tum ipsum, tum granum paradisi, & quod cardamomum minus vocant proferunt officinæ, semina sunt non indigna recipi in antidota, ob virium in ipsis aromaticarum excellentiam.

Cnici semen sit amplum, plenum, medulla pingui, album, angulosum, læue Mes.

Psyllium elegit Mesues absolutum, amplum, tam graue vt aqua mergatur.

FRVCTVVM DELECTVS.

EX FRVCTIBVS quanquam non pauci nostrates in medicamenta recipiuntur: quia tamen externi quidam præstantiores habentur, ipsorum quoque bonitatis notas paucis attingere fuerit operæpretium.

Am

Amygdalæ tã dulces quam amaræ, probantur flauiſsimæ, plenæ, integræ, non confractæ, nec eroſæ, tamen leues, duræ & ſiccæ quantum illis datum eſt, ob id fragiles, intus albiſsimæ. Ex his dulces, ſapore delicatæ, propè indicibili in caſtaneã toſtam & panis puriſsimi bene cocti qualitatem inclinãtes: odore, ante eſum nullo, aut perquã exiguo, inter edendum autem iucundo.

Improbantur albeſcentes, nigreſcentes, rugoſæ, molles, tortiles, fractu contumaces, & quæ fractæ à candore illo ad pallorem receſſerunt, aut nigrorem, oleoſæ natura aut vetuſtate, odore rãcido, ſapore ingrato aut oleagino: quem omnibus vetuſtas affert. Ex quibus tritis etiam ſi plus olei exprimatur, tamen olei amygdalini probatiſsimi dotes non aſſequitur, quod ex prioribus extrahatur, excorticatis cultello potius, quam aqua calida, vt in oleis dicemus.

Anacardus, ſeu cum Paulò & Actuario anacardion, ſit plenior & habilior, fuſcus, reſina in cortice multa, acri, nigra, nucleo intus albo: quo in melle cocto fit mel anacardinũ. Hoc etiam tuſo poteſt oleũ exprimi, ſed longè diuerſum ab eo quod coctis in aqua corticibus ſupernatat, & conchis colligitur ad confectionem anacardinam.

Myrobalani citrinæ ſint, flauæ, multũ in

Mesues. viride inclinantes, densæ, graues, in fracturis gommosæ, amplæ, cortice crasso, denso, os paruum complectente.

Ibidem. Cepulę amplę sint, & quo maiores eo meliores, subnigræ, in rubrũ inclinãtes, graues, ob id in aquã prõptę mergi, cortice crasso.

Ibidem. Indæ, sint nigræ, magnę, graues, substãtia dẽsa, sine osibus. A quibus cõditiõibus quãto longius abscedunt, tanto sunt deteriores.

Ibidem. Emblicæ, magnæ, graues, carne multa, densa, osibus exiguis, rara verò carne quæ sunt, spiritu & vigore carent.

Ibidem. Bellericæ, magnæ, graues, carne multa & densa.

Notæ igitur in his cõmunes aliorũ fructuũ & pręcipuæ sunt, vt sint bene habitæ, & corpulẽtę, carne multa & firma ac dẽsa, & ob id osse exiguo, qb⁹ os datũ est. Nã Indę sunt exosses. Quæ verò notæ aliæ à calore ducũtur, & osis figura, minoris sũt momẽti.

Balanus myrepsica sit ampla, vetus, cortice læui, tenui, pleno, medulla læui, pingui. Parua verò ex albo nigricans, vetus, plena medulla alba, læui, pingui, est innocentior.

Conii seu strobyli vulgo pineoli, pleni, recentes, albi, sicci, quatenus illis datum est. Vitentur flaui aut etiam pallidi, oleosi, rancidi. Id quod his citò, vt ferè sexto mẽse accidit, nisi prius sacchar o intecti hoc vitium

effugiant: præsertim si prius ex furfure frigantur, & sic probè siccentur: deinde cribro purgentur, quod remedium est, aliis quoq; seminibus condiendis, ne aut citra conditu-ram, aut etiam condita rancescant.

Cupressi pillulæ, vulgo nuces, sint perfectæ recentes, ob id molles, seminis plenæ, etiam in ipsis hiatibus.

Cydonia seu cotonia sint bene habita, flauescentia, odorata, matura cum minus astringendum & refrigerãdum est: cũ verò magis, ante maturitatem colligantur.

Eadem ratio est struthiorũ, quæ nos cydonia fœminina vocamus, aliis maiora, minus acerba, carnosiora.

Citrium & aranciũ malũ, & quẽ vulgus limonẽ vocat, sint magnitudine quodq; in suo genere medriocri, odore valido & iucundo, cuiq; suo cortice tenui, raro: colore in limone pallido, in citro flauo, in arantio rubescente: quamuis & arãtia virida etiam per maturitatem inueniantur: carne intus multa, firma, & succo odorato, acido, interdum dulci, est quando ex vtrisque misto.

Colocyntidis medulla cortice ablato sit pilæ mediocris in speciem conglomerata, Gal. vehementer amara, matura, ampla, rara, ob id leuis: & quãto leuior, tanto melior: alba admodum lenis, eadem fœmina, autumno

le

legenda cum flauescit abeunte iam virore.

Mesues. Cucumeris agrestis fructus præfertur absolutus & maturus, & virore deposito flauus, amarus. Ex quo succus albus, subpinguis, Elaterium dictum, quomodo sine valenti

Dios. compresione extrahatur, docet Dios.

Carpobalsamum sit flauum, plenũ, grande, graue, mordax gustu, & feruens in ore,

Mesues. modice opobalsamum redolens.

Casia fistula, seu nigra, seu cathartica, id est, purgatrix, eligatur foris & intus nigra, ampla, collucens, grauis, plenior, & quæ con cussa clausis intus granis non strepat: pulpa

Act. intus pingui, splendente, succulenta, non fitulenta, nec putri: sapore prunorum delicato: calida humida primo gradu. Vtendi tantum tempore extrahẽda: nam extra cannas, vt semen, sanguis, lac, extra propria conceptacula, prompte corrumpitur, & in vasis ser uata peior euadit.

Cubebæ sint corpulentæ, plenæ, graues, acres, minus tamen quàm piper, subamaræ, admodum aromaticæ, subdulces, annis decem seruantur.

Coccum gnidium ex thimelæa eligendum, cui folia magna tenuia sint, quæ in locis liberis crescit propè alias multas thymelæas, foliorum vsum celebrat Mesues non granorum.

Da

Dactyli nobis, vt Græcis vulgaribus hodie dicuntur, fructus palmæ, à digiti figura. Probantur magni, flaui, parum rugosi, molles, pleni tamen, & carne intus multa, subdura, ad nucleum candicante, ad corticem rubescente, non pertusi, non vermiculosi, & qui concussu nihil aut minimum sonent, sapore vinoso. Deteriores sunt graciles, flaccidi, duri, quia excarnes, excusso pediculo pertusi: iidem ferè vermiculis scatentes.

Ficus passæ seu caricæ habentur præstantissimæ, quæ in calatho spartaceo digitis, aut pugnis vtrinque pressæ, sic illis mollitie sua cedũt, vt mutuos partium dictarum motus sibi propè obcurrẽtes sentias, odore sunt iucundo, non calorem putredinosum, aut vermiculosum referente.

Hæ verò si particulatim explorentur, pediculo sunt breuissimo, colore in candidum vergente, molles, tractanti facilè cedentes, cute tenui, molli, succo intus & semine flauo, & plane melleo sapore, odore ante esum & inter edendum iucundo, graues, paruæ Si Massiliotides (quæ etiam saporis gratia cæteras longè antecellũt, siue albicãtes tantum sint, siue intus & foris albe, sed flauo semine) maximæ: si externæ sint, quales Hispania mittit musto mersas, vt dulciores sint, post ne cohæreant farina aspersas.

Vit

Vitiosæ sunt duræ, tum in massa, tum per se singulæ, vermiculosæ, graueolentes, foris nigræ, intus rubentes, vel alio præter naturam colore præditæ, cortice crasso, duro, sicco, intus alieno colore, odore, sapore. Quædam tamen sunt nigræ Prouincialibus & Narbonensibus dictæ, foliis nigrantes, intus tuberrimæ, omnium delicatissimæ dum recentes sunt: nam siccatæ liquescunt, aliæ eiisdem cineritiæ, aquosiores quàm vt siccari posint: hominibus ingratæ, auibus expetitæ.

Galla omphacitis, id est immatura, laudatur parua, seu magnitudine mediocri, nodosa, grauis, solida, nó perforata: minus vtilis magna, rotundissima, polita, leuis, laxa, perforata, flaua, aut saltem rufa. Gallia Narbonẽsis & Lugdunensis præfert rosmarinas vulgo dictas, omniũ minimas, graues solidas, asperas, pretiosissimas.

Iniubæ zizipha vel zinzipha Græcis dictæ laudantur recentes, amplæ, oblongæ, passæ, tamen tensæ, carne intus multa, succulenta, laxa, dulci, vinosa: plenæ, graues: sapore dulci & delicato: nucleo paruo, foris rufo ac verius rubentes, intus pallidæ aut albescentes. (Nam foris albæ nobis nondum visæ) osse prunorum rotundiore, paruo intus nucleo, dulci. Improbantur vetustate nigrica

cantes, leues, ſiccæ, pulueruleutæ, friabiles, excarnes.

Myxæ, myxa, & myxaria, vulgo ſebeſten, à mucoſo lentore, quo abundant dictæ prædictis affines, ſed dimidio minores, acuminatæ, parum rugoſæ, graues, nigræ, carne multa ex rubro nigricante, firmiore, glutinoſa, dulci & ſubacida, oſſe prunorum Damaſcenorum inæquali, nucleo intus exiguo dulci.

Malum punicum cortice ſeu corio integro, rufo, duro, & denſo, graue, maturum, granis intus rubris vel roſeis, ſucco prægnantibus vinoſo pleniſsimum.

Myrti baccæ recentes, plenæ, ſucculente, odorate, grandes & bene nutritæ.

Nuces auellane præferuntur ligno ſolido non pertuſo, rubente, rotundo: corpulente, graues nucleo intus ſi concutientur ſonante: ſi fracta nuce guſtetur, gratiſsimo, & ſapore caſtaneam referente: foris flauo, intus albicante, pleno duro.

His proxime ſunt, france vulgo dicte, hoc eſt legitime, oblonge, ligno ſimili, cute intus nucleum veſtiente rubentiſsima, carne dura & firma rubente. Infime ſunt ſylueſtres, ligno & nucleo candicante. Improbantur, leues, perforate, quia vermiculoſe, vetuſtate oleagine, rugoſo nucleo

In Gallia Narbonē ſi quatuor locis inciſe muria dies aliquot ut itē poſt omphacio ſeruantur.

&

& exucco.

Nux moſchata ſit grauis, oleoſa, odorata.

Nux indica aquam intus dulcem habet, ſi recens eſt. Quæ quidem vtenda, nó cortex,

Oliuæ halmades, ſeu colymbades, quæ in ſua muria conditæ innatant, præſtantiores ſunt magnæ, ouales figura, pallidæ aut rufæ, plenæ, ſolidæ, carne multa, denſa, ſubamara & ſubdulci: oſſe intus paruo longo, nucleum delicatiſsimum complexo. Quæ verò enormes aduehuntur, acuminatæ, carne multo largiore, ſapore ſunt minus delicato, vt armeniaca. Inſita non inſitis corpulentiora multò ſunt, ſed ſaporis iucunditate multò inferiora.

Gal. Opiantes & rha, & ribes vua legenda matura, plenior, acinis paucis, bene nutritis potius quàm denſis, & paruis & ſtrigoſis.

Piper longum ſit, corpulentum, integrũ, recens, linguam tarde, ſed diu commordés. improbatur perforatum, vel adulteratum.

Meſues. Piper album ex hoc productũ acrius longo, & nigro maximum, pleniſsimum, graue non rugoſum.

Piper nigrum, alio maius, cortice tenuiore, & minus rugoſo, graue admodum.

Piſtacia ſint recentia, nucleo intus herbaceo, ſapore iucundo.

Thamar indi præferuntur ſubnigri, ſeu

fu

fusci, lucidi, molles, recẽtes, pingues ceu villis quibusdam, & radiculis intertexti, dulcacidi, seu ex dulcibus acidi, & vinoso sapore. Improbantur sicci, carne prunorum adulterati: in quibus nigredo est obscura, & prunorum odor & sapor.

Pruna passa, vel acida sunt, vel dulcia, vtraque sint ampla & plana: carne intus multa, succulenta, firma: osse exiguo, foris vel melle aërio incrustata, vel nigra, sed citra ablutionem: non rancida, nec situlenta, nec pulverulenta.

Damascena & armenia magis ad aluum subducendã, & dulcia alia humidaq; sunt eligenda Mesuæ quàm acida, vel horũ media.

Senna folliculo (cuius pręcipuus est vsus) fit subnigro, in viride inclinante, modice amaro & astringente, à natura completo, recenti, semine intus amplo compressoque. Deterior est subalbus, nondum iustæ magnitudinis, aut maturitatis. Folia secundũ tenent locum si viridia sint, & plena, non subalba, aut tenuia: surculi inutiles purgationi, ob id abiiciẽdi. Mirum est hodie tam oblitos sui & Mesuæ pharmacopolas, vt folia pluris & faciant & vendant quàm folliculos. Nostras verò hortensis senna inefficatior est orientali, vt vocant, tamen non inutilis vsu quotidiano exploratur. *Mesues.*

Vuæ passæ, pingues, carnosæ, cortice tenui sunt præstantiores libro. 2. alimentorum nobis sunt Damascenæ. Corinthię vulgares.

Damascene sunt deligendæ amplæ, fuluæ, transparentes, carnosæ, seminibus paucis, paruis, sapore vinoso.

Corinthiæ omnium minimæ sine seminibus, colore purpurascente, sapore delicatissimo, rare, & prætiosissimæ.

Vulgares huc afferũtur, vel ex Prouincia capsulis abietinis, vel ex Hispania calathis spartaceis. Prouinciales omnium post dicta duo genera Damascenas intelligo & Corinthias præstantissimæ, præsertim quæ prunellatæ vulgo indigenis vocantur, opinor quod acino sint pruni æmulo, hoc est nigro, sed quem ros cæruleus intexit. Non incelebres fuluæ, Picardatæ iisdem dictæ, Damascenis toto habitu proximæ, nisi minores essent, & carne parciore, minusque solida. Ambæ in palmite siccantur intorto pediculo, hæ si pinguescant immodicè & ob id digitis hæreant, farina aspersa vitium indigenæ tegunt. Qui dolus est frequentissimus in Hispanis omnium ignobilissimis. Quas enim habet Hispania optimas sibi seruat: viles in alias septentrionis regiones transmittit.

Del

DELECTVS LIGNORVM. *Dios.*

AGALLOCHVM lignũ, ſit maculatũ, odoratum, guſtu aſtringens, & ſubamarum, cute verius quàm cortice aliquantum verſicolore, halitum manſu commendans, ſuffimentis expetitum thuris vice, eiuſque modo in igne liqueſcens, ſed tardius, & aquæ iniectum mox ſubſideat, & bullulas edat. Xylaloë dicitur Aetio & Actuario, ideſt lignum aloës arboris, non herbæ, cuius tamen ſuccum nigredine & amaritudine pauca, & ſucco intus gummoſo nonnihil repræſentat: vnde opinor illi nomen hoc acceſsit. Crudum vbique Meſues requirit, quod enim à quibuſdã eſt expediendi odoris gratia, vim amiſit. Quod verò *Dios.* oſtendunt officinæ, verius eſt aſpalathum: quod ſi optimum ſit, graue & detracto cortice rubens aut purpuraſcens, denſum, odoratum, guſtatu amarum: alterum deterius candidum, lignoſum, inodorũ, Sunt tamen qui eius loco oliuæ arboris matricem ſubſtituant.

Lignum Gaiaci, ſiue ebeni ſpecies eſt, vt mihi videtur, quia ebenum toto habitu & viribus à Galeno ſcriptis refert, ſiue aliud lignum ſit, eligatur colore fuſcum & flauum, cortice ipſi ligno firmiter hærente, denſum, graue, bene habitum ex

arbore ætatis mediæ, si potest recentissimum (quo enim recentius, eo est succulentius & vegetius) aut alioqui gummosum, ac in eo nō excorticato rami mediocres præferūtur, si verò vetustus est trūcus, (modo nō sit putris aut cariosus, vel aliter vitiatus, vt sæpe videmus) quia ob crassitiem & duritié dissolutioni sui magis resistit, pinguior manet quàm rami, cortex verò siccatior. Contrà verò recentis cortex internus pinguior, & succulentus magis, quia alimenti plantæ vehiculum ferè fuit. Eligatur item sapore dulci, amaro, acri ex insula meridiana sancti Ioannis, temperata, irrigua, resinosius: ex insula autem sancti Dominici in zona torrida aridius.

Paulus sanctus quibusdam videtur ramus gaiaci, cui lignosarum fibrarum implexu vario, matrice nigra hodie in ebeni locum substitui solita, viribus denique proximus est, sed valentior si recens est: imbecillior verò & ob tenuitatem citius exicatus, si vetus, vt in aliarum plantarum ramis, & præcipuè surculis. Aliis diuersus videtur quòd albescat magis suo cortice, & aliis quibusdam de causis. Iudicium his permitto, qui arbores ipsas cædunt, viribus certè ambo sunt proxima.

Santalum citrinum, optimum, & maximè

mè aromaticum, ſed inuentu rarum etiam Plateario.

Album peſsimum, rubrum medium bonitate eſt: frigida omnia gradu tertio, ſicca ſecundo. Quæ tamen ſunt in officinis acri ſapore linguam mordent, præſertim citrinum, ob id non vtenda.

Xylobalſamum probatur recens, ſarmento tenui, fuluum, odoratum, opobalſamum non nihil ſpirans. *Dioſ.*

Calamus aromaticus, quẽ officinæ oſtendunt, radix videtur & rei alterius quàm calami, tamen viribus proximis pollere odor & ſapor indicant, ſubalbus, odore & ſapore aromatico, non puluerulentus inter frangendum, triennio ſeruatur.

CORTICVM DELECTVS.

CINAMOMVM deligatur tenuium partium, odoratiſsimũ, ſeu indicibili quadã ſuauiſsimi odoris gratia ſuper alia omnia præditum, guſtatu acre, & valde mordax, admodumq́; calidum non tamen adeò vt moleſtè rodat, manſum verò rutam olere videtur, color illi eſt lacteus, cum giluo & cyaneo mixtus, ſeu cineritius, virgultis gracilibus, nodis frequentibus, læue, confrigifacile. Leptocinamomum.i. tenue cinamomum pro optimo vocatur Actuario. Quod verò cannellam vocamus, vel caſia *Galenus locis uariis.*

eſt, vel pſeudocinamomum, quanquam prin cipum cinamomorum ſex ipſi ſint differentiæ generales, annos triginta ſeruatum ſit imbecillius, nec putes diutius ſeruari poſſe integris viribus toto habitu corticiſque tenuitate.

Caſia quo cinamomo eſt ſimilior, ac odore & guſtu proprior, eò eſt præſtantior. Eſt autem rufa, roſam, expirans, & vinũ olens, guſtum dulcem præferens, & aromatũ modo vehementer odora, vnde caſia ſyrinx, id eſt fiſtuloſa & caſia ſyrinx fiſtula ſæpè apud Galenum dicitur, à purgatrice & Aegyptia res diuerſa, vt prius in fructibus admonui, illa corticem exteriorem, quem & fiſtulam dicunt, odoratu & guſtatu valentem habet: quod autem intus eſt maximè imbecillum, ob id inutile.

Macis ſit rufum aut flauũ, aromaticum, odore ſuaui, ſapore ſubacri, & minimũ amaro: quoq; recentius & ſucculentius, eò melius, ne putes cum quibuſdam annos decem efficax ſeruari. Succus ex hoc expreſſus gũmi hæderæ figura, quam ipſum macis eſt valentius. Macer hodie deſideratur.

Tamaricis cortex ſit verus ex Gallia Narbonenſi potius quàm ex fonte bellæ aquæ paradiſo regia propè Melodunũ. Hic cũ ſit noſtras & paſsim luxuriet, vel lippis & tõſo-

ribus notus eſt, vt cortex radicis capparis.

Thuris cortex ſit craſſus, pinguis, odoratus, recens, læuis, non ſcaber, ſine membranis, adulteratur miſto cortice pini aut nucis pineæ, ſed hi ſine odore fumant non incenduntur, ſed thuris cortex ardet, & cum odoris fragrantia vaporem iaculatur, ferè in glebis thuris miſtus inuenitur. *Dioſ.*

SVCCORVM DELECTVS.

OLEVM ex oliuis maturis expreſſum colore rufo, purum, perlucidũ, tenue, odore exiguo ſed grato, ſapore dulci, ſubacri, & indicibili, recẽs, aut non ita vetuſtũ, niſi vetuſto egeatur. In quo trigenarium trimo, & quadragenarium quadrimo eſt plurimo valentius, vbique craſsius, graueolentius, calidius, acrius.

Oleum virgo quod vocatur, eſt præſtantiſsimum: paucum fit, ob id pretioſum. *Dioſ.*

Oleum omphacinum ex immaturis vuis expreſſum ad viride inclinat, recẽs ſit, odoratum, morſus expers, ſapore acerbum. Huius penuria ablutum capiendum eſt.

Vinum deligitur varium pro ſcopis medicorum variis. Colore autem, odore, ſapore, conſiſtentia ferè probatur.

Acetum album tenuius ob id valentius nigro & medio, præſertim ſi æquè ſit acre & vetuſtum.

Mel sit uernũ aut æstiuũ nõ hibernum Auic.

Mel optimũ sit purũ adeò, vt totũ perlu ceat, odorũ, flauũ, accerrimũ, dulcissimũq; gustanti & iucundissimum: consistentia nec crassa nec liquida, sed tam sibi cohærens, vt continuitatem suam quasi linea longissima non intercisum seruet, si digito attollitur. Idem coquendo paucam spumam emittit, nec thymum immodice olet.

Album etiam colore si fuerit, modo no tarũ bonitatis aliarũ nulla desit, nihilo dete rius fuerit. Quin Hispani & Narbonenses mittunt albissimũ, & longè præstãtissimũ, idémque prædurum, quale etiã flauum hic præferunt liquido: quippe quod humore aliquo est vitiatum.

Mesues.

Aeromeli autem. i. mel aërium seu mãna Arabibus dicta, siue liquida sit, siue granulosa, eligatur alba, recens, dulcis, pura, & excrementorum, quo ad licet expers ex plãtis odoratis & huiusmodi salubribus collecta, qualis laricea hodie probatur, anno seruatur. Sola prope granulosa in vsu est, liquida, inuentu rara, quæ in lapides incidit deterior, & hac peior cineritia: pessima fusca cœnosa, antiqua, saccharo & folliculis senne adulterata: sed hæc tempore mollescit, & liquescit, dolúmque prodit.

Cera sit flauissima, odorata, pinguis, coacta, leuis, pura, & aliena omni materia caren

rens. Maurica tingendis flauo colore aliis quanquam nigricat: expetitur alba, vel natura, vel ablutione: fit viridis mista ærugine: rubea immissa anchusæ radice, cinnabrio tamen sæpe tingitur.

Saccarum est præstantissimum, quod durum, solidum, & mutuo metarum allisu sonorum est, ligni sicci & solidi modo, tamen ob siccitatem & imperceptam raritatē leue, dulcissimū, candidissimum, & niuis in morem scintillans, cohærens, quale Valētinum in metas pyramidum æmulas (panes vocāt) coactum, paruas, ponderis libræ vnius & dimidiæ, vel circiter, charissimum, & cōfecturis siccis aptissimum, penidiis ob siccitatem nimis friabilem, ineptum.

Illi dotibus istis & pretio est proximum quod Madere appellāt, sed in metas ponderis librarū. 6.7.8.9. decem formatur, confecturis expetitum, quia minus pretiosum, non multò tamen imperfectius.

Tertium statuitur lentile, album quidem sed pinguius, ob id vilius neque confecturis siccis aptum, sed penidiis idoneum.

Quartum ex Canariis nunc dictis insulis, olim Fortunatis, aduehitur, etiam intus albicans, bonitate inferius prædictis, præstātius sequenti, metis constat maximis, pondere lib. 10. 12.

Quintum ignobilissimum sancti Audomari dictum, foris albidum, intus subrubrũ, tanquam alio fartum, & foris dolo tectum, metis ęqualibus, omnium glutinosissimum, condituris siccis ineptissimum, liquidis seruit & syrupis, opiatis, conseruis, & similibus, quia vilissimum, & vilitatem tegit aliorum mistura. Id si mare sentit (nam eo naues ob grauitatem saburrant) rubium vulgo dictum fit, quanquam sunt qui rubrum spumam & spurcitiam omnis saccari se coquendo purgantis existimant. Ex micis horum collisu elisis etiam metas hic quidam cogunt, quæ simplicium naturam sequũtur. Ex his quod generosissimum minimam coctionem sustinet ne puluerescat, ignobilissimum contra: cætera pro accessu, aut recessu variant.

Acacia nostras modo non putruerit, aut situlenta euascerit, bona adhuc fuerit vetusta, nisi recẽtem medicus exigat ob scopum aliquem.

Dios. *Mesues* Aloë optima sit pinguis, glutinosa, friabilis digitis, facilè liquescẽs, ex rubro ruffa, hepatis modo, coacta & intus foueata, proinde minus grauis, bono odore, myrrham æmulante, licet planta tota odore sit tetro eximiæ amaritudinis, sincera, nitida, transparens, arenularum & calculorum expers, qualis

lis est indicat. Adulteratur Mesue & aliis, & notas istas non habet.

Elaterium, & Glaucium & Lycium si habebuntur notas ex Dioscoride require.

Glycyrrizæ succus ex Creta optimus, hoc est, dulcissimus, mollis, recens, purus, tenax, & qui confractus splendescat, nigerrimus, & qui linguæ subditus tandem totus eliquescat.

Hypocisthis licet quædam flaua, alia virens, alia candida Dioscoridi dicatur, ante præparationem intelligitur. In offas enim conformata est nigra, lenta, sapore astringente, odore non ingrato.

Ladanum probatur odoratum, subuiride, facile mollescens, pingue, resinosum, quod arenas non collegit, nec squalore obsitum est, quale Cyprium, sed Arabicum & Libycum est vilius. *Dios.*

LIQVORVM DELECTVS.

OPOS est liquor ex plāta vulnerata, terebrata, scarificata, castrata, sponte defluens, sed suaui gustu.

Opus Cyreniacus sit acer, mordax, modice rufus, non porraceus colore, translucēs, myrrhæ æmulus, odoratus, & qui dilutus cito albescat. Ex Taprobana insula in mari Indico maxima hodie à Lusitanis conuehitur, belzoe indigenis dictus, & nobis

ind

inde belzoin. (Nam indicus etiam Mesuæ laudatur) corruptius bencoin. Assa aromatica & odorata, quibus corruptæ etiam dicitur, nomine à lasere herba detorto, à qua planta hic liquor defluit, vt etiam assa fœtida à lasere Parthico & Persico, & cum Mesue à Medico & Syriaco, cuius liquor virus & putrilaginem olet Dioscoridi.

Dios. Opium dictum, quod nigri μήκονος. i. papaueris, fit opos. i. liquor, vt meconiũ eiusdem succus, laudabatur olim Thebaicum & Hispanum, nunc Apulum in vsu esse frequẽtiore audio. Opium habetur optimum, graue, densum, gustu amarum, odoratu, soporiferum, quod facilè aqua diluitur, læue, candidum, neque asperum, neque grumosum, quodq; inter colandũ non vt cætera coëat, & in sole diffundatur, deinde admotum lucernis non atra luceat flamma, extinctum denique odoris vim seruat.

Dios. *Mesues.* Opobalsamum probatur recens, validi odoris, sincerũ, non ad acorẽ vergens, dilui facile, læue, astringens, mordens gustu modice, in laneam vestem effusum, nec maculã facit, nec si eluatur notam relinquit, lac coagulat, in aqua, aut lacte celerrime liquatur, & colore lactescit. Idem senescẽs crassescit, deteriusque habetur Diosc.

Opopanax. i. panacis heraclii radicis in-

cisæ, vel caulis liquor, candidus, dum recens est, dum aruit, colore foris croceo, aut subflauo, intus candido, odore graui, seu cum Mesue odore bono, sed succo amarissimus, læuis, pinguis, friabilis, tener, facile in aqua liquescens.

Damnatur niger admodum, & mollis. *Dios.*

Euphorbium sit lacteum, causticum, & *Gal.* vrens, tenuium partium vel orobi magnitudine, sarcocollæ modo emicans, vel in ouillis aut hedinis ventriculis exceptum & cõcretum, vitreum, translucens, acre, recens, albissimum, vbi calore multo & igneo egetur: vbi modico, luteum & vetus. Recens enim albius est, & calidius, & leui gustatu os accensum diutius sic tenet, vt cætera gustata euphorbium resipiunt. Color autem hic caducus est, & citò euanidus, fitq; vetustate cineritium, pallidius, aut flauius, & modice calidum. Bimum aut trimum adhuc mediocre viribus est, & interdum quadrimum: quinto autẽ aut sexto anno exoluitur, proceденteq; tempore totum elanguescit, ne putes cum vulgò annis decem posse integrum seruari, etiã cum milio, lentibus, fabis. Recens verò quia viribus est violentis, nõ vtendum, nisi medici optimi consilio, præsertim sumendo remedio. Mesue verò optimũ est leue, fragile, pallidum clarum acerrimum,

odor

odore mordax, annotinum, nam recentius igneum est & venenosum.

Galbanum laudatur ligno purũ, aliquid tamen seminis mistum habens, odore graui, sapore abominabili, pingue, in Ammoniaci aut thuris similitudinẽ chartilaginosum, humidi & aridi medium.

Ammoniacum probatur purũ, ligno, arenis, terra, sordibus, bene coloratum, odore castorii, sapore amaro, prædensum, & in thuris masculi similitudinem minutis glebis chartilaginosum.

Gaib.1. Antid. Sagapenũ laudatur perlucidum, foris rufum, intus candidum, acre, odore porri, seu medio inter laseris liquorem & galbanum, quibus adulteratur, galbano albiori est simile. Nam spumosa, cohærens, albior, leuisque pars galbani in sagapenum degenerat. *Ibidem.* Altera dẽsior, & multo quàm aliud galbanum constrictior, fit galbanum optimũ, sagapenum resipiens, eáque tanquam præstantissima vtendum, si verum est, vino aut aqua statim soluitur, adulteratũ non liquescit. Mesuæ verò optimum sagapenum censetur ex albido rubescens, odore porri, non omnino laseris, nec galbani, quibus adulteratur, spissum, sed tamen leue, facile in aqua resolubile.

Scammonia vel scammonium ex Mysia

Asiatica defertur laudatissimum, hoc est, nitidum, rarum, fistulis tenuibus, fungosum, leue, taurino glutini, vel gummi colore simillimum, & clarum linguam parum vehemẽter vrẽs, linguę saliuosæ tactu vel humoris alicuius albescens in fragmẽtis, & lactescens, tenerum fractu ac pulueratu facillimum, odore bono sed suo, non autem fœdo. Syriacum & Iudaicum graue & densum improbantur: tamen Antiochenum Mesues commendat: si verò linguam vehementer exurat, thitymali succo vitiatum iudicatur.

RESINARVM DELECTVS.

MASTICHE laudatissima fulgore quodam ignis splendida, candore ceræ Tyrrhenicæ, ampla, retorrida, friabilis, stridens friando, odorata, minimum acris, Chia, idest ex Chio insula, calida sicca ordine secundo, parum astringens. *Dios. Gal.*

Deterior est viridis & nigra, Aegyptia dicta aut pontica, bitumini nigredine similis. Est autem lentisci arboris resina.

Terebinthina resina ex terebintho arbore defluens, optima est alba, vel cęrulea, vel colore vitri, perlucida, odorata, terebinthũ olens, subamara, chia, asperæ arteriæ & ori mordax, liquida. Huic primatum inter resinas dat Dios. secũdas tribuit mastichę, cõ-

tra

tra Galenus, ob id eam ſtatuimus primam.

Hodie ex Cypro inſula & liquida, & per ſiccationem coactior aduehitur non cõtemnenda. Huic proxima eſt larix dicta ſeu laricea ex larice arbore, in qua mannam ferè colligunt: larici bonitate & tota natura eſt affinis abietina, quæ hodie prope ſola pro terebinthina, ab omnibus officinis ſupponitur magno errore, cum ſit multò inferior terebinthina. Quod ſi Galenus nõ modo terebinthinam exigebat, ſed Chiam tanquam omnium præſtantiſsimam requirebat, qua nõ dico ignominia ſed pœna mulctãdi ſunt rhopopolæ, qui ſciẽtes abietinã pro terebinthina vendunt, vſurpantque non ſine medicorum id permittentium infamia & culpa.

Præter has picea, pinea, ſtrobilina, cypariſsina, Dioſcoridi & Galeno memorantur, & liquida è pinu & picea, quæ quod olim à Colophone vrbe Aſiæ minoris petebatur, colophonia vocabatur: nunc neſcio, qua ratione fecem terebinthinæ diſtillatæ ſolam vocent Colophoniam.

GVMMIVM DELECTVS.

GVMMI ex acacia Aegypti ſpina, Arabicum, vulgo dictum, & gummi abſolute, laudatur vermiculorum in ſpeciem cõtractum, vitri modo perlucidum, purum, refrigerat, denſat.

Canc

Cancamum Arabicæ arboris lachrima vulgo gummi lacha, præſtãtius eſt ex Dioſ. legendum.

Caphura Indicæ arboris ferulaceæ lachrima, ſolis arabibus & græcis recẽtioribus cognita, eligatur quæ igni vel ſole ex rubro albeſcit, perlucet, friabilis eſt. Ea enim eſt melior & tenuior & durantior, eadem pani calido impoſita madeſcit ſi ſincera eſt: areſcit verò, ſi ſpuria.

Deterior eſt craſſa, fuſca, nigra, aſſulis ligni ſui implicata, vaſe eburneo cum ſemine pſylii aut lini, annos quadraginta ſeruari poſſe quidam affirmant.

Gummi oleæ Aethyopicæ corruptè elemmi dictum, melius eſt ſcammonio ſimile, fuluum, ſtillis exilibus conſtans, mordax.

Dãnatur Ammoniaco vel gummi Arabico ſimile colore, nigricans, morſus expers. Quod proferunt officinæ eſt reſinæ piceæ aut pinus, quam Burgundicã vocamus, colore & conſiſtẽtia & odore primo, deinde tamen valentiſsimo & multis graui.

Gummi iuniperi vulgo Vernix, quia verno tempore exudat & legitur, bonum eſt recens, perlucidum, pallidum dum veterauit, flaueſcit, & fit friabile maſtiches modo: quam toto habitu multum mentitur: In vſu frequentiori tamen eſt ſcriptoribus *Dioſ.*

& pictoribus quam medicis, præterquam in suffitibus, qua auté ratione non video, cum ipsum vt & thus caput grauet, & vapore crasso & calido repleat.

Myrrha arboris Arabicæ lachrima eligéda, recés, squallore & situ obducta, leuis, tota concolor, & quæ confractas vnguium modo & læues venas ostendat, glebis minutis, amara, acris, odorata. Omnibus antefertur Troglodytica ex Aphrica, viridis, perlucida, mordax, odoris gratissimi, nullo vitiata liquore. Post hanc secunda est tenuis, bdellii modo facilè sub digito mollescens, odore grauiuscula, apricis nascens. Mala, nigra, aut colore picis, grauis, retorrida, maturitate maximè exoleta.

Omnium pessima, pingui carens, cano situ obducta, acris, ad gummis imaginē vergens, & viribus eius proxima. Ob id adulteratur gummi macerato aqua, in qua myrrha maduit. Vera enim est rara inuentu, præcipuè sincera. Nā in optima myrrha opocalpason inuenitur ab optima myrrha diuersum, vt in nostris simplicibus abunde docuimus: propter quod & alia, myrrhæ in fumiēdis parum tutus est vsus.

Myrrha stacte, id est, ex myrrha recente, pingui, & solo lætiore nata exudans & stillans, cum ex aqua pauca tusa, deinde machin

china exprimitur, colore pallido, amaritudine præcipua, odoratiſsima, pretioſiſsima, minima portione efficaciſsima, multò rarior ipſa myrrha. Nam quæ ſtyrax liquida vulgò dicitur, ſi verax eſſet, myrrha fuerit ſtacte: ſed cum odore ſit teterrimo, à myrrha alieniſsima res eſt.

Quod ſtillis illis expreſsis manna myrrhæ ſupereſt, vulgò quoque ſtyrax rubra dicitur.

Bdellium lachrima arboris Sarracinicæ vel Sembrachenicæ cum Hermolao, optimum eſt carens cortice, ligno, ſordibus, vt taurinum gluten, tranſlucens & clarum, odore vnguis marini incenſum, guſtu, amaro, intus pingue, & ſi tactu ſubigitur molleſcit.

Scythicum eſt atrius, reſinoſius, molliẽs magis. Arabicum reſinoſum, liueſcens, lucidum, magis ſiccans, niſi recens ſit & humidũ, & tundendo facilè molleſcens. Indicum, ſordidum, nigrum, grandioribus glebis in offas conuolutum.

Adulteratur gũmi, ſed id minus eſt amarum, & minus ſuffitu odoratum.

Styrax lachrima arboris Syriacæ probatur flauus, pinguis, reſinoſus, ſordeſcens, albicantibus grumis, acer admodum, & amarus, quamplurimum in ſua odoris fra-

grantia permanẽs, & qui ſubactus melleum reddat liquorem. Deterior, niger, furfuroſus, friabilis, cano ſitu obductus. Adulteratur multis modis Dioſcoridi, ſed dolus his notis deprehenditur. Pretioſiſsimus erat & paucisſimus Galeni ætate, qui ex Pamphilia in calamis & in arũdinibus afferebatur. Vnde opinor quiuis alius calamites hodie quoque dicitur. Accipe autem quod calidiſſimum, & odore & guſtu valentiſsimũ eſt.

De ſtyracis duobus aliis generibus ſuppoſititiis in myrrha diximus.

Sarcocolla arboris Perſicæ lachrima, pollini thuris ſimilis, rufa, emplaſtica, ſubamara ſine morſu ſiccans Meſuæ. Item valentior eſt flaua quàm alba, & quo amarior, eò melior.

Dioſ. Adulteratur gummi miſto, puluerata etiam ſuſpecta eſt adulterii. Vera enim rara eſt inuentu.

Succinum vel Electrum eſt lachrima ex pinei generis arboribus exudans autumno, ex Germania ſeptentrionali & inſulis maris Germanici, larga mitti ſolita, incenſa pineã aperte olet, charabe vulgò & embra dicitur; medicis in vſu raro.

Ambar verò ſeu ambrũ ſeu ambra Arabibus & Grecis recẽtioribus eſt odoramẽti genus cineritio colore. Arabica, ſubalba. Indica,

ca,rufa,pinguis, odorata, ſuccinũ orientale dicta Hermolao. Nigra omnium peſsima.

Thus lachrima arboris Arabicæ,pinguis, albius,emplaſticũ,flauius,eſt ſiccius,& antiquatũ magis. Quod fœmininũ vocãt reſinoſum magis eſt ac molle,citò ardẽs: quod maſculũ, primũ albicat, tandẽ etiã rufeſcit & flaueſcit. Perlucidũ eſt, ſi præſertim guttarum formã retinet. Adulteratur reſina piceæ & gummi, ſed thus ardet, gummi non inflammatur,reſina in fumum abit.

Mannam ſeu maluam thuris Græci propriè vocant micas thuris,ex magnis faſciculis concuſſu eliſas cum fragmentis quibuſdam exiguis corticis thuris arboris.

Tragacantha laudatur alba,perlucẽs, gracilis,læuis,ſincera , ſubdulcis. Saliua, in ore diu lenteſcit. Quæ verò eſt antiquata, magis palleſcit primum,deinde rufeſcit,tãdem etiã flaueſcit : quod lachrimis prope omnibus commune eſt:fitq; tragacãtha hæc annis amara, ob idque calidior, dulciũ cæterorũ more. Ob id etiam vulgus tragacantha flauam antidoto aureæ Alexandri, antidoto Hadriani & diacucurmę maiori & aliis quibuſdam cõpoſitis miſcent , quæ calida ſunt præſertim vbi cocta ſunt, & vt dicũt fermẽtata,poſt annum ſcilicet dimidiũ:aliis verò frigidis aut tẽperatis albam aut pallidam.

METALLICORVM ET TERreorum delectus.

AVRVM & argẽtũ indice lapide explorãtur & probantur, colore scilicet flauo in lapide relicto. Igni quoq; & aliis explorantur fabris aurariis.

Lithargyros auri omnium optima, præcipuè foliata, aureo colore. Liquatur vt cera sed non mox, vt lib. sequente in liquatione audies, materiæ solius in emplastris rationẽ obtinet, seruatur vase vitreo, plumbeo, stanneo, argenteo, siquidem aliam omnem materiam exedit, & defluere facit Diosc.

Lithargyros argẽti & plũbi deterior. Est autem horum metallorũ se igni purgantiũ vitium, seu feruescentium spuma.

Arsenicum, id est auri pigmentum optimum est, aureo colore, nulli materiæ permistum, crustosum, & in squãmas tanquam bracteolas fissile, Alterum globosum, glandis effigie, pallidum, & colore sandaracham imitans, vtrunque causticum est. In eisdem metallicis fodinis quibus sandaracha gignitur, in Ponto & Cappadocia.

Sandaracha arsenico affinis natalibus & natura, quin & in eam arsenicum vstione degenerat: ob id auri pigmentum & arsenicum rubrum quibusdam dicitur, probatur colore rufo, saturatior ceu cinnabaris rubro,

bro, ſulfuris virus redolens, friabilis, aliena materia carens, cauſticũ eſt. Ne ergo poſthac ſandarachæ nomine gummi iuniperi accipias in compoſitionibus Græcorum.

Aes vſtum probatur rubrum, & quod tritum colore cinnabarim imitatur, nigrũ verò pluſquam decet exuſtum eſt. *Dioſ.*

Squamma æris laudatur craſſa, rufa præſertim ſi aceti reſperſu æruginem cõtrahat. *Ibidem.*

Flos æris ære fuſo & aqua effuſa exilit ſubito, milii effigie & numero, optimus eſt breuis, grauis, ſplendens, cum teritur rufus, friabilis, adulteratur æris ſquamma aut limatura, ſed hæc dentibus dilatatur.

Diphryges quaſi bis coctum, eſt perfecti æris velut fex ſubſidens & cohærens imæ fornacum parti, ablato ære viſitur, acre eſt vt æs vſtum, præfertur quod ſaporem æris & æruginis habet, aſtringens & vehementer ſiccans linguam, quod exuſta ochra ſibi non vendicat, quæ tamen diphrygis vice venditur, adulteratur enim ochra vſta.

Scoria eſt metallorum omniũ velut ſtercus, ſcoria plumbi optima eſt, denſa fractu contumax, ceruſſam plane repræſentans, nihil plumboſum habens, ad luteum colorem accedens, vitri ſplendorem imitatnr.

Aerugo eſt æris velut rubigo, acris eſt &

mordax & cauſtica.

Flos æris Guidoni & ſæpè idiotis aliis male dicitur.

Aerugo ſincera cõpreſſu digitorũ diffunditur, dentium quoq; appreſſu cedit, læuis eſt ac æqualis & ſine aſperitate poſt foſsilẽ præfertur raſilis nobis hodie ſola in vſu.

Sori, chalcitis, miſy, & ex tranſmiſſa per hæc aqua & ſiccatha, chalcãthum acria ſunt, & vrendo eſcharas inducunt.

Sori in fodina infimum, craſsiſsimum, lapidoſius, vehementius compactum, in humore nõ liqueſcit, friando nigrius ceu melanteria apparet ac ſcintillat vt miſy, in multa foramina dehiſcit, olfactu & guſtatu virus olet, ſubpingue aſtringens eſt.

Miſy ſummum grumoſum & fruſtuloſum magis eſt durum, auro ſimile, & friando auri colorem repræſentans, & ſtellæ modo ſplendens, ægre liqueſcit. Cypriũ ad ocularia medicamenta optimum, ad cætera remedia Aegyptium efficacius. Dioſc.

Chalcitis ſitu & natura horum media, æri ſimilis, friabilis, non lapidoſa, nec inueterata intercuſantibus oblongis venis ſplendẽtibusque promptiſsimè liqueſcit.

Chalcanthũ optimum eſt molle, concretum, graue, cæruleum, tranſlucens, quale eſt ſtillatitiũ cõcretitio & coctili præſtantius.

Melāteria præſtat ſulfuris colore, læuis, pura, æquabilis, aquæ contactu confeſtim nigreſcens, miſyos modo cauſtica. Dioſc.

Cadmia fornacaria melior eſt botrytis, id eſt, racemoſa, in ſummo fornacis ærariæ affixa, denſa, modicè grauis, in læuitatē magis inclinans, colore ſpodii, & quæ fracta cinerulenta & æruginoſa eſt.

Cadmia, lapis calaminaris vulgo dicitur, cuius puluere æs rubrum pallore tingunt & augent etiā hodie fabri ærarii. Is alieno ſapore madēti eſt, & in farinā tritus, aceto ſubactus, in ſole ſiccatus coit in lapidē, in igne manet & fuliginem edit luteam vel æream, quæ lapidi cuidam in lapidum fodinis inuento à nonnullis male pro cadmia ſuppoſito non conueniunt. Dioſc. Id quod dum fit, pompholyx ceu fuligo quędam alba, tenuis ſummæ fornacis cameræ adhærens parietibuſque ac tectis & ſpodos illi perſimilis, ſed grauior, in pauimentum recidit. Vtriuſq; magnam nobis copiam ſuppeditant fornaces ærariæ Pariſiis, in via diui Martini, propè Budæi, piè vita functi, ædes.

Ceruſſa olim Rhodiaca Corinthia, & quæ Puteolis in Italia fiebat, cæteris albior, leuior, tenuiorum partiū, ad emplaſtra alba maximè commendabatur.

Sulfur viuum eſt optimum præſertim ſi-

nitedulæ ſeu fulguris modo ſplendeat & perluceat,nec ſit lapidoſum,vſtum verò eſt melius virens ac præpingue.

Sulfur enim ignem expertum,quo viren tius,oleoſius,pinguius,eo melius.

Alumen ſciſsile non in fila tantum, ſed digitis friabile,vulgo plumæ, omnium ſub ſtantia eſt tenuiſsimum & pretioſiſsimum, aquæ innatat linguæ, & cuti integræ mor-daciſsimum, igni liquatur vt alia alumina: quibus notis tribus ab amantho lapide pro ipſo ſupponi ſolito facilè ſecernitur. Liqui-dum maximè craſſarum eſt partium & viliſ ſimi pretii,quia in omnibus regionibus in-uentu eſt facile,cruſtè & lateris figura:quia facilè opinor liquatur,liquidum dicitur.

Rotundum & aſtragali figura in medio eſt amborum.

Gypſum vtendo ſeu vt vocant coquẽdo, vt petra in calcem vrendo coquitur,fit em-plaſticum:vſtum verò præctereà vt cùm in fornace & camino lapides iungit, aut calci-natum vt vocant,minus eſt emplaſticum.

Spuma nitri,aphrolitrum, nitrum videri deſierat,nec probo ſalem petræ ipſorum lo co medicamentis miſceri: mallem nitrum candidum,quod mihi ex agro Nauarræ da tum eſt,minimum,ſalſum.

Nitrum præſtãtius eſt album rubro per-

mi

mistum, lucidum in fracturis laminosum, fragile, læue, spongiosum, salsum, mordax, naturale.

Sal fossitius, vulgo sal gēma, quibusdam videtur, sed Mesuæ sal naphthicus, omnium valentissimus, secundo loco sal gemma, tertio mineralis, infirmissimus est marinus.

Sal armeniacus, Ammoniacus quoque Dioscoridi & Galeno dici videtur, subacer est ac leuissimus.

Stimmi vel stibium vulgo antimonium, optimum, splendidissimum, & modo nitedularum emicans, confractu crustosum, terræ & sordium expers, friabilè. Dios.

Chrysocolla laudatissima est armeniaca, colorem porri quàm similimum redens, pura, terræ & calculorum expers. Dios.

Cyanus, in cuius fracturis velut stellę quędam aureæ scintillant, vnde lapis stellatus Mesuæ dicitur, & vstione fit ceruleus magis: probatur maximè saturatus colore nominis sui Diosc. Mesuæ verò est colore viridior & cæruleus, maculis aureis interceptus, grauis, metallorum expers.

Armenius lapis præfertur læuis, perquam ęquabilis, calculi expers, colore cæruleo friabilis Dios. colore ex viridi obscurus, terreus, & indus, maculis viridibus & nigris distinctus, attactu læuis, & asperitatis expers

nondum exacte lapis, sed friabilis & puluerratu facilis Mes.

Ochra eligenda leuissima, & omnino lutea, friabilis, non lapidosa, vritur & lauatur vt cadmia. Diosc.

Lapidum in medicamentis Græcorum rarissimus est vsus.

Iaspidem viridem Gal. omnem iaspidem medicamentosum tradit Diosc.

Arabes quoq; compositis quibusdam cardiacis saphyros, hyacinthos, granatos, sardines, margaritas commendat. De his Albertus magnus, Serapio & alii plærique multa prodiderunt, quàm vere æstimato.

Dios. Hæmatites probatur friabilis, saturato colore, niger, durus, & suapte natura æqualis, nulla sorde admista, nulloque zonarum discursu.

Dios. Magnes ferrum prompte trahat, sit colore ad cęruleum vergente, densus, nec admodum grauis.

Lapis iudaicus metæ striatæ forma, tener & friabilis.

Corallus lapis Actuario dicitur, aliis arbor lapidosa, ruber & niger est Diosc. Nobis etiam albus & aliter coloratus. Visus mihi foris albus, intus ruber.

Sigillum Lemnium, in placentulas quasdam exiguas formatum characteribus turcicis

cis signatum, colore nunc pallido, nũc rufo, sapore parum astringente.

Bolus armenia colore ochra idest pallida vel lutea, prõptissime in summũ læuorẽ calcis modo soluitur pistillo, aut quouis liquore, arenosa substãtia caret. Tã callide hęc vt sigillũ Lẽniũ & alia pleraq; adulterãtur hodie vt pro veris recipiẽda nõ sint, nisi ab eo qui collegerit, fides sinceritatis fiat.

PARTIVM AB ANIMALIBVS *sumptarum delectus.*

SANGVIS hirci quadrimi, bene habiti, aliquandiu nutriti vino albo & herbis, calculum frangentibus, vt fœniculo, seseli, lauro, augusto mẽse iugulati, medius effluẽs eligatur: nã primus tenuior, postremus crassior putatur. Vase vitreo receptus, linteo raro tectus, sole siccetur.

Sanguis draconis veterum, hodie ignoratur. Qui verò ostenditur, factitius est ex hirci sanguine, bolo armenia, & succo sorborum vel aliis.

Lac vaccæ, capræ, asinæ iuuenis, aliquandiu post partum exercitæ, & bene pastæ præsertim idoneis sibi pascuis, vernum largius sed humidius, aut autumnale partius siccius, & butyro diu seruando aptius, sit autẽ quatenus lacti datum est, dulcissimum, albissimũ,

mum,cõſiſtentia mediocri, ſi vaccinum eſt: tenuiori,ſi aſininum vel caprinum.

Serũ lactis capræ iuuenis nigræ, ſalubribus alimentis nutritæ,paulò antè fœtæ præfertur Meſuæ, ſecondas tenet ſerum lactis ouini.

Adeps ex animali florente autumno lectus,reponitur vel incuratus,lotus, ſiccatus in vmbra,vel exemptis pelliculis fuſus ſole vel igni,in vaſe duplici.
Alii toſto in veru animali cadẽtẽ excipiũt.

Medulla vt adeps ſumatur à fine æſtatis, ad hiemis initium,ex florenti animali: & reponatur loco ſicco & edito,& ſeptentrionẽ ſpectante:reponatur cum foliis lauri ſiccis, ne putreſcat,aut ſitum ducat. Recens etiam tenerorum animalium vſurpatur.

Cerebella paſſerum vere & autumno captorum reponuntur,cum vitello oui & melle, vel ſole aut cinere ſiccata legitimum.

Cornu Rhinocerotis eligatur.

Mumia Serapionis, cum ſit Dioſcoridis piſſaſphaltum,id eſt pix & bitumen, ex hominum notis noſcitur. Quod verò nobis hodie eſt mumia, liquamen eſt hominũ aloẽ, myrrha, & ſi datur balſamo in ſepulchro cõditorum. Carnes enim cum humanis oſſibus retorridæ ad nos afferuntur.

Cunicam interiorem ventriculi gallinarum

rum quia inutilem confirmat Galenus, de illa ne labora. *Dios.*

Iecur lupi si potes florentis, & bene habiti, aut etiam teneri potius, & recens quam siccatum est præstantius. Potest tamẽ siccatum in multos dies seruari, vt pulmo vulpis.

Renes scincorum, qui crocodili sunt terrestres, siccati seruentur, corpulenti & non strigosi.

Castorium elige, id est castoris testes, qui ex vno principio committuntur, & quibus est intus liquor cerosus, friabilis, odore graui, & virus olente, gustu acri & mordaci, recens tamen melius veteri quibusdã est. Nigrum autẽ fœtidũ, rancidũ, die vno necare sumptum affirmat Auicenna de venenis. *Dios.*

Oesypus, id est succidarum lanarum pinguitudo seruetur purus, ex ouibus integris non scabiosis. Hyssopus humida ineptè vulgo dicitur.

Ambra quam habeat originem ignoratur adhuc: præstantissima tamen fuerit rara, leuis, habitu rha Barbari, sed fusca magis interdũ & cineritia & alba; odoris gratia multũ commẽdabilis, nigra autem reiicienda, & quam vulpes deuorarint & vomuerint.

Moschus melior est subflauus quã nigricans, & qui pelui humectatę immissus leuior euadat, quam qui grauior. Ex Catay tamẽ

nig

niger præſtantiſsimus hodie affertur. Ferrugineus fere eſt noſter, non quem Auicenna probat citrinus, Alexandrinum vocans, eſt odore in opum Cyrenaicum inclinate ſed valentiore, præter ſummam aliam in eo fragrantiam glebulis exiguis conſtat, ſeruatur melius pyxide plumbea cera obturata per ſe, ſi autem odoris gratiam perdidit, repone vaſe vitreo aperto, & ſuſpende in cloaca, ſic enim recuperabit, ſi Plateario credimus.

Dioſ. Cantharides probantur in frumento inuētæ, verſicolores, & quæ luteas in alis trãſuerſas habēt lineas corpore lōgo, craſſo, præpingues. Sed inertes ac imbecillæ quæ vnius ſunt coloris. Capiãtur vere, & phiala feruentur: necentur autem vt iubet Dioſc.

Meſues. Gallus ad ius purgatorium eligatur, rufus, plurimum annoſus, ſed tamen adhuc ad motum, pugnam, coitum, alacer: & in dimicando validus, macri & pinguis medius hoc eſt bene carnoſus præparatio autem eius ex Meſue repetenda.

Vnguis odoratus, Blatus Bizantis Actuario, blatta bizantia vulgo, conchylii tegumentum eſt odore caſtorium referente, ad ſuffitus idoneum, ipſa enim teſta mox liquatur igni bituminis modo, quod etiam improbe ipſa olet, quidam albicantem odora-

tam.

tam magis commendant.

Vniones seu margaritæ ex quodam conchærum genere auulsi, sint corpulenti, integri, non perforati. Sunt qui à natura perforatos præferant, quod per foramen excrementis sint purgatæ.

De viperarum delectu lib. 4. nostræ methodi in theriaces compositione, quantum satis est diximus.

Ladanum sit nigrum, molle, glutinosum, graue, odoratum, friabile autem vetustate elanguit.

Ex prædictis aromata sunt, amomum, cinamomum, casia, calamus odoratus, nardus Gallica & Indica, partes, balsami, crocus, folium, folium malobathri, ladanũ, aspalathũ, xylaloë, macer & recentioribus Ambra, moschus, vnguis odoratus, caphura, cubebæ, doronicum, galanga, caryophylum, macis, nux moschata, santalum triplex, cornu monocerotis, cedoaria. In his quæ odorata magis sunt, in suo genere sunt præstantiora. Sapore autem si explorabis, permulta continenter ne gusta, sed vel os intereà ablue, vel papyrum mande, vel tempus interpone, donec prioris aromatis sapor exoleuerit, vt non prioris reliquiæ iudicium tibi falsum afferant posterioris aromatis. Hæc cũ sint essentiæ tenuioris, celerius examinãtur, præfer-

tim aëre calido, parum fideliter operculata & inuoluta, aut etiam iam comminuta. Ob id vtenda cum vigentissima sunt, nondum verò cariosa, foraminulenta, exoleta, exanimata, emortua.

Ex his item purgantia sunt agaricum, colocynthis, cucumer agrestis, helleborus vterq;, tithymali, daphnoides, opopanax polypodium, sagapenum, sarcocolla, dracunculus, scammonium, euphorbiũ, cassia fistula, myrobalanus quintuplex. Hermodactylus, lapis cyanus & armenus, manna, rha barbarum Thamar indi, turbith, senna, & alia quædã Mesuæ & aliis tardita.

Quæ maiore cura & studio sunt deligenda, reponenda & seruanda: & quæ vi malefica sunt prædita, castiganda, vt libro sequẽti dicemus.

Adulteria, quòd in primis ad delectum conferant, ob id in hunc librum reieci, eaq; simplicibus ipsis dolo mẽtitis ascripsi, ne longius lectori disquirenda essent: fusius tamen hæc ipsa persequi non placuit ob dictas à nobis causas libro. 3. methodi medicamenta componendi, vnde in hunc librum, si qua de adulteratorum notis desiderabis, transferre potes.

Super est in hoc etiam primo describere analoga quæ vocant, & antiballomena,

quò

quòd hæc ambo non parum ad medicamen torum delectum commodare existimem, vt libro sequenti agamus tantum de multiplici præparatione medicamẽtorũ simpliciũ ad compositionem vtili, vel etiã necessaria.

Cum nomẽ alicuius simplicis medicamẽti commune multis scribitur sine additione, quod ex illis intelligẽdũ sit, quia insignius vel rei propositæ aptius, vt ammi, anisum, anethum, apium, cnicus, cuminũ, gith, lybisticum, nasturtiũ, psylliũ, seseli, staphis agria, semine sunt efficaciora. Ergo apiũ, ammi, anisum, anethum, id est semen. Adhæc, anisum Creticum, ammi Illyricum, melius.

Aloë optima qualis Gal. Indica, Mesue succotrina.

Acetum ex vino: Nam ex hydromelitæ, ceruisia, & aliis fit, sed inefficacius.

Agaricum, album & fœmininũ, & qui notas omnes optimi agarici à nobis prius scriptas habeat, & in cæteris similiter.

Agnus, flos aut etiam semen.

Alumen scissile, quia præstantissimum.

Aristolochia rotũda. In vnguentis verò clematitis.

Amomum scythicum, & cum notis scriptis.

Balsamum, opobalsamum.

Bryonia alba, potior quam nigra.

Buglosum vtrunque, id est, folia & flores.

Casia vel cassia in libris Græcorum, nostrū vulgare cinnamomum, quæ in libris Arabum cassia lignea dicitur.
Cassia verò fistula ponitur quando medicamentum Arabum est purgatorium.
Cardamomum, minus.
Capparis, cortex radicis.
Coriādrum, Cuminum Aethyopicū, semē.
Centaurium, in purgantibus, minus: in aliis maius.
Calaminthe montana: quia efficacior domestica.
Costus cum reuera vnius sit generis ambiguitatem nō habet: Radix autem eligatur: Nam dulcis costus arabū ignoratur.
Cypressus, pilulæ eius seu nuces recentes.
Cinnamomum, optimum & cum notis ante scriptis.
Daucus, agrestis. Nam satius est pastinaca, alimentum potius quàm medicamētum.
Helleborus albus Galeno, Niger Mesuæ.
Eruca, siluestris quia efficacior.
Epithymum Atticum Græcis. Arabicū Arabicis compositionibus vsurpandum.
Fœniculus, semen: sed in colyriis, succus foliorum aut radicum.
Galla, solida: quia efficacior, quā perforata.
Granatum, acidum.
Gummi, Arabicum. Id enim omnium perfec

fectiſsimum.
Gluten, ichthyocolla his, aliis taurocolla, aliis maſtiche intelligitur.
Hyſſopus, montana hortenſi melior. Ciliciam Dioſ. creticam alii laudant.
Hyoſcyamus, albus ſeu album eius ſemen.
Iris, radix ireos Illiricæ. Græcis, neotericis, florentinæ.
Lupinus, amarus, Nam dulcis eſculentus eſt.
Laurus, folia.
Liguſticum, ſemen.
Lactuca, ſemen: ſed in victus ratione, folia.
Lapathum, oxylapathũ efficatius rotundo.
Lithargyrus, auri, quod aliquando tamen exprimitur.
Maſtiche, Chia: aliis etiam Aegyptia.
Marrubium, album præſtantius nigro.
Mel apum, Alterum aëromeli, ſeu manna.
Margaritæ, ſolidæ meliores pertuſis, niſi etiam ſint flauæ, obſcuræ: quia tunc ſolidis ſunt pares.
Medulla ceruina in valenti medicamento: in mitiori, vitulina.
Nuclei pini: aliis oliuæ, dactyli Auicennę.
Nux iuglans, vſualis vulgo & communis.
Naſturtium, ſemen.
Oleum, oliuum, ex oliuis expreſſum.
Ozimum, in arabibus Caryophyllatum.
Opum, Thebaicum, Tamen Apulum etiam

hodie celebrari audio.

Petroselinũ, Macedonicũ:& in hoc astreoticum, à loco in Macedonia vbi crescit optimum in præruptis:& huius maxime semen.

Pruna, si aluus deiicienda est, dulcia: si astringenda, acerba vel austera.

Papauer album, semen.

Piper album, quia acrius.

Pix liquida in suppurantibus & tergentibus medicamentis, sicca: in siccantibus epuloticis, glutinantibus.

Pæonia mas, seu ipsius radix, vel semen.

Polypodium quernum, murale alii.

Polium, in antidotis, minus seu montanum quia acrius, amarius, ob id efficacius.

Quatuor emollientia, malua, althæa, viola nigra, acanthus.

Quatuor semina frigida maiora, melonum, cucumeris, cucurbitæ, citruli.

Quatuor semina frigida minora, lactucæ, portulacæ, intybi, cichorii.

Quatuor semina calida maiora, cumini, cari, anisi, fœniculi.

Quatuor semina calida minora, apii, dauci, ameos, amomi.

Quinque radices vreticæ, id est vrinam mouentes, apii, petroselini, asparagi, graminis, rusci seu apii, veri & eleoselini.

Ref

Resina, Galeno mastiche: Dioscoridi terebinthina.

Ruta, folia rutæ agrestis, sed fere à Grecis exprimitur, aut alio nomine vocatur scilicet molybesasa hermolao.

Raphanus, siluestris radix.

Rosmarinus, flos aut folia.

Rhus cortex fructus, sumach dicti.

Stœchas, stœchados Arabicæ flos.

Styrax calamites, si habere posit, aut saltē calidissimus & vegetissimus.

Santalum, flauum, quia odoratius.

Spica nardi Indicæ.

Sulfur viuum, & igni non exustum.

Tragacantha alba, in frigidis compositionibus: rufa in calidis miscetur.

Tres flores cordiales, violarum, buglossi vtriusque.

Thymũ Atticũ, aut ex locis editis & siccis.

Viola nigra, seu purpurea: vulgo martia & quadragesimalis: recens si haberi potest, folia: si emolliendum est, flos: si corroborandum, semen: si purgandum.

Viscum quernum, ipsius baccæ recentis, aut recentis summa germina cum foliis & cortice.

Zizipha seu iuiubæ, recentia & bene matura, aut saltem integra, non putria aut vetustate exucca.

In ſumma, intelligantur omnia ſuis notis prius dictis omnibus abſoluta inter quas etiam ratio regionis vbi medicamentum educatum eſt habebatur; Ob id,

Alumen, Mileſium	Aniſum	Creticũ.
Agaricus, Ponticus	Thymum	
Caſtorium, Pōticum	Daucus	
Miſy, Cyprinum	Amaracus	
Nitrum, Berenicium	Glycyrriza	
Sinnon, Syriacus	Origanum	
Cuminũ, Hiſpanũ & Aethiopicum	Dictamnus	

Meum, Hiſpanum & Macedonicum
Ariſtolochia, Pontica vel potius Cretica
Phu, Ponticum
Erugo, ceruſſa, æs, æris ſquamma, ex Puteolis vrbe Italiæ.
Lithargyros, optima Romana & Sicula.
Antiballomena ſeu medicamenta in locum alterius deſiderati ſuppoſititia, magis cóſentanea rationi ſunt loco
Aquæ pluuiæ, aqua fontana pura,
Acaciæ, ſuccus & caro prunellorũ agreſtiũ.
Aſari, acorus vel carpeſium.
Abſinthii, Abrotanum.
Acãthæ Arabicæ ſeu Aegyptiæ herbæ (quæ ſucaha dicitur Serapioni) acantha leuco noſtras, eidem dicta bedegar.
Alicacabi, ſemen ſolani.

Aſphalthi,pix liquida Brutia.
Aethyopicæ oleæ lachrimę.i.gummi elemnii,gummi acacię ſeu gummi Arabicum.
Anchuſæ,hyacinthus.
Amyti,ſicca farina.
Arſenici ſandaracha.
Amygdali amari,abſinthium.
Ariſtolochiæ cuiuſuis,vna ex tribus.
Adipis vulpini,vrſinus.
Adipis ceruini,anſerinus.
Aluminis,ſal foſsitius.
Balauſtii vice,malicorium.
Buccinorum,oſtreorum teſta vſta.
Balſami liquoris,myrrha ſtacte vel caphurelæon.
Cinamomi loco, caſiæ optimæ, vel carpeſii,vel amomi, vel ſeminis cardamomi, ſabinæ duplum.
Caſiæ, ſeu caſiæ corticis, cinamomũ etiam ignobile, niſi optima caſia requiratur quæ cinamomo eſt proxima, vel nardus indica,vel malobathri folium.
Chamæmeli florum, duplum foliorum & radicum,
Coſti,pyrethri dimidium,vel baccæ cedri, vel radix helenii vel ireos.
Cimoliæ terræ,retrimẽtum ferri & molæ.
Ceruſæ,ſpodium,pompholix.
Caphuræ rei incognitæ & ſapore ingratæ,

ſantala alba & rubra.
Cardamomi maioris, minus: Calaminthe omnis, mẽtaſtrũ, pulegiũ ſimilia ſunt facultatibus: ob id inuicem ſunt antiballomena.
Croci, crocomagma.
Cyperi, iuniperus maior.
Cumini ſemen, rutæ vel agni.
Colocynthidis, ſemen ricini.
Capparis radicis corticis, cortex radicis Tamaricis vel ericæ.
Dictamni loco, ſaluia, vel nepitha, vel pulegium.
Doronici, caryophylli dimidiũ.
Dauci, paſtinaca.
Elaterii vice, ſuccus foliorũ cucumeris agreſtis.
Ebeni, lignum gaiaci.
Eupatorii Meſuæ, aſari & abſinthii ana dimidium.
Folii loco, folium caryophylli, vel nardus indica, vel caſia, vel macis.
Ferruginis, ſquamma ferri.
Fimi palumbis, fimus columbæ.
Fellis ſuilli, fel perdicis, vel piſcium.
Gentianæ loco, aſari & radicis capparis ana dimidium.
Glycyrrhizæ ſucci, puluis radicis.
Gnidii cocci, ſemen lathyridis.
Galbani, ſagapenum.
Ammoniaci loco, propolis.

Her

Hermodactyli, folium anchuſæ, & dimidium bdellii foris admouetur dolentibus iuncturis.
Hederæ, gummi perſici.
Iridis Illyricæ loco, helenium odoratum.
Lapidis Aſsii, gagates.
Lapidis phrygii, magnes, pyrites.
Libyſtici ſeminis, ſemen dauci.
Lanariæ radicis, radix Veratri nigri.
Lycii, ſuccus radicis centaurii magni.
Mellis loco, ſaccarum.
Malobathri, caſia, nardus Indica.
Myrrhæ, ſmyrnium.
Myrrhæ Troglodyticæ, calamus odoratus.
Marrubii, meliſſophyllum.
Meſpili tricocciæ, id eſt, azaroli, meſpilum noſtras quinque oſsibus præditum.
Naſturtii ſeminis loco, folia eius ſicca.
Nucis moſchatæ, ſpica nardi.
Nardi ſyriacæ, iuncus odoratus ſeu ſchœnanthum.
Opopanacis loco, ammoniacum, galbanũ, ſagapenum, bdellium.
Opii, meconium.
Ozimi caryophyllati, meliſſa in affectibus cordis.
Olei laurini, oleum cedrinum, vel cicinum.
Olei omphacini, ablutum oleum dulce.
Olei roſati, violatum, amygdalinum.
Ole

Olei cicini ſeu ricinini, rhaphaninum.
Opobalſami, apocalpaſon, vel myrrha ſtactæ.
Orizæ, farina hordei.
Oeſypi, medulla cerui.
Omphacii, ſuccus rhois, id eſt ſumach, vel vinum auſterum.
Piperis longi loco, album.
Piperis albi nigrum optimum, id eſt grauiſſimum.
Petroſelini Macedonici in Theriaca, alterius regionis petroſelinum.
Pompholygis, ſpodium & antiſpodium.
Rubiginis loco, ſcoria ferri.
Rhaphani ſeminis, ſuccus.
Roſarum, flos ipſarum.
Rhois coriarii, rhus obſoniorum.
Staphydis agriæ loco, pyrethrum.
Struthii in ſternutamẽtis helleborus albus.
Spodii antiſpodium aliquod, pompholix.
Styracis, caſtorium, niſi odor quæritur.
Salis indi, ſaccharum candefactum.
Sagapeni, ammoniacum.
Spumæ nitri, nitrum, aphrolitrum, modo non ſit in corpus recipiendum.
Sulphuris viui, coctum & vſtum.
Satyrii, ſemen erucæ, ſcincus.
Sinapis, cardamomum, vel cardamum.
Scammonii, ricinus.

Stibii contusi, squamma æris, stannum vstum.

Sepiæ ossis, pumex.

Scillæ, pancratium.

Terebinthinæ loco, larix seu laricea resina.

Thapsiæ succi, cardami vel erucæ semen foris, adhibetur.

Veratri albi loco, nigrum.

Vini salerni, quoduis fuluum, tenue, perlucens, odorum vehementer.

Zingiberis loco, pyrethrum foris adhibetur.

Quia autē ratione pro desideratis istis, alia hic ascripta supponi possunt: ita & contrà si quod horum suppositítiorũ desideretur & aliorũ est potestas, in horũ vicem ponētur, potest quiuis alia multò plura pro variis locis & effectibus & hominũ proprietate facere antiballomena, sed nolim pharmacopœo licere vel clementissimum mutare sine docti medici consilio, ne audaculus fiat etiã in aliis. Quomodo enim pluris est rex ipse quam prorex: sic maiorũ est virium & cõpositioni propositæ aptius simplex quod à maioribus est ascriptũ, quàm quod illius pœnuria supponitur. Sit itaque religiosus & formidolosus in his permutationibus, tam medicus quàm pharmacopœus.

De

DE MEDICAMENTORVM SIMPLICIVM PRAEPARATIONE, LIBER SECVNDVS.



AEC pharmacopœæ pars vilis & hominis eruditi ingenio indigna nemini debet videri, cũ medicamẽtorũ cõpositorũ facultates propemodũ totæ ab hac proficiscãtur. Quæ enim vis, q̃s vſus ſimpliciũ medicamẽtorũ citra triturã, coctionẽ, infuſionẽ, & alia plæraq; poſt dicẽda eſſe poſsit? Quæ miſtio ad cõpoſitionẽ omnino neceſſaria ſine his præparationũ modis fiat? Quã autẽ facultates nõ ſimpliciũ modò, ſed etiã cõpoſitorũ, variẽt, vel ſola præparãdi ratione tã apertè poſteà cõdiſces, vt neq; teſtibus, neq; demõſtratiõe lõga opus ſit. Quoq; difficilius fuit rẽ à nemine hactenus notatã ceu nouã excitare, & in hominũ manus & animos ponere: eò mea ſentẽtia erit & præclarius. Quãquã enim Hippocrates, Galenus, aliiq; celebres medici, vt interim empiricos taceã, leuiter

ſimpliciũ medicamẽtorũ quorũdam præpa rationem attigerũt, & nonnullos ſe priores medicos de præparãdi ratione quædam ſcripſiſſe teſtetur Galenus: tamen nullus hodie extat quẽ ſciam, qui hac de re aliquid memoria dignũ abſoluerit: prӕterquã quod pauca quædam, ſed tamẽ legi digniſsima, de quatuor præparãdi generibus, tritura, coctione, vſtione, infuſione, Meſues in ſua methodo deligendi medicamẽta purgatoria & caſtigãdi perſtrinxit. Nam quæ ſeruitor neſcio quis partim ex dioſcoride deprauauit, partim ex indoctis collegit quis ferat?

His nos rationibus cõmoti ex Hippocrate, Dioſcoride, Galeno, aliisque permultis quorũdam ſimpliciũ præparationes paſsim diſperſas, in ordinẽ congeſsimus, multas ipſi & inuenimus, & experti ſumus, & à doctiſsimis hac ætate pharmacopœis didicimus. Quę dũ à nobis ſtilo mediocri ſcripta legis cãdide lector, tecũ reputa nos rudibus introducendis hæc ſcribere, quorũ captui ſeruire malui res nudas docẽdo, quàm ſingulorũ rationẽ prolixius afferre: quãuis & id ad rem propoſitã felicius abſoluendã, plurimũ pertinere videatur. Porrò præparationẽ exequi ſtatui medicamẽtorum ſimplicium tantum, non aliarum etiam rerum per quas omnes, præparationis ratio & virtus ſpargitur: vt

nihil à natura gignatur, augeatur, aut alio quouis modo moueatur citra præparationẽ: nihil artes tã mechanicæ, quàm aliæ omnes tentant non adhibita prius præparatione aliqua, per quam ars sæpè naturam vincere videtur.

Medicamenta præparare est, ipsa per artem vsui vel cõpositioni cõmodiora reddere, hoc est vel mitiora, vel valentiora, vel gratiora, vel salubriora, vel magis miscibilia, &, vt paucis dicam, meliora vel ad vtendum vel ad componendum. Quędam enim vbi à nobis sunt præparata, etiam citra compositionem mox vsurpamus. Plurima autẽ præparata ante vsum ad compositionem veniunt. Ad præparationis quoq; vim (de qua paulò post dicam fusius) reducendum putamus cum vnam medicamẽti facultatem nobis in præsens noxiam tollimus, vel optatã detegimus, vel nouam acquirimus.

At verò medicamẽta omnis generis metallica inquã plantas, animantia, vel ex iisdẽ sæpè alimẽta, paramus interdum adhuc viuẽtia frequẽtius emortua. Terrã enim lemniã (quæ dum adhuc in colle est ex quo effoditur, velut in matre viuere videtur) sacerdos Dianæ dum sumit sparso tritico & hordeo piamẽta ritu patrio faciens præparare videtur, vt hinc magnam virium suarum parte,

Lib. 9. simpl.

nisi

nisi etiam vires suas omnes consequi putetur. Nonne arsenicum in sandarachã & sori in chalcitin, chalcitis in misy promptius in vena ipsa transibit si specum ipsum soli meridiano aperueris? Ratione eadẽ vomica hydrargyri si in solem erumpat tenuior euaserit, & sulfur in vesuuio vel alio mõte vstum minus quidem oleosum sed tenuius euadit. An non longa & asperrima hieme, quã ventres ac viscera terræ plus calidi habẽt, metalla omnia largius gigni & plenius augeri recipimus? Nam & mihi aureæ quædam velut arbores in durissimis quibusdam lapidibus visæ sunt, & velut quædam arbores ex auro & argento rudimenta, vt non ambigã quod docte Augerellus in chrysopœia scripsit, metalla in momenta gigni, nutriri, augeri, perfici, etiam si puteus Hannibalis, & metalla Iluæ Tyrrheni maris insulæ inexhausta, & alia plæraque huius rei testimonia dare, fidémque facere poterant.

In fossam super collem in Cypro pluuia recepta per venam misyos, chalciteos, soreos transfusa in specum subditum, quædam est chalcanthi præparatio aut verius generatio. *Lib.9. simpl.*

Viuentem raphanum insertis in eius radicem fibris aliquot hellebori nigri, purgatricem facimus, & fructus arborum purga-

torios ſcarificato ipſarum cortice quo tempore ſaliua conſcendit & immiſſo in plagas ſcammonio ceraque ſuper vulnus data & deligata.

Meſues in canonibus uniuerſalibus.

Tempus prætereà expectamus idoneum donec matura ſint vel vigētia, vel ſicca quæ lecturi ſumus, & cælum plantæ propitium, ſæpè etiam lunæ quadraturas ſpectamus, vt efficacior ſit planta tunc collecta. Dum arbores ablaqueamus, dū vites putamus, propagamus, ſarrimus, decacuminamus, feſtucamus: harum plantarū fructus non modo vberiores, ſed etiam meliores reddimus.

Idonea victus ratione nutricis lac præparamus, vbi nutritius affectu aliquo laborat, quomodo & aſininum Galenus libro. 7. Meth. & vaccinum receſſu Tabiarum libro. Meth. quinto. Porcos, capros, arietes, tauros iuuenes caſtramus, vt eorum caro ſit ſuauior, plenioris alimenti, coctu facilior.

Lib. 3. a. li.

Glandulæ mammarum præſertim vaccinarum & ſuillarum dum lacte ſuo tument, meliores quam exuccæ: vnde & ſumē porcæ recens fœtæ à ganeonibus laudatum legimus.

Ibidem.

Coagulum in primo ventriculo animalium lacte nutritorum ex lactis corruptione genitum venatu animalis efficacius euadit,

dit, vt animalium prope omnium, non solum ferorum caro.

Gallum veterem venatu quoque exercemus, & meliorem ad purgandum clementer suo succo nitroso reddimus. Vulpes ætate florentes venatu multò fatigatas si bene habitas, si oleo incoquimus, multo digerentius oleum efficimus. Si verò eas vuis impinguatas post vindemias capimus, esu sunt iucundiores.

Porci segetibus nutriti firma fiunt carne, glandibus verò præsertim faginis, laxa & fluxili & prompte liquabili.

Hircum quadrimum dum mensibus aliquot antequam iugulemus, herbis nutrimus calculum frangentibus, & vino albo generoso potamus, hoc modo sanguinem eius ad calculos in renibus præsertim comminuendos efficacissimum paramus.

Cancros dum Aeschrion capiebat & vrebat post canis ortum, sole leonem ingresso, die verò lunæ eius decimo octauo, contra rabiem hac ratione efficaciores sperabat, hocque modo præparabat.

Viperas nō mox vbi latebris erepserāt, sed iam exercitas, iam consueto ante hiemē alimento recreatas, iam suo exuuio inter lapidū coagmēta deposito, velut rediuiuas Galenus vult capi, sicque præparare incipit.

Pullas & capos iure & carne viperarum cum pane ſubactis nutriuit Matthæus Gradi. ad vſque deplumationem curaturus horum eſu elephanticos.

Lib.3.ali. Gallinacius pane in lac acidum & ſeroſum merſo ſi ante nutrimus quã iugulemus, vt teſtes habeant gratiſsimos & præſtantiſſimos, & ſi ante coitum ne virus ex ſemine oleant. Sic enim boni ſunt ſucci, valide nutriunt, facilè coquentur ibidem.

Hepar συκωτὸν, id eſt ficatum præſertim ſuum ficis ſiccis multis nutritorum eſt præſtantiſsimum, ſic paſtum iecur anſeris albi, ſeu iecur anſeris nutriti alimentis lacte imbutis ſuauius, coctu facilius, melioris ſucci.

Ibidem. Capra aut aliud animal ſcammoniũ aut tithymalos depaſtum, lac reddit phlegmagogum, & quod aluo pituitam deducat.

Stercus pueri ad anginam idoneis alimẽtis, & ſtercus canis ad alia eſu oſsium in viuis ipſis animalibus præparamus, & alia in his generibus plurima. Sed ad hãc rem hæc ſufficiant ad probandum quædam nos cum natura viuis adhuc medicamentis præparare. Cùm verò hæc præparandi ratio, licet ſit efficacior, tamen haud ita crebro in vſum venit, vt fortaſſe quis etiam præparationis nomine non eſſe accipiendam contendere poſsit: ob id de altera eius ſpecie agamus,

Ibidem. Lib.3. alim. Lib.2. ſimpl.

mus, quæ omnino latißimè patet in singulis medicamẽtorum simplicium generibus. Fit autem hæc generatim quidem additione & ablatione, nunc substantiæ nunc facultatis, nunc vtriusque, particulatim verò tritura, coctione, aſſatione, vſtione & cæteris poſt scribendis.

Ad ablationem verò reduci volo ſeparationem partium nunc ſimul manentium, vt in tritura, nunc à ſe inuicem abeuntium vt in deſpumatione, deſtillatione, ſuccorum & liquorum extractione.

In ſingulis autem differẽtiis quæ additio aut ablatio, aut additio & ablatio, vel ſubſtantiæ vel qualitatis, & eius vel vnius vel multiplicis fiat, abunde poſtea docebimus.

Nunc hæc omnes præparandi differentię quam facultatem habeant, & quibus modis perficiantur, ſingulatim dicamus, primumq́; de tritura omnibus prope communi non ſimplicibus ſolis, ſed etiam aliis præparationibus, poſtea de his quæ calore perficiuntur, deinde frigore, poſt hæc ſiccatiõe, Hinc humectatione & cæteris poſt elencho comprehenſis.

DE MEDICAMENTORVM *ſimplicium tritura.*

MEDICAMENTA teruntur, hoc eſt comminuuntur, percuſſu vel friatu *Meſues in canonibus*

idoneo, vt ſimul miſceri exactius poſsint, vel vt facultas ipſis noua conquiratur, vel vt malefica tollatur. Quos tres terẽdi ſcopos in methodo medicamenta componendi fuſius explicauimus. Terendi autem modus plurimum eſt varius. Primùm quod plurima piſtillo ferreo, æreo, plumbeo, vitreo, ligneo vel alia conſtante materia in mortario fere ſimili materia conflato teruntur: ſed piſtillus ferreus & æreus mortario ferreo & æreo magis ſeruiunt: iiſdem & lapideo & vitreo mortario etiam ligneus, ſed plumbeus plũbeo, vitreus vitreo eſt aptior.

Secundo loco multa teruntur diu ducta ſuper lapidem durum, & marmoreum, porphyrium vulgò dictum: marinum, quem maris ſquammam vocant. Ducuntur autem ſimili lapide ſed paruo & manu concepto, quem molulam vulgò vocamus, quòd molæ paruæ is effigiem habeat, vt lapis ſuppoſitus, magnæ.

Tertio teruntur medicamenta quædam molis, truſatilibus vel verſatilibus, vt quædam etiam mole trinarum molis, qui modus Lugduni eſt frequens in terendis aromatibus, quibus conſtant puluis minutarum ſpecierum, & puluis ſelectus, quem finem vocant, & alii permulti ſuo cuique more commiſti. De hoc non ſum dictu-

rus, ſed de primo præſertim, & pauca de ſecundo.

Nec omittendum mortarii operculum ſaltem ſimplex aut etiam duplex, quale veteribus in vſu fuiſſe in noſtra componendi medicamenta methodo commemorauimus, præſertim puluerantibus. Nam humida hoc non indigere videntur. Ad trituram quæ præparandi ſpecies reducende ſint, ceu ipſi affines, poſterius audies: vt quod quædam rapaci ſerra comminuuntur, alia minutim conciduntur, vt promptius teri poſſint, vel humori cui incoquuntur vires ſuas tradere.

Non modo autem inſtrumentis variat terendi modus, ſed etiam ipſius percuſsionis vigore & tempore, & rerum terendarum ſitu, & connexione, & futura conſiſtentia. Quædam enim per ſe omnino ſunt terenda, alia cum aliis quibuſdam, ipſorum trituram ſæpe etiam facultatem iuuantibus: alia tum per ſe, tum cum quibuſuis teri poſſunt, & hæc omnia tenuiſsime vel craſsius. Item quædam diu terenda ſunt, alia trituram breuem vti & decoctionem ſuſtinent. Item alia valenter tundenda, alia tantum clementer frianda, ducto per mortarium molliter & nunc celeriter nunc ſegniter piſtillo, interdum & valenter.

Pręterea attritu cuiq; moderato nō autē vehementiore aut immodico sunt verberanda. Violento enim ictu & nimis diuturno examinātur, viribusq; dissolutis lāguēt, magis tamē tenuia, rara, facultatem imbecillē aut superficiariā sortita, minus contraria.

De his autem omnibus agam singulatim, vbi docuero quibus horum modis, & quot singula medicamentorum simplicium genera terantur initio à radicibus sumpto.

Commu. nis tritura radicis. Radicis si crassæ sint nec adeò siccæ in particulas sectæ, & aliis siccioribus particulatim adiectæ, multis scilicet paucæ, puluerantur cum ipsis: si autem sicciores sunt, aut per se aut simul puluerari possunt sed ante vel cultello concisæ, aut forficibus aut manibus fractæ, nisi siquas ante ad siccandi necessitatem consyderamus in taleolas.

Diutius autem terendæ sunt quæ crassæ, duræ, solidæ, densæ, neruosæ, membranosæ, & fractu contumaces, si in puluerem mollissimum comminui consilium est. Interdum enim minus teri volumus, præsertim dum ad coctionem tantum eas apparamus. Tales fere sunt radix acori vtriusq;, omnis aristolochiæ, althææ, bryoniæ, costi, helenii, gentianæ, polypodii.

Parum diu verò terantur cōtrariæ, etiam si leuissimum puluerem requiris: quales sunt

radix calami odorati officinarũ, hellebori vtriusque, hermodactylorum, pyretri, & mediocriter quæ in harum sunt medio radices, vt apii, asparagi turbith, behẽ vtriusq;, dictamni vulgaris, doronici, fœniculi, galangæ, glycyrrhizę, graminis, ireos, petroselini, pœoniæ vtriusque, Rha barbari.

Herbæ item teruntur, nunc virides nunc siccæ, & ambæ vel crudæ vel coctæ, vel crudæ semel, iterum post coctionem, idque in vsus varios. Nam virides ferè teruntur in succum vel cataplasma crudum, coctæ verò teruntur, vt vel in apozema exprimantur, vel in cataplasma cernantur, præsertim siquid durum aut lignosum sint sortitæ. At siccæ teruntur nunc in coctionem sed negligentius: nunc in puluerem, diutius quidem crassæ, duræ, densæ, lignosæ, lentæ minus contrariæ. Quæ dum ad consistentiam qua cerni posint cribro hoc, illo pro scopis medicorum variis, peruenerint, teri desinunt. *Herbarũ.*

Herbæ tamen propemodum omnes ante vel secãtur, vel manibus frangũtur quàm terantur: tenunturque ferè mediocriter, & cum foliis interdum, etiam cum floribus. Sed tunc paulò minus diu terendæ, vti & adiãtha omnia, calaminthe, maiorana origanum, rosmarinus, thymum, pręsertim cum

hæc poſtrema ſunt florulenta.

Florum. Flores prope omnes ſiccati, parum diu te rendi, quia cito puluerantur, & facilè pulue-rando exanimantur ac exhalant.

Vt crocus
Epithymum Græco-rum & Arabum
Geniſtæ flos,
Leucoiorum omniũ,
Meliloti,
Roriſmarini,
Nymphææ vtriuſq;
Periclymeni
Roſarum omnium
Schœnuanthos
ſi ipſum haberi poſsit.

Si verò cum herbis ipſis expetantur, flo-res paulò diutius propter herbas & harum ſurculos, quibus hærent adhuc, terẽdi ſunt, quam ſi ab his eſſent ſecreti, vt abſinthii co ma, anethi coma, abrotani coma, chamæ-drys, chamæpitis, eufragia, melilotus.

Adde quòd floris nomine hoc loco ve-nit non modo quod in medio eſt, magna ex parte croci capillamẽtis ſimile, ſed etiam fo lia id ipſum ambientia, nunc alba, vt in cha-mæmelo, nymphæa alba, roſa alba & mo-ſchata: nũc lutea, vt in nymphæa lutea, chry ſanthemo: nunc rubra, vt in roſa rubra, in ba lauſtio: niſi quòd croci nomine tantum ca-pillamenta (quod ea in vſu ſint ſola) intelli-guntur: vti & Galenus ſæpe in comp. ph. p. florem roſarum appellat, non folia illa am-pla, ſed in medio capillamenta.

Multum autem terenda sunt chamæmelum, quanquam id essentiæ tenuis sit, quia tamen densum est, & odore vegeto ac diuturno: ac etiam stœchas Arabica vulgo dicta, vt etiam cum primis, vt Turbith, cœpta teri, ad postremũ adhuc semitrita appareat, & item heliochrysos, stœchas citri vulgo appellata, & spica nardi, in quãcunque plantarum partem reponatur, etiam si prius minutissimè incidatur.

Balaustium quoque, diu teri debet ob lignosa sua folia, quod autem intus est fibrosum si per se terendum sit, promptius multò dissoluitur.

Capparis flos, siue adhuc gemma sit, siue iam apertus, siue iam in fructum seminis plenum excreuit, ferè muria conditus in vsum venit, & eius loco flos genistæ aceto & sale conditus.

Si tamen siccatur, mediocriter diu teretur, & flos lupi salictarii foliosus, qualis etiã vlmo est.

Caryophylla crassæ substantiæ ægre teruntur, siue flores sint, siue aliud.

Rosæ igni vel sole inter papyros siccatæ, forpicibus minutim concisæ, per se aut cum aliis teruntur: cum aliis autem etiam citra siccationem illam, atq; adeò recentes solum sectæ, quomodo & quosdam incidere

non

non terere tamen, vt saccharum rosatum fiat., scribit Mesues. Cum verò specimen edis, ne sicca: sed cum aliis tere, vt vites calumniam.

Fructuum & semin. Semina prope vniuersa medio inter radices & herbas modo puluerari desiderãt. Ob id cum omnia hæc simul terenda veniunt radicibus iam cœptis comminui, semina iniiciantur, quibus etiam abunde iam comminutis, herbæ minutim concisæ adiiciuntur, & omnia simul conteruntur.

Talia sunt	Eruum
Agnus, Apium	Erysimum
Amomum	Fœnum Græcum
Anisum	Linum
Anethum	Lithospermum
Ammi	Lupinus
Basilicum	Lens
Carum	Melanthium
Cardamomum	Psyllium
Coriandrum	Papauer
Cuminum quando autẽ vreticũ volumus multum territur	Seseli
	Staphys agria
	Sinapi
Coccus baphica	Thlaspi
Eruca	Vrtica

Et ex fructibus pilulæ cupressi, colocynthidis medulla siccata & minutim secta, Carpobalsamũ, cubebæ, galla, nux moscha-

ta,piper,& præter hos dactyli,iuniperi baccæ.ficus,zizipha,mixa,pruna passa,vuæ passæ:quanquam fructus hi molles sint,purgati tamen nucleo & incisi cum aliis quo dixi ordine teruntur, si in compositionem veniant:& in puluerem abeunt,si pauci sicciotibus multis miscentur, aut triti cernuntur per cribrum magnum,aut cochleari ad mollem medicamenti formam,vt dactyli in diaphœnico.

Myrobalanos verò omnes multum tenuiter conteri iubet Mesues, quando earum substantiam in corpus rapi volumus,& viscera ipsa astringere, & contrahendo velut obstruere consilium est. Eadem ratione rha barbarum.

Siccata diu in sole semina cucumeris,cucurbitæ,melonum & similia,quæ postea cultello concidi docebimus,per se in farinam puluerantur.

Ex seminibus autem coriandrũ, cardamomum iam maius,id est,granum paradisi, quam minus, lithospermum,& cuminum,vt sit vreticũ,& ex fructibus myrobalani Arabum omnes vt nuper dixi,ac folliculi sennæ, tam diu quàm radices ipsæ teri postulãt:ob id cùm ipsis iniicienda.

Quæ verò seminum vel fructuũ medullæ sunt oleosæ,vel cultello super papyrum

ide

identidem mutandam incidantur, vel cum saccharo purissimo & siccissimo pauco seorsum terantur. Tales sunt medulla seminis cucumeris, cucurbitæ, citreoli, melonis, bombacis, cnici, staphydos agriæ, & fructuũ medullæ, amygdalarum, anacardorum, balani myrepsicæ, pineorum nucleorum, pistatiorum, castaneæ, auellanæ.

Nux autem moschata ferè postrema iniicitur, vt in puluerẽ minutarum specierum. Nam si prima iniiciatur, reliqua puluerari prohibet, suo lentore oleagino.

Semina prædicta incidi solita, si humidis miscenda sunt, per se teri possunt, si siccis, cum horum multa copia semina hæc pauca teri possunt, vt succus glycyrrizæ, bdellium, succi, liquores prius particulatim concisi, possunt etiam (vt dixi) diu insolati per se puluerari.

In diapruno quoque semina frigida maiora & similia si addantur, cum saccharo multo hæc pauca teri possunt: sic in diaphœnice amygdalæ possunt incidi, vel cum saccharo teri. Sic papaueris semen quidam per se parum prius in mortario quassant, vt verberatum excipiat cultelli. Deinde cultello, vt prædicta incidunt.

Hæ verò medullæ si cõpositis cardiacis sint miscẽdæ, vtendi tempore incidantur & mi

misceantur potius quàm cum aliis terantur. Nàm vix bene mensem vnum seruantur integræ, sed rancescunt, & compositum vitiant, nisi parcum sit compositum, & mox absumendum.

Succi siccati, liquores, gummi, resinæ si recentes sunt, ob id humidi & moles, electariis mollibus, catapotiis, vnguentis, ceratis, emplastris per se misceri possunt, vel cum aliis mollita & subacta, vel aliquo hîs remediis idoneo humore soluta. *Succorum & aliarũ plãtæ partium tritura.*

Vbi verò iam paulò mediocribus sicciores euaserunt, vt iam comminui possint, in mortario, interdum quidam horum friantur magis attritu blando pistilli, præsertim calfacti clementerque ducti per fundum & latera mortarii, quàm verberando tundantur. Nam sub violento ictu latescunt, mortarioq; contumaciter hærent lentore omnibus communi, his tamen maiore quàm illis, ac exhalant, exanimanturq;. Quod si immodicè siccata sint, quanquã tunc facilius puluerantur, tamen velut exanimata, & viribus priuata reiiciuntur.

De moderate siccis igitur aut paulò sicciorubus nobis sermo est futurus.

Scammoniũ igitur (est enim id aliquando succus, vti etiam Mesues docuit, sed multo inferius scãmonio liquore) & siqui simi-

les

les ſucci ad conſiſtentiam tam corpulentam ſiccando ducuntur, per ſe friando in mortaria teri poſſunt: ſed ferè longius requirunt tempus, & ſi parua ſit copia, bonam ſui partem mortario affixam relinquũt: quod damnum in magna mole negligimus, tamen multò ſatius eſt in eo mortario prius amygdalas triuiſſe, præſertim vetuſtate oleaginas, quæ ſuo lentore liquido ſuccos adhærere prohibeant. Id quod piſtillus oleo intinctus, vel oleum paucum mortario infuſum & aliquandiu piſtillo ductum per mortarii fundum, & latera præſtabit diutius & felicius. Sit autem oleum vel dulce, vel amygdalarum dulciũ, niſi ſuccus aſtringens omphacinum magis poſtularit. Id verò oleum ſuccos adhærere non modo prohibet, ſed virtutem ipſorum exhalare, & pollinem tenuiſsimũ euolare nõ permittit. Adde quod trituram & breuiorem & commodiorem & faciliorem reddit: Qualem vim Galenus opobalſamo tribuit in terenda Theriace. Acacia tamen noſtras etiam ſiccior frangi contumax eſt, vt minutim ſit potius concidenda, & particulatim miſcenda puluerandis aliis.

Aloë verò cum friãdo teratur, percutiendo autem hæreat mortario, verum eſt Meſuæ de ipſa dictum quod friabilis ſit ſimul

& tenax ac glutinoſa, quod etiã digitis explorabis. His enim friabilis eſt, ac his hæret ante & poſt friationem.

Succus glycyrrhyzæ, & hypociſtis, & lyciũ noſtras piſtillo calfacto ſiccatur & friatur, niſi admòdum ſint recentia & prahumida, vel minutim ſecta: tunc additur, cũ aliis puluerisatur, cum ea ſunt iã cerni apta, alioqui ſemitrita in compoſito apparent.

Ex liquoribus quoque qui ſunt ſicciores ac minus glutinoſi, per ſe friari poſſunt, vt opus Cyrenaicus, euphorbiũ, thapſia, & (vt dixi) ſcammonium cum oleo amygdalarũ dulcium friatur, non teritur.

Opium verò cum aliis ſiccioribus particulatim iniectum comminuitur, vt cum humidioribus diſſoluitur, quomodo opopanax, galbanum, hammoniacum, ſagapenum, ſi pauca quantitate multis aliis ſiccioribus particulatim coniiciantur, cum his puluerantur, vt in hiera diacolocyntidos ſicca, alioqui humore aliquo idoneo, vt aceto, vino diſſoluenda, & calfacta colantur, poſt percoquuntur ad competentem rei propoſitæ conſiſtentiam.

Purgata eadem à lignis & cæteris excrementis piſtillo calido quibuſdam molliuntur ad fingenda catapotia, & emplaſtra: ſed hoc modo ferè impuram reddunt compo-

ſitionem. Vel diſſoluuntur humore idoneo,& colantur per ſtamen. Sed tunc quantum excrementi colando ſit abiiciendum coniecta, & ob id largiora quàm ſcriptura poſtulabit diſſolue.

Lachrimæ denique tam reſinoſæ, vt maſtiche, terebinthina, pinea, laricea, abietina, ſtrobilina, colophonia: quàm gummoſæ, vt gummi Arabicum, tragacantha, cancamum, myrrha, bdellium, ſtyrax, ſarcocolla, thus, ſuccinum, gummi, amygdalorũ amborum, ceraſi, pruni, hederæ, iuniperi, multum ſiccatæ, friãdo per ſe, aut cum aliis excepta maſtiche & pinea, puluerantur: vt caphura quoque, ſiue ea ſit gũmi, ſiue ſuccus, ſiue factitium aliquid: Eædem verò lachrimæ recentes aliis liquidioribus, excepta maſtiche, mistæ diſſoluuntur, vel medicamenta alia paulò ſicciora diſſoluunt.

Quod ſi lachrimarum aliquæ ſuo lento re mortario hæreãt, oleo pauco ipſum prius illinendum eſt, vt ſi myrrham veram necvetuſtate ita exuccam teris: nobis enim conſuetior myrrha, maximè eſt per ſe puluerabilis Adde quod maſtichæ ſicciori ne exhalet aut euolet, aquæ roſaceæ paululum affundi poteſt, & aliis horum ob ſiccitatem maximè friabilibus. In emplaſtra tamen ſatius eſt maſtichen & myrrham pul-

uer

uerare.

Ad hæc gummi Arabicum & tragacantha, si prius pistillum & mortarium calefeceris, multò promptius friando pulueran-tur. Citius adhuc si paucum aquæ vitæ immitas.

Thus teritur solum non resoluitur quibusdam, sed aqua & aceto resolui in emplastri cõsistentiam & oleo, sed tunc coalescere grumis non potuit.

Mastiche teritur cum pauco oleo in catapotiis Hermetis ex trociscis colocynthidis.

Myrrha vera primo die crassius teritur, postridie tenuissime pulueratur: sic bdellium, thus, vtrunque siccius, sarcocolla, styrax, euphorbium, ladanum tempore aut pistillo & mortario calido siccatum pulueratur, recens verò soluitur oleo calente, vel alio liquore idoneo.

TRITVRA LIGNORVM
& Corticum.

LIGNA vt agallochũ, aspalathũ, gaiacũ, santala, xylobalsamũ, & lignorũ cortices, vt cinamomũ, casia, cortex radicis oxyacanthæ, tamaricis, capparis, quãtũ radices teri postulant: stipitum eadem ratio est & malicorii, quod est mali granati cor-

tex lignoſus,ſed macis:moſchatæ nucis cortex mediocriter diu terendum eſt.

Corticis autem radicum apii, petroſelini, fœniculi,raphani,ſimiliũ herbarum tritura in herbis ipſis eſt declarata.Turbith mediocriter terendum Meſuæ eſt.

Ne mireris autem cinamomum omniũ pręque calidorum tenuiſsima ſubſtantia prędeitum,diu terendum.Id enim fit,quia interno cortice multũ fibroſo & neruoſo eſt fractu contumaci.

METALLICORVM ET TERreorum *Tritura.*

Lib.3.c. ph.g. METALLICA omnia quia terreſtris ſunt ſubſtantiæ ob id craſſarum partium,in profundum,vt ad punctum neruum penetrare non poſſunt.

Quapropter illis tenuitatem comparamus,ſubigentes diu in ſole æſtiuo cum aceto vetuſtiſsimo,acerimo, tenuiſsimo (quod fit ex vino non auſtero) vini qualitatem, nihil vel minimum guſtu referente:quæ quãto pluribus diebus teruntur, tanto ſunt tenuiora,ob id melius purgãt, tenuant,ſiccãt.

Ex vino autem ſimiliter trita, dein ſiccata ſole,vel ſi aliud eſt tempus,igni, ſunt meliora ducendis cicatricibus.

Lithargyros friatur,nõ tunditur, ne plũbum eius ſi chryſitis eſt parcius, ſi argyritis

largius latescat, quod cernendo per pannum rarissimum remanet: scoria autem eius lotione separatur, & sic emplastra fiunt alba.

Lapis armenus si inuenitur, ad lotionem teratur in mortario lapideo, idque diu satis: sed lapis cyanus seu stellatus longiorem sustinet trituram Mesuæ. Teruntur in mortario marmoreo albo prius per se vniones, corallia, ne odorem, colorem, saporem, alienum trahant. Lapidum preciosorum sapphyri, hyacinthi, granati, smaragdi fragmenta postea super lapidem porphyrium affusa pauca aqua rosarum, vel borraginis vel buglossi tenuissime friantur. Sic enim fit vt promptè distribui possint, nec obstruãt, adhæc nullam mortarii partem terendo deradunt, quæ puluerem augeat. Qua de causa etiam Galenus simplicia ad theriacam in pila Aegyptia durissima conteri iubet. Per se etiam teretur vnguis odoratus.

Tritura partium animalis.

Partes animalium, aut animalia tota si assatione, vel vstione, vel aliter multum siccatæ sint, pulueranturaliorum modo: si humidæ & molles sunt, paucæ cum multis siccioribus teri possunt, aut sine his teruntur, & per cribrum cochleari cernuntur. Quædam etiam liquari possunt, vt adipes, me-

dullæ œſypus, deinde colari.

Stercus canum, luporum, infantum ſiccatum etiam puluerabile eſt, & cantharides repoſitæ & caſtorium ſiccius, ſed inefficacius, & cancri fluuiatiles vſti, hirundines vſtæ, lepus vſtus, renes ſcincorũ ſicci, iecur lupi ſiccatum, pulmo vulpis ſiccatus.

Fel autem ferè aliis ſiccioribus diſſoluendis miſcetur, raro ſiccatur.

De vnionibus qui ſunt velut concharum quarũdam partes dictum prius eſt, & de vngue odorato. Sanguis hirci ſiccatus facilè pulueratur.

Dentes apri, lucii, elephantis limandi aut radendi, poſt terendi potius quàm vrendi, ſi vires eorũ integriores poſtulas: ſic oſſa alia & cornua, vngulæ. Tamen hæc vrenda interdum, vt in vſtione audies.

Ambra interdum minutim conciſa iniici tur in humorem calidum, vt in eo liquetur, vt in Anti. diacoccu baphices interdum teritur, deinde diſſoluitur affuſa aqua roſarum, vt in Anti. alepto moſchata, & in aliis multis, interdum prius in mortario teruntur duæ tres amygdalæ, ſic moſchus caphura.

Os à corde cerui, ebur, pudendum cerui, tauri, cornu cerui, rhinocerotis, & ſimilia prius raſa, poſt conciſa minutim cum aliis

ter

teruntur, quædam etiam vsta promptè pulueräntur.

NVNC AD ID QVOD INITIO *proposuimus reuertamur.*

Terenda per se.

PER se terenda sunt primum metallica omnia & terrea, vt lithargyros, arsenicon, sandaracha, æs vstum, squamma æris, scoria æris, ærugo, chalcitis, sori, misy, melanteria, chalcanthum, cadmia, pompholix, spodium, si hæc duo non sunt satis læuia, plũbum vstum, cerussa, sulfur, alumen, nitrum, sal quiuis, stimmi, chrysocolla, gypsum, pumex, cyanus lapis, armenus ladis, calx, lapis spongiæ, iudaicus, smyris, aetites, magnes, hæmatites, ametistus, amianthus, gagates, iaspis, sapphyrus, hyacinthus, pyropus, eranus, sigillum lemnium, terra Cimolia, Cretica, Armenia, corallium quoduis. Potest tamen simul metallica multa aut terrea terere, non autem cum partibus plantarum, aut animalium. Hæc autem ferè teruntur super marmoreum lapidem, aut porphyrium, aut marinum, aut alium similiter durum.

Possunt tamen & in mortario teri partes plantarũ similiter duræ, anacardi in confectione anacardina Mesuæ.

Aloë, scammonium, saccharum & saccharata, penidia: nam alia reddit glutinosa

saccharum,& ea teri prohibet mastiche.
Rha barbarum.
Spodium Arabum. Caphura.
Gummi Arabicum & sarcocolla.
Tragacantha, thus magis, sed tragacantha incisa etiam cum aliis teritur ne euolet.
Ambra, moschus, Schœnuanthos & festucago, crocus.
Semina pusilla, vt papaueris.

Hyoscyami, maioranæ, portulacæ, amomi vulgaris. Hæc enim si cum aliis terentur, pistillum eludũt, præsertim quæ cum paruitate sunt læuia, & propè integra manent. Illorum autem pars bona, si cum aliis duriori bus & teri contumacibus terantur, euolant & exhalãt, priusquam sint propè cõminuta.

Animalium partes duræ vstæ, vel rasæ vel limatæ, ossa, dentes, cornua, vngulæ ebur, spodium vulgi vel est ebur, vel os elephãtis, vel alterius grandis animalis vstum, ventriculus interior gallinarum, res Galeno damnata, cerebella passerum siccata, iecur lupi siccatum, pulmo vulpis siccatus, stercus canum, & luporum & infantis, mumia, pissasphalthum Dioscoridis putata, sanguis hirci siccatus, sanguis draconis dictus, cantharides, sericum vstum, vel incisum, moschus, margaritæ, testæ ouorum, ostreorum vstæ, vel limitæ per se teruntur.

Cum

Cum aliis quibuſdam ſæpe ipſorum tri-turam, ſæpe etiam facultatem, colorē, odo-rem iuuantibus teruntur ſimplicia plurima, & compoſita quædam, vt moſchus, ambar, maſtiche ſiccior, & alia eiuſdem generis ob ſiccitatem friabilia, teruntur aqua roſacea pauca affuſa ne portio tenuior euolet. Sunt qui & maſtichæ oleum nucum af-fundunt, vt in catapotiis Hermetis apud Meſuen.

Cummi Arabicum & tragacantha ci-tius teruntur aqua dulci, roſata, vini, ſeu vitæ pauca affuſa ſi affectus non repu-gnet: aut piſtillo & mortario calefactis ad promptiorem ſiccationem, hincque albio-ra euadunt.

Tragacantha etiam, vt os à corde cerui, raſura eboris, cornu cerui & ſimilia minu-tim conciſa, etiam cum aliis ſiccioribus teri poteſt.

Tragacantha verò & penidia ſi morta-rio & piſtillo bene ſiccis cum aliis terentur, minus eornm perit & exilit.

Myrobalani ſiccæ quales ad nos ferè aduehuntur, affuſo pauco oleo meliores redduntur, non exhalant, promptius te-runtur: vuæ item paſſæ & mel cum ipſis tri-tum ne ventri hereant & ipſum corrugent, impediunt.

Scammonium cum oleo amygdalarum dulcium friatur.

Colocynthidis medulla prius modice pistillo fracta, vel potius minutim forpicibus incisa teritur affuso paulatim oleo pauco dulci, vel amygdalarum dulcium, vel rosato. Sunt qui ipsum pistillo vel mortario allinunt, alii amygdalas aliquot prius in mortario terunt, alii papyro inuolutam sole ardenti vel igni è longinquo parum diu siccant, vt crocum, rosas. Posteà etiam per se facilius puluerant, vel cum aliis siccis siccatam forpicibusque sectam terunt. Aliis in trociscos prius fingunt, quales allandal Arabes vocant, priusquam puluerent.

Quæ necessitas agarico adest, prius enim serra quadam rapaci negligenter separatur, post cum vino albo pauco quo zingiber purgatum sit maceratum in trociscos formatur, siccatur in vmbra, pyxide vitrea reponitur, & cum opus est friando læuissimè pulueratur.

Caphura teritur in mortario, cui duæ aut tres amygdalæ prius fuerint astrictæ, aut in eo tritu, aut ipsarum oleum pistillo & mortario paucum sit illitũ ne terendo euolet ac exhalet.

Turbith quia per se tritum latescit (est enim gummosum si legitimum est) vbi est

mod

modice confractum, alia ei ſicciora ſunt mi ſcenda cum quibus teratur, vt piper, zingi- ber, & cætera in diaphœnico & electario Indo vtroq;. Per ſe autẽ cum amygdalis, vel oleo amygdalino pauco teritur ne exhalet.

Sericum crudũ, inciſum facilè teritur mi- ſtis tribus aut quatuor amygdalis, ipſum ne ſubterfugiat lentore ſuo cõtinentibus, & pi ſtillo ſiſtẽtibus. Sunt qui papyro inuolatum ſole vel igni parũ ſiccant, poſt minutim cõ- cidunt, & cum aliis leuiſsime terunt.

Cinnamomum cum paucis amygdalis te rũnt quidem in hippocraticum quod vocãt vinum, ne odoris gratia expiret.

Rha barbarum cum amygdalis facilius quidẽ teritur, nec euolat nec exhalat, ſed mi nus fit purgatoriũ: vt crocus iura minus tin- git ſi ex oleo teratur, id quod quibuſdã pro ſecreto eſt. Crocũ enim ad iuriũ, carnium & aliorũ ciborum cõdimentum, vel etiam ad frontes librorũ tingẽdas nouo quodam mo do terunt. Papyro enim interpoſitum, vel ſine hac ſartagini impoſitum igniq́ue admo tum longule, ſed parum diu, vel ſoli diutius ſiccãt, vt villoſa eius natura prõptius terẽdo rumpatur. Ne verò exhalet, ac vt promptius teratur, & coloratior euadat, olei dulcis pau xillum vt guttas. 4. 5. in vncias ſingulas af- fundunt, vel piſtillo illinunt interdũ tã lar- *Florum.*

git

giter vt improbè rubeat, ob idque ab archipharmacis damnatur. Sed vt ſit coloratior, minus tamen tingere putatur quàm qui ſine oleo tritus ſit.

Opulentis, verò cum ſaccharo pauco potius teritur, ſi verò humorem alium olei loco acceperit, etiam coloratior euadit, ſed humore in vaporem ſoluto flauitiem natiuam repetit, & minus vulgo probatur. Verumtamen croco noſtrati hoc mangonio ad coloris gratiam opus eſt, ceu parum cocto ob ſoli & cæli naturam frigidiorem. Qui verò crocus à Galeno laudatus eſt colore flauiſsimo, odore vegetiſsimo, etiam diu poſtquam ſeruari cœpit, acquiſititio hoc colore non indiget. Crocus verò vt ſpica, macis, colocynthis, ſericum, roſa, & alia plurima ante trituram inciditur.

Euphorbium dum teritur per ſe puluiſculo acerrimo in nares euolante & oculos, has partes valenter mordet, ſternutamentoq́; implacato hominem torquet, ob id ea moleſtia nouitios fatigat, vt ſæpe illis nares ſanguine fluant, plurimis caput vehementer doleat. Has autẽ ab euphorbio noxas prohibebis, ſi oleum paucum aut amygdalas miſcueris, quæ lentore ſuo etiam puluiſculum illigent ac retineant.

Sunt qui myrrham,bdellium,cancamum, gummi hederæ etiam ex oleo terant, ne tenuior portio euolet ac virtus exhalet, neue mortario hæreant.

Opopanax, galbanum, ammoniacum, ſagapenum, bdellium, ladanum,acacia vulgaris, opium, hypocyſtis, aſphaltum, ſiccior terebinthina, qualis frequens Venetias conuehitur, & alia non pauca ſuccorum liquorum & lachrimarum genera, vel minus ſiccata,quam vt per ſe puluerari queant, vel neruoſa & velut membranoſa & coreacea, & fractu contumacia cum aliis ſicciorbus teruntur, ſed prius inciſa, vel aliter in portiones paruas redacta, quantitate tamen parua multitudini aliorum ſicciorum immiſta paulatim cum illis puluerantur, vt in hiera diacolocyntidos, & aliis compoſitionibus multis, ſic Crocus,flores etiam recentes bugloſsi, vtriuſque, roſarum & cæterorum. Sic Trociſchi Galliæ moſchatæ & alii, ſic Dactyli intus & foris purgati, ficus, vuæ paſſæ, myxa, zizypha paſſa, baccæ lauri, myrti, iuniperi, oxyacanthæ, viſci quercini, anacardi amygdalæ, auellanæ, ſtrobili, piſtacia, nucum reliqua genera & glandinum, ſemen cucurbitæ, cucumeris, melonum, citreoli, citri, cydoniorum, Sinapis, Cannabis, Cnici,xyli,ceraſi,pſillii,

Lini,& similia. Sic sericum, Lana, Pili minutim concisa cum aliis siccioribus teruntur potius quàm vsta eadem per se: Nam vrendo vires amittunt priores & nouas ab igne, & iis quibuscum vruntur acquirunt, ob id non vrenda, nisi medicus doctus iusserit, vti nec ebur, cornu Cerui, capræ, rhinocerotis, pudendum Tauri, Cerui, siccatum.

Hæc enim vel in longũ rasa & incisa, vel etiam limata, vulgari lima, aut rapaci serra cum aliis siccioribus pulucrantur.

Adde quòd quædam aut per se, aut cum humore aliquo teruntur, & cum eodem bibuntur vel aliter vsurpantur, vt vinca, coma amaranthi, cum vino, seseli, satyrion, pœonia gnaphalium ex vino austero teruntur & bibuntur.

Aristolochia rotunda ex aqua lupini cum posca bibuntur, aut cum melle linguntur, & alia permulta eius generis exempla apud Dioscoridem & Galenum in medicamentis simplicibus & compositis inuenies.

Sic bdellium saliua matutina & hominis ieiuni subactum digitis in emplastri consistentiã vsurpatur, & alia alio modo in vsum veniũt cum humore aliquo trita, vt in compositis latius leges.

Lib.3.c. ph.p. Ad aurium vlçera vino, vel dulci, vel

aust

austero, vel veteri, vel medio ætate, vel aceto, & eo acido, vinoso, acri, pro scopis variis ipsorum, remedia non simplicia solum, sed & composita teruntur, sic ad oculorum affectus collyria sicca ex humore idoneo teruntur, & applicantur & in aliarum partium affectibus similiter.

Clementer frianda in mortario quorum virtus attritu violento promptè exhalat, aut substãtia sub ictu valido latescit & mortario hæret, aut quæ multum sunt friabilia vt caphura, ambra, moschus, mastiche, myrrha, bdellium, thus, gummi iuniperi (vernicem vocant) cancamum, sarcocolla, opus cyrenaicus, euphorbium, aloë, scammonium, styrax calamintes, bolus Armenia, terra lẽnia, & terrea propè reliqua, & metallica, amylum, cerussa, quin hæc duo sæpe tãtum cribro affricamus, saccharum, sanguis draconis, castorium, radix ari, dracontii hermodactylorum Hellebori vtriusque, turbith, rhabarbarum, spodium, Arabum, trocischi agarici, dum scilicet quæ aliquãdo humida fuerunt, iam siccata sunt.

Quorum siqua adhuc sint paulò humidiora, pistillo & mortario calefactis mox siccantur, & simul puluerantur, friando continenter. Quod auxilium succis liquoribus gummis, resinis etiã mediocriter fluidis

confert: ſed eò frequentius & diutius calefacienda & terenda quo illa fuerint humidiora, vt ſpes ſit etiam oleum ipſum & terebinthinam venetam hoc ingenio pulueratum iri, atque adeò argentum viuum cum ſaluiæ ſucco.

Sed lapides prætioſi & metallica fœlicius pulueràntur ſuper lapidem marmoreum, porphyrium, aut marinum per molulam ducta, liquore idoneo pauco, ne puluiſculum euolet, idẽtidem affuſo qui poſteà euaporet.

Argentum viuum ſublimatum & præcipitatum, cinnabrium vulgare, alumen ſciſſile, quia cæteris tenuius ſic pulucrantur, vel etiam in mortario metallicorum aliorum modo.

Valenter tundenda reliqua vt quæ ob duritiam, craſsitiem, lentorem, denſitatẽ ægrè ſeparantur vt radicum, corticum, lignorum, herbarum, ſeminum plurima.

Qualia ſunt radices althææ, apii, aſparagi, ariſtolochiæ, aſari, aſphodeli bryoniæ, behen, centaurii magni, cyperi, cyclamini, coſti, calami aromatici, cucumeris agreſtis, dauci, doronici, dictamni vulgaris, hælenii, eryngii, fœniculi, filicis, galangę, gentianæ, glycyrrhyzæ, graminis, iridis, mandragoræ, nardi, petroſellini, pyrethri pæoniæ

vtri

vtriusque, polypodii, zingiberis, cortex radicis capparis & tamaricis, & alii, & ligna omnia, herbæ item omnes præsertim siccæ, flores chamæmeli, schœnuanthos, & eius festucago nobis consueta pro flore, spica nardi, balaustium, caryophyllum, & flores reliqui tam recentes quàm sicci, semina anisi anethi, cari, cumini, coriandri, fœniculi, fœnigræci, lini, lupini, & reliqua, foliculi senne & fructus reliqui, succi, liquores, gummi, resinæ in particulas sectæ, & aliis inter terendum particulatim adiecti.

Limaturæ & rasuræ, & rapturæ ossium, cornuum, pudendorum.

Quædam parum diu sunt terenda quia rara, tenuia, friabilia, virtutẽ superficiariam aut imbecillam sortita, quæ paucam sustinere trituram vulgus ait, viribus scilicet integris, de quorum quibusdam sic Galenus scribit lib. 4. c. ph. g.

Quæ ex succis & liquoribus, & lachrimis resiccatis proueniunt: vt myrrha, aloë, acacia, scilicet vera, & quæ his sunt finitima, ἰψλείωτα sunt, & facilè læuia fiunt, ac promptè in puluerem mollissimum abeunt, ob id non diu terenda, ne ipsorum & virtus exhalet, & substantia tenuior euolet, vt caphura, ambra moschus, & alia propè vniuersa, quæ clementer terenda scripsimus.

Quin & euphorbium parum diu terendum Mesuæ est, & ſpodium Arabum ex cannarum vſtis radicibus: nam ex ebore vſto ſpodium, quod vocant, mediocriter terendum. Quod autem Græcis eſt ſpodium, id eſt cinerula, & huic affinis ſed præſtantior pompholyx non teritur, tantum linteo cernitur per lotionem, aut etiam ſine lotione.

Adhæc quæ acria & facilè inflammabilia ſunt, vt reſinæ, liquores, gummi, quædam parum diu terenda.

Nam tenuem horum ſubſtantiam calor motu accenſus diſsipat, & reliquum inflammat.

Sunt præterea quædam tam friabilia, vt etiam digitis attrita læuigentur: vt agaricus bonus, ari, & dracunculi radix ſiccata, aſphodeli radix vſta, quanquam illas multam coctionem ſuſtinere dicat Meſues. Nam recentes intelligit non ſiccas. Sic amylum, ceruſſa, calx, ex teneriori lapide. Nam ex duriori vix hora poſt vna, etiam aſſuſa aqua ſolui incipit, ea quæ ad lithocollam multò præſtantior iudicatur, quãquam minus multò alba eſt.

Quædam multum diúque terenda ſunt, vt compoſitioni ſunt apta, & quæ craſſa denſa, dura, lenta, virtutem profundam aut

va

validam, & ægre ſolubilem ſortita, quæ multam ſuſtinere trituram dicimus, viribus ſeruatis, vt metallica, lapidoſa, lignoſa, neruoſa, membranoſa: quæ tamen ob ſcopos medici varios nunc craſsius, nunc in pollinem mollißimum terenda ſunt, vt cum oculis applicanda, vel vreticis miſcenda. Sic enim aſarum, cuminum, & alia permulta leuiſsimè terenda ſunt, cum per hæc obſtructa expedire, diſtributionem alimenti in corpus iuuare, vrinas mouere conſilium eſt.

Myrobalanos quoque omnes quando per earum ſubſtantiam viſcera contrahi & roborari volumus, mollißimè teri iubet Meſues. Eadem ratione rha barbarum, quanquam tunc etiam magis vreticum eſt, vt purgatorium magis, ſi craſsius teratur. Quod autem purum eſt ac probatiſsimum intellige: nam rarius & laxius à vehementi & diuturna contritione reſolutum exanimatur, virtutémque perdit Meſuæ. Sic radices aliæ etiam aromaticæ vt exacte puluerentur, diu terendæ ſunt, acorus, ariſtolochia, bryonia, centaurium maius, cyclaminus, cucumis agreſtis, Meſuæ, coſtus, cyperus, enula, galanga, iris, pæonia, pyrethrum, polypodium, zingiber. Pauca autē tritura fiunt læuia, agaricus trociſchatus,

& radices aliæ clementer friandæ.

Metallica quoque (inquit Galenus libro quarto.c.ph.g.) galla, cytinus, malicorium, Aegyptiæ ſpinæ fructus & id genus omnia ſunt δυσλείωτα, id eſt ægre læuia & tenuia puluerando euadunt. Metallica autem illa intelliguntur, lithargyros, arſenicum, ſandaracha, æs vſtum, ærugo, chalcitis, chalcanthum, cadmia, tam fornacaria quàm lapidoſa, plumbum vſtum, molybdena, ſulfur, alumen, ſtymmi, chryſocolla natiua (fictitia enim facilius pulueratur) gypſum, cyanus lapis, & armenius: ſed ille magis, & lapides reliqui, & bona pars aliorum quæ per ſe terenda diximus.

Colocynthis accuratiſsimè debet teri ob cauſam à Meſue dictam, in ſimplicium purgatoriorum facultatibus, etiam ſi ea ob valentem vim purgatricem prius vacuari, quàm amaritudo eius agat & tergeat, dicatur Gale.

Scammonium quoque exactè terendum, niſi cum in catapotia venit. Tūc enim craſſius tritum diutius in ventriculo manet, potentiuſque agit.

Sic oſſa, cornua, etiam vſta, pili, lana, ſericum.

Plenam quoque trituram ſuſtinet centaurium paruum, etiã cum floribus, Meſuæ, her

herbæ etiam aliæ quæ ſiccæ ſeruantur.

Mediocriter puluerando terenda ſunt propè cætera, vt radices apii, aſparagi, aſari, niſi mouendum ſit lotium, cichorium, calamus aromaticus officinarum non teredinoſus, doronicum, dictamnus vulgaris, fœniculum, glycyrrhyza, gentiana, gramen, hermodactylus, iris, Illyrica & Florentina, meum, radix mandragoræ, nardi, œnanthes, petroſelini, plantaginis, phu, rubiæ, ruſci, raphani, rhapontici, zingiber, zurumbet, ſic herbæ acres & aromaticæ, vt hyſſopus, thymus, niſi mouere menſes, aut vrinas volumus, & ob id diutius terimus.

In ſumma, quæ diu coqui poſſunt, debent etiam & teri: quæ parum diu coquenda, parum diu terenda: quæ mediocriter illud, hoc mediocriter ferunt, ob id trituram nonnihil clariorem tibi reddet coctionis cognitio.

Nec te moueat quòd quædam audis parum & mediocriter, vel multum & mediocriter terenda. Nam cum huius medii magna ſit latitudo, in ea quædam ſunt extremis tam propinqua, vt vix ſecerni queãt. Sic agaricum mediocrem ſuſtinere trituram Meſues ſcribit, aliis placet paucam, non tamen paucisſimam. Qua ratione etiam de primarum qualitatum ordinibus

dissidia scriptorum illustrium concilianda scripsimus in methodo medicamenta componendi.

Quædam tenuissime sunt terenda, vt promptius id actu fiant quod esse potestate dicuntur, vt quæ celerius in partes omnes afficiendi corporis permeent siue fermentationem (vt dicunt) quærimus, siue firmationem & robur, siue materiarum incisionem, tenuationem, tersionem, vacuationem per vrinas, menses, sudores, insensilem transpirationem. Sic cordi, hepati, & partibus cæteris internis, præsertim longè ab ore dissitis roborandis idonea, ab his vacuatura, obstructiones liberatura, vrinas aut menses motura tenuissimè pulueramus, vt essentiæ quadam tenuitate inde acquisita, & corporis sui mole exigua promptius per oscula vasorum angusta, & per corporis habitus poros sensum latentes permeent, agantque citius quod agere nata sunt: Ob id species omnes in hiera Galen. picra mollissimè terentur, & cribro serico cernantur, vt aloës & aliorum vis in angustos ventriculi & partium vicinarum meatus penetret. Sic in theriaca Mithridatio, aurea Alexandri antidoto, & similibus polychrestis compositionibus leuissimè terenda, vt promptius in se agendo & patiendo, velut fermententur

cit

citius, & ſint vſui. Dum enim recentia ſunt hæc opiata medicamenta, ſtupefaciẽdi vim præpollentem retinent. Nõ tamen omnino tenuiſsimè ſunt pulueranda: Nam ſic eorum vis aromatica exhalaret.

Omnia ſtupefacientia dictis Antidotis, vel aliis miſcenda, aut etiam per ſe vtenda, ſunt tenuiſsime pulueranda, vt in paruos meatus & longe poſitas, profundaſque partes ſtupefaciendas penetrare aut pertrahi poſsint.

Affectibus hepatis puluerata tenuiter debentur, tenuius lienis, tenuiſsime renum & veſicæ affectibus, vt per ora vaſorum anguſta ſubeant. Sic thymus, aſarum, cuminum, & ſimilia tenuiſsimè terũtur in aurea, in hæmagogo, in diacurcuma maiore, in dia lacha maiore, & aliis ſimilibus: in aluum verò ſubducentibus dioſpolitico, cõfectione Hamech, electario. Indo maiore craſſius eadem ſunt terenda. Omnino etiam tenuiſsimè puluerentur debita affectibus oculorum, ne ſi craſsiuſculus ſit puluis, aſpera inæqualitate, & attactu oculi tunicas eximie ſentientes dolore afficiat: præſertim ſi metallica ſunt, aut lapides, aut ſimiliter dura & ſicca corpora. Saccharum enim candum, bolus Armenia, etiam ſi minus exacte trita oculo imponuntur, humore ex ipſo

de lachrymante mox ſoluuntur.

Terenda quoque in puluerem mollisſimum, quibus craſsius tritis vis noxia & malefica ineſt, vt ea terendo vaneſcat, vt in colocynthide. Craſsius enim trita cum ſit, ſpõgioſa, humore ſuperfluo imbuta tumeſcit, negotiumque tunc magnum faceſcit pondere, mole, morſu partibus quibus incubuit. Quæ incommoda puluiſculis eius accidere nequeunt, quia humoris non ſunt capacia. Craſsius tamen terenda cum in trociſchos alandal eſt formanda, ſed ter quaterq; puluerandi trociſchi & reformandi, vt ea tenuiſsime tandem pulueretur. Eadem ratio eſt de agarico, ſubſtãtia illi ſimili. Sed cum ſit non paulò clementior; trituram minus accuratam poſtulat.

Rha barbarum quoque curiosè terendum, quando viſcera aſtringendo roborare, aut etiam vrinas mouere oportet, vti & myrobalani.

Quædam craſsius terenda, quæ in ventre diutius morari volumus, nec prõptè vaſorum ora ſubire: ſic purgantia medicamenta craſsius teruntur, vt in ventrem partẽ minus principem, & vacuationi expoſitiſsimã ex corpore reliquo trahant. Non autem ad partes principes tota ferantur, eaſque offendant cum ad has facultate aut ſaltem vapo-

re

referri, vel quod plurimũ ſit, portione pauciſsima ſufficiat.

Craſsius etiam teruntur, quorum virtutem multa tritura diſsipari metuimus: ſic ſcammonium vim purgatricem multa tritura perdit.

Eadem ratione ſtomachica craſsius terẽda, vt mora in ventriculo longa coctionem fœlicius iuuẽt, neque cibo facilè vis eorum obtundatur. Quæ præterea ſunt aromata virtutem colato datura, & odoris ac ſaporis gratiam nõ auctura ſubſtantiam: ſic cinnamomum negligentius terimus, quo quæ colantur aromatizamus: & cardamomum: zingiber, caryophyllũ, macis, lignum aloës, ſpicam, crocum negligentius teris, per hæc & pannum rarum colaturus œnomeli.

Quæ item flatus diſsipatura ſunt, eadem ratione craſsius pulueranda ſunt, vt in diospolitico ſeu diacymino ſimplicia vt purgent, & diutius inflatus agãt, licet tardius & imbecillius quàm ſi tenuata magis eſſent. Id quod ſi fieret, parum diu flatus diſsiparẽt, tum quod vires citius eis frangerentur, tum quod per vrinas mox ſecederent easq́; mouerent, cum calida ſint & tenuia.

Quædam præterea tantum craſsius ſunt frangenda ad vſtionem futuram, vt lithargyros vrendus frangitur in partes magnitu- *Dioſc. Gal. li. 4. c. ph. g.*

dinis iuglandis. lapis phrygius vrendus in partes nuci auellanæ æquales.

Quædam etiam teruntur vt purius lauentur, de quibus in lotionibus abunde.

Ex his patet eadem medicamenta, nunc tenuius, nunc crafsius terenda pro variis medicorum ſcopis, vt rha barbarum, aſarum, nitrum, thymum, calaminthen, irin, hyſſopum, pulegium, origanum, cuminum, curioſiſsimè teri volumus cum Galeno & Meſuæ, quando his vrinas mouere nobis ſtudiũ eſt: negligenter verò, cum aluum mouere conſtituimus.

Sic ſcammonium, colocynthis, & alia valenter purgantia, nunc crafsius cum illud in pilullas, hæc in trociſchos tranſit: nunc tenuius ob dictas prius rationes. Rha barbarum tamen ferè tenuius teritur, vt colocynthis tenuiſsimè, cum mox & citra aliam per trociſchos trituram ſumenda. Scammonium quoque crafsius teritur, ſi coquendum eſt cum aliis, aut diu ante vſum ſeruari debet medicamentum. Idque nevis eius coctione per ignem aut longam fermentationem exhalet.

Et quæ partes remotiſsimas petere volumus, leuiſsimè: ſi eadem ventriculo, inteſtinis, & primis venis, hærere diutius, crafsiuſculè terenda ſint.

Ex

Ex his omnibus ſimplicium ſimul teren dorum ordo quidam inſtituitur, vt prima iniiciantur mortario & terantur craſſa, dura, lenta, vt radices, baccæ quædam. Semina prope omnia, vt quæ etiam glutinoſa medulla conſtant. Paulò poſterius aromatica etiam æque teri contumacia, vt iuncus odoratus, calamus odoratus, zedoaria, zingiber, galanga, iris illyrica & Florentina, ſeu noſtras alba, coſtus, & cardamomum, carpobalſamum, cubebe, piper, nux moſcata. Poſt hæc autem ſimul cum his xyloaloë, xylobalſamum, caſia, cinnamomum, caryophylla.

Deinde ſucci, liquores, lachrymæ puluerabiles cum aliis de quibus ante, & quæ cum quibus aut per ſe terenda ſint, diximus.

Semina verò oleoſa, vt cucumeris, cucurbitæ melonis, citrioli, cnici, cydonii, piſtacia, ſtrobili, amygdalę, & ſimilia ſunt excorticanda, deinde incidenda ſcalpro, vt mox audies, ne puluerem reliquum glutinent, & per cribrum tranſmitti prohibeant.

Mineralia etiam ferè per ſe & ſeorſum teruntur, affuſa interdum ob eorum ſiccitatem aqua pauca, ne ſubſtantia eorum tenuior euolet, aut vis exhalet, vt ante docuimus. Chalcitis autem, chalcanthum, ærugo, ſulfur, ſandaracha, & alia quędā adhuc non-

ni

nihil humida, humectari nolunt.

De succis, liquoribus, lachrimis, & anima liu in partibus abundè prius est dictum.

Mortarium papyro vel corio etiam interdum duplici est tegendum (vt in Theriaces compositione diximus) interdum ne pulvis tenuior, præsertim præciosus foras euolet ac pereat: interdum ne is qualitate malefica præditus nares batuentis mordendo male habeat, vt in Euphorbio & Turbith, & aliis non paucis euenit.

Ad trituram præparant, vel trituræ loco sunt attritio in cote medica, mansio, sectio, fractio, rasio, limatio, raptura.

Atterũtur in cote medica (qualis est tonsoria) cum albuminis oui liquido, vel lacte, vel succo rosarum, vel seminis fœnigræci, aut cydoniorũ, aut maluæ, aut althææ, ipsa collyria sicca, siue iam in pastillos formata, siue adhuc integra: sed tamen atteri apta, vt materia hæc tenuior & mollior cõtactu suo dolentem oculum non exasperet.

Ad attritionem confricatior amyli, aut cerusæ ad cribrum facta vt pulnerentur, est referenda.

Manduntur ad oris partium, faucium, asperæ arteriæ, pulmonis, œsophagi, ventriculi affectus, vt ad dentium dolorem vinca, ligustri folia & germina, radix chelidonii,

nii, plantaginis, anemomes, Galeno mandũtur in simplicibus.

Secantur radices crassiores, longiores herbæ, virentes ambæ aut siccæ, & flores magni, vt nymphheæ, rosarum, croci, & medulla colocynthidis, & acacia nostras, & troci. Galliæ: & capillatia, vt sericum, pili, lana: & ligna, vt gaiacũ, santala, bersilium: & raméta & velut bracteolæ ferramento abrasæ, cornuum, vngularum, ossium, eboris, pudendorum, coriorum, ichthycollæ, taurocollæ, & similium.

Secantur autem quouis ferramento incidéte & forficibus: ligna autem etiam ligneo pistillo acies ferreas acutas habente. Horum verò quædam post sectionem in decocta & infecturas veniunt, vt gaiacum, bersilium, & quæ ex aliis voles. Alia, vt fœlicius & citius puluerẽtur, ante radũtur, post secãtur. Sic de fractione, rasiõe, rosione, raptione, limatione censendũ est. Ea scilicet nunc ad trituram interuenire, nunc ad coctionem tantum, vel vsum alium.

Scalpro autem sutorio huc illuc inclinato identidem ac recliuato, vel cultelli verberatu crebro, vel duobus tribúsue cultellis inter digitos manus, vel alterius tantum, vel vtriusque præhensis inciduntur minutissimè semina, oleosa & maiuscula quia sub

ictu

ictu pistilli latescunt & pinguescunt. Inciduntur autem aut per se prius tamen depellata, aut cum pauco saccharo, ne etiam sic immodice pinguescant & oleosa fiant, supponitur autem iis folium papyri purum, sæpe mutandum quando scilicet iam discissum est, & huic folio lignum læue & politum.

Sunt verò secanda hoc modo semina cucurbitæ, cucumeris, melonis, citreoli, bombacis, cerasi, pruni, amygdalarum, pistacior. strobunilorum, anacardorum, balani myrepsicæ, castaneæ, auellanæ, iuglandis, tribuli aquatici, cnici, staphydis agriæ, quæ aliter quoque teri posse prius docuimus in seminum tritura vniuersali.

Dactylos quoque intus & foris curiosè purgatos similiter incidimus, si condita cardiaca ingrediuntur.

Est tamen quando eos negligenter incisos cum aliis siccioribus terendos iniicimus, præsertim si pauci sunt & multum sicci, aliquando tantũ aceto horas aliquot vt 12. maceramus, terimus, per cribrum cochleari, vel manu impellẽte cernimus, vt in diaphœnico, in quò etiam amygdalas cultello depellatas cum dactylis aceto maceratis quidam terunt & cernunt.

Frangimus manibus tenera & minuta, vt herbarum pugillos intorquendo digi-

tis

tis abrumpimus,& radices pusillas & fragiles,cortices parum frangi cõtumaces. Aegre enim fragilia ferramentis secamus, aut pistillis tundimus.

Raduntur vt ante dixi ebur, cornua, & vngulę.pudẽda siccata,coria siccata,ichthyocolla,taurocolla siccior,lignum gaiaci,bersilium, & quædam alia vt facilius vel coquendo vim suam humori cui incoquuntur, impartiantur,vel terantur. Raditur & cortex turbith exterior,donec album appareat, Mesuæ. Sic radix glycyrrhizæ, ante trituram raditur,& aliæ radices,& ipsorũ vt aliorum cortices, sed id ad purgationem magis pertinet,de qua posteà dicemus.

Raduntur quoque rapaci serra, lotus, lignum gaiaci, buxum, suber, ebur, & dura alia quæ etiam dum sera vulgari secantur, scobem reddunt non dissimilem illi quam rapaces serræ ac veluti rudes & crassæ limæ elidunt.

Ferri præterea albi lamina tenui curuata,foraminibus multis exasperata cõminuimus affricando agaricum, nucem moschatã zingiber. Mala itẽ cydonia, vt succi hoc plus reddant,quàm si in mortario terantur.

Limatur præterea aurum, argentum, æs, ferrum, chalybs, plumbum: quædam vt vrantur posteà terantur: alia vt etiam citra

vsti

vſtionem in vſum veniant, vt aurum, argentum, ſed horum duorum limaturæ loco ſatius eſt auri & argenti foliis vti. Limantur quoque ligna prædura, gaiacum, ſantala, berſilium, oſſa cranii humani, dentes & maxillæ lucii, dentes apri exerti, & caſtoris, cornua cerui, capri, rhinocerotis, & vngulę quorundam ex his, ac ebur. Pudendum quoque tauri, cerui, ichthyocolla, taurocolla, quæ etiam radi & ſecari docuimus.

Raſio autem limationi finitima eſt, ſed ramenta ſunt maiora limaturis, quia horũ inſtrumenta ſunt inſignius, ſed rarius dentata quàm limæ. Radendi quoque modus eſt alius in lignis edolandis, qui ad triturã quoque, & coctiones vſui eſſe poſsit.

DE CRIBRATIONE.

His terendi differentiis ordine optimo ſuccedit cribratio, qua purum & minutius ſecernimus, quomodo piſtores ſimilaginem, & farinæ florem puriorem ac tenuiorem à furfurea & craſsiore ſeparãt. Cribrationis ratio eadem eſt quæ trituræ, ob idque quæ tenuiter puluеranda, tenuiore cribro ſunt cernenda: quæ tenuiſsimè, tenuiſsimo, vt pulueres dicti cordiales cribro ſericeo, taſetum vocat vulgus, inter manus agitando cribrantur metallica ad oculos tenuiſsimè terenda, & cribro tenuiſsimo cernenda: ſic

vrinas mouentia, obſtructiones liberantia. Contra verò quæ aluum mouere & purgare volumus, craſsius terenda, & cribro craſſiore ac rariore cribranda ſunt. Et quæ per ſe teruntur ſi cribrãda ſint, per ſe cribrãtur, vt metallica quæ aliis miſta citius, & ante iuſtam pulueratıonem deſcendunt.

Cribramus autem interdum ad trituram meliorem; frequentius ad miſturam aptiorem rerum iam mole minimarũ. Quę enim cribrum, non permeauerunt, trituræ redduntur: quæ craſsius terenda ſunt rariore, vt dixi, cribro cernenda: quæ tenuius, denſiore, vnde varia cribrorum multitudo fuit neceſſaria. Quædam enim cortice tiliaceo, anguſto, ſed æquali, cancellatim connexo conſtant cribrãdo ſcobe gaiaci, vel agarico infectorum, & ſimiliter craſsiuſcule tritis idonea. Vidi & ex aſsiculo terebella paſsim pertuſo cribrum argillæ colandæ idoneum, alia his minus lata habent foramina, neque vt hæc quadrata ſed rotunda, vel oblonga in pergamena circulo ligneo ſubſuta, quibus triticum, hordeum & alia cerealia, ſæpe etiam legumina ſeminibus alienis, ſed minutioribus purgamus. Hæc enim per lata foramina ob paruitatem facilè deſcendũt ſemina bona foraminibus maiora retinentur.

Alia ſeta equina in telæ modum cancel-

latim contexta constant, circulis duobus ligneis vtrinque tensa, quorum inferiore hæc præhenduntur, atteruntur, & impinguntur: superiore verò materiæ cribrãdæ continentur, horum verò cribrorũ copia & differentia magna est, & vsus plurimus. Quædam enim solum in medio ligneorum circulorũ habent; velut telam illam equinã, & his manu tantum molliter succussis puluis in subiectum catinum ligneum, vel papyrum descẽdit, superna eius parte interim papyro tecta ne puluis euolet. Eoque vtimur in pulueribus parum prætiosis.

Alia prætereà fundum & operculum habent exemptile, sed vtrunque corio veruecino clausum, illò puluis per cribrum trãsmissus excipitur, & probè ne exhalet aut euolet cohibetur, hoc ne portio cernenda exhalet, aut euolet prohibet. In his verò multæ sunt in raritate & dẽsitate differẽtiæ, quarũ singularũ suus est vsus, non modo ad medicamentorum terendorum genera, sed etiam ad componendorum speciem variam constituendam.

In his item quædam telæ equinæ loco sericum habent (tafetum vulgus vocat) & id vel album pulueribus electariorum alborum, vt diatragacanthi diairis destinatum: vel rubrum debitum, pulueribus electario-

rum rubrorum, vt diairhodi, dia trium santa lorum, diacube, diamargariton.

Vsurpatur itaq; id cribrorum genus aliis pretiosius, ad pulueres etiam preciosos, & vt vocant cordiales, neque vt præcedentia setacea ligneæ mensæ, aut alteri solido corpori violentius impinguntur succusando, sed manibus tantum mollissimè versantur, vt sine violentia puluis tãtum tenuissimus descendat.

Est etiam linteum magis minus, rarum, densum, cribri loco in metallicis præsertim, & terreis corporibus: Latius autem, id est, remque cernendam comprehendit, ac inter pyxidis alicuius lignæ vel alterius, sed grandiusculæ operculum & corpus concluditur & constringitur, deinde vna manu ferè violentius succutitur super abacum pharmacarium, vncia vel simili pondere, sed plumbeo in linteum etiam prius immisso, vt id suo motu & pondere res has cerni difficiles, acceleret, quem cernendi modum cicotrinizare vulgus vocat, voce ex κοσκινίζειν, id est, cribrare corrupta, & in id contorta.

Vt autem radices, herbæ, semina, fructus & alia plæraque cruda & cocta teruntur, etiã cribrãtur: sed ferè vi manus aut cochlearis quomodo casßiam & thamar indos sine

tritura cernimus: sic radices eryngii, satyriorum, raphani, dracontii coctæ, tritæ, cribrantur in diasatyrio.

Sed hæc cribratio immoto fit cribro, quæ verò puluerum est cribratio, ferè fit cribris abaco incussis valenter, sed numerose, vt taratantara audire videaris. Alia cribro manu suspensa agitato, alia vt cardiaca cribro inter manus versato, non in abacum incusso, ne etiam horum partes crassiusculæ vi impactæ per cribrum permeent. Alia pyxide duro corpori manu vna valenter allisa.

Cerusa & amylum, & cerusa serpentaria cribro affricantur manibus: sic quæ citra tri turam cernuntur.

Quæ autem cribrum non superauerunt ob crassitiem, terũtur donec ob tenuitatem tota cernantur: nisi quod dum paucissimum superat, idque tenuissimo proximum, cæteris iam cretis commisceri solet aut seruari, vt aliis eiusdem generis, vt posteà terendis & cernendis iterum misceatur.

Colatio cribrationi licet genere & natura sit affinis, quia tamen non est siccorum, sed magis liquidorum ob id in alium locũ referenda fuit tanquam dissolutioni, coctio infusioni, clarificationi, & aliis plærisq; præparationum differentiis necessaria.

De

DE DISSOLVTIONE.

DISSOLVTIO autem ſeu dilutio tritura quædam eſſe videtur, quod per hanc medicamenta tam ſimplicia quàm cõpoſita læuia fiant, ſed adiecto humore aliquo, non etiã ſicca permaneãt ſi prius erant, vt ſe ad trituram habeat hæc, quomodo colatio ad cribrationem.

Solutio igitur ſeu diſſolutio, ſeu dilutio eſt medicamẽti vel ſimplicis, vel compoſiti conſiſtentia craſsioris in humore quopiam idoneo facta reſolutio in cõſiſtentiam, vel mediocrem, vel paulò hac craſsiorem aut liquidiorem, pro medicamẽti ſoluendi, & humoris ſoluturi quantitate & conſiſtentia, & aliis medici ſcopis.

Quod enim minus erat craſſum & humore perliquido, eodemque largo eſt ſolutũ, erit liquidius, contrarium craſsius.

Huius autem diſſolutionis multæ ſunt cauſæ, nunc enim diſſoluimus vt medicamẽtum facilius & iucũdius deuoretur, & citius diſtribuatur & ſubducatur, cum facilius ſit & iucundius ſumere liquida quàm craſſa: vt facilius & gratius eſt impleri potu quàm cibo. Sic opiatas caſsiam & alia plurima quotidie diſſoluimus.

Nunc vt aliis ad compoſitionem promptius miſceantur, & vnà cum his aut etiã per

ſe coqui poſsint,quod ſicciora ipſa promptè vrerentur,ſic ſuccos,liquores,lachrimas frequenter diſſoluimus,vt euphorbium recens oleo diſſoluitur,Vetus autem fortaſſe non diſſoluitur Meſ.

Nunc vt in partem affectam poſsit medicamentum penetrare,aut illi aplicari & adhærere. Sic in aurem iniicienda,in inteſtina, in vterum,in veſicam in ſinum aliquem liquidiora reddimus.

Sic ladanũ oleo largiore ſoluimus in capillato aut etiã modice tonſo quàm in raſo.

Nunc vt colari & colãdo purgari ab excrementis poſsit,vt liquores aceto vel alio humore idoneo ſoluti colantur, & purgantur, Ammoniacum, opopanax, galbanum, ſagapenum: Sic ſucci ſiccati, gummi,reſinæ recentes aliquando & veteratæ ad electariorum mollium, catapotiorum,linimẽtorum,vnguẽtorum,ceratorum,emplaſtrorum miſtionẽ,ſed lachrimæ reſinoſæ,oleoſis: gummoſæ, aquoſis humoribus melius ſoluuntur:vel ipſe recentes alia ſicciora diſſoluũt,ſed vt dixi ſimilia magis,idque dum molle medicamẽtum eſt futurum, in quem vſum multa quoque huius generis coquuntur. Eadem portione parua cum multis ſiccioribus teruntur, vt in puluere hieræ diacolocynthidos.

Lycium aqua diluitur Galeno ad hæmor- rhagiam. *Lib.8. c.ph.p.*
Pix liquida cum melle lingitur. *Lib.4. c.ph.p.*
Tragacantha in oui alumine soluitur in ar- teriacam.

Fel scari piscis cum myrrha stacte misce tur, stomaticha medicamenta dissoluuntur aqua vel mulsa ad gargarizandum, dissol- uuntur humore quouis & sine calore, prom- ptius cum calore.

Bolus Armenia vera, terra lemnia vera, calx, sal, saccharum, saccharata omnia, man- na, cerussa post longam velut bullationem, chalcitis, chalcanthum, ærugo, rubigo: sed hæc oleo citius mollescit.

Dissoluuntur aceto forti, præsertim di- stillato vel succo limonum vniones seu mar garitæ. Testæ ouorum, lapides renum, ve- sicæ, coralium vtrunque, eaque pòst sicca- ta promptè friantur. Præcipitatum & subli- matum & cinabrium, & in argentum viuum redeunt.

Etiam aurum & argentũ & metalla alia suis valentibus aquis dissoluunt chymistæ.

Soluuntur ergo simplicia quidem am- moniacum, sagapenum, galbanũ, opopanax, thus masculum, opium, scammonium, aloë, hypocisthis, succus glycyrrhyze, pissasphal- tum, mumiam intelligo.

Hæc in suc coporri soluuntur in pilulis fœtidis, in succo brassicæ in pilulis ex opopanace.

Aqua ſimplici, aqua vitæ, vino, aceto ſimilibus & his frigidis, ſed lõgiore tẽpore quàm calidis. Feruẽtibus enim his humoribus prędicta citò ſoluuntur : priora quinque in lacteum quẽdam ſuccum, poſteriora totidem in nigrum.

Opium ſoluit ſaxa Galeno in trociſchis dia opiu.

In oleo frigido prædicta etiam horis. 6. non molleſcunt quidem, in calente opium, ſcammonium, aloë, hypociſthis, ſuccus glycyrrhyzæ, etiam ſoluuntur, cætera molleſcunt tantum, poſteà durantur præſertim Ammoniacum. In eodem oleo & prædictis humoribus etiam calentibus ladanum maſtiche. Myrrha bdellium, ſarcocolla, ſtyrax, gummi arabicum. Sarcocolla in aqua roſarum diſſoluitur in pilulis ſarcocollæ.

Caſtorium, mumia, molleſcunt ſtatim: tragacantha tardius, ſed in oleo hæc mollita non multò poſt dureſcunt præter maſtichen, quę ſoluitur in oleum, nec ad naturam reddit niſi igne valentiore coquatur, vt decet oleum maſtichinum.

Acacia noſtras, ſulfur, gagates in his omnibus humoribus etiam feruentibus, nihil mutantur, ſed acacia paulatim piſtillo ex humore aliquo friata ſoluitur, vt ſucci alii

&

& liquores,ſulfur & gagates igni liquantur, vt liquores omnes,opium,ladanum,chalcitis,chacanthum,alumen omne,xylaloë vera,vnguis odoratus.

Soluuntur humore quouis calido chalcãthum,chalcitis,& hæc etiam aceto frigido.

Erugo,ſori,nitrum, alumen, in aceto frigido non liqueſcunt, vt nec creta: ſed hæc multum diuque feruet, fitque multò fragilior,vt & prædicta.

Saccharum,manna,quouis humore ſoluuntur. Saccharũ autẽ ad ſyrupos, iulepos, apozemata, electaria ſolida, penidia, trociſchos,& alia opera plurima variè ſoluitur vt in antidotis Meſuæ leges. Saccharũ aqua & melle ſoluitur Meſuæ in diazingibere. Manna verò fere ſoluitur iuſculo calente. & colatur,ad foliorum laricis in qua frequẽtior colligitur, & aliorum excrementorum ſeparationem.

Manna,caſsia,thamar indi in ſuccis purgatis diſſoluuntur & colantur in diamãna, & in aliis,melius ſic miſcentur quam coctione. Manna diſſoluitur in ſucco roſarum rubrarum in altero mannæ. Moſchus, ambra, caphura,ferè humore aliquo ſoluta aliis miſcentur.

Tartarum vſtum,in oleum vi frigidi ſoluitur,alio ſolutionis modo.

Sed vide ne dum acetum vel humorem alium quo ammoniacum vel alium liquorem soluisti, coquendo consumis, falla-ris. Nam sæpè humorem alium ex se remittunt: quem si consumere pergis, ipsorum liquorum humidum consumis: fiuntque hi siccissimi, & exucci, & emplastro ob id inepti.

Quæ verò composita quibus humoribus soluantur, non est operis præsentis docere, sed ad modum componendi singula medicamenta pertinet.

Composita tamē plurima, vt electuaria, purgatoria cum aut ingrata sint aut ægrè deuorantur, aut citius descendere volumus, neque nausea metuitur, ptissanæ aqua, hydromelite, vino, vel alio humore idoneo dissoluimus. Trociscbos in cote medica ex humore idoneo etiam in collyria humida sæpè dissoluimus, eclegmata in ore saliua soluuntur.

Ex his constat solutionis nomen hic minus latè patere quam cap. 6. lib. 4. metheororum, vbi ad mollitionem & liquationem quoque extenditur.

DE MOLLITIONE.

MOLLITIONE solutioni & liquationi proxima, fit cum medicamenta tam simplicia quam composita reddun-

tur

tur molliora, idq́ue vel affuso humore aliquo sed pauco, vel solo calore nostro solis, ignis id vulgus malaxare vocat, verbo detorto ex futuro μαλάξειν, verbi μαλάττω, id est mollio & subigo: quæ duo per malaxare etiam intelligunt, nec eò libenter vtuntur alibi quam tum in catapotiis cum succo aut syrupo aut humore alio remolliendis & subigendis, tum in emplastris oleo, adipe, vel simile emolliendis.

Calore mollescunt cornua, vngulæ, pili, succi, liquores, lachrimæ vt etiam digitis calentibus tantum tractatæ, ceræ modo ductiles fiant tanquam à frigido concretæ non solum sicco duratæ. Calore modico mollescit ferrum, & alia metalla immodico liquantur.

Zitho (qui potus erat Alexãdrinorum, nostræ ceruisiæ similis) ebur mollescit.

Vniones, corallia aceto distillato mollescunt, &, vt dixi, soluuntur.

DE DVRATIONE.

DVRATIO mollitioni contraria nobis interdum est in vsu in conditis electariis, ceratis, emplastris, gelatinis vt vocamus. Ea autem fit nunc mistis siccioribus, nunc multa coctione, nunc frigore coagulante. De siccatione autem posteà fusius agemus adhibenda medicamentis plu-

rim

rimis non vt durescant, sed vt seruari possint,& ob causas alias in ibi dicendas. De calfactione quoque & refrigeratione paulò post dicemus, quarum tractatio duratione abundè illustrabit.

DE LIQVATIONE.

LIQVATIO seu fusio est eorum quæ à frigido concreuerunt in liquidiorem & fluxilem consistentiam à calore facta resolutio: ita, vt quæ à frigore imbecillo aut non diuturno sunt concreta, vt mel, cera, oleum hibernum, butyrum, adipes, medullæ: resinæ à calore moderato glaciei niuis & grandinis modo liquentur. Quæ verò à vehementi & diuturno frigore concreta obriguerunt ægrè multo calore funduntur, vt aurum, ferrum ægerrime, argentum, æs facilius, stannum his facilius, facillimè plumbum, stimmy, arsenicum, sandaracha, sulfur, alumen omne (quamuis scissile tantum mollescere videatur non etiam liquari & fluere) calcitis, chalcanthum, misy & ærugo tardius, tardissimè sori (quia terreum & saxeum) vt lythargyros. Is tamen cum ærugine vel oxelæo duplo citius liquescit quàm cum hydrelæo duplo.

His promptius, liquantur gagates, succinum, vnguis odoratus, id est blatta bizantia,

tia,aſphatum,piſſaſphatum (mumiam intel ligo)xylaloë.

His promptius, ladanum, Oeſypus, caſtorium, ſanguis hirci, gummi arabicum, tragacantha, cancamum, caphura, myrrha, bdellium,ſtyrax,maſtiche,ſarcocolla, gummi hedere, iuniperi, ceraſi, pruni, amygdalarum.

Reſinæ his facilius. Aeque autem facilè liquores opium euphorbiũ, ammoniacum, ſagapenum,galbanum,opopanax, ſcammoniũ & ſuccus glycyrrhyze,hipociſthis, aloë, elaterium,lycium noſtras.

Cera omnium facillimè. Mel, aeromeli ſeu manna,ſaccharum, humore etiam frigido vt ſal ſoluuntur.

Acacia noſtras & ſæpe non liquantur, humore aliquo cum piſtillo, aut cochleari aut manu paulatim ſoluuntur.

Prædicta quoque omnia ſuccos, liquores,gummia,reſinas intelligo,calenti humore,vt dixi molleſcunt:quædam etiã ſoluuntur:nonnulla item liquantur.

Ambra minutim cõciſa liqueſcit Meſuæ in E.diaccocubaphices.

Porrò liquationis neceſsitas magna eſt ad miſtionem electariorum,catapotiorum, vnguentorum,ceratorum,emplaſtrorum,& reliquorum propè compoſitorum.

Quon

Quoniam in superioribus præparandi differentiis virium caloris, frigoris, humectationes, & siccationes meminimus, & in sequentibus eorundem mentio frequens nobis est futura, prius de his est nobis agendum, quam ad infusionem, coctionem, assationem, vstionem & alia multa, caloris & aliarum primarum qualitatum opera, transeamus.

DE CALFACTIONE.

DE calfactione autem agemus nō quatenus soluit, mollit, liquat, coquit, assat, vrit, vel aliud insigne opus præstat, sed quatenus calorem rebus præbet moderatum, mistioni necessarium, vel etiam alicui præparationem differentiæ, vel ipsi denique medicamentorum simplicium, vel compositorum vsui dextero.

Calefit in sole meridiano acopum, Galeni populeum lib.4.sanit.tuendæ, vt fermententur & probius misceātur eorum vires.

In sole teri vult Galenus metallica, vel lauanda, vel in aliud vtenda.

Colanda calfactione tenuantur, vt promptius permeent: frigida enim velut concreta non percolantur, nisi erant multū aquosa & liquida, vt oxymeli Galeni, calidiora autem cum sordibus tota colum penetrant, nisi sint glutinosa. Talia enim multum ca-

lida colanda. Tepidam damus aquam, vt ſit vomitoria.

Calidas modicè damus potiones medicas, non ſolum purgatorias, ſed etiam corpus firmaturas, vreticas, menſes aut ſudores moturas, obſtructionem viſcerum aperturas, præſertim cęlo frigido & ventriculo frigidiore natura, aut ex morbo.

Calefacimus aquam & alia omnia quæ aqua fluēte, aut niue circumpoſita volumus frigidiora reddere, quòd in humorem calore rarefactum frigus ſe altius inſinuat vt ferrum cādens aqua frigida & aſtringente temperatur, vt ſit durius.

Calfacimus modice infundenda, vt vires ſuas promptius in humorem, cui infunduntur, tranſmittant. Calfactus enim humor tenuatur & infuſa res rarefit, quibus fit, vt eorum vis calore promptius trahatur, Alia propè innumerabilia calfactione egent, ſed admonendi gratia magis quàm docendi calfactionis, refrigerationis & humectationis meminimus: ſiccationis autem maior eſt neceſsitas.

Refrigeramus aqua fluente, aut niue, aut glacie etiam prius calefacta, quæ febrium vehementiæ, aut aëris intemperiei callidæ opponimus pocula medicamentoſa. Et quæ à frigido cogi volumus, vt ius carnium glu-

tinoſarum in gelatinam vulgò dictam.

Refrigeramus omnia calore præparata priusquam reponamus.

Refrigeramus quæ calore ſoluta frigore volumus concreſcere, & dureſcere, vt electaria ſicca, cerata, emplaſtra.

Quæ calfaciunt, & refrigerant etiam per accidens ſiccant, ob id ordine bono iam deſiccantibus agamus.

DE SICCATIONE.

SICCATIO eſt conſumptio humiditatis, aut noxiæ, aut excrementoſæ, ob id nauſeabundæ, vel promptè putrentis, vel puluerari prohibẽtis, vel caliditatem quæſitam obruẽtis. Abſumitur interdum, & naturæ humiditatis aliquid, plurimum autem in aſſatione & vſtione.

Scillæ partes maximè mediæ direptis viuo tenus tunicis, fruſtatim conſectæ coquuntur, mutata ſæpè aqua, donec ipſa nec amaritudinem, nec acrimoniam habeat, traiectáque lino fruſtra illa ſic, vt ſe non contingãt ſiccantur in vmbra dies. 40. His ſegmentis ad oleum, vinum, acetum, ſcillinum, vtimur. Hæc Dioſc. vbi neque cultri ex ligno pini vel cupreſsi ſcillam diuiſuri meminit, neque acus ligneæ, cum Meſuæ in aceto ſcillite, nec medium eius abiiciendum iubet,

bet.(quod hodie ſolenni quodam more fieri ab omnibus video) ſed tantũ tunicas externas ad vſque viuas & integras.

Triticum electum negligenter tritum aqua per noctem maceratum, poſtridie manibus expreſſum reddit cremorem: qui dum recederit, inclinato vaſe quod ſupernatat ſenſim effundendum, reliquum bombace vel ſole æſtiuo mox ſiccandum, ne aceſcat: repoſitum operculetur metu vermium: hoc amylum, hieme igni ſiccetur. Sic ex oriza & hordeo, & aliis fieri poteſt.

Roſæ mediocriter apertæ ſereno cælo mane lectæ eodem die vt ſunt ſiccentur ſole, ſi potes, ſæpè vertendo. Nam vix vmbra ſiccauerit, quanquam id eſſet optatius, ſiccatas auelle, & recunde vaſe vitreo operculato, vt odor & color perſeuerent. Meliores montanæ campeſtribus & minus minuũtur ſiccando, cum ex harum libris decem ſiccatis libr. vnica ſuperſit quibuſdam, idem de violis. Scilla ſiccantur in eclegmate Meſuæ ad aſthma, ad ſaccharum roſarum & violatũ, roſas & violas modice ſiccat Meſues, hyſſopus in eclegmate ſano, mẽta in eclegmatè aromatum, ruta in altero diacymino Meſuæ, vt in Galeni dioſpolitico, ſed modice. Nam ſuprà modum ſiccata, acrior, amarior, calidior euadit, non ſiccata flatus *Lib.4.ſani.*

minus discutit, quia humorem quẽdã excre mentosum nondum percoctum retinet.

Herbæ item reliquæ vmbra siccãtur, nisi vtendi necessitas cogat te quasdam igni vel sole siccare. Nã in manipulis ligatæ, in granario pensæ siccantur, vbi siccatæ sunt, sacculis cannabinis ibidem reponuntur.

Radices herbarum lotæ, à lignosa matrice secreti, mox insolentur, nocte in aëre sicco perflatili seruentur, iterum soli reddantur donec erunt probè siccatæ. Quod si cælum est nubilum, sicca fumo aut potius propè ignem, in calatho stramentitio vel saligno: aut si vtendi celeritas vrget sartagini calfactæ, & ab igni remotæ ipsas toties impone identidem vertendo, & sartaginem recalfaciendo exemptis tunc radicibus, donec abundè erunt siccatæ, sic radix enulæ, valerianæ, acori nostratis siccatur. Idem in radicibus quorundam fruticum, vt capp. tamaricis: & arborum, vt fraxini, mori: faciendum est.

Radices iam siccatæ si ægrè puluerantur, papyro insertæ igni siccantur, vel calidæ sartagini imponuntur, & igni exponuntur: igni autem vel in sartagine vel papyro, vel furno vel suprà, aut intra furnum, à quo panis extractus est. Radices eædem, & aliæ magnæ recentes, lotæ, radiculis purgatæ, ac

per tessellas incisæ, filóque transfixæ paruis interuallis, ne se tangant, in aëre ventoso & perflatili siccantur, vt radices ireos, aristolochiæ rotundæ & longæ, bryoniæ, & similium: quæ tamen etiam citra diuisionem probè siccantur, vt radix ari, dracunculi, cyclamini, asphodeli, vti elignatæ, prius istæ mandragoræ, eryngii, apii: petroselini, fœniculi, rusci, turbith, hellebori vtriusque, dictamni, vulgaris thapsiæ. Paruæ radices aliæ citrà elignationem in vmbra quoque siccantur, vt asari, asparagi, graminis.

Colocynthis septembri legitur dum flauescit, maxima, & cum aliis multis producta, insolatur diu, quia ægrè siccatur, & nocte in aëre perflatili reponitur, aut si cælum est nubilum filo transfixa fumo siccatur, post excorticatur, vt teratur, itē quarta parte hore inuoluta papyro insolatur, vel igni, aut fumo admouetur. *Mesues.*

Aloë decocto aromatum imbuta siccatur, primo in vmbra, deinde in sole sic myrobalani tritæ oleo amygdalarum dulciū, æstate triduo confricatæ, & quoties opus erat irrigate siccātur primum in vmbra, deinde in sole. Trocischi tamen ex his facti in vmbra tantum siccantur. *Ibidem.*

Pulmo vulpis sanæ, venatu captæ, iuue-

nis, aqua abluatur, incidatur ſecundum arteriam venoſam, & magis multò ſecundum venam arterioſam, ſanguine purgetur, vino albo, odoro, modice calido lauetur, ollæ impoſitus clibano parum calido ſiccetur, refrigeratus & foliis abſinthii inuolutus reponatur. Plura de his leges in fine, in his quæ pluribus modis præparantur.

Amygdalæ & nuclei pinei corti&ce tenui ablato in pelui ſuper prunas ignitas per ſe vel poſitius cum furfure ducantur, & ſuccutiantur donec humiditas rancida, aut excrementoſa conſumatur, alioqui pectori nocent, & tuſsim excitant qualitate rancida, Pruna, ficus, vuæ, zinzipha, myxa, pyra & alii fructus multi ſole feruidiſsimo, aut eius penuria igne ſiccantur: ſed vua oxyacanthe vmbra ſiccatur.

Fructus quoque rubi immaturi clibano ſiccantur ad maiorem aſtrictionem, & mora viridia aut ſubrubentia. Fella in folliculo parũ cocta ex aqua calente in vmbra ſiccantur. Coagula animantium parum ſalita inſolatu ſiccata ſeruantur.

DE HVMECTATIONE.

HVMECTANTVR nunc aqua, nunc lacte, nunc aceto, nunc oleo, vel alio humore medicamẽta non modo ſimplicia, vt fœlicius & innocẽtius in compoſitionem

vel

vel vſum veniant, ſed ſæpè etiam compoſita, vt cum craſſa, humore diluimus, quò facilius & iucundius deuorentur.

Caryophyllum, zingiber, myrobalanos, cepulas, & emblicas ad condituram qua induſtria humectes docet Meſues initio libr. ſui de antidotis & in ſimplicibus.

Maſtiche, moſchos, ambra, terendo humectantur aqua roſata.

Gummi Arabicum, tragacantha, aqua etiam vini myrobalani, ſcammonium, colocynthis, caphura, turbith, ſericũ, crocus, euphorbium, & alia plæraque, terendo humectantur oleo amygdalarum dulcium.

Amygdalæ, ſtrobili, piſtacia, parum humectantur aqua dulci aut roſata ad meliorem trituram & ſaporem delicatum, ſi emulſionem, amygdalarum, marci panes, facturus es, alioqui pingueſcunt, & palato ingratæ fiunt & ventriculo, vt etiam nauſeabunde fiant.

DE INFVSIONE.

HVMECTATIONI proxima eſt infuſio in hac enim medicamenta parum trita aut conciſa, niſi minuta ſint, macerantur & temperantur humore aliquo ſcopis noſtris apto, eò magis minus calido à ſole vel igni potius quam frigido. Tempus au-

tem quo id fit varium eſt. Nam nunc infunduntur ſemihoram, nunc horam nunc horas plures, dies, menſes pro varia medicamenti natura & aliis medicorum ſcopis. Vt enim quædam parum diu terenda & coquenda, ſic infundenda, quod virtutem habent vel imbecillam vel ſuperficiariam, & rara ſint admodum. Contraria diutius infundenda. Varii prætereà ſcopi medicorum faciunt, vt nunc minus diu, nunc diutius quædam ſint infundenda, & quædam (vt nuper diſtinxi) minimo aut mediocri, aut valido calore in id fouenda. Medicamenta infundimus, vt facultatem eorum maleficam quidem auferamus vel caſtigemus: bona verò augeamus, vel in humorē ipſum vtendam transferamus, quos tres infuſionis ſcopos præcipuos abundè Meſues docuit libro. 1. & nos lib. 3. de ratione componendi medicamenta.

Infunduntur autem hodie potiſsimũ purgantia medicamenta, ſed etiam alia in apozemata, ſyrupos, olea, & alias cõpoſitorum medicamentorum differentias.

Humor verò cui infunduntur maximè varius eſt, pro ſcopis variis, purgantia tamen frequenter ſero lactis infunduntur, quia purgatorium, & ori iucundum, alia humoribus aliis, vt poſt audies.

Thym

Thymelææ fructum aut folia & tithymalorum & similiter lactariarum aceto infundimus. *Mesues.*

Turbith lacti recens mulso infusum & siccatum ventrem turbare desinit.

Aloë decocto aromatum vel specierum hieræ, & aliorum quorundam calidorum macerata, citius etiam in ventriculi tunicas altè recepta vacuat, illi autem decocto si colocynthis aut turbith addatur, etiam à longinquo trahet, aloë facultate acquisititia non insita.

Myrobalani obstruere desinunt si infundantur in serum lactis vel succum fumariæ, addito præsertim absinthio, vel agarico, vel rha barbaro. *Ibidem.*

Senna contrita horis.24.in succis maceratur, semel aut bis feruefit, colatur, exprimitur in syru. Saporis.

Manna maceratur succo intybi feruefit, manibus fricatur, colatur in syrup.acido ex manna.

Rha barbarum infunditur aquæ cichorii vel intybi vel apii vel plantaginis, adiecto interdum vino albo pauco, & cum Mesuæ spica, pro variis medici scopis. Id autē ante infusionem scapro aut cultello in tenuia velut folia incidatur, potius quàm vulgi more teratur, ne vis eius exhalet. *Ibidem.*

Ibidem. Thamar Indi infunduntur ſero caprino, aut ſucco fumariæ, vel lupuli, modos eorũ in fundẽdo varios lege in ſimplicibus Meſuæ.

Roſæ & violæ infundũtur aquæ aliquoties, vt ſyrupus inde purgatorius coquatur, infunduntur & aceto, quod ab his roſatum & violatum appellatur. *Ibidem.*

Alia propè omnia ſimplicia purgantia variè infundi docet Meſues in ſimplicibus.

Cyminum in diſpolitico ſeu diacymino maceratur. 24. horis aceto, deinde vaſe terreo bene coсto frigitur, & ſiccatur, id autem fit vt citra calorem altius penetret ac incidat. *lib. 4. ſanitatis tuẽ.*

Radices vrticæ calentes eadem ratione aceto. 24. horis ante vſum macerantur: ſi autem poſteà ſint coquendæ ex aqua, ſatis eſt prius horas. 6. aceto maceraſſe. Eadem ratione ſemen aniſi, anethi, apii, ameos, amomi, cari, fœniculi.

In oxymelite melanogogo ſimplicia macerat Meſues horis. 24. aceto albo, aqua, ſucco, bugloſsi.

Coriandrum aceto cui incoсtus ſit ſampſuchus maceratum reсtè corrigitur.

Gal. li. 6. ſimpli. Daсtyli aceto macerantur triduo in diaphœnico Meſuæ.

Semen eryſimi aqua macerandum eſt, ad obtundẽdam igneã eius caliditatem, priuſqu

quam eclegmatis miſceatur.

Nuclei pinei virides aqua macerandi, vt acrimoniam in ea exuant. In E. hamech ſimplicia infunduntur ſero lactis quinque dies Meſuæ. Lupini aqua fluuialis diebus. 6. 7. 8. macerati miteſcunt & dulceſcunt, vti aqua priore abiecta cocti.

Cicera, triticum, hordeum lacte aliquoties infunduntur Meſuæ, & ſiccantur in puluere impinguente. Cicera aquæ incoquuntur in diaſatyrio ſecundo, vtrunque fit vt pars eius nitroſa, & tergens, in lac & aquam transferatur, reliqua eius ſubſtãtia ſeruetur.

Semen abietis & flores populi macerat dies. 40. oleo Galenus, ſæpe tres. 4. & plures menſes, poſteà exprimit oleum digerẽs *li. 4. ſani.* & acopum.

Sericum crudum cocco baphica tinctum maceratur ſucco pomorum, ſucco granatorum, decocto corticum citri & aliis ſyr. ex ſuccis ſimplicibus & compoſitis donec ii ſucci rubeant, & ſerini ſimul & cocci facultatem acceperint.

Infuſio hæc dum facultatem medicamenti vel maleficam emendauit, vel bonam auxit: aut in humorem tranſtulit, finem ſuum aſſequuta eſt: ſæpe tamen fit, vt præparatio quædam ſit coctionis, ſic ante coctionem ſimplicia aliquandiu macerata paſ

ſim reperies, imò & poſt coctionem, ante ipſam colationem præſertim, dum vis quæſita ægræ in humorem trahi poteſt ex materia dura, craſſa, denſa. Sic lignum, gaiaci, ebeni, buxi, fraxini, geniſtæ, iuniperi etiam tritum aut limatum diu etiam, ad triduum ante coctionem humore aliquo idoneo maceramus, vt vires eius incidentes, tenuantes, tergentes tandem in decoctum trahantur.

Quin & medicamenta nodulo ligata, iuſculo vel alteri leuiter incoquimus infuſionis loco: & quæ infudimus ſępe ſemel aut bis ferueſacimus ante expreſsionem aut colationem.

Infunduntur prætereà quædam tantum, vt tenereſcant, idque ad condituram vel coctionem celeriorem.

Meſues in ſimpli. & conditis li. 7. c. ph. p. & Meſues in antidotis.

Sic Meſues myrobalanos ad condituram aqua & hydromelite humectat, & dies octo ſero caprino macerat, poſt ſemel ferueſacit.

Capita papaueris forpicibus minutim cōſciſa macerātur cum ſemine aqua pluuia vel fontana die vno: vel ſi iam ſicciora ſunt, etiam biduo & triduo, vt tenereſcant ad diacodii compoſitionem.

Myrobalani oleo amygdalarum dulciū, vel violato, vel roſato, vel ſeſamino imbuuntur & irrigantur, poſteà ſiccantur: id

qu

quod ipsis infusio seu affusio seu perfusio quædã est. Dum item hæc tritæ oleo amygdalarum dulcium triduo per æstatem confricantur affuso oleo quoties opus est, deinde siccantur. Altero autem triduo similiter in sole confricantur ex aqua saccharata, vel sero saccharato, & posteà formentur in trocischo Mesuæ. Nisi nutritionem esse mauis de qua mox dicemus, vti & dum species hieræ hermetis tritas inuoluit bis succo cucumeris agrestis, & sicca, vt eius succi vires puluis in se trahat.

Alia infunduntur vt dissolui possint: sic Ammoniacum, opopanax, galbanum, sagapenum, & liquores alii aceto vel humore alio super cineres calidos ferè infunduntur vt soluantur. Fractos eosdem hydromelite infundit in hiera archigenis ex Paulo, vino autem infunduntur in hiera hermetis, in hiera autẽ diacolocynthidos rufi, myrrham solam vino infundit: sagapenum & opopanacem cũ aliis terit, vt nos hodie in hiera diacolocynthidis paccii facimus: in qua tamen scribonius opopanacem & sagapenũ in mortario terit adiecto melle tenui, id est quàm liquidissimo, infunduntur eadem ratione gummi & ichthyocolla, vt dissolui possint, vel vt in muccaginem abeant, quo fine etiã semina & radices lentore aliquo præditæ,
hum

humore calfacto macerantur. Sed de his in ſuccorum extractione mox audies.

Ad infuſionem reducitur infectio ſeu tinctura, vt ſericum ſucco cocci baphicæ tinctum ad compoſitionem cardiacam celebrem diacoccu baphices:& in ſyrup. de pomis, & de granatis, & de corticibus citri. Quanquam idem ſericum ſic tinctum præ tereà ſuccis illis infundatur, donec ſucci rubeant,& ſerici atque cocci vires in ſe traxerint.

Filum purpura marina tinctum, ſi poſteà viperam ſtrangularit, ad pariſthmia eſt efficaciſsimum Gal.

DE NVTRITIONE.

NVTRITIO quoque quam vocant, fuerit infuſionis ſpecies, ſic autem eſt appellata hæc præparationis differentia loquentibus abuſiue, quòd quemadmodum per veram nutritionem fit vacuati repletio, & etiam incrementum, quandiu ſcilicet id fieri ex partium ſequaci mollitie poteſt: ſic medicamenta quæ humore aliquo imbuta, macerata, tribulata, confricata, præſertim calfacto velut augentur.

Sarcocolla alba, magis glebis conſtans, lacte muliebri nutritur, ſed pauco. Nã multo lacte operta liqueſcit,& lac ipſum priuſ quam ſarcocolla ſiccetur, aceſsit: paucum

igitur ex mammis ipsis irrigandum confe_
stim sole siccetur, iterum & tertio, quarto, quinto, similiter irroretur & siccetur, & tan dem reponatur. Aspergi etiam asinæ, capræ, equæ, lactæ, vel alio potest. Semen cari cal_ factum lacte caprino horas duas quidem nu triunt in vase mundo, exemptum siccatumq; reponunt ad fluorem alui.

Myrobalani oleis, sero saccharato, buty ro vaccino, succo cydoniorum, vel alio hu_ more dum irrigat, macerat, fricat, frigit Me sues clementer, & his humoribus imbuit vel ad condituram, vel ad noxas earum casti_ gandas, siue solæ vtendæ, siue incomposita veniant, vt trypheram sarracenicam & per_ siccam, trypheram Galeni, elec. stomachi_ cum Mesuæ, & elec. alhari & sequens quo_ dammodo nutrit. Sic & species omnes elec. Indi maioris, dum oleo amygdalino confri cat idem.

Colocynthis quoq; seminibus solis ex_ tractis, si impletur aqua cum pauca spica & mastiche, & coquitur in cinere calido ad par tis tertiæ consumptionem: hocque decocto paulatim affuso sagapenum irrigetur, donec pinguescat, nutriri dicitur sagapenum, eo_ dem modo & opopanax. Decocto myroba lanorum, vel succo enulæ campanæ, aut ru_ tæ, aut fœniculi cum felle pauco auium ra_
pa

pacium,& ſpica & maſtiche ad dimidium co
cto & colato idem fieri poteſt.

Folia etiam thymelææ aceto nutriuntur in elec. diaphyſſalidon. Eadem in aceto infundit & ſiccat in pilulis thymelææ, vt eadem ſint vel ſaltem omnino proxima infuſio & nutritio. Ambæ enim humore fiunt & calore blando, qualis ad nutritionem verā eſt aptiſsimus, cum immoderatior vrat, imbecillior ſit inefficax.

Metallica ferè in aëre calido non tamen ſuper ignem nutriuntur.

Metallica etiam ſæpe nutriuntur humore aliquo, vt diſſoluantur promptius, vel etiam liquentur, vel pingueſcant, & velut aucta tumeſcant.

Scoria ferri in aceto dies quinque in tryphera minore, Meſuæ, & tryphera moſchata, & tryphera Galeni.

Lithargyros nutritur oxelæo ſic, vt vnciæ eius triti quatuor tandem olei libram vnam, aceti quartaria quinque ac eò plus ebibant, idque omnino ſine igne, multum diuq; piſtillum per mortarium ducendo. Nam lithargyro etiam vncia vna corpus dat plurimum, vt etiam ſine cæra emplaſtrum perficiat, ſed initio diu tere primum cum pauco oleo, poſteà affuſo viciſsim pauco aceto. Nam multò ſic mergitur, vt corpus nō aſſe-

qu

quatur. Vbi autem initio paulatim nutrita est, & consistentiam crassiorem friando asse quuta, tum largiorem vtriusque copiam ebi bit. Continenter autẽ friatur ad horas duas, tres, nisi quod per initia potes aliquãtisper cessare, vt interim velut in otio largius com bibat. Sic & chalcitis, & scoria ferri, & æru- go, & metallica cætera ex oxelæo in vnguẽ ti formam diu friando duxi, sed bibacissima est lithargyros: opinor, quia siccissima & ra ra modicè.

DE EXPRESSIONE.

EXPRESSIO est humidæ, & tenuis substantię separatio, à sicca & crassa du ro aliquo & valido compressu facta, fit au- tem sæpe torculari & eo multiplici, quale vinum ex vinaceis exprimunt, & quale pin- xit Mesues in oleo amygdalarum dulcium, quale item vsurpamus in exprimendis o- leis, & succis aliis, & decoctis, & carnibus, & similibus: siue id torcular est, siue præ- lum librarium, vt in oleo amygdal. dul- cium. Mesuæ diximus. Ferè autem expri- menda, ne diffluant aut dissiliant inuolui- mus panno forti, vt cannabino, caprino, se- taceo. Est quando tantum caprino aut lineo inuoluimus, & manibus ac digitis prælorum loco vtimur, vt dum medicamenta purgan- tia infusa exprimimus. Adde quod nunc

den

denſo,nunc raro panno exprimimus, interdum clementer,interdum valẽter pro ſcopis medicorum variis:quædam item frigida exprimimus,alia etiam calida : quædam ſolum calida exprimi poſſunt, vt oleũ amygdalarum dulcium,& ſimilia in Meſuæ.Sic portulacæ,cotyledonis,ſemperuiui,bugloſſi ſuccum exprimimus calentem,aliàs humore aliquo liquidiore affuſo, vt dicemus in ſuccorum extractione.

Expreſsione vſus igitur latiſsimè patet in infuſis apozematibus,& coctiõibus propè omnibus,in ſyrupis,in oleis, & id genus aliis: quo autem inſtrumento & quatenus calidum,aut frigidum vnumquodque eſt exprimẽdum,in ſingulis compoſitorum remediorum differentiis melius condiſces.

Neque ſolum collationi ſuccedit expreſsio,imò eam ſæpe præcedit, & quando eam ſequitur blanda admodum eſt facienda:ne quod craſſum & terreum colo adhæret,id totum vi in ſubiectum humorem colatum elidamus.

DE CONFRICATIONE.

CONFRICATIO rerum infuſarum, aut etiam coctarum manibus facta colationem & expreſsionem adiuuat, ob id ante has ſæpe obitu interdum expreſsionis

vice eſt:ſic crocus panno lineo ligatus inter codum, infricatur in ſyr. Saporis, de pomis & quibuſdam aliis compoſitis.

Manna ſucco intybi macerata fricatur manibus antè colationem in ſyrupo acido ex manna.

Rha barbarum panno lineo ligatũ fricatur, & exprimitur in ſyr. cichorii cõpoſito.

Scammonium panno tenui ligatum ſæpe confricatur in ſyrupo acetato cholagogo.

Helleborus niger nodulo lineo ligatus in oxymelite melanogogo ſæpe confricatur.

Medulla cnici, turbith, zingiberis, panno lineo ligata confricãtur ſæpe in oxymelite phlegmagogo.

Helleborum nigrum, agaricum, ſalẽ Indum fricat Meſues in apozemate epithymi: caſsiam verò manibus fricat ante colaturam in apozemate adianti: colocynthis forpicibus incisa in oleo roſato fricatur ad componendos ex ipſa trociſchos Meſ. in trociſch. & ſimpl.

Si manibus fricantur, & poſt dolantur ſimplicia in electario Hamech. Simplicia in ſuccis macerata fricantur & colantur ſimplicia in elec. diaphyſſalidon. Simplicia in pilularum aromaticarum poſt coctionem fricantur, & colantur.

Ferè autem hic nodulus in medicamento humido manet. Sic ſcammonium panno lineo raro ligatum ſuſpenditur in ſyrupo fumariæ, & noduli aromata continentes, & compoſitum condientes in ipſo ſuſpenſi manent, vt poſt leges, titulo de aromatizatione. Quam conſuetudinem hodie plæriſque ſeruari video in ſyrupis purgantibus, præſertim contra morbum longum, aut in hominis delicati gratiam compoſitis.

Gal. lib. 7 ſ. ph. p. Aliquando tamen vbi vis eius noduli tota in compoſitum confricando eſt expreſſa, abiicitur. Sic Soranus cum melle & capitibus papaueris myrrham, crocum, hypociſthidem, acaciā nodulo ligata incoquebat, poſt vbi vires ſuas diacodio impreſſerant, tollebat. Quod exemplum eò aſcripſit, ne id nouum putes, & Arabibus acceptum referas.

In ſimp. Meſues. Alia tamen eſt confricatio, quæ ad infundendum, imbuendum, molliendū, & humectandum magis pertinet, vt cum myrobalani omnes butyro vaccino fricantur, cæteræ ſpecies oleo amygdalarum dulcium inuoluūtur in tryphera ſarracenica, & phœnonis, eaſdem ne partes nutritorias valētis aſtrictione ſua exaſperent, oleo amygdalarum dulcium vel roſato, vel violato, vel ſeſamino, vel aliis leniētibus tritas mergit, confric

fricat, & lubricas facit. Posſis tamen non modò manibus fricare, ſed etiã in ſole aut igni clementiore frigere cum alioqui nec ipſe rare fient, nec butyrum aut oleum quoduis liquabitur, vt ipſas promptè totas permeet, ac imbuat, ob id in tryphera minore phænonis myrobalani aſſentur in butyro vacino, legimus & nos in tryphera ſequente: hæ butyro vaccino inuolutæ frigantur vertimus, vbi legebatur fricentur, & alibi aliquoties. Vbi (vt dixi) etiam fricentur legere poſsis, cum vtrunque patiantur, hoc eſt manu fricentur, & ſartagine, aut vaſe alio blandè frigantur.

Et in Elec. à nobis inuento, frige bis vertimus pro frica, tamen potes ſi libet lectionem priorem retinere: vel iſtam, preſertim cum in ſimili Elec. alcãzi, myrobalanos, & ſimplicia alia bis ferueſaciat.

Friguntur tamen vere quædam, vt cuminum aceto maceratum frigitur Gale lib. 4. ſanit. tuendæ, in vaſe terreo bene cocto. Plura huius exempla leges in aſſatione.

DE SVCCORVM EXTRActione.

QVANQVAM loco hoc coctionem infuſioni (vt ante memini) viribus & præparationis modo proximam, docere exigit ordo rei: quia tamen rerum ante

tractatarum consequutione quadam in expressione transiuimus, succorum autem extractio tritura constat & expreßione, iure optimo succos exprimendi modum hic interserimus: χυλὸς autem (vt in simplicibus ex Galeno abundè docuimus) nunc is est humor, qui virentibus herbis, aut fructibus humidis, aut seminibus oleaginis tritis exprimitur, & viscago ceu muccago quædam ex glutinosis seminibus, radicibus, gũmis, partium neruosarum ramentis, humore aliquo calfacto maceratis extracta. De his omnibus hoc loco agam.

Succus ex omnibus foliis virentibus per se tritis exprimi potest, præterquam quòd quædam ob siccitatem vix succum aliquem reddunt si per se terantur, vt folia lauri, saluiæ, thymi, rorismarini, sabinæ, & quæ plantarum sunt syluestrium, & ex locis editioribus ac siccioribus, & æstate calida sicca, atque adeò post meridiem succum parciorem reddunt: aliæ ob lentorem, vt buglossum vtrunque, cotyledon, & aliæ quædam post dicendæ: sed vtrunque genus misto eget humore liquido, ad succi expreßionem.

Ad varios verò aurium & partium aliarũ affectus adhibet Gal. in simplicibus, & li. c. ph. p. succos recentes hippuris, cucurbitæ, ca-

nab

nabis viridis, hederę,polygoni maris,prasii, stœbes,absinthii,fœniculi,dracontii, lactucæ agrestis,fumariæ, centaurii parui, chelidonii, libanotidum, anagallidum, anemonarum,peucedani,betę,brassicæ,calamithes, foliorum ficus,cynoglossi. Floribus populi albæ, floribus spondylii, floribus rosatum, violarum:radicibus cæpæ,allii,porri, cyclamini,scillæ.

Ex fructibus etiã vt pomis cydoniis, granatis, vuis,& aliis permultis:de quibus abundè nobis dictum ex Galeno in Mesuæ est, sectione prima & secunda.

Quo autem modo aloë, scammonium, glaucium,hypocisthis,acacia & externi alii plantarum succi extrahantur, cum plantas ipsas non habeamus, didicisse parui est momenti,cum præsertim ex Dioscoride repetere possis : quanquam aloë nobis iam frequens satis est,sed pensilis ferè ad pompam, altilis nulla,propterea non quæuis aloë succum laudabilem reddit, vt Dioscorides & Gale.edocuerunt. *perroquet nobis dicitur a psittaci uiridis similitudine.*

Acacia verò nostras fit ex prunis agrestibus aqua maceratis,igni lento coctis ad dissolutionem : colatum ex his siccatur igni vel sole, complanatur : in tessellas secatur, rubentes & astringentes magis, si immatura erant : nigras & dulces magis, si ma-

tura.

Lycium nostras sic fit in libello, cui titulus est de dynamibus, id est facultatibus, & Galeno tribuitur. Periclymeni (quod caprifolium vocant) baccas mense septembri tere, torquendo exprime, insolatu sicca repone, Alterũ autem verũ hodie desyderatur.

Radices glycyrrhizæ recentes præhumidæ Iulio mense tritæ ex aqua coctæ, ad crassitiem colantur & exprimuntur expressum igni vel sole siccatur.

Oleum omphacinum ex oliuis immaturis: dulce, ex maturis exprimere in Gallia Narbonensi vulgare est.

Sic omphacium, ex vuis immaturis & natura acerbis: vinum, ex maturis & dulcioribus exprimere cuiuis notum est. Pomorum agrestium tritorum succo expresso parum salso vtuntur septentrionales omphacii vice.

Ex siccioribus verò foliis seu natura seu cæli & soli ratione, vt succum aliquem extrahas, vinum aqua vel humor alius proposito, idoneus (vt dixi) miscetur inter tundendum: qui propè totus cum succi portione aliqua exprimendo reddetur.

Eodem modo ex portulaca, cotyledone, semper viuo, buglosso vtroque, & similiter glutinosum succum sortitis, Galenus

doc

docet ſuccum illum affuſo humore idoneo extrahendum. Ex his tamen ſine externo humore ſuccum extrahis, ſi parum caleſcunt, ipſæ, mortarium, piſtillus, ſaccus, prælum, vel ſi tuſæ citra calorem calatho ſaligno impoſitæ, loco frigido, vt in cella vinaria repoſitæ ſint. Nam in catinum ſubiectum humor ſatis multus paulatim defluet. Portulaca tamen erratica & quæ vitibus eſt familiaris quam hortenſis, & bugloſſum tenerum quam vetuſtate iam pinguius, & folia borraginis quam caulis ſuccum facilius remittunt.

Cucurbitam maza pinſita inuolutam clibano coquit Meſues, deinde ſuccum exprimit in ſyrupum cucurbitæ. *Gal. li. pro puero epileptico ĩ ſi.*

Ex ſcilla ſuccus extrahitur optimè diebus canicularibus. 40. quibus ea particulatim digitis diſcerpta vaſi mellario imponitur, operculato, & pelle circundato, deinde loco meridiem ſpectante contra boream lecto inſolatur ſæpe vertendo, vt vndique ſolem ſentiat: poſt hos ſcillæ elixæ ſimilis ſuccum infundo imponit melle condiendum. *hic ſuccus diachyllo magno miſcetur.* Alii ſcilã inter multas collectam cultello ligneo corticibus externis purgatã, maza inuolutã, clibano mediocriter calido coctã, exẽptã, vt calet tuſam in mortario lapideo calido, piſtillo ferreo calido, pãno ligneo

tenui calido inuolutã, valenter exprimunt. Sic autem aſſa Dioſcorides vſque cruſti frumentacei vel lutei coctionem, tamen ſucci eius non meminit. Alii ſine aſſatione foris & intus purgatam multum calido ligneo aut lapideo mortario & piſtillo tuſam mox calido linteo, torculari calido exprimunt, & ſuccum multum facilè reddit, & purum atque clarum. Quod ſi frigida ſcilla frigido mortario & piſtillo trita ſit, in ſartagine terrea parum frigatur, ilicóque exprimatur inter aſſeres calidos vel torculari calido ac aëre calido. Quæ omnia Galenus innuit, cum ſuccum hunc diebus canicularibus nempe omnium calidiſsimis, ſi ſuam ſeruant naturam, optimè extrahit.

Quędam minutim conciſam exprimunt. quod tuſa pingueſcat, ſuccúmque ægre remittat, niſi vt dixi, calefiat: alii tuſum calatho ſparteo imponunt aut ſaligno, in celláque vinaria aut ſimiliter frigido loco collocant, diſtillatque in vas ſubditum. Liquores, & gummi, & reſinæ: caſtrata, terebrata, ſecta, ſcarificata, plantæ radice, trunco, ramis, calice deſtillantes, raro à nobis colliguntur, ſed ferè ab externis mittuntur, à quibus qua ratione eliciantur, docet in horum ſingulis Dioſcorides, ſuccũ tamen ex inciſa ſalice dum floret, diſtillãtem

co

colligere possumns ad vsus à Galeno scriptos, & opium ex capitibus papaueris nigri mense Iunio aut Iulio & ex aliis nostratibus plantis. Elaterium autem ex fructu cucumeris agrestis quomodo extrahẽdum, lege Dioscor. & in his vide ne succum pro liquore supponas, cum sit multò ignauius scammonium succus quam liquor, & in aliis ad portionem, vt Dioscor. & Gale. abundè docent. Sic ex mandragore radice incisa, forata, cauata liquor emanat valentior succo, & iisdem radicibus tritis expresso, & ex ficu, lathyride, chelydonio, foliis aut surculis auulsis, lac emanat, ex illis & tithymalis album, ex hoc luteum.

De secundo succi genere qui ex oleagenis seminibus tritis exprimitur, vt amygdalis ambabus, auellanis, iuglandibns, pistaciis, strobilis, balano myrepsica, nuce myristica, semine cucurbitæ, cucumeris, melonis, citreoli, cannabis, napi, sinapi, ricini, cocci gnidii, lini papaueris, hyoscyami, pomorum, pyrorum & id genus aliis abundè cum Mesuæ diximus sectione nona de oleis, quod hunc succum etiam Dioscorides & Galenus oleum sæpe vocant, potestque hic ex omnibus seminibus medullatis extrahi, vt etiam ex vuarum seminibus tritis exprimitur igni in lucernis du-

rantissimum.

Mel quoque ab anacardis extrahes, si eos ablato pediculo coquas ex aqua, tunc enim quod supernatabit melleum cocleari colligendum est, & aliter.

SVCCI genus tertium ex glutinosis seminibus & radicibus &, aliis in humorē calfactum aliquandiu infusis extrahitur. Semina ferè sunt cydoniorum, marrubii, vrticæ, lini, fœnigræci, psyllii, maluæ, althææ, citri.

RADICES sunt maluæ, althæ, symphyti, periclymeni, scillæ, gummi arabicum, tragacantha minutim incisum, sic ichthyocolla, taurocolla, ficus, vuæ, horum vncias tres aquæ calidę libra vna macerabis nocte vna; postridiè recalfactum sacculo aut mātili ex tela noua forti impone, intorquendo exprime, virga lignea aut ferrea gracili percute: succum eadem derade, id fac donec succus effluere desinat, & semē exuccum & siccum euaserit, vel radix.

Alii aquæ libras tres, vni seminum aut radicum libræ imponunt, alii libram vnam aquæ communis vel humoris alterius si requiratur, dant, vnciis quatuor seminum vel aliorum. Si autem succum vis liquidiorem, aquam auge, vel semē minue: si crassiorem, contra.

Interdum etiam triduo macerantur, vt in

dia

diachylo communi quod à χύλος hoc eſt ſuccus ſeu muccago, eſt appellatum: vt in ſeccione. 12. Meſuæ diximus, & lib. 3. meth. medicamenta componendi.

Quoniam verò Arabibus pſyllii interior medulla calet, cortex friget, vbi refrigerãdi conſilium eſt, per ſuccum pſyllii, neque diu, nec multo calore macerant, neque valenter exprimunt: ne ſubſtãtiam calidam foras extrahant, quam nonnulli in vlcere, admoto pſylii ſucco, cum aqua dulci extracto manifeſtè affirmant ſe deprehendiſſe, & morſum in vlcere caloremque excitatum, quem ſucco alio ex pſyllio clementiſsimè expreſſo, poſteà compeſcuerunt, ſed ſola refrigeratrix facultas toti ſemini à Græcis tribuitur. Sic ſemen pſyllii cum aqua fontis frigida tribulat Meſues, & eductũ ſuccum dat potui ad aluum ſoluendam. Decocto ſemẽ pſyllii macerat horis viginti quatuor in ſingulas rudicula agitando, deinde totum ſuccum exprimit in oleo de pſyllio, vbi non videtur timere venenoſam virtutem occultã in parte ſeminis eius interna & calida quarto ordine: fortè ob id quod ipſo decocto obtunditur & emendatur.

Ex taurocolla, & ichthyocolla, & coriorum ramentis, & partibus omnibus neruoſis particulatim ſectis muccago quoque

ext

extrahitur, sed in vsu medicis frequentiore est, quæ ex ichthyocolla, id est piscium, præsertim quos moruas vocamus, fit. Satius autem est hæc rasa aut limata ex aqua lento igni coquere, donec tabescant. Qui autem valido igni primò coquere aggrediuntur, vrunt, & incoctilem reddunt.

Soluitur quoq; ichthyocolla hæc lotio, aqua salsa, aqua extinctionis calcis, aceto.

In emplastro diachylo magno, ichthyocolla aqua communi igni lento, aut super cineres calidos diu macerata & paulatim cocta, tota abit in cremorem.

Pellis arietina ad dissolutionem dum coquitur in emplastrum, cõtra rupturam, muccago quoque ex ea extrahitur.

Ex gummis quoque muccago frequenter extrahitur potissimum arabico & tragacantha, vt horum drachmis duabus in aquæ rosatæ vnciis. 5. 6. 7. solutis, vt in eclegmate sano, vt sit albius & leniens magis. Muccagine ex gummi tragacanthi drachmis duabus aquæ rosarum vnciis. 7. vel. 8. solutis liquãtur sacchari libræ quatuor ad hypoglottidum (quas pilulas albas sub lingua vocãt) compositionem.

Ex drachma autem vna tragacanthi potes vncias tres quatuor plures muccaginis extrahere: si multũ & diu baculo aut cochleari

ri percutias.

Ad muccaginem hanc reducenda eſt con gelatio lentorum iuſculorũ à frigore facta.

Pedes enim vitulorum, colla veruecum, capi, perdices, & carnes aliæ præſertim neruoſam multam ſubſtantiam ſortitæ coquũtur ex aqua igni primùm lento, deinde mediocri vſque ad carnium diſſolutionem, ſeu donec iuſculi portio exigua cochleari exẽpta & refrigerata inter manus confricata, ipſa ſuo lentore velut ferreminet. Tunc omnia in mantile mundum, mediocriter rarum coniiciuntur, catino lato ſuppoſito, in quam humor defluat, oſſa cochleari vnco, furcella eximuntur, reliquum mantili mediocriter intorto exprimitur. Nam valens expreſsio turbidam faceret gelatinam, vt pedes veruecini nigram niſi exactiſsimè lauentur & purgentur. Mox adeps flatu deturbatur, & cochleari deraditur, iniectis poſteà albuminibus clarificatur. Additur ſacchari libra vna, cinamomi boni craſsius triti vncia vna, in cremoris libras quinque aut ſex, & crocus ſi flauum vis aut linteolum ſucco florum cichorii aut alio quouis imbutum, vnde opinor id linteolum torneſol vocant, vti & florem cichorii ſolſequium, & gyra ſolis & ſponſa ſolis vulgò dicitur, quia cum ſole vt alii flores multi cir-

cum

circumagitur. Mox calidum adhuc per manicam vt vocant, Hippocratis colant prope ignem, ne ante tempus, frigore cõcrescat: neque per colum transfluat. Vbi sponte sua fluxit, quantum erat fluxile ac liquidum, in patinas distribuitur: loco frigido, vt concrescat, reponitur.

Sunt qui ichthyocollæ portionem cum predictis incoquunt, vt citius lentescat, & magis glutinosus cremor euadat.

DE DESTILLATIONE.

DESTILLATIO humoris è succo tenuiori extractio vt caloris, ad hũc locum omnino pertinet. Quæ verò ad eius rationem, vires instrumenta, ignem pertinent, fusissime libro.3. methodi componendorum medicamentorum docuimus. Hoc autem loco lectorem tantum exercere statui in quibusdam destillatis paulò difficilioribus.

Eodem loco & sectione nona Mesuæ, de oleorum genere quarto egimus, etiam de destillatione per ascẽsum, sic dicta, quod vapores sursum elati, ibi concreti, in aquam distillant: cuius nunc vsus est longè frequentissimus. Segmentis pini latifoliæ vas impletum, aqua rosarum affusa, si vase duplici destillas, succus emanans oleosus est odoratissimus, qui caphuræ aqua vulgo dicitur.

Si rosæ quas incarnatas vocamus siccatæ, vapore aquæ calentis humectatæ destillantur, aquam rosatum bonam reddent.

Destillata vapore aquæ calentis vires & qualitates plantarum integrius retinent, sed quia excrementosa sunt parum diu seruari possunt. Diutius quæ cinerum aut arenæ aut scoriæ pulueratæ calore destillantur in vasis lapideis, aut vitreis, quantumlibet multis super longam aut rotundam fornacem tegulis intectam, quæ substineant arenas altas plumbo alto circundatas: sed vase hæc paulatim calfacienda & refrigeranda sunt, priusquam aëri frigido aperiantur: alioqui mox rumpuntur, quæ autem plumbo destillantur, omnino improbanda censeo, propter cerusam & qualitates alias plumbi maleficas, cum & aquam per tubos plumbeos deductam damnarit Galenus, quod dysenteriam excitat.

Destillatio per descensum nobis dicta in tertio genere oleorum Mesuæ, & quæ per hanc destillantur. Scillæ etiā recētes incisæ vasi inferne foraminulento sursúmque lutato impositæ, si flamma circundatur, aqua in ollam aliā subiectam, simul cū huius fundo lutatam defluet, quæ cum farina vel pane mista, gustata mures citò necare quibusdā creditur, citius si lithargyri paucum miscueris.

Ros

Rosæ recentes linteolo super peluim tenso impositæ, si vas carbonibus ignitis plenum acceperint: destillant aqua multa & odora in eam peluim. Eodem modo flores reliqui. Quæ etiam per descessum est destillatio.

Si duæ matulæ sibi applicentur, & superior rosis impleatur, & insoletur, distillat aqua odoratissima in subiectam.

DE COCTIONE.

CVM in omni destillatione coctio quædam fiat, per quam etiam aqua distillata succo est tenuior, & in omni coctione fieri destillatio possit, vt ollæ operculum aqua excoquendorum vapore plenum indicat. Cùm præterea ambo calore fiant ordine optimo, nunc dicendum nobis de coctione est, cuius partem maximam lib. 3. de ratione componendi medicamenta scripsimus, ac identidem tibi repetẽdum est, ne bis de re eadem frustra sit agendum.

Coctio medicamentorum ferè fit elixando in humore calido, rarius assando in calore sicco. Coquuntur autem simul, aut per se simplicia frequentissimè, interdum & composita quædam.

Humor cui incoquuntur magna ex parte aqua est, ac ea vel simplex, vel medicamẽtoso. Simplex item vel pluuia vel fontana,

vel diſtillata: medicamentoſa verò eſt falſa, marina, aluminoſa, ſulfuroſa, bituminoſa, chalcantodes, carbonoſa.

Ad aquam compoſitam reducuntur, lixiuium, lotium, vinum, acetum, omphacium, ceruiſia, hydromeli, œnomeli, odomeli, oxomeli, oxycraton, lac, ſerum, ſucci plantarum liquidi, oleum, reſinæ recentes, adipes, butyrum, mel, ſaccharum humore pauco ſolutum, & variæ in vnoquoque horum generum ſpecies, pro variis medicorum ſcopis, vt etiam interdum humores duos plures miſcere ſit opus. Secundum cicerum decoctũ, lac vaccinum vel ouinũ ad coquendas radices eryngi ſatiui, raphani, dracontii, in Meſuæ. Quantitas verò huius humoris varia eſt, pro ſcopis variis, vt in diaſatyrio lac vaccinum vel ouinum ſit quantum duobus digitis ſupernatet; quod ſi coquendis radicibus id non ſufficit, nouum affundendum ſed calidum, vt in bis coquendis omnibus ſæpè admonet Galenus, in alimentis, quod & coqui obſeruant. In ſyrupis, & aliis coctionem requirentibus. Quantus humor requiratur, lib. tertio audies.

Calor autem coctionis autor eſſe poteſt quiuis rebus coquendis moderatus (nam à ſolo calore mediocri fit coctio) non ignis ſolius, ſed ſolis, animalis: calcis verò & fumi &

putredinis fimi, aut corticum calor admo-
lib.4.sim. uendis vsui esse potest, vt psorico Galeni: sumendis verò noxius fuerit, vt ex carbonibus non ignitis nec semiustis, ex lignis putribus. Calor enim huiusmodi vti & fumosus qualitatem alienam cum empyreumate rebus coctis imprimit.

Electarium rosatũ flamma lenta coquit Mesues, & syr. omnes igni lento.

Sint igitur ignis alimenta sicca & odora, vt farmentum vitis, quo theriacem coquit Galenus: vel carbones semiusti, & qui tetram qualitatem iam exhalauerunt, sit autem primum blandus & paulatim si res postulat, intendatur, coctioni enim vehemens & repentinus nocet, quòd vrat, facultatem dissipet, empyreuma multum in re vsta non cocta relinquat.

Nec solum ignis calore, vt dixi, fit coctio medicamentorum, sed solis, vt scillæ, & ex ea acetum scillites dies. 40. Mesuæ insolantur, sæpe mouendo & hydromeli, & syrupus, alter calaminthes totidem dies, vel etiã duos, tres, plures menses flores populi &
lib.4.sim. abiectis semen oleo macerat Galenus, coquit, quodammodo multò magis si soli exponantur: quanquam quouis anni tempore fiat, vt psoricum ex chalciti dupla & lithargyro olla noua inclusum fimo, æstate

med

media diebus canicularibus quadraginta sepelit, sic dum theriaca & similes antidoti opiatæ menses, vel etiam annos aliquot seruantur ad sui coctionem, quam fermentationem vocant.

Coquimus medicamenta, vel vt eorum vires imbecillas augeamus, incoctis simul his, quæ sunt valentiora, vel validiores minuamus, vel alienas in totum abigamus, vel vt ex omnibus facultate diuersis & sæpe cõtrariis simul coquendis facultas vna concrescat & coalescat. Adhæc ob destinatam medicamenti formam, aut sumentis palatum, ob simplicium naturam, ob custodiæ diuturnitatem etiam quædã coctione longa siccamus: vti ob aëris humidioris conditionem. *Gal. in theriaca & antidotes.*

Præterea vt purgẽtur, multa coquimus. Ignis enim vt calida cætera homogenea cogit, & heterogenea separat, vt simplicium vires in humorem cui incoquuntur transeant, quo fine fiunt syrupi, apozemata, oleorum quartum genus.

Horum exempla aliquot fuerint hæc.

Brassicam, lentem, ostrea bis coquimus aqua scilicet priore abiecta, & noua calente affusa cũ aluum per hæc sistere volumus, semel verò cum mouere. Sic allium, cepa, porrũ, ampeloprasum, & quicquid à veteri natura ad contrariã traducitur, bis coquen-

dum:sic tamen, vt nec aërem, nec aquam fri gidã attingat. Nam planè tabescere & per- coqui amplius non poterit etiam si diutissi-
lib.2.al. mè coxeris. Quod præceptum etiam medi camẽtis commune est, quibus liquor nouus
lib. 6.sim. consumpto priore est affundendus. Althæa adipibus incocta subigitur ad abscessus, coctu difficiles, aqua mulsa viribus varia Gal. & Me. pro coctionis quantitate.

Oxymeli quoque valde coctum flatus dissipat.

Ex Gal. simp. lib. c. ph. p. Ramenta loti arboris in aqua aut vino coquuntur ad capillorum defluuium, Gale. in simplicibus.

Melli alumen idem incoquit, radicem tithymali, vel phlomi, vino vel aceto ad dentium dolorem.

Omphacium, succum mororum, vel batinorum, vel granatorum, vel rhu, vel cydoniorum, vel pyrorum agrestium, nucum viridium, cũ melle coquit in stomaticha remedia, radicem & semen arctii ex vino.

Dracontii radicem bis, ter ex aqua coquit, vt acrimoniam deponat, & sit apta eclegmatibus.

Asphodeli radicem, vt amaritudinẽ perdat, quam scilla difficillimè amittit.

Bulbi radix cruda, vel semel elixa bona eclegmatibus, bis elixa amaritudinẽ totam dep

deponit,& fit eclegmati inepti,cępa,allium, porrum ,ampeloprasum , cocta bis aut ter acrimoniam deponunt , adhuc tamen thoracica sunt.

Ari radix in aqua aut sub cineribus cocta mitescit, lib. 2. alimentorum.

Buglossum in melicrato coctum arteriacum est.

Brassicæ succus cum melle coctus eclegma est.

Dactyli etiam in mulso aut passo cocti.

Serosa & eadē acris substantia lactis coctione, vel immissis lapidibus aut circulis ferreis ignitis consumitur ad dysenteriam.

Hippuris ad eandem coquitur in aqua, si febris adest:in vino austero,si abest.

Faba oxycrato incoquitur.

Instrumenta coctionis sint vasa omnis generis,aurea,argentea, ærea,stannea,stannata, ferrea, terrea : sed hæc bene cocta ne qualitatem malam medicamento largiantur : & ea vel silicea, vt vocamus, seu cum Mesuæ lapidea,vel plumbata, præstantissima sunt vitrea.

Sunt ea autem vel simplicia vel composita & duplicia(balneum mariæ vulgò dicta) qualia ad oleam etiā calida & alia permulta Galenus commendat. Quæ tamen hodie ob auaritiam, negligentiam, malignitatem

non vſurpãtur. Fiant igitur vaſa ſibi incumbentia, ſed interuallo vbique digiti vnius diſsita, quod aquam contineat ſæpe ſuffiĉiendam, niſi mauis vas minus quod medicamentum coquendum continet, in maius aqua feruenti plenum, & igni contiguũ immittere, Galeni more. In vaſe lapideo, id eſt ſiliceo, vt vocamus, coquitur miua ſimplex, & citra condita Meſuæ. Eidem vaſe duplici coquũtur oleum roſatum, violatum, nymphæatum, melinum, papaueris, myrteum, ex pomis mandragoræ, & anetinum, chamęmelinum, ſicyonium, irinum, rutaceum, nardinum, maſtichinum. Sicque reliqua coquenda putem, quod oleum ſimplici vaſe coctũ aſſequitur odorem tetrum & ingratum, vt interim vires frigidas frangi, calidas intendi taceam, diacodiũ in duplici vaſe coquit Heras igni fumi experti.

Cruſtum ex maza vel luto circundatum ſcillæ vel ſcammonio & aliis eius generis vaſis locum obtinet, vti cruſtum idẽ & malum acerbum aliquod vel cydonium ipſi ſcammonio eſt tanquam vas duplex.

Finis coctionis eſt cum ſcopũ nobis propoſitum attigimus, vel ſimplicem, vel etiã multiplicem, vt ſi medicamentum coquimus ad vires eius augendas, vel minuendas, vel ambigendas, dum quantum ſatis eſt au-

ximus, minuimus, abegimus, ſatis coximus eodē modo in ſcopis aliis. Sic quædā coquemus ad dimidias, tertias, quartas, librarum duarum, trium conſumptionem, dum omnia ſunt probè vnita ad iuſtam craſsitudinem, aut mellis ſordium, cerati liquidi, emplaſtri conſiſtentiam. Sapas coquendo ſiccamus, donec craſſam aſſecutæ cōſiſtentiam, vt ſeruari poſsint: ſic & ſyrupos, eclegmata, electaria, vnguenta, cerata, emplaſtra. De quibus ſingulis accuratius in modo ſingula hæc genera componendi libro tertio dicetur.

Diamorum cum melle coquimus donec gratum erit, & abſumpta humiditate excrementoſa feruoris & putredinis effectrice ſeruari annum vnum poſsit: id quod mel citrà idoneam coctionem ſucco mororū præſtare non poteſt, licet fructus integros cum pediculo certis interuallis ne ſe tangant, in ſe merſos loco frigido integros in annum ſeruet.

Teſticuli ad Elec. diaſatyrion. *Gal.*

Capita papaueris ad diacodium, capita ranarum ad oleum ranarum, vulpes ad vulpinum, viperæ ad paſtillos theriacos, & oleum viperinum coquuntur, donec ipſa coquēdo in aqua intabuerint: ſtomatica & ſtomachica coques ad mellis, aut ſordium craſ- *Meſues.*

ſitudinem.

Lib. 6. ſanit. tuẽde. Electaria mollia ad ſimilem conſiſtentiam, ſolida verò coctum magis ſaccharum requirunt.

Syrupos cũ ſaccharo aut melle, aut vtroque coquimus, donec lentore tenaci & craſſo inter extremos digitos explorato humorem excrementoſum propè conſumptum coniectabis.

Nicolaus. in ſyr. roſato. Cocti ſint ſyrupi quando incipiunt filum facere, ſiue cochleari, effundentur paulatim, ſiue inter digitos eius portio tractetur. Vel quãdo marmori, aut vngui impoſita eorum gutta non diffunditur, nec aquæ modo diffluit: ſed concreta manet.

Quæ plena ſunt meliora, coctione deteriora euadunt: vt caſsia nigra, thamar Indi, thamar mannam, thamar Indos, medullam caſsiæ in ſuccis quibuſdam depuratis, diſſolutam coquit cum aliis ſemicoctis ad mellis ſpiſsitudinem in diamannæ, & in tryphera Perſica, & in cõpoſitione alkekengi. In confectione hamec eadem tria in infuſione colata diſſoluit, fricat manibus, colat, cum ſaccharo coquit ad mellis ſpiſsitudinem. In confectione mannæ Galeno tributa, mannam ſucco roſarum ſufficienti coquit igni blando ad ſufficientem coctionem, teromatim in aqua roſarum, & compoſitione ſe-

que

quenti, coquit eãdem cum ſaccharo ad mellis conſiſtentiam.

Emplaſtra coquimus dum manus attactu non inquinant adhæſu tenaci.

Coctum mel cum aqua, vino, aliis, in antidotos & alia compoſita, tunc eſt quando marmori propemodum nihil adhæret.

Coctionis & trituræ ratio propè eſt eadem in medicamentis, vt ſcilicet quantam hæc trituram viribus integris fuerunt, tantum quoque & coctionem. Quæ enim magna, craſſa, lenta, ſicca, dura, denſa, neruoſa, membranoſa, virtutem firmam, & valenter ac penitus miſtam ſortita longiorem ſuſtinent coctionem, ob id prima vaſi coquenda immittuntur: qualia ſunt metallica, terrea, ſtyptica, quatenus ſtyptica ſunt) roſæ enim, abſinthium, rha barbarum, aloē, myrobalani, agaricus, amaram quoq; qualitatem in ſuperficie habent, & eam purgatoriam, ac facilè reſolubilem, ob id minus coquenda quàm ſtyptica ſubſtantia poſtulat (radices ob id propè omnes, quia terreæ magis, inciſæ, aut confractę, vt ariſtolochia, cucumer agreſtis, hermodactylus, polypodium, & cetera, etiam poſt coctionem terendæ, vt promptius cribrentur in diaſatyrio, Meſ.

Sic rha barbarũ quando aſtringere con-

filium eſt, ac myrobalanos omnes diu coqui oportet: ſi verò purgare, tergere, aperire, parum coquenda, aut potius infundenda.

Meſues. Glycyrrhiza tamen parum diu coquenda, opinior ne cum admodum ſit dulcis, coctione longa dulcium cæterorum modo, amara euadat: præſertim cum iam vetuſtate amaricat, cum verò recens eſt humiditatem excrementoſam nacta, cum aliis radicibus initio coquitur, vt in ſyr. Hyſſopi, zíziphorum glycyrrhizæ, & thoracicis aliis.

Acria quoque diu coqui poſſunt ſi eorum acrimoniam obtundi volumus, niſi virtutem imbecillem, & facilè reſolubilẽ ſint ſortita.

Meſues. Colocynthis, centaurium paruum cũ floribus & ſemine, plenam coctionem tolerãt.

Quæ contra ſunt minuta, tenuia, fluxilia & friabilia, humida, mollia, rara, virtutẽ imbecillam, ſuperficiariam, malè permiſtã ſortita parum diu coquenda ſunt, ob id poſtrema ſunt percoctis propè aliis iniiciẽda, qualia ſunt roſæ & violæ recentes. Siccæ enim & harum ſuccus magis coqui poſſunt. Gingidium elixationẽ diuturnam non ſuſtinet Gal. libro. 2. alimentorum.

Bulbi exigua admodum elixatione ſunt contenti: Daucus autem ad eſum diutius elixandus quàm paſtinaca.

Nul

Nullus florum coctionem recipit, ob id *Paulus li.* olea cum floribus facienda insolantur. Si au *7.c.20.* tem flores valida sint odoris gratia, vt rosa, chamæmelum, quæ pluribus diebus constet, insolatu tenuius, & vtilius oleũ euadit. Qui verò flores sunt inualidiores, & facilius difflantur, minus diu insolantur, quia eorũ virtus promptè vanescit, vt lilium, violæ.

Parum diu integris viribus coqui possunt epithymum, flores stœchados arabicæ, *Mesues.* diutius folia.

Quæ verò has qualitates adhuc insignio res habent, coctionem nullam sustinent: sed sublatis ab igne aliis miscentur, vel adhuc calentibus quando firmiora sunt: vel iam refrigeratis plurimùm quando ne vis eius tenuis & lubrica calore solata in aërem exhalet metuitur.

Quæ purgant lubricando coctione non admodum iuuentur, Mesuæ: tamen cassia, manna, thamar Indi interdum ab eo coquũtur, sed parum, nec adeò, vt vis eorum lubrica perdatur.

Quæ in horum sunt medio coctionem *Mesues.* tolerant mediocrem, vt absynthium, asarum, agaricũ, coccum gnidium, fumaria, senna, scilla, iris, hyssopus, thymus, turbith, semina omnia præterquam cucumeris, cucurbitę, melonis, citreoli.

Rha

Rha barbarum exquiſitum multam ſatis coctionem & trituram ſuſtinet, raro autem & laxo etiam mediocris coctio eſt vehemens, & eius virtutem reſoluit. *Meſues.*

Thamar Indi coctionem ferunt mediocrem, multa enim vires eis omnes adimit. *Ibidem.* Ob id ipſi & caſsia liquore idoneo ſoluta, colata melli aut ſaccharo ad humoris conſumptionem cocto adduntur, & ad iuſtam conſiſtentiam percoquũtur, igni ablatis & parum refrigeratis pulueres miſcentur.

Coquendæ igitur in plantis radices primæ, vt dixi, conciſæ vel confractæ, quibus coqui cœptis ſemina ſunt iniicienda, exceptis ſeminibus cucumeris, cucurbitæ, melonum, citreoli, ſubſtantiam tenuiorem vreticam ſortitis. Tunc etiam cortices & ligna modice confracta. Poſt hæc herbæ ſiccæ parum conciſæ, aut ſi craſsiores ſunt, confractæ, deinde virentes, inciſæ minutim, aut manibus torquendo confractæ, excepto omni adianto, & lactuca agreſti, quam endiuiam vocant.

Deinde fructus exoſſati, & ſemine purgati, excorticati & (ſi magni ſint) inciſi, vt pruna, ficus, myza, zizypha, vuæ paſſæ.

Poſtremi flores, epithymũ, ſtœchas: ſed chamæmelum licet tenuis ſit eſſentiæ, quia tamen fortiter miſtam habet facultatem,

longule coqui poteſt, vt ſchœnuanthos ſi haberi poteſt heliochryſum, ſtœchas citrea vulgo dictum.

Succi quoq; ſiccati, liquores, gummi, reſinæ, manna, caſsia, liquore aliquo ſoluta, ſub finem iniiciuntur. Liquores enim vino vel aceto ſoluti, colati, cocti, ad humores additi conſumptionem aliis extra ignem miſcentur tudicula ſemper moti.

Moſchus, ambra, caphura, lapides pręcioſi, pulueres aromatici, & cordiales ab igne depoſitis, aliis etiam tepentibus iniiciuntur.

Roſæ autem, rhabarbarum, aloë, agaricus, myrobalani, ſi purgatorium vis medicamentum parum diu, vt dixi coquenda. Nam vim eorum purgatricem ſuperficiariam, parum firmiter miſtam ab his corporibus raris coctio multa facilè diſsipat. Si verò aſtrictorium vis medicamentum, diu coquenda, vt diſsipata vi purgatrice, terrea & aſtringens tandem foras eliciatnr.

Violæ etiam parum coquendæ, quando purgare lubricando conſilium eſt: ſi atrahendo multum, vt facultas ea in ipſarum ceu centro poſita foras trahatur, coctionis vehementia. *Meſues.*

Scammonium ſi in pomo eſt pręcoctum, abſoluta coctione iniicitur: ſi crudum eſt, craſsius tritum miſcetur in media coctione:

no

non autem tenuius, ne etiam vis eius purgatrix exhalet, id quod & accidit coctiõe vel vnica, sed longa, vel duplici, vel si medicamentum diu ante vsum seruandũ est, vel si accuratius ante coctionem teratur.

Scammonium autem si calorem sentit in grumos coagulatur: quare fit vt interdũ, in vna dosi alicuius medicamenti, plurimum sit scammonium, in alia minimum: sicque inæquale est medicamentum, ob id ad finem iniicitur.

Quod autem trituræ similem esse viribus coctionem dixi, rectè accipiendum.

Calor enim ab igne vehementior, & tenuior, quàm ex attritu pistilli, mortarii, durorũ terendorũ: ob id etiã medicamentorũ vires citius dissipat coctio, quàm tritura.

Quapropter aromata teruntur quidem, quanquam minus quàm alia: sed tamen quãtum teri est necesse, non coquuntur autem, sed reliquis iam percoctis, & ab igne depositis, vt dixi, miscentur antidotis, vel mollibus, quales veteribus in vsu fuerunt, vel siccis & solidis nobis vsu frequẽtissimis, vt cinnamomum, agallochum. Sic aurum & argentum bonum & foliatum, quanquam diu coqui sustinet, vires tamen nullas coctum tradit maiores quàm crudum, sic margaritæ, cyanus præparatus, ambra, moschus non

co

coquenda.

Coctio facta ad dimidias, tertias, quartas, vel aliam consumptionem, postea residendo, & albuminibus sæpe purgatur & colatur, deinde percoquitur, quod in syrupis frequenter obseruabis. Multis etiam coctio duplex debetur, vt vtriq; antidoto, alcanzi, catholico, diasatyrio vtrique.

Ad coctionem multis sæpe aliis medicamenta paramus. Quædam ante intus & foris purgamus, terimus, lauamus, assamus, vrimus, infundimus.

Quædam aliis iūcta illorum coctionem accelerant, sic vrticæ, radices carnibus incoctæ eas coqui celerius iuuant: vt cōtra nymphe radix incocta pisis, ea ad vnum olla velut eiaculatur.

Ichtyocolla cum calce viua cito cocta mox dissoluitur, sed vide an affectus calcis viuæ vires requirat.

DE DESPVMATIONE.

DESPVMATIO est spumæ detractio, cuius materia hoc loco est non solum succus quidam lentus includens flatum, vt Galeno in Aphorismis docetur, sed sordes omnis leuior à calore ignis exputata, vel etiam grauior albuminibus coacta & colligata. Despumamus autem nunc simplicia, vt succos, saccharum, mel:

nunc compoſita, vt apozemata, ſyrupos.

Mel cum aqua, aut vino, aut aceto, aut humore alio pro variis medici ſcopis deſpumatur. Nam per ſe coctũ mox immodicè efferueſcit, & de repentè exũdat, & flammis conceptis incendii periculum affert. Adhæc cum ſit dulciſsimum, euaderet amarum, ſi per ſe coqueretur donec deſpumatum eſſet.

Mel aqua dupla deſpumatur ſi alius humor nõ exprimitur.

Mel humore æquali hodie quibuſdam deſpumatur, aliis duplo. Spuma autẽ intereà dum igni lento coquitur, cochleari pertuſo deraditur. Adhæc cum ad dimidias eſt coctum, & multum feruet, adduntur albumina ſingulis libris ſingula. Deinde calidum colatur, poſt percoquitur per ſe, aut cum condiendis & incoquendis medicamentis, ſpuma quoq; tunc ſicca emicat curioſè detracta, ſi per ſe ſeruandum eſt. Vel in rem præſentem paratur ad pulueres compræhendendos, qualia ſunt antidota omnia melle excepta opiata & ſine opio. Si purius eſt mel, ſufficit aqua æqualis, nec tantum albuminis requiritur: quod ſi puriſsimum eſt, nec deſpumandum, nec clarificandum.

Sed huius regionis mel cum ſit crudum & impurum, multam reddit ſpumam, ita vt deſpumando & colando ad dimidias minuatur. Quapropter pondus duplum ei quod compoſito exigit initio tibi immittẽdum,

ſi

ſi cum aliis deſpumandum incoquis: ſin mi-nus deſpumato vtendum. Finis deſpumationis quibuſdam eſt tempus horarum circiter duarum cum igni léto. Aliis rectius cum ſpumare deſinit, aliis donec aqua erit conſumpta (quæ res bullis cognoſcitur) & mel idoneum lentorem acquiſiuerit.

Non autem probo cum ſeruitore mellis libram vnam coqui in aquæ libris decem, cõtinenter deſpumãdo, & aqua hac propè conſumpta libras alias quinque addi, & his propè conſumptis alias quinque. Hoc enim modo mel aut vri, aut totum vaneſcere eſt neceſſe etiam ſi aqua adſit largior.

Sæpe autem mel per ſe deſpumatur & purgatur, cum tam longam non ſuſtinet coctionem aliorum natura, cum quibus mel coquẽdo deſpumaretur. Interdum cum his deſpumatur cum ſcilicet multam coctionem viribus integris ſuſtinere poſſunt, vt in diacydonio mel coquitur cum ſucco cydoniorum, & coquendo frequẽter deſpumatur, & aliis paſsim. Frequentius tamen per ſe (vt dixi) deſpumatum miſcetur conditis, ſyrupis, antidotis: rarius crudum, præſertim noſtras. Quod autem album Gallia Narbonenſis thymo paſsim luxurians mittit, eſt præſtantiſsimum: nec Attico aut Hyblæo inferius, cum regionis temperatura & thymi larga

luxuries vtrobique consentiant.

De saccharo idem quod de melle dicendum, cum sit ipsum mellis species etiã Dioscoridi & Galeno.

Impurum enim & nigrũ, aut nigricans in triplo humore despumatur, cũ ad dimidias est coctum & valde feruet, adduntur albumina singulis libris singula, colatur calidũ, post percoquitur studiosè: interim etiã despumando, si spuma aliqua appareat.

Si aũt purius est satis est dupla aut æqualis (vt ferè fit) aqua, & pauciora albumina si purissimũ nec despumãdũ, nec clarificandum.

Succi fluxiles recipiendi in syrupos, apozemata, electaria, quædam igni despumantur, residendo clarescũt, & in colo laneo terreũ excremẽtum relinquũt, interim verò etiam additis albuminibus, & melle aut saccharo purgantur, quoties in syrupos, vel apozemata coquuntur, vt in syr. bizantino, & aliis, & in elec. psyllii. Qui verò succi in emplastra recipiuntur, vel sole, vel igni post mistionẽ siccantur, non despumantur.

Liquores verò solum colũ purgãtur post dissolutionem, nõ etiam despumantur, tantum abest, vt clarificentur. Idem de metallicis & animalium partibus constituet.

Quod si simplicia omnia sunt pura aut purgata, satis est horum decocta per colum laneu

neum aut tela laneũ: ſed modicè denſum ſemel aut bis tranſmittere ſine vlla expreſsione, colo, ſi opus eſt, mutato, deinde ipſum immitte in ſaccharum, ſi impurũ erat clarificatum. Si autem purum eſt, clarificatione non egetur, & percoque donec humoris: ſeu decoctũ eſt, ſeu ſuccus, ſeu aliud, vnciæ tãtũ circiter duæ: aut ſi ſucci ſunt glutinoſi, etiam tres & quatuor in ſacchari libra ſuperſint. Si ſucci acidi percocto iã ſaccharo propè toti inuoluuntur, vt dicemus initio ſyruporum.

DE CLARIFICATIONE.

CLARIFICATIONIS obiter in deſpumatione memini. De ipſa autẽ nunc pauca mihi ſunt dicẽda quod hæc rerũ liquidarũ decoctis debeatur expurgandis, vti & deſpumatio & colatio, vt ſorde craſsiori purgata, ſint gratiora palato, & in corpus facilius diſtribuãtur & ſalubriꝰ. Clarificãtur aũt quædam per ſe, dũ quod fœculẽtũ eſt ſubſidet: vt ſuccus roſarum, limonum, cydoniorum, citrorum, ribes, oxyacanthæ, granatorum, ſiue mox reponantur loco frigido, ſiue in officina aliquandiu ſeruantur. Quædam interueniente coctione à ſole, vel igni, vt ſuccus pomorum dulcium & acidorum ad dimidias coctus dies duos quieſcere permittitur, donec clareſcat: vt ſyrupus de pomis Meſuæ fiat, ſic ſuccus acidius citri ad

partis tertiæ consumptionem coctus & colatus quiescere permittitur, donec clarescat, & succus granatorũ ad partis tertię cõsumptionem coctus, biduũ quiescere sinitur, vsq; dũ clarescat in syrupo ex succis fructuum acidorum. Tamẽ acidi succi hodie in syrupos aliter, vt dixi, & in syrupis dicturus sum, recipiũtur. In his aũt coctio ratione optima adhibetur, vt calor homogenea in vnũ cogat, & separet heterogenea: qũo vrinæ in nobis cœptæ coqui turbidæ si reddãtur, posteà tenuantur, & clarescunt, subsidente crasso.

Cum verò calor ignis sordes in succis exquisitè separare non possit, vt noster calor natiuus aliena coctione perfecta segregat, cúmque metuimus ne coctione tam longa succorum facultates corrumpãtur. Satius putauerunt medici cœptam ab igni sordium secretionem arte alia iuuare, & ea multiplici, nunc quiete succi post coctionem, vt nuper dixi, nunc aceto simul incocto: nunc agitatis diu albuminibus, vt interim despumationem omittam & colationem à nobis adhiberi solitas ad perfectionem succorũ, vel decoctorum purgationem.

De ea autem clarificatione, quæ fit per se & post coctionem residente, satis est dictũ, de ea quæ fit per acetũ & albumina iam nobis dicendum est.

Dec

Decocta & ſyrupi ſi acetum recipiant per ſe, vi aceti nonnihil purgantur : melius autem ſi etiam albumina accidãt, etiam ſi poſt colaturam acetum recipiant, quando nihilo minus continenter eſt deſpumandum, quòd acetum etiam ex purgato iam decocto ſpumas & ſpurcitiam quandam iaculetur.

Oui albumẽ ex aqua frigida ſcopulis agita, donec in ſpumam abeat, quam particulatim ſyrupo, vel alteri decocto feruenti inſpergas: & vbi nigruerit, cochleari foraminulento deradas, nouam inſpergas: id fac donec erit ſyrupus clarior. Alii vbi ex bullis clarius decoctum vi ignis factum animaduertunt in id tepidum (nam calidius albumen coqueret in frigidiore minus promptè & parcior ſpuma elicitur) albumina ſingulis libris ſingula, ſed etiã pluribus pauciora iniiciunt, ſcopulis agitãt, vt ſpumeſcat, ſaccharũ in particulas confractũ coniiciũt, recoquũt: vbi ſpuma ſubſedit, igni aufertur, calidũ, ſi craſſum eſt & vix colabile, colatur, ſi facilè colatur, ſed turbidum, tepidum vel frigidũ colatur, per manicã Hippocratis, melius autem per pãnum clauis quatuor, angulis quatuor firmatum. Colatur autem ter, quater, ſi non ſatis claruerit: ſi ne ſic quidem albumen ſeparatim in aqua agitatum, ſcopulis inſpergitur decocto igni reddito, ſpuma illa

Nicolaus in ſyr. roſato.

vſta, alia iniicitur, idque toties donec bullæ clarum ſatis produnt. Tunc colatur quoties eſt neceſſe.

Cribrationi colatio, vt ante dixi, eſt perſimilis: ſed illa ferè ſiccorum eſt, hæc humidorum. Illa corpora grādiora foraminibus cribrorum non tranſmittit, hæc ſordem humore craſsiorem tranſitu prohibet.

Eius differentiæ ex eo ſumuntur, quòd quædam calidiſsima colantur, quædam frigida, quædam tepida. Item quòd quædam vno, alia duobus, alia tribus colis egent. Itē quædam colis lineis, alia cannabinis, alia tela laneis, alia ſetaceis & ſtamineis, vt vocāt, alia nouis, alia detritis, alia raris, alia denſis, alia bis, ter colanda donec nobis propoſitam perſpicuitatem ſint aſſequuta, vt in ſyrupis, ex ſuccis fructuum & herbarum, & ex decoctis leges.

Quę craſſa ſunt aut lēta calidiſsima ſunt colanda, & humore ampliore vel tum diluenda ſunt, vel initio coquenda, vt facilius trāſineent. Colo eadē raro & detrito promptius colantur, non tamē purius, ſed frequēs colatio coli denſitatem ſupplex, ac raritatis incommodum redimit.

Oenomeli colatur panno raro.

Tenuia vt ſuccus limonum, citri, ſemifrigida, colo denſo, & nouo colari poſſunt, aut

si tribus colis ea vis purgare, summũ sit stamineum, medium panneum: sed vetus infimum panneũ & nouum, vel aliter densum.

Sacchari libra si aquæ tantum vnciis octo sit soluta, cocta, clarificata, panno rariore colanda est.

Colis tribus vsi sunt maiores nostri, summo, minimo, & rarissimo, infimo, maximo & densissimo, tertio horum medio magnitudine, raritate, situ, vt tamen ab vtroque digitorum. 4. interuallo distaret.

Magnitudinis autem & texturæ horum ratio erat, vt primum sordes tantum crassas transitu prohiberet, secũdum etiam mediocres, tertium etiam tenuissimas, vt scilicet quod ad hoc transmittebatur esset illime, & sordis omnis expers. Si verò solo raro vsi fuissent, colata fuissent impura et non colatis similia, vt si per linteũ colas aliquod decoctum, si solo dẽso id à crassis sordibus statim obstructum aliis viam negasset ob id vel mutandum, vel sæpe abluendum fuisset. Quod si vnico voluissent vti medio, rationabilius & facilius vsi fuissent. Minimum verò primùm, quia in eo humor incipit latius spargi versus panni ambitũ, vt vides non in laneis tantum, sed etiã lineis. Gutta enim medio infusa se in vicina spargit.

Ex omnibus autẽ partibus quas imbuit,

defluit,ita vt in secundũ influat latius,quàm in primò humor contentus cernitur. Secundum item latius imbuitur quàm quibus partibus humorem à primò incipit, & pluribus partibus stillat in infimum quàm sit contactum à defluente ex primò humore.

Male igitur primum statuas maximum, quanquam ex hoc nullum sequetur incommodum aliud,quàm quod otiosa est hæc capacitas: Satis enim est si capiendo humori sit satis:quantum intelligi volo dum minimum requiro.Non enim minimum absolutè volo,sed aliis duabus angustius: si verò infimum sit minimũ, multus humor ab hoc non colatus propè ipsius oras in vas subiectum defluet.

Nunc vnico vtimur colo magnitudine & textura mediocri,sed eius actionem ante iuuamus clarificatione per albumina omnẽ spurcitiem cogente, adiuuante id frigido. Quæ enim clariora volumus, frigida colamus:aut si talia non permeant,tepida,quæ si semel colata non sunt pura satis,iterum & tertio colamus, & rectius colum aut lauamus aut mutamus. Id quod etiam facimus dum tardius humor permeat: si autem tardius transfluat ob decocti crassitiem aut lentorem,vel calidius colamus, vel per colum rarius,vel si compositi natura patitur liqui-

di

dius aliquid & tenuius miſcemus, vt dum cremori hordei colando, aut piſorum, aut fabarum, aut ſimilium decoctum ipſum affundimus. In tarda autẽ hac colatura, caue, tudicula vel digitis fundum coli ſcalpas, vt colationem celeres. Sic enim turbidum erit colatum: ſed vt dixi muta colum aut laua, aut humorem redde liquidiorem, vel igni, vel miſto humore aliquo.

Colamus quoque etiam citra coctionem quædã, vt lac recens mulctũ, vt pilos & ſordes alias foris illapſas ſeparemus, quẽ vſum ruſticis, & paſtoribus præſtat interdum aparine. Sic hodie vinũ cũ ſaccharo & cinnamomo per cola lanea oblõga pyramidis figura (quæ caligas & manicas Hippocratis appellant) colamus ter, quater, donec omnino clarũ erit, idq́; Hippocraticũ quoq; vocamus, tanquam inuentore Hippocrate dignum.

Aliter etiam cum melle, & cæteris colamus ad claritatem, & œnomeli id, ac melites vocamus claretum.

Modo per ſimili gelatinam quam vocãt colamus, vt ante à nobis eſt ſcriptum.

Quædam his citius clarificandis miſcentur, vt ſi vni quartæ vini albi duos lactis digitos miſceas ante colaturã, ipſum mox clariſsimum reddunt.

Aliter quoque res turbidæ colantur aut

mistę: sic in Aegypto aquam Nili turbidam vasis figulinis crudis colari docet Galenus, vt tantum quod clarissimum est per vasis poros, aut etiam teneram & mollem substantiam perfluat. Parisiis autem Sequanæ aquam, & Romæ Tyberinam, vasis figulinis coctis probè & siliceis præsertim, aliquã diu in cella vinaria deponunt, vt refrigeretur, & simul residendo sordem terream in fundum deponat.

Aquam quoq; turbidam colabis per arenas puras vasi immissas inferne pertuso, foraminibus exiguis aquæ peruiis inuiis, arenæ.

Vinum quoque aqua mistum per cissimbium, id est, vas hederaceũ tenue, citò perfluit: aqua autem in eo retinetur, vt sæpe sumus experti, ex Catonis doctrina.

DE AROMATIZATIONE.

AROMATIZATIO nobis vocatur conditura quædam, compositis ferè ad odoris spiritum animalem simul & vitalem, & cor ipsum recreantis gratiam, adhibita mistis rebus aromaticis.

Simplicibus, vt moscho, ambra, caphura. Zingibere, cinnamomo, macis, croco, calamo aromatico, spica, pipere albo, longo, nigro, caryophyllis, mastiche, xilaloë, cortice citri, santalis, vel compositis, vt Gallia aromatica, Gallia sebellina.

Mes

Mesues aromatizat moſcho diaſatyriū aqua roſarum ſoluto, & aliis miſto electarium, ſarbotens diaſatyrion, ſecundum aromaticum, roſatum ſtomachicum.

Syrupus ex corticibus citri, cydonia condita. Citra autem cōdita, moſcho & ambra aromatizat.

Caphura autem ſyrupum acidum de pomis, Trociſcho Galliæ Sebellinæ, moſcho, ambra, caphura.

Hydromeli quidam aromatizant ſpeciebus, vt zingibere, croco, cinnamomo, macis, & ſimilibus.

Nodulus ex panno lineo raro continens croci, cinnamomi, calami aromatici, ſpicæ, zingiberis, piperis nigri & longi, ana drachmam vnam & dimidiam ſyrupo ſtæchados immittitur, & ſuſpenſus manet ad condiendū, ſeu aromatizādū, ſic miua aromatica nodulo aromatū pleno in ipſa ſuſpēſo & ſæpe confricato, vt ante in cōfricationē diximus.

Syrupus de mentha aromatizatur Gallia aromatica.

Conditum citri gallia, moſcho croco, maſtiche.

Conditum bugloſſi, moſcho & gallia.

Syrupus ex omphacio, caryophyllis.

Syrupus intybi compoſitus ſantalis, cinamomo, xylaloë, cortice citri.

Si

Sic alia multa præter cõſiſtentiæ & ſaporis gratiã, odoris quoque iucunditatem, ſed etiã coloris, de quo mox, requirũt. De quibus abundè à nobis ſcriptũ eſt in methodo medicamenta cõponendi, dum hæc rationẽ in cõpoſitis habere docebamus, interdũ ſine qua medicamẽti actio non fiebat, & per quam melius fiebat. Iulepos ex ſyrupis & aquis deſtillatis hodie miſceri ſolitos, apozemata, cinnamomo, & ſantalis aromatizamus, immiſsis colo horum drachmis circiter duabus in humoris libras ſingulas, aut pluribus, aut paucioribus pro vario medici ſcopo. Et vinum aromatites, & quod Hippocraticum vocant, & alia multa aromatibus condimus.

DE COLORATIONE.

COLORATIO quoq; multis medicamẽtis acquiritur ad gratiã magis & iucunditatẽ, & terrorem auferẽdum, & cauſas alias, quod etiã lib. 2. methodi medicamẽta cõponendi docuimus. Sinopidem aliqui, alii

Gal. lib. 6 methodi. ochram cerato Galeni dia euphorbiu miſcuerunt, vt hoc colore fucatum ceratũ, vn-

Idẽ ibidẽ. de cõponitur, lateret miſceri poteſt floris ſalis aliquid, aut ſimile quod colorẽ eius mutet, neque vim eius minuat.

Quæ Galeni verba diligẽter ſunt obſeruanda, ne ſcilicet coloris mutãdi ratio vires

nou

nouas medicamẽto acquirat, aut priores augeat, vel diminuat, siue colorẽ mutare libet noua re mista, vt in oxycroceo: siue vno aliquo simplici aliter atque aliter pręparato, vt ceratũ Galeni ex ærugine cruda viride est ac terrens ægros ex eadem vsta est melinũ, vt Galenus docet lib.1.c.ph.g.

Sic ex cerusa cruda emplastrum est album, ex ochra pallidum, ex iisdem probè vstis rubrum.

Solus quoq; motus colorem quæsitũ sæpe medicamento acquirit, vt ex lithargyro nutritum longò pistilli attritu fit albius.

Penidia quò diutius rudicula, & manibus tractãtur eò albiora euadũt, etiã si ex vili & impuro saccharo fiant, sic pilulæ albæ, diairis simplex, diatragacanthũ frigidũ, sic saccharum rosatum, & saccharata reliqua.

Mel crudum & coctum in antidotis diu cõmiscẽdo albius euadit, & cætera mellita.

Iulep coctum ad succorum in syrupis cõprehensionem, baculo diu versandum, vt albescat, & alia multa simili agitatu albescũt, fortè quod aẽr multus in commiscendo receptus alborem conciliat.

Sic album rasis vnguentum & citrinum, & emplastra diachylon, & ceratum Galeni refrigerãs album, de cerusa, gratia dei multum diúque subigendo, trahendo albescũt,

& oxycroceum pallescit.

Oesypus quamuis niger est, multa agitatione album facit emplastrū, vt glutinosa alia.

DE EXCEPTIONE.

EXCIPIVNTVR & comprehendūtur colliganturque, seu vt vulgo loquuntur incorporantur medicamēta humore aliquo ad saporis gratiam diuturnitatem, virium conseruationem, fermentationem, medicamenti constituendi formam, vsum dexteriorem.

Elegma ad asthma melle excipitur, vt sit suauius & vsui aptius.

Elegma amygdalatum excipitur melle, & succo fœniculi.

Electaria propè omnia, præsertim mollia melle excipiuntur ob dictas causas, sicca saccharo humore aliquo soluto, pulueres succo cucumeris agrestis comprehenduntur in hiera Hermetis.

Pilularum materia excipitur vino, succo absynthii, solani, foliorū citri, brassicæ, apii, intybi, pilulæ aureæ muccagine tragacanthi, cochiæ rasis, & Mesuæ succo absynthii.

Pilularum hermetis species ladano excipiuntur cum pistillo calido.

Trocischi galliæ moschatæ cōprehenduntur

duntur muccagine, tragacanthi in aqua rosarum soluti, vel ambra oleo balanino soluta.

Mel quo solutiua excipiuntur vino quã aqua potius coquendum & despumandum, nisi aliquid prohibeat.

Exempla alia ipsius, vt sic dicã, incorporationis in electariis Mesues antidotisque aliis & ceratis, & emplastris tam sunt multa, vt nemo desyderare possit: nec plura describere libuit, ne oratione prolixa displicerẽ.

DE FORMATIONE.

ORDINE rerum gerendarum succedit medicamentorum cõprehensioni ipsa eorum formatio cuique composito sua cùm scilicet vnumquodque formam habet idoneam, quæ in quibusdam à consistentia differre non videtur, vt in conditis, sapis, syrupis, elegmatis, apozematis, antidotis mellitis, pilulis, trocischis, vnguentis, ceratis, emplastris. Forma ipsius compositi est consistentia liquidior, crassior, mediocris. Sed in multis præsertim siccis, præter hanc consistentiæ formam alia quædam nostris manibus, aut alia re apprimitur, vt saccharum in vasa dum recens coctum est coniectũ, Illorum formã pyramidis, scilicet ac metæ cuiusdam retinet, & queex sacchar o imagines formãtur, aut cera, aut alio dum calet liquido, ob id terminũ alienũ facilè induente dũ

ref

refrigeratum coiuit duro, ob id formã tunc assumptã pertinacius retinente: sic electaria solida & tessellas, nũc rhõboides, nũc quadratas, nũc quadrãculas: sed altera parte longiores, quales manus Christi vulgò dicuntur, nũc triangulas: sic pilulas fingimus orobeas. i. magnitudine & figura orobi, vel ciceris, scilicet orobei, nõ arietini quod inæquale cùm sit & acuminatum, figurã habet pilulis ineptam, sic & κόκκια, id est granula, seu pilulas paruas (vnde vt dicemus libro. 3. pilulæ cocciæ rasi, & vulgò dictæ videntur) granorum, scilicet paruorum magnitudine & forma fingit Paulus.

Nicol. Alex. in gallia moscha ta.

Trocischi quoq; cõplanãtur, & in medio cauãtur, & ferè posteà sigillo aliquo pressi notãtur. Qua de re mox quoq; dicturi sumus, vnde & à forma hac, vt pilulæ à paruæ pilæ effigie nomẽ sibi adoptauerũt, & præter id aliȩ quoq; nã cyclisci. i. parui circuli, & artici. i. pastilli, seu parui panes etiã Græcis appellantur. Sunt enim velut circuli, hoc est, superficies planæ vna circũferentia à cẽtro æquidistante conclusæ, non autẽ sphærica sunt corpora, vt pilulæ.

Cerata & emplastra formamus in offas, quæ apud Galenũ μαγδαλίαι vocãtur (vnde vulgò corruptũ puto vocabulũ magdaleones) hoc est, cylindraceæ quædam figuræ.

Quæ

Quædam trahẽdo manibus ex vnco ferreo producuntur, intorquentur, & in quãlibet figuram mutantur, vt penidia, & quæ alpheni vocant.

Qualiter quibuſdam quoque trahuntur emplaſtra, diachylon, gratia dei, ſed poſt in magdalias componuntur.

DE SIGILLATIONE.

SIGILLATIO quoque (vt vocant) ſeu ſigilli alicuius impreſsio, inter præparationis differẽtias numerãda eſt. Quæ quãuis haud ita magnarũ virium eſſe videatur, vt cùm ex pilulari forma per ſigillũ ligneũ fingis trociſchos, tamen & per ſe veteribus magni momenti fuit, & per accidens ſigillatio. Per ſe quidẽ, cum terram Lẽniam ſigillo Dianæ imaginem habenti notabant, à qua facultatem aliquam his trociſchis imprimi putabant, vti & Nichepſos rex anulis inſertum iaſpidem viridem draconis radios habentis imagine ſcalpi volebat, quod tamen ceu vanũ reiiciẽdum cenſet Galenus. Quãquam & illa Dianæ imago in ſphragide lemnia, hoc eſt in ſigillo, ſeu ſigillata terra Lemni inſulæ, etiam per accidens proderat, quòd paſtilli hac notati planè veri ſignificabãtur, non quo hodie modo omnes adulterinæ noſtrates terræ ſigillatæ. Iidem ad me Conſtantinopoli ſunt delati, characte-

ribus variis à Turca obſignati.

In paſtillis quoq; Theriacis, & medicamẽtis omnibus, quæ ab exteris corrogamus, vtinam vel characteres aliqui, ſed certi fide, vel publica, vel principum apprimerentur, quòd pannis laneis, & ſericis gentes multæ etiã hodie factitant. Non enim toties grãdi pecunia adulterata & ſpuria pro veris reciperemus, aut ſaltẽ qui vendunt primis inſtitoribus, & hi deinde aliis, chirographo, aut ſacramento aliquo cuíque verendo vera ſe vẽdere affirmarent, ſed noſtra opinor ſocordia illos efficit audenter furaces. Cum enim vera ignoremus, neque illa nouiſſe multum hactenus ſit à noſtris pharmacopolis laboratum, facilè illis imponitur, Incumbite igitur, incumbite modis omnibus, vt vera deinceps habeantur. Homini elephãtico dedi, non multis ante menſibus trociſchorũ theriacorum libras propè duas, quibus non eſt mutatus magis quàm ſi terram ſigillatã noſtratem deuoraſſet, tamen qui vendidit affirmabat è monte Peſſulano allatos & veros. Quod tamen falſum illi ex Galeno probaui, tamen quia egebatur, & veros affirmabat, grãdi pecunia emimus, nullo tamen, vt dixi, ſucceſſu. Quæ fraus in cæteris quoque medicamentis, niſi diligenter cauetur, latè patet, magna animaduerſione coërcenda.

De

DE REPOSITIONE.

REPOSITIO medicamentorum tam simplicium quàm cōpositorum in locum aliquem, tum cōmunem, tum propriū ad cōseruationem (de qua mox dicam) magni est momenti, & item quod quædā per se reponuntur, alia cum aliis ipsorū virtutem conseruantibus, vel etiam augentibus, aut saltem quam minimum fieri potest minui permittentibus. De hac generatim quædā diximus libro tertio methodi medicamēta componendi, sed hic paulò fusius dicēdum.

Reponimus quæ seruari volumus, cōseruationem verò nihil tam vitiat quam putrefactio. Quā ambiēs calor, aut frigus, aut aër corruptior, aut excrementosa rei seruandæ humiditas, & calor imbecillus accersere solet, ob id quæ integra diu seruari volumus omnino siccamus, tū absumpta ipsorū superflua humiditate, tum mistis siccātibus: sæpe etiam astringentibus, sic condita, sapas, syrupos, antidota ex humidis persertim temperata, pilulas, trociscos, & vnguenta quædam & cerata & emplastra igni, vel sole siccamus, misto his quæ sumuntur etiam melle, aut saccharo, aut vtroque remedio siccante: aliquibus, & acetum, & sal prosunt, aliis metallica, & terrea ob siccitatem putredini diu resistentia.

Ergo quæ reponēda sunt simplicia, & cō posita omnino quantum opus est sint sicca: sic & vinum feruendo in lacu, aut dolio humiditatem corruptionis sui, & feruoris autorem si validum est, nec ea tam multa cōsumit, calorem externum vitamus fuga solis, & res ipsas in loca minus calida, aut etiam frigida seponendo. Frigus immodicum & gelu ab his tantum prohibemus, quæ humida cogi possunt, vt aquis destillatis.

Calorem internum imbecillū fouemus, prohibita eius exhalatione, ob id quæ serua mus omnia loculis clausis, & vasis obturatis reponimus, nisi valentissima sint, theriaces enim vas sæpe detegi vult Galenus, vt expiret. Ad hæc rha barbarū, vt viribus integris diutius seruetur, vel cera sola, vel cera cū terebinthina, aut melle albo circunlinit Mel. vel psyllio, aut milio mergit. Agaricū idem cum zingibere, dauco ligustico, polipodio querno seruat vt eius actio vegetior reddatur. Aloë seruatur cum aromatibus aut bdellio, & alia similiter in Mesuæ simplicibus.

Cassia verò in fistula sua fœlicius seruatur, nec purganda ante vtendi tempus. Fistula autem in sabulo cellis vinariis infossa, siccari præpropere prohibetur.

Colocynthis integra diutius seruatur quàm emedullata, & melior ac salubrior

eva

euadit cum maſtiche, galanga, & aliis ſtomachicis, hepaticis, cardiacis.

Phialæ ſucco roſarũ, granatorum, limonũ, cydoniorũ, & ſimilibus ſeruando deſtinatæ habeant in fundo emiſſariũ, ne inuertendo fuga olei ſuperfuſi ſuccus turbetur, & fex continui miſceatur, & ſic turbidum pro puro ſuccum vſurpes.

Cruſta quæ melli & medicamentis quibuſdã tempore accreſcit integra & immota ſeruãda eſt, ſi vis pharmacũ diu manere integrũ & immutatũ. Gal. lib. 2. alimentorũ. Quę prouidẽtia ſuccis prędictis, vino quoq; & cæteris eſt communis. Diabeſaſa ſtanneo vaſe reponi vult Heras li. 8. cõ. ph. p. Gale.

Medicamentum ſtomachicum vaſe corneo reponitur, eodem libro.

Terebinthina vaſe ex ferro albo aut vitreo aut ſiliceo ſeruatur melius quã ligneo aut terreo, niſi ſit vitreatum. Vaſe vitreo vel plumbeo hieram reponit Paulus.

Theriacen vaſe non ligneo, vt hodie fit, ſed pretioſo reponit Galenus.

Oleum vaſe ſiliceo, lapideo, plumbeo in cella vinaria probè diu ſeruatur.

Pulueres cardiaci vaſe vitreo ſtrictioris operculato reponuntur.

Flores & omnia iucundum odorem reddentia arculis tilaceis.

Semina etiam chartarum inuolucris, & suis folliculis vtilius, & innocentius interdũ seruantur. Liquida medicamenta seruantur densiore materia, vt argentea, vitrea, cornea. Fictili etiam, modò non rara: interdũ & lignea, præsertim buxea. Ocularia medicamenta & alia quę acetum, picem liquidã, cedriam recipiunt, æneo vase seruanda. Adipem & medullas vasis stanneis, seu ex plumbo albo reconde, hæc Dios. Herbæ igitur siccẽtur & fasciculis aut manipulis colligatę.

Quæ cõponendo cocta, aut aliter calfacta sunt, non nisi refrigerata sunt reponẽda.

Diacodium refrigeratum reponit Damocrates, apud Gal. lib. 7. c. ph. p. & similiter composita propè omnia Mesues.

Loco non vliginoso & madente reponantur medicamenta, exceptis paucis, sed ædium parte sicciore. Quæ reponuntur si prætereà feruere debent, vas non repleant, vt sit locus & spacium quo perspirent: sic vina doliis non plenis reponuntur primò, sic conseruæ insolatu coquendæ, vasis non plenis coquũtur, sic theriacen vasis non plenis reponit Galenus, quo tempore adhuc à suo calore coquetur & feruet.

DE CONSERVATIONE.

Haec de repositione sufficiant, in quibus tamẽ ob rei affinitatẽ cõseruationis

nis quoque obiter coacti meminimus, ſub qua & medicamẽtorum ſimplicium & compoſitorum durationis tempus comprehendimus. Vt enim non minor eſt virtus quàm quærere, parta tueri, ſic non ſatis eſt medicamenta probè delecta eſſe, ſed ad conſeruationem commode repoſita eſſe, & quandiu integra conſeruari poſſunt, ſciẽdum eſt. Nam ſi mors etiam ſaxis numinibusq́ue venit, omnia tam ſimplicia quam compoſita aliquando corrumpuntur, hæc citius, illa tardius: idq́ue vel ob peculiarem cuiuſque naturam, vel aëris conſtitutionem, vel repoſitionis differentiam.

Hærbæ quotannis ſunt mutandæ, & flores, & quæ ex his deſtillantur aquæ præſertim quæ vaſe duplici, aut vapore aquæ feruentis deſtillantur. Humidiores enim ſunt quam quæ ignis flammat, & carbone etiam per cinerem, ſcoriæ ferri puluerem, ſabulum deſtillantur.

Aqua tamen vini quæ frequenti deſtillatione eſt purgata, diutius ſeruatur vaſe vitreo cera obturato. Seruantur autem herbæ ſiccatæ ſacculis cannabinis rarè textis ne putreant, néue puluerulentæ euadant.

Radices multæ diutius ſeruari poſſunt, vt in delectu diximus libr. 1. vbi & de reliquorum quoque duratione quantũ ſufficit

ſcripſimus, ſeruantur ſiccatæ per ſe aut conditura ex ſaccharo, aut melle per ſe ſuſpenſæ in aëre libero ſi magnæ ſint, in ſacculis cannabinis ſi paruæ, fructus in melle cõditi ſic, vt ſe nõ tangant, & loco frigido repoſiti annum ſeruantur recentibus ſimillimi.

Iidẽ & flores vaſi incluſi aqua fluente tecti annũ ſeruantur. Vinum muſteũ dolio picato impoſitũ, & eodẽ bene operculato ſepultum dies 40. aqua fluẽte, vel aliter pura, annum totum dulce permanet Catoni. Iidẽ cera inuoluti, farragini impoſiti, aut furfuri, diu ſeruantur recentibus ſimiles.

Herbarum quoque folia citra ſiccationem ſibi ſimillima diu ſeruantur inter papyri folia: ſic tamen vt non præmantur. præſertim quæ ſucculenta ſunt. Nam hęc mox mucida & putria euadunt ſi præmantur.

Aloë etiam ſolario appenſa tres, quatuor annos viua, & germinãs ſeruatur, & aizoon, & telephium ob ſucci craſsi copiam.

Quin & cæpe, allii, ſcillæ, ari, draconrii, cotyledonis, ſatyrii, & aliorum quorundam radix bulboſa ſucco craſſo lento plena diu ſeruatur citra vllam à nobis, aut aliunde ſiccationem manifeſtam.

Metallica & lapides vbilibet probè ſeruantur, ſi ſordes & puluerem vitabis.

Compoſita autem medicamenta nobis

ho

hodie variè seruantur, nam condita humida, elegmata, syrupi, electaria mollia, vase vitreo, vel siliceo, vel terra densiore potius quàm stanneo plumbi vitium retinente seruanda. Electaria autem sicca arculis faginis, aut pyxidibus vitreis, vt pulueres & trocischi. Catapotia aũt ferè aluta inuoluta, pyxide stãnea includũtur. Olea, vnguẽta, cerata liquida vitreis, lapideis, stanneis, emplastra verò in magdalias formata papyro vndique præterquàm extremi medio integuntur.

DE CONDITVRA.

De CONDITVRA nunc dicẽdũ quòd ea sæpe coctio quædam est (de qua & præparationibus aliis ipsam coctionem sequentibus abundè diximus) & cõditura conseruationi non parum confert. Conditura ferè est radicum, herbarum, cauliculorũ, aut germinum, florum, fructuum, seminum, interdum & corticũ. Fit item ferè saccharo, vel melle, vel vtroque, interdum syrupis, iulepis, sale, aqua salsa, aceto, & aliis quæ siccãdo, & humiditatem superfluam absumendo, astringendoque à putredine res vindicant. Condiuntur enim prædicta ferè ad conseruationem tutiorem, sæpe tantum ad saporis gratiam, sæpe ad vtrunque, vt succus mororum in diamoro melle conditur. Posisque conditura generatim dicta etiam

ſyrupos, & antidota plurima, & pilulas, & trociſchos cõprehẽdere, quod hæc humore aliquo iucũdo cõprehenduntur, vt ſint iucũdiora, & facilius ſumi poſsint: ſic roſæ violę, & flores alii melle, aut ſaccharo cõdiuntur, & fit mel roſatum, violatum, vt in conditis Meſuæ diximus, & lib. 3. dicemus.

Cõditura fit humore hoc iucũdo per totum corpus condiendũ inſperſo, vt dum flores & fructus cõdimus, & corticẽ citri, & cucurbitæ, lactucæ, caules, & alia plurima: ſic myrobalani recẽtes cõdiũtur, aut humectatæ prius ſi erãt ſicciores, vt docuit in ſimplicibus & cõditis Meſues, interdũ tanquã cruſta quadã ſaccharo integimus magis ad ſaporis gratiam quàm ad vires, vel augẽdas, vel conſeruãdas, vel minuẽdas: ſic ſemẽ coriandri, papaueris albi, abſynthii marini, aniſi, fœniculi, apii, & nucleos perſicorũ, ſtrobilorum, piſtaciorum, amygdalarũ dulcium, & ſi libet amararum ſaccharo integimus, & cortices aranciorum, cinnamomi.

Interdum condimus additis quibuſdam medicamentis aromaticis, vt emblicas myrobalanos aromatibus condiri Meſues ſcribit, & alia etiam compoſita: ſed condiri tũc aromatizari potius ſignificat, quanquam & ad ſaporis gratiam, id etiam fiat, vt in fartura mox dicam.

Condienda si magna sunt, ferè in particulas secãtur, vt condituram promptius vbiq; sentiant, sic cydonia, sic persica, & radices magnæ sectæ condiuntur.

Tamẽ fistula cassiæ tenera cõditur integra, & nux moschata cũ cortice viridi, qualis nostrarũ nucũ integra cõditur, et parua citrea, arãtia, melones parui adhuc & teneri.

Quãto autẽ melle, saccharo, vel alia cõdiente materia sit opus, & quis modus condiẽdi, hoc est incrustãdi, præsertim semina, & nucleos, leges lib. 3. sectione prima.

Flores capparis nondũ apertos interspersо sale condimus, nam si soli reponãtur, putrescunt. Eodem modo & in eosdem vsus flores genistæ, & his odoratiores sparti flores, quibus tamen post acetum affundimus quantum omnia tegere possit.

DE FARTVRA.

FARTVRA conditturæ quædam differentia est: fit autẽ ferè dum cauitas quędam manifesta odoramentis, vel aliis scopo proposito idoneis impletur, quomodo & coqui pullos, anseres, porcellos, & alia quædam herbis nostratibus aromaticis, & floribus, & lactuca, & appetitis aliis, interdũ additis etiam aromatibus farciunt ventrem totum inferiorem, & sæpè etiam spacia inania inter carnem & cutem vi deducta.

Sic

Sic elignatæ radices eryngii & ſectæ lo co matricis (cor vocant) caryophyllo, & cinnamomo humectatis farciuntur à Meſuæ.

Anſerem exenteratum carnibus felis annoſi, & herbis neruoſis farcimus, vt inde eliquatus adeps ſit medicamentoſior.

Farcitur pileolus ex bombace, aut aliud epithema cephalicum, vel ſtomachicū aromatibus, & aliis cephalicis, ſtomachiciſque.

Prætereà vt coqui carnes auium torrendas, caryophyllis, & fruſtulis cinnamomi cō figūt ad odoris & ſaporis gratiam: ſic nuces virides maceratas, & coquendo teneras red ditas, & radices ſatyrii, ex ſecundo cicerum decocto ad iuſtam teneritudinē coctas, caryophyllis, & cinnamomi fruſtillis configimus, & cydonia in particulas cōdiēda. Quæ res ad farturam, vel vna cum fartura ad aro matizationem reduci poteſt.

DE PVTREFACTIONE.

PVTREFACTIO coctioni ſimillima eſt, præſertim de qua nunc agimus, non enim de abſoluta putrefactione, ſed mutatione aliqua à calore externo, etiam rerum putreſcentium, vt fimi corticum facta, vt oleum in folliculis vlmi inuentum, phialæ forti impoſitum cum folliculis ſi operculetur, & dies quindecim fimo equino multum ob putredinē vigentē calenti obruatur. Dein-

de

deinſoletur, & quod eius clarum ſupernatabit tranſuaſetur, omnium vlcerum remedium eſt præſtantiſsimum.

Sic ex vino facimus acetũ tenuius, & acre magis ac mordax. Facimus autẽ vel inſolatu, vel immiſſo aceto valentiſsimo in vinũ, vel foliis, ſurculis & ramentis ſorbi, vel parte acida citri immiſſa Galenus libro ſecundo alimentorum. Sunt qui linguas lampetræ noſtratis ea cauſa immittunt.

Ex maza item fermentum, & ex lacte in primo animalium lacte nutritorum ventriculo corrupto fit coagulum, omnia ob putredinem acria, & caliditatem nouam adepta, amiſſa autem naturali.

Sic chalcitos partes duas lithargyri, vel cum Dioſcoride cadmiæ partẽ vnam aceto accerrimo ſoluit Galenus, ac æſtate media, ſeu diebus calidiſsimis quadraginta in olla noua fimo obruit, vt fiat pſoricum. Talis putrefactio in vſu eſt maximo chymiſtis.

Sic adeps vetuſtate putris Galeno expetitur ad emplaſtrũ dichalciteos, & oleum vetus ac ita ſemiputre, vnde & graueolentiam acquirit: ſic vetuſtate putrefactũ caſeũ decocto perniæ ſalſę, coquit Galen. ad tophos.

Quid quod vinum & ſucci reliqui dum ab humiditate excrementoſa feruent, quodammodo putrent, & flores ſaccharati, aut

mel

melliti dum insolantur, & antidota melle addito cum feruent.

li. 4. sani. tuendæ. Acopa item ex semine abietis, & floribus populi dum menses plures macerando perficit. Gal. etiam putrefacere videtur.

DE FRIXIONE ET *assatione.*

COCTIONI non modo affines sunt frixio & assatio, sed frequenter etiam vt in alimentis coctionis differentię. tamē quæ medicamentis adhibentur coquere raro videntur humiditatem crudam, aut excrementosam: sed magis absumere.

Frixio autē ferè in sartagine fieri intelligitur, quæ à frigendo etiā frixoriū dicitur. Hæc autē in sartagine parata suæ qualitatis vehementiam deponunt. Gal. lib. 2. alim. in dracontio, assatio autem seu torrefactio super tegulam ignitam fit: vel in clibano, vel in carbonibus ignitis, hæc quoniam tenui discrimine distant, & ambo à calore fiunt, simul tractanda duximus.

Semen melanthii frigitur Galeno contra catarrhos, semen agni frixum minus tentat caput eidem lib. 2. alim.

Semen lini & nasturtii torrefiunt in elegmate Phthisicorum, Mesuæ. Mesues.

Ibidem. Semen porri & nasturtii in E. nostro.

Cuminum pridie aceto maceratum sicca

catur, & frigitur in vase fictili bene cocto. Gal. in diospolytico lib. 4. sanit. tuendæ.

Coriādrum acetum infusum assatur passim, sic enim calorem eius in superficie vehementem extingui volunt, vt tantum refrigeret? Granatorū acini assentur in E. altero Mesuæ, & semina vuæ, portulacæ, psylii, plantaginis, altheæ, anisi, marrubii, ad fluorem alui assantur. Gale.

Baccæ myrti, gallæ: in quinq; aut sex partes cōfractæ, oleo hora vna infuse assentur ad capillū fluētē sistendū. Sit autē oleū astringēs aut succus alius, si magis astringēdū.

Myrobalani omnes succis astringētibus variis maceratæ, linteo siccatæ assantur, sed antequā nigrescāt, & vrantur eximendæ, ne vires amittant. Si insigniter scilicet vrētur, vt cinefiant. Nam hæ & rha barbarum, assa coctis, vsta assis magis astringunt Mesuæ.

Balanus myrepsica assando deponit partem humiditatis excrementosæ, & partem coquit, ob id assata delectoria tantum est, non amplius vomitoria.

Auellanæ assantur in elegmate pineo.

Gummi Arabicum, tragacātha, succinū, & gummi alia ad magnitudinem orobi con fracta, cū opus est assantur donec albescāt.

Amylū assatur in trocischis terræ sigillatæ, & trocischis spodiatis secundis, Mesuæ.

Mod

Modus autē frigendi & aſſandi prædicta eſt huiuſmodi. Sartaginem, vel aliud vas ferreum vbi admodum calet, ac ſi opus eſt candet ab igni tollitur. In hanc ſemina, fructus, radices & alia immittuntur, continenter rudicula ferrea verſantur, ne vrātur. Sartago, ſi opus eſt, his exemptis recaleſit, & quantū opus eſt aſſantur.

Quæ autem ſunt magna, craſſa, humida, glutinoſa, diutius aſſanda, contraria minus, vt ſemen aniſi, cymini, naſturtii. Semen verò lini & pſylii, quia humiditatem lentam ſatis multam ſortitū eſt, paulò diutius aſſari ſuſtinet.

Poſſunt quædam etiā in clibano, aut ſuper eius teſtudinē, aut ſub cineribus aſſari, & ea vel nuda, vel olla noua concluſa, & ſi mediocria ſunt integra: ſi magna, cōfracta, quædam etiam maza intecta clibano aſſantur.

Scilla per aſſationem multi fit vſus Dioſcoridi, quia per eam vel elixationem eius vehementia obtūditur Galeno. Quæ enim non aſſata ſumitur, interaneis maximè noxia eſt Meſuæ. Illa autem delecta, purgata farina, pinſita, aut (id ſordidum videtur Galeno in Theriace) luto, & argilla circundatur in digiti craſsitiem, ſub cinere calido, vel carbonibus, vel clibano aſſatur. Sunt qui in olla operculata in furnū demiſſa aſſant:

ſic

ſic enim celerius & clementius purgat. Sic helleborus albus, & ſcammonium in maza piſta, vel cydonio præparatur Dioſc. & Galeno, vt ipſa & panis, & cydonium moderatius purgēt. In vas calefactum quoque, & ab igni depoſitum opium mox immittunt, vbi eſt liquatum, eximunt priuſquam ſiccetur, & friabile fiat.

Acaciam noſtratem factitiam ſuper prunas ignitas aſſat Bulcaſis in ſeruitore. Eſt quando vt alimenta ſic medicamenta ex humore frigũtur: nam caſtaneæ ſine humore, fabæ, piſa, carnes, fungi, cũ humore, vt oleo, butyro, Sic myrobalani, flauæ, cepulæ nigrę friguntur & fricantur in oleo violato, aut amygdalarum dulcium in tryphera Perſica & in ſimplicibus. Omnia probè trita friguntur in omphacio, vel ſucco myrti, & aceto, & ſiccantur in ſtomachico electario quodã Meſuæ. Omnia in vino odoro frigantur, deinde in ſucco cydoniorum in E. noſtro Meſ. Addit in ſequenti, & feruefiant, vt intelligere poſsit, hæc frigenda ſuper ignem ſemper mouendo, & confricando: non ſolùm fricanda, cum his humoribus, vt diximus prius in confricatione.

DE VSTIONE.

VSTIO aſſationi finitima, vt ratione maioris, & minoris tantum differant,

assata enim largius vruntur, & infra modum vsta, tantum assantur. Vruntur plantarũ partes ac animalium, & in animalia tota, metallica item & terrea. Horum autem medicamentorum vrendorũ scopi medicis sunt varii. Quædam enim vruntur vt puluerari facilius posśint, vt pili, lana succida, sericum, testæ ostreorum, buccinorum, purpurarum, vngues asini, cornua caprarum & ceruorum, ossa, coria, & alia quæ ob terrosam, & duram, & crassam corporis consistentiam & concretionem densatam vel ob lentorem immodicum vel humiditatem aliquam puluerari nequeunt.

Alia vt essentiæ crasśitiam deponant, & tenuitatem, aliásque facultates igneum colorem sequentes induant. Id quod quamuis omnibus vstis accidat, non ob id tamen omnia vruntur. Sic metallica omnia & terrea vrendo tenuiora euadunt, & quæ acria erant, mitiora fiunt, quæ non acria erant, acrimoniam vrendo assumunt Gal. libr. 4. & 9. simpl. in chalciti.

Ex quo patet vstione etiam facultates quasdam mitescere, vt ærugo, chalcitis, misi, sori, chalcanthum, melanteria fiunt moderatiora: quasdam acquiri, vt vim tenuandi & ea efficiendi, quæ saporem acrem sequuntur.

Alia vrũtur, vt vis quædam nostro proposito aliena, ex profundo in superficiẽ trahatur, posteà lotione separetur: sic lapidem phrygium vstum lauat Galenus, & lapidem hæmatitem ad oculorum affectus.

Alia vruntur, vt colorem nouum acquirant ægro gratiorem, vel ad dissimulanda simplicia, quibus constat medicamẽtum, sic ærugo vsta modicè quidem, rufa facit emplastra, immodicè verò, nigra.

Cerusa trita, rudicula terrea mota vrendo fit rubra, vt ochra, & auri pigmentum. Ossa & testæ vrẽdo primùm nigricant, deinde albissima euadunt.

Quædam vruntur, vt in aliam transeant speciem, vt vipera vsta transit in salem theriacum, cerusa vsta vt rubeat in sandyca, thus in fuliginem, sulfur in oleum, cadmia lapis in cadmiam fornacariam, & pompholygem & spodium.

Vrendi modus non est omnibus vnus. Quædam enim humore pingui prædita per se vruntur, vt pili, lana succida sericum, cornua, vngues, coria, hirũdines, motacilla, galerita, & aliæ quædam auiculæ, cicadæ, scorpiones, viperę, lepores, & alia quædã pedestria. Hæc verò in olla noua operculo foraminulento tecta sunt vrenda carbonibus vel clibano, pręsertim quæ propè ciner facta,

diſperire poſſunt. Quæ verò poſt vſtionem integra manent, vt oſſa, vngues, cornua, teſtæ oſtreorum, lapides ad gypſum vel calcem coquendam & ſimilia: hæc etiam viuis carbonibus obruta vel ſuperpoſita, aut etiã flammæ luculentæ immiſſa, vri poſſunt: niſi quædam ſint addenda, quæ vim eorum mutent. Tunc enim etiã in olla noua vruntur. Sic viperas cum ſubſtratis quibuſdã medicamentis Galenus vrebat ad ſalem theriacum: ſic fictili nouo incluſa vel patellæ ferreæ, aut ſartagini impoſita vruntur, ceruſa, chalcitis, miſi, ſori, calcanthum, auripigmentum, ſandaracha, plumbum.

Alia fictili crudo vruntur, donec id percoctum ſit, vt cadmia, æs.

Alia etiam olla ænea aut ferrea, vt plumbum.

Alia in patina vruntur, vt ærugo, chryſocolla, lithargyros.

Alia in olla ex cineribus oſsium (crucibolum vocãt) in fornace aurifabrorum alia in foco, alia in clibano panis, alia in furno figulorum, alia in fornace chymiſtarum.

Quædam (vt dixi) tam carbonibus obruta quàm olla vel noua, vel cruda, vel patina excepta per ſe vruntur nulla addita inflammabili, aut vires mutante materia, vt oſſa, cornua, teſtæ oſtreorum.

Alia

Aliam materiam requirunt inflammabilem, vt sulfur alumen aliquod salē, ordeum, vt in plumbo vsto & aliis docuit Dioscor. Vas item quo excepta vruntur si fragile est, vt vitreum, ex terra bellouaca & alia lapidea & silicea luto chymistarum prius totum paulatim oblinimus, & paulatim siccamus, quàm igni committamus. Eodem luto vasi operculum sæpe agglutinamns, ne inter ipsa hiatus viam faciat carbonibus, aut cineribus illapsuris, aut effluxuræ materiæ.

Lutum autē, id fit ex terra figulina aqua macerata cum stercore equino, & si vis pilis animalium multū diúque subacta, quod & lutum sapientiæ vocant chymistæ. Eius loco interdum est terra figulina sola, vel gypsum aqua solutum, vel farina albuminibus subacta.

Vas quoque chymistæ operculant labris ipsius colli per fusionem coalescentibus, dum materiæ sunt pretiosæ, & quas exhalare nolunt. Id autem in matulis tantùm vitreis longo collo efficiunt, sigillúmque hermetis vocant.

In aliis fictile apertum esse nihil nocet, si clibano vrenda sunt: si verò cineribus aut carbonibus obruenda, operculatur vas, ne aliena materia quod vrendum est, vt dixi, conspurcetur, vel ne materia ipsa exiliat,

vt in sale & lapidibus quibusdam.

Operculum autem nunc solidum est, & integrum, nunc multis locis foratum, vt fuliginosi effluxus exhalent liberius, à quibus est cauẽdum, præsertim si à vipera, scorpionibus, aut similiter venenosis attolluntur, item si à metallicis.

Vrãtur materiæ carbonibus perustis, præsertim pretiosæ, & quæ oculis sunt adhibendæ, vt nihil fumidum habeant, vt Galenus vrebat lapidem phrygium.

Carbones quoque follibus vel flabellis excitari interdũ oportet, vt citius vstio absoluatur, vt Galenus in vstione lapidis phrygii iubet. lib. 4. c. ph. p.

Quædam ad idoneam magis vstionem puluerentur, alia frangantur tantum in frustula magnitudinis nucis iuglandis, vt lithargyros, vel nucis auellanæ, vt lateres in oleo philosophorum, & lapis phrygius à Galeno in suo remedio.

Alia etiam in sole æstiuo ex vino vel aceto pluribus diebus teruntur, priusquam vrantur, in. c. ph. g.

Plantarũ partes. Quæ omnia his exẽplis ex Dioscoride, Galeno, Mesuæ, & aliis fient notiora, folia oliuæ syluestris in olla fictili cruda, lutata furno figulino, per coctionem vasis vsta, lota, ex aqua in sole siccata, albuginem oculi

&

& pannos potentius omni pompholyge de-lent Albucasi.

Sarmenta ligna, cortices & partes aliæ plantarum vruntur relicto tamen foramine in operculo, vt fumus exhalet.

Abrotani, asphodeli, ari, arisari, dracōtii vsti, cinis Galeno passim vsurpatur.

Brassica non transplantata, à terra expurgata, minutim concisa, in ollam coniecta, foraminulento operculo tecta clibano vritur in carbones, qui triti ollæ alteri impositi, operculati, vruntur donec in album cinerem abeant.

Myrobalani & rha barbarum vsta valentius astringunt quàm assata Mesuæ.

Aloë quibusdam in olla noua super prunas vritur in diamoscho amaro, vt absumpta glutinosa substantia aluum ducere desinat, & magis roboret, ob quam causam etiam abluitur.

Fex vini siccata vritur igni, donec albescat, & linguam multum mordeat & vrat.

Succinum fictili olla clausum, operculatum nocte igni vritur Bulcasi.

Thus vstum scribitur in Iside cephalica, lib. 4. c. ph g. *Animalia & ipsorū partes.*

Vsto thure fuligo qua ratione colligenda docet Diosc.

Lepus viuus iugulatus cum sanguine &

pelle vaſi fictili nouo traditur, operculatur, in clibano vritur donec puluerari poſsit ad calculum frangendum.

Sic hirundines, ranæ, cicadæ, erinaceus, vruntur Gal. lib. 11. ſimplic.

Aeſchrium cancros viuos in patella æris rubri vſsit donec in puluerem mollißimum redigi poſſent contra rabiem.

Gal. li. 11. ſimpl. Teſtæ oſtreorum, limacum, ouorũ exclusis pullis, ſericum, oſſa, cornua, vngulæ, vel prunis ipſis vel tegulæ aut olle impoſita in clibano, vel foco vruntur, donec albeſcant, & puluerabilia ſint. Hæc tamẽ non vrenda, niſi medicus iuſſerit, quia vires vſtione mutant. Poſſunt enim tenuiſsimè limari, aut radi, vt cornu rhinocerotis, pudendum tauri, cerui, & puluerari, vel probè limata propinari, ſericum ſimiliter cardiacis miſcendum ſit crudum, minutim, cõciſum, cum aliis pulueratum, vſtum autem medicamentis materias conſumpturis miſcetur, vt diaſenne Nicolai, Spongia bitumine, vel eius penuria pice illita vritur lib. 11. ſimpl.

Gal. lib. 6 c. ph. p. Lana ſuccida largo vaſi figulino lati oris imponitur, operculatur, gypſo, vel glutine, vel terra figulari ſubacta cũ aqua illinitur, vritur fornace, vel camino. Scorpiones viui olla noua incluſi, & operculati, maza vel luto circumlita vruntur igni ex ſarmentis vi-

tiu

tium in clibano, vt eius pulueris grana ſex cum ſyrupo radicum quinque pota renum calculum frangant.

Sic vruntur viperæ & colubri, amborũq; cinis ex oleo illitus ſcrofulas liquefacit. Lithargyros chriſitis, grauis, pura à plumbo, & omni aliena materia in particulas magnitudinis iuglandis confracta, prunæ ſuperponitur, & ita follibus accenditur, vt conflagret, vbi refrixit, abſtergitur inſidens ſpurcitia, & reconditur, alii ter aceto aut vino reſtinguentes rurſus vrunt, & reponunt. *Metallica & terrea.*

Cadmia vritur carbonibus obruta, donec tranſlucida ſpectetur, & ferreæ ſcoriæ modo bullet, mox vino extinguitur amineo, ſi ad emplaſtra paratur: aceto autẽ, ſi ad pſoricum medicamẽtum. Sũt qui ſic vſtum ex vino q; tritum, iterũ crudo fictili torrent, donec pumicoſa videatur iterumq; ex vino tritam vrunt tertio, donec prorſus in cinerem redigatur, nihil ſcabritiei retinens. *Dioſc.*

Plumbi laminæ quàm tenuiſsimæ, aut plumbi limatura & ſulfur alternis vaſis imponũtur, donec plenum ſit, operculatur, ſed relicto exili ſpiraculo ſuccenditur, dum plũbum ardet rude ferrea verſabis donec tantum perfectè in puluerem redigatur, dum eximes, obſtrue nares quòd eius halitus ſit noxius. *Ibidem.*

Ibidem. Stibium pinsita farina circumlitū, & carbonibus obrutum torretur, donec ipsa crusta carbunculetur, exemptumque extinguitur lacte mulieris, quæ marem peperit, aut vetere vino, vel vritur carbonibus succensis, efflatum quoad ardeat. Si enim paulò magis cremetur, fit plumbum.

Cerusa trita in fictili nouo, flagrantibus carbonibus: assiduè versando vritur, donec cinereum colorem traxerit, vel patinis nobis super prunas trita vritur, & ferulacea rude mouetur, donec coloris fit sandarachæ: sandixque tunc appellatur, refrigerata reponitur, sic trita chrysocolla vritur. Sunt qui vrendo acetum affundunt, vt rubeat: si flaua est, macicot vulgò dicitur.

Ibidem. Aes fit vstum ex clauis æris solutarū nauium fictili crudo cōpositis super sparso sulfure cum sale pari. Quibus vicissim inspersis fictile semiplenum operculatur, & figulari creta circumlinitur, fornaci inditur donec fictile percoquatur. Modos vrendi alios docet Diosc.

Aerugo fracta minutissimè in fictili patina flagrantibus prunis superposita versatur, donec mutata colorē cinereū cōcipiat, refrigerata reponitur. Si cruda olla vratur, eundem prorsus colorem non reddet.

Chalcitis fictili nouo viuis carbonibus

sup

ſuperpoſito vritur, donec bullas excitare deſierit, & perfectè maturerit, ſi humidior eſt: ſin alia eſt, dum mutata in floridum colorem ſanguineum aut miniatum contraxerit. Eximendo inſidens ſpurcitia tergeatur. Vel vritur perflatis carbonibus, donec luteo colore palleſcat. Sic miſi, ſori, chalcanthum vruntur. Chalcanthum autem vrẽdo ſuapte natura colorem rubeſcentem ſortitur Dioſco. in ærugine.

Auripigmentum vritur teſta noua viuis carbonibus ſubiectis aſsiduè verſando, donec igni flagret & mutet colorem. fit enim foris argẽteum, intus rubrum: refrigeratum & tritum reconditur. Sic vritur ſandaracha, alumen.

Lapidẽ phrygium in particulas magnitudinis auellanæ fractũ vres in olla recẽti luto circũlita, tecta operculo perforato vel in ſolo vertice, vel (quod melius eſt) in pluribus partibus, vt fuliginoſi fumoſique eorũ quæ vruntur effluxus facilè per ea efferantur, deinde peruſtis carbonibus perflatis vre, donec ignitus ſit, cætera ex Galeno repete. Sic cyanus lapis vritur, & alii. *Gal. li. 4. c. ph. p.*

Sal vritur fictili, diligenter opertus ne exiliat, conditúſque prunis, donec efferueſcat vritur. Sic nitrum & ſpuma nitri, ſi inueniuntur vrenda ſunt. Vitrum tritum *Dioſc.*

int

interflata pice vritur, & aqua frigidiſsima extinguitur, Auenſoal tamen friabile nõ fit, Alia plura ex Dioſcoride, & aliis huc trãſcribit potuiſſent, niſi hæc etiã multa huic ætati omnia hæc negligenti exiſtimaſſem.

Vſtionis terminus in quibuſdam eſt, dum ignitum id abundè fuerit, vt in vſtione triplici lapidis phrygii: in quibuſdam dum nihil fumidum amplius expirat, nulláque fuligo prætereà emergit.

In aliis dum bullas edere deſinent. In his quæ fictili crudo vruntur, fictilis illius percoctio.

In his quæ farina pinſita circunlinuntur aut luto, cruſtæ vſtio.

DE EXTINCTIONE.

EXTINGVNTVR vel vſta, vel ſolùm ignita quædam non modo, vt empyreuma ipſum diſsipetur, ſed etiam, vt in corpus vſtione rarefactum vis quædam humoris aut frigoris penetret, vt ferrum candens aqua piloſellæ, vel alia aſtringenti extinctũ euadit ſolidiſsimum.

Extinctio fit interdum ad purgationem, vt plumbum liquatum ſucco mercurialis calido: ſæpe extinctum, & tribulatum, ſtanni puritatem, & ſoliditatem aſſequitur.

Fit item extinctio, vt vires humoris quo extinguitur in ſe trahat, ſic cadmiam vino

am

aminæo ad emplaſtra aceto ad remedia pſo
rica extinguit Dioſcor. ſic Galenus lapidem *lib. 7. ſim.*
phrygium extinguit primùm butyro recen-
ti, ſecundo vino falerno, vel alio fuluo, odo
ro: tertio melle Attico, ne medicamentum
ſit aridum, ſed viſcoſi cuiuſdam particeps.
Gallæ ad ſanguinis ſuppreſsionem carbo-
nibus impoſitæ, donec vndique candeant
aceto : aut vino auſtero extinguendæ ſunt.

Stibium lacte mulieris marem enixę ex-
tinguitur.

Limatura chalybis ſæpe ignita aceto ex-
tinguitur, & pulueratur.

His exemplis medicamenta humore ex-
tincta ab illo aliquid virium in ſe trahunt.
Interdum autem ignita humore extingui-
mus, vt humoris naturam mutamus, vt dum
lapides vel circuli ferrei igniti lacte aliquo-
ties extinguuntur, vt ſeroſam & mordacem
eius ſubſtantiam abſumant, ſitque tunc lac
dyſenteriis ſalubre.

Aqua chalybem vel aurum ignitum ſępe
extinguimus, vt ipſa minus humectet, ſed ſi
terrea magis abſumpta tenuiori ſubſtantia.

Argentum viuum etiam ſi non ſit ignitũ,
tamen & ſaliua hominis ieiuni, & ſucco ſal-
uiæ, aut limonum extingui dicitur, quod vis
eius malefica, & omnia exedens, vt à Plinio
rectè dicitur, cum his agitando miteſcit.

De

DE SVFFITV.

SVFFITVS seu euaporatio vi caloris excitata sæpe medicamẽtis adhibetur præparandis & vtendis. Suffitus aromatum muliebria ducit, & vterum infernè retrahit si infernè adhibetur, vel sursum si naribus, suffitus plumarum perdicis, corii veteris, vel aliorum tetro odore præditorum, naribus exceptus vterũ sursum ruentem deturbat. Suffitus radicis & seminis pœonie, melanthii, styracis, mastichès rosarum, ad capitis affectus pituitosos. Iisdem vel aliis stuppæ suffitu capiti circumponuntur.

Frontalia ex rosis, violis, flore nympheæ semine, lactucæ, portulacæ, & similibus: vapore aquæ rosarum, verbenæ, betonicæ, & similium suffiuntur ad varios capitis affectus.

Et epithemata vẽtriculi ex bombace aromatibus farto, vapore stomachico prætereà suffiuntur.

Suffitus per infundibulum ex radice, aut foliis bechii super tegulam ignitam impositis, ad tussim adhibetur.

Suffitus ex sulfure purgato, & auripigmẽto vsto & loto, probè à practicis quibusdã asthmaticis adhibetur.

Suffitu & vapore aceti acerrimi necantur cantharides Diosc.

De

DE PVRGATIONE.

VSTIONI ordine optimo succedit lauatio, quæ empyreuma, & acrimoniã vstione acquisitam, vt & natiuam tollat & vsta expurget, sed cum illa sit purgationis species, satius mihi visum est de purgatione prius agere, quod eius cognitio lucem magnam sit allatura lotioni. Purgatio medicamentorum hic accipienda passiue, nõ actiue: seu quatenus purgãtur, non quatenus humores sibi familiares ex corpore nostro trahunt.

Purgantur enim medicamenta sordibus, & aliena quauis materia per despumationem, clarificationem, colationem, residentiam, coctionem, lauationem, excisionem, depellationem, & modos alios post scribendos.

Radices erutę radiculis circũcisis, aliquoties abluuntur potius quàm abraduntur, deinde si magnæ sint & matrice intus lignosa, parũm confractis lignum id eximes, deinde siccabis, & repones, sic radicẽ cichorii, apii, petroselini, fœniculi purgamus, & eryngii, sesari, cari, dauci, pastinacæ.

Est quando putre etiam aliquid excidendum est à radice iridis, enulæ, bryoniæ, sigilli beatæ Mariæ, rha barbari.

Radicem ari, dracũtii, asphodeli, satis est

excisi radiculis lauasse, cum cortice cõstent tenuissimo, vti & radix chelidonii parui, cotiledonis, satyrii.

Scilla cultello ex cypresso quibusdam desquamatur, in qua mirum est ferrum vitari, cum pistillo ferreo teratur ad succum extrahendum.

Herbæ raro purgandæ nisi aridis foliis, aut stipite lignoso, quanquam & ablui debeant, si terreno aut luto sordidæ sint, vt iussit Dioscorides.

Seminibus sæpe duplex, interdum triplex debetur purgatio. Vt legumina siliquis, cerealia glumis, baccæ halicacaborũ vesicis, semina fructuum carne, semen ricini, vrticæ maris, castanea echino, semẽ papaueris hyoscyami, lathyridis, paliuri calice, & alia ad portionẽ. Quę omnia iterũ cortice tenui & interiore sæpe purgantur, vt post audies. Nux iuglans, & auellana, & amygdala carne viridi, deinde cortice duro, postremò pellicula & alia plurima similiter. Hic autẽ de tertia purgatione agẽdum, quod aliæ à vulgo fiant, & purgata hæc vendere consueuerint, & zeam, oryzã per moletrinas gluma purgant, & vendunt.

Cortice ergo seu pelle purgantur semina cnici, cucurbitæ, cucumeris, melonis, citruli, citri, vt solę supersint medullæ, idq; mul-

tis modis. Quidam enim hæc insolant deinde cortices in mortario leuiter frangunt, manibus fricãt, donec à medulla cortex separetur. Cribro tunc idoneo medullas transmittente, & cortices retinente cernunt. Alii etiam solis loco, igni leuiter frigunt, sed medullæ sic extractæ graue olent, & sunt ingratæ sumenti, & calfactum oleum. Forficulis alii singula semina purgant, quod operosum est, vt vnguibus & dentibus quod impurius est, qui modus hodie est consuetior. Sunt qui hæc sole siccata in magna quãtitate friant pistillo ligneo, cribro raro cernũt, iterum terunt & cernunt: si corticum particulæ simul transeunt, vano euolant. Semen sesami purum aqua modicè salsa irrigatur, manibus confricatur, iterum irrigatur, donec made fiat: extensum linteolo siccatur, modicè assatur, sacculo aspero immittitur, fricatur multum donec depelletur, cortices vento aut halitu expurgantur, vel in aquam frigidam iniectis cortices supernatãtes deraduntur. Sic semina cucumeris, cucurbitæ, melonis, citreoli, ad olea ex his facienda excorticantur Mesue non autem ad vsus alios.

Amygdalæ, pistacia, strobili, nuces & similia aqua frigida per noctem, vel tepida parum diu macerata corticem mox remittũt.

Item si in sartagine assentur igni, donec depellãtur, sed hoc modo male olent, & oleagina magis euadunt. Sunt qui recentes hos nucleos palea frumenti obruũt, sicque cadit cortex. alii cultello malunt depellare, præsertim cum oleum amygdalinum recẽs exprimendum est in potum colicorum, aut nephryticorum. Alii etiã non depellatas terũt & exprimunt oleum purum & iucundum.

Hordeum, triticum & cerealia alia, & legumina depellari possunt, affusa identidem aqua calida, pistillo ligneo batuuntur, siccantur, parum nisi æstas est, ventilantur, persicãtur, reponuntur.

Mesues. Est tamen quando corticis vsus est maior, vt in pisis & fabis, & aliis. Est quando solus expetitur, vt in rhœ, radice apii, fœniculi, hellebori, turbith, cinnamomi & aliis corticibus dictis libro primo methodi medicamenta componendi. Ricini semẽ echino insolato, vel frixo per se aut confricatu facilè exilit, depellatur autem quomodo dictum est terendo, sed mitius ne ob multam humiditatem cohæreant; sic baccæ lauri. Vel ex non excorticatis, sed pertritis oleum extrahatur.

Colocynthis cortice & semine purgatur soláque pulpa in vsu est medicorum.

Cydonia & fructus alii condiendi intus

&

& foris purgantur.

Cassia corticibus & membranis ligneis exempta seminibus purgatur per cribrum setaceum rudicula, vel cochleari, vel manu: sunt qui id efficiunt fœlicius cum vapore ex decocto aliquo medicato subeunte, interdũ humore aliquo soluitur, vt in diamãna Mesuæ. Sic thamar indos purgamus, sed hi ferè humorem postulant, vt per cribrum trãsmitti posint, vt manna humore calente soluta in cribro folia ilicis cui fœlicius insidet, & sordes alias dimittit.

Dactili cultello intus & foris purgantur, vt abũde diximus libro tertio methodi medicamenta componendi.

Succi purgãtur feruore, residendo, clarificando, colando, vt in syrupis dicemus, & in clarificatione & colatione diximus.

Gummi Arabicum, tragacanthum & similia trita negligenter si sunt sicca, in vase vitreo aqua pura vel rosata merge nocte vna, misce manu postridie donec liquescat, cribro puro cola, etiam manibus deducendo: vtere, vel siccatum repone. Diosc.

Galbanum etiã laudatissimũ retinet aliquid adiecti seminis, & ferulæ id ante vsum sic purgabis, In aquã feruẽtem demitte: cum liquatum fuerit, linteo puro, raro cola, aut sordes supernatantes concha detrahe.

Sic liquores alii humore idoneo soluti colando purgantur à seminibus stipitũ fragmentis & cæteris excrementis, quæ per negligentiam aut institorum malitiam ipsis accreuerunt.

Adipes, cerebella, sanguis & aliæ animalium partes medicamẽtosæ, qua ratione purgandæ sint, paulò post audies inter ea, quæ pluribus præparationum differentiis simul à nobis parantur.

DE LAVATIONE.

LAVATIO purgationis, vt dixi, species cerè sit ad sordium aliquarum separationem, abusiue tamẽ etiã imbuere medicato humore medicamenta aliqua lauare Mesues, & alii vocant. Lotionis vires ex Mesue repete. Lauãtur aqua foris radices, herbę, fructus, semina, si luto, puluere, vel re alia sunt contaminata, aqua ex ea toties mutata donec pura maneat, & sordes omnis ab his detersa erit etiam si sint rosæ, violæ, intybus, & aliud cichorii genus, & adiãta, posteà autem siccantur pannis, vento, sole, igni, sed mitissimo, ne medicamenti vim dissipet. Hæc autem lotionis differentia omnibus consuetissima, quia paruarum est virium si alteri mox dicendæ conferas, pluribus ob id declaranda non est. Lotio alia intus, & simul foris fit seu per totam rei lauandæ

dæ ſubſtantiam.

Lauantur tota ſeu intus & foris plurima propter cauſas quatuor à Meſue libr. 1. ſcriptas, & alias quaſdam hic ſcribendas, & paucis perſtrictas lib. 3. methodi medicamenta componendi.

Vt autem humor omnẽ lauandi corporis partem quantumuis exiguum attingat, & lauet ac purget aliqua ſubſtãtia noſtro propoſito aliena, ſi id eſt durũ aut lapidoſum, ante lotionem eſt tenuiſsimè puluerãdũ: ſi eſt cito liquabile, calfaciendum: ſi per ſe eſt liquidum, quale eſt lauabitur: ac etiam ſi per ſe in aqua, aut humore alio prõptè diſsiliat ac diſſoluatur, vt bolus armenia, calx.

Quæ igitur promptè liquantur, vt oleũ, cera, pix, reſina, modicè calefiãt, & mox infundantur in vas magnum oris lati, ſemiplenum aqua puriſsima, experte omnis odoris, coloris, ſaporis, quem ſenſus percipere poſſit, quæ ex ſole vel igne tepeat. Tunc manibus multum diúque agitentur, ab agitando deinde quieſcatur, donec id pingue totum quod lauas ſupernatet. Id quod talibus prõptum eſt ob innatam leuitatem, præterquã oleo nimium multa agitatione valentius confuſo cum aqua, vt mox dicam. Tandem aqua illa abiecta, ſimilis affundatur idque tertio & quarto, ac toties repetatur donec

repetatur donec medicamentum in aqua illa deposuerit omnem illam vel substãtiam, vel qualitatem nostro proposito alienã, seu quoad aqua nullam ex loto medicamento talem substãtiam vel qualitatem, vt colorem, odorem, saporem, amplius recipiat, quàm visu, olfactu, gustatu deprehendas.

Effunditur autem aqua per foramen aliquod subiectum, quod interim dum lauas luto obturaueris, aut vase inclinato pingue in vas aliud effunditur, & aqua abiicitur. Alii aquã pingui miscẽt in vase vtrinq; habẽte foramen angustum, operculandũ digitis inter agitandum, dum verò per horã resederit, aqua effunditur, noua infunditur, idq; fit toties donec acri, & flaua olei humiditate detersa, oleum dulcius, & album euadat.

Oleum tamen lauando minus est verberandũ, ne adeo aquę misceatur, vt post ægre possit separari: sed ita verbera, vt dum quiescere paulisper permiseris, ipsum totum innatans detrahere possis. Lotum id oleum componendis oleis, & medicamentis aliis albis, aut frigidis est optimum & vsurpandum.

Dura autem & lapidosa, vt metallica, lapides, ossa, testæ, succi siccati, lachrymæ siccatæ, ante leuissima sunt terenda, deinde aqua pura subinde mutanda, manibus vel

rud

rudicula agitentur, quoad nihil ſordium medicamenti aquæ innatet, maneatque aqua medicamenti qualitatum, vt coloris, odoris, ſaporis omnino expers. Non ante verò aqua eſt effundenda, quàm lauandum corpus quieſcendo in fundum vaſis ſubſederit: quod metallicis, & terreis corporibus ob inſitam grauitatem facilè accidit, vt prædictis innatare, ob naturalem ipſorum leuitatem. Effunditur autem aqua per os vaſis paulatim inclinati, ne motus vehemens corpus lutum aquæ iterum commiſceat, & cum ea effundatur: ſatius enim eſt aquæ prioris aliquid remanere quàm lauandum corpus effundi.

In his autem vas in fundo pertuſum in liquabilibus prædictis vtile, damnatur, quòd ad id grauia hæc repant, quæ ſi per foramen id vacuare tentes, aut ipſum obſtruent, aut aqua penetrare habilior cũ ipſis vacuabitur. Poſsis & per licia, pannea, philtra vocant, deſtillando aquam paulatim vacuare, præſertim dum corpus lauandum eſt precioſius. Nam ſic nihil, aut minimum eius, cum aqua vacuatur, ſed illa vacuatur purior, & corporis lauandi ſubſtantiæ expers magis.

Sic lauantur plumbum, ceruſa, lithargyros, ſcoria plumbi, æs, ærugo, chalcitis, & congeneria, cadmia, ſpodium, pompholyx,

ſtibium, cyanus, calx, & metallica cætera, ac lapidoſa, oſſa, os ſepiæ, cornu cerui, capræ, vngula capræ, teſtæ oſtreorum, & ſimilia.

Cum verò dura illa teri antè molliſsime debeant quàm lauentur, teri autem non poſſint citra vſtionem ante, vt prius eſt dictum, ſunt vrenda, quamquam horum multa citra vſtionem teri poſſunt, vt cadmia præſertim lapidoſa, chalcitis, chalcanthum, ceruſa, pompholyx.

Adde quòd liquabilia promptè, & dura, & horum media, ſi humore medicamentoſo lauantur, etiam per noctem, in illo reſideant, vt plus virium eius in ſe trahãt, interdiu enim lauanda ſunt ac potiſsimum in ſole feruidiſsimo: præſertim ſi qua ſicciora, tenuiora, albiora volumus. Lauantur enim non aqua fontana, & pura ſolùm, ſed marina, ſulfuroſa, bituminoſa, vino, aceto, lacte, muccagine, ſuccis plantarum, decoctis aromatum, vel aliorum medicamentorũ etiam purgantium: vt ex Meſuę ſimplicibus patet: omni denique humore, ſed quem doctior medicus iuſſerit, ne ſibi hanc deligendi humoris poteſtatem pharmacopœus arroget. Eſt enim quando calida humore aliquo calidiore vult intendere: vel remittere frigidiore: eſt quando vires alias mutare inſtituit.

Quæ verò eſt in colore ſolo medicamẽti mutatio, eſſe poſsit in pharmacopœi arbitrio, modò vires nihil mutet. Vt ſi medicus imperauit, hoc vino aliquo auſtero abluendum, pharmacopœus autem velit albius, & elegantius reddere medicamentum, lauare id pôteſt vino aliquo albiſsimo, modò id ſit, vt iubet medicus, auſterum. Odorem ſimiliter deligere illi non permitto, quòd ea cui odor ineſt ſubſtantia, maiorum eſt virium: ad hæc quòd odor additus, vel huic hominum proprietati, vel cerebri, cordis, vteri affectibus curandis non conuenit. Multò minus ſaporem medicamento hunc vel illum, vel qualitates alias inſignes per humorem à ſe delectum ad lauandum, dederit pharmacopœus.

Metallica itaque curioſe læuigata, lauantur ex aceto, vel marina, ſi vlcera ſunt tumida, cum oris craſsis, & calloſis, attenuationem multam requirentibus aqua autem, ſi humores in vlcus affluentes ſint acres & mordaces: vino, ſi humor vlceri largior affluit. Ex his humoribus per plures dies tribulentur metallica, donec erunt pura, candida, perſpicua. *Gal. in fine lib. p. c. ph. g.*

Quæ ex metallis ad punctos, neruos, aut aliter vulneratos, partibus neruoſis adhibentur, omnia eſſe elota oportet, ſi modo

citra morsum sint siccatura. Cera quoque & terebinthina, si his medicamentis miscenda est, sit elota, & multò magis reliquæ resinæ, si immittendæ sunt. Nam medicamentis omnibus quæ laueris, acris & mordens sanies eluitur & abstergitur.

Hæc in vniuersum de durorũ, & molliũ, & mediorũ lotione sufficiant: nunc particulatim de quibusdam agendum primum plãtarum partibus reliquis, deinde metallicis.

Aloë optima, trita creta, ex aqua fontana purissima dupla aut circiter, agitetur aliquandiu rudicula ferrea aut lignea in vase lato stanneo, vel terreo, vel alio, tecta sinatur horę quarta parte, aut paulò diutius subsidere: tunc quod clarius supernatat, inclinato vase in aliud simile, sed minus, per colum setaceum transuasetur: aut si puriorem, sed parciorem vis aloën lotam, licio aut filtro excoletur, aut diutius residere permittatur in vase præsertim vitreo, interuallis paruis foramina habente, spina aut cera obturata, per quæ quãtũ videris clarum sine effluat, ne scilicet inclinato vase turbari queat: aquã nouam affunde, subige, sine, elutria: id fac quater, quinquies, donec arenosa, & terrea tantum fex supersit. Primam omnium præstantissimã per se in solatu sicca, alias omnes simul. Si autem hyems est, aut lota aloë

in

in rem præsentem egetur, igni lento ſiccari poteſt.

Dũ autem ſiccata iam aloë eſt ex vaſe ipſo eximenda, calefiat vas parum, vt promptius ab eo aloë ſeparetur, & imã eius partẽ, in quam quod craſsius eſt ſubſedit, cultello derade, vt in panibus cereis fieri ſolet.

Quod ſi nondum pura & perlucens ſatis appareat, iterum teratur, & lauetur vt prius, idque ſi libet, tertiò, quartò, fieri poteſt, ſi medicus iuſſerit. Nam toties lota aloë acrimoniam & vim purgatricem propè totam amittit & calorificam, licet in ea portio aloës tenuior contineatur, quæ his qualitatibus exuta roborat magis, ſoluit minus. Hæc eius lotio magni æſtimanda eſt, qualis dum fæcem vini vſtam, & calcem viuam lauas, dum ſubſedit, aqua hæc effuſa ſiccatur in cauterium omnium præſtantiſsimum. Quæ lauandi ratio planè eſt ab aliis diuerſa, in quibus aqua ipſa abiicitur: in hac lotiõe ſola ſeruatur. Aloẽ verò ſi laues, ter, quater, & dum reſederit aquã abieceris, quod relinquetur amaritudinẽ quidẽ exuerit poſt aliquot lotiones, ſed impura & fæculẽta tantũ aloës pars fuerit. Si autẽ aloën læuiſsime pulueratã, & cretã aqua pluuia, tãquã magis aloën permeante ob tenuitatẽ, vel intybi, vel roſarum, vel alia ſimplici, aut

Gal. li. 7. meth.

aut composita imbuas, deinde insolatu aut igni ficces: idem secundo, tertio repetas, lotio non est nisi abusiue loquentibus: sed verius, vt sic dicam, imbutio. In quo genere præparationis est, quæ à Mesue in simplicibus scribitur aloës macerato ex decocto aromatum, vel specierum hieræ picræ Galeni: lotio enim non est, vt nec quæ Albucasi in Seruitore multiplex describitur, quia nullam ipsæ aloë aufert aut substãtiam, aut qualitatem, sed suas illi facultates impertit. Fuerit igitur verius infusio, maceratio, & (vt sic dicam) imbutio. Quæ quibus & quando facienda sit, medici solius est instituere. Ob id hoc loco de his agendum fusius non putaui.

Nec sarcocollæ, aut cancami est lotio, dum ea trita lacte asinæ, vel capræ, vel potius mulieris recentissimo humectatur, non autem mergitur, ne lac ante acescat quàm siccetur, deinde insolatu mox siccatur: idẽ opus quinquies repetitur: sed infusio, aut nutritio magis fuerit.

Nec cardamomi aut cumini in aceto maceratio rectè cum Bulcasi, & aliis lotio vocetur, nisi, vt dixi, abusiuè loqui se fateatur. Sed hæc de nominibus non de re disceptatio finienda est, ad remq́ue propositam nobis redeundum. Cancamum tritũ aqua fon-

tis,cui aristolochia;& schœnanthum aqua incocta fuerint,lauat pistillo semper agitādo Pādectarius:quoad aqua clarescat, quod resedit coletur,& siccetur. Tenuius sic euadit,& magis aperit.

Acacia vera Galeno lauatur ad tollendam ipsius acrimoniam: nobis prætereunda,quia desyderatur,& eius loco succus prunorum agrestium,acrimoniæ expers substituitur,qui lauatur tamen aliorum succorum modo,ex aqua dulci,aut lacte,vt sit anodyna magis. Nam valenter astringentia exasperant non leniunt,vt in remediis ophthalmiæ docet Gal.lib.c.ph.p.

Tragacanthum tritum aqua pura aut rosata macerant nocte vna:postridie muccaginem colant,& nisi mox vtenda sit, siccant ac reponūt,ꝑlotaq; vsurpāt practici quidā.

Lythargiros,chrysitis,aut eius desyderio argyritis,aut alia, multis modis abluendo albatur Dios.lib.5.Potest autem lauari, vt metallica cętera trita creta,ex aqua pura aliquoties mutata,tribuletur,resideat,aquapaulatim effusa noua nudatur,vt antè dixi. *Gal.initio lib.4.c.ph.g.*

Cadmia lapidosa,vt siccet magis Galeno lauatur per æstatem in sole pluribus diebus terendo in aceto acri,aut vino planè fuluo,& substantia perlucido quale in Gallia, Aurelianensi & Belnensi, quod multò ma-

ximè ſiccare natum eſt, deinde ſiccatur & reponitur, ac vlceribus malignis inſpergitur. Cadmia autem Dioſc. in mortario trita lauatur, effuſa ſubinde aqua dum ſordes nulla emergat: deinde coacta in paſtillos reponitur. Sunt qui lauant, vt pompholygem. Scoria ferri trita diebus octo maceratur aceto, quotidie mutando, die nono imponitur laminæ ignitæ, vt torrefiat. Sic præparata valet compoſitioni Raſis ad omnem ſanguinis fluorem immodicum.

lib'. 9. ad Almanſorem.
Dioſc.

Plumbum poſt vſtionem lauatur modo omnibus duris cõmuni, vel etiam hoc modo. Aquam paucam in mortario plũbeo agita piſtillo plumbeo, donec nigreſcat & craſſeſcat, tunc per linum aquam cola ter quater, ſine ſubſidere: laua ſubſidentiam aqua pura donec ea amplius non nigretur.

Vel plumbi limaturam cum aqua crebra tere in mortario, donec aqua ſæpe mutata nigrari deſinat.

Pompholyx linteolo modice raro ligata in vaſe aqua pluuia, vel fontana pleno huc illuc ducitur & tribulatur, vt pars eius vtilis & tenuior in aquam effluat, & omne excrementum in linteo remaneat: reſidere ſinas, & effundas, noua deinde aqua affuſa idem opus repete, idq́ue donec in linteolo nihil vtile maneat. Modos eius abluendæ

ali-

alios lege in Dioſcoride.

Sic ſpodium lauatur, excrementoſum tamen magis eſt, Sic interdum & cadmia lapidoſa. Nam fornacaria (quæ vulgo tuthia & male pompholyx dicitur) modo aliorũ metallicorum lauanda eſt, & ſcoria plumbi in mortario lauatur aqua pura toties mutata, dum à ſcoria luteo colore amplius non inficitur, digeritur in paſtillos Dioſcor. Stibiũ, ceruſa, æs vſtum eidem lauantur, vt cadmia vel plumbi ſcoria.

Abluitur lapis cyanus, vt Armenius Alexandro Tralliano, in aqua communi tríties, vel quadragies mutata: deinde aqua buglosſi, vel roſarum decies lauatur, vt in antidoto cocci baphicæ, & in catapotiis ex his lapidibus.

Calx aqua marina bis terue lota per æſtatem ſub æſtu caniculæ, puncto neruo medicamentum eſt vtile, cum oleo. *Gal. lib. 6. method.*

Chryſocollam tuſam infuſa aqua mortario, expanſa manu eidem vehementer affrica, & vbi conſederit cola, altera quoq; affũſa aqua rurſus tere. Hæc viciſsim proſequere, donec pura ſinceraque ſpectetur, deinde ſiccatam in ſole, ad vſus reconde. *Dioſc.*

Terrã Lemniã ſic lauabat Dianæ ſacerdos in Epheſtiade Lemnii vrbe. Hãc aqua macerabat, & in lutum redacta valẽter cõ-

turbabat,deinde paulum quiescere sinebat, tunc aquam supernatantem auferebat, & mox quod sub ea erat lutum, tollebat relinquens tanquam inutile lapidosum & arenosum illud, quod in imum subsederat, lutum illud pingue siccabat, dum mollis ceræ consistentiam acquirebat, tunc in paruas huius portiones sacrum Dianæ sigillum imprimebat Gal. libro nono, simpl. & paulò post. Terra autem omnis lauatur eodem modo: primum enim maceratur aqua nullam qualitatem medicamentosam habente. Vbi lutum consedit, effunditur quæ innatat aqua, quod lutosum est separatur à lapidosis & arenosis, quæ ad imum resederunt. Gustatus autem tibi index est accuratus, quam oporteat terram lauare, & quam non.

Quædam enim non solum terra, sed alia quoque corpora lauari non postulant: quædam semel, vt terra Lemnia, quædam bis, vt quædam terra Eretriensis.

Bolum Armeniã similiter lauabis. Sunt tamen qui aqua rosarum ter lauant, totiesque siccant. Potest sine lotione vsurpari cum nullam qualitatem manifestam præ se ferat: sed facultate occulta valeat: & vi siccatrice.

De

DE PLVRIBVS SIMVL PRAEparationum *Differentijs.*

QVANQVAM in prædictorum plurima, multæ ſimul præparationũ differentiæ cadunt, tamen viſum eſt ſeorſum de his quę multis præparationũ modis egẽt. Lapis, quo vitra dicta lapidea fiunt, concretus ex cineribus herbæ (quam vulgus ſodam vocat) in foſſa terrea vſtæ, tritus, cribratus, aqua tanta mergatur, vt digitis duobus aut tribus ſuperet, miſce, permitte fæces reſidêre, claram partem per filtrum, vel licium deſtilla: quod clarum eſt clibano, vel igni ſicca. Salem coagulatũ, allæali Arabicus dictum, albiſsimum, inuenies multis medicamentis vtilem.

Eryngium intus & foris purgatur, in fruſta ſecatur, caryophyllis, & cinnamomo farcitur, percoquitur. Sic etiam ſatyrii radix quibuſdam.

Amylum ex tritico delecto, craſsius con fracto, nocte vna macerato aqua pura, quod poſtridie exprimes, cunque amylum ſubſederit, inclinato vaſe aquam clementer effunde, ſicca cito, igni, vento, ſole, goſſapio, præ ſertim hyeme, ne aceſcat: ſiccatum repone vaſe mundo operculato. Paulo diuerſius hodie fit, ſed nulla virium differentia. Ex hordeo, oriza, & aliis ſimiliter fieri poteſt.

Agaricum tritũ cum vino,cui zingiber infusum sit,in trociſchos fingitur,ſiccatur, reponitur,vtendi tempore teritur,aliis miſcetur. Sic colocynthis,ſcilla in trociſchos formata miteſcunt.

Myrobalani multiplicẽ habent præparationem Meſuæ in ſimpli.& in E.alharil liquores, ammoniacum , galbanum , ſagapenum,opopanax,& liquores alii ac gũmi aceto,vino vel alio humore,quẽ medicus iuſſerit nocte vna macerantur,diſſoluuntur, cribro ſetaceo percolãtur,vt ſemina, & ligna, & excrementa eorũ alia in colo remaneant, percoquuntur ad humoris illius cõſumptionem:aliis extra ignem miſcentur.

Goſſapium,bombacẽ & cotonẽ vocant, vino cui incocta ſint aromata cephalica,aut ſtomachica,vel parti alii familiaria p̃ noctẽ maceratur,ſiccatur carpitur,applicatur loco panni quiſquiliati, vel eius tomenti, quòd hæc ad infectionẽ aliena quædã recipiant.

Sunt qui hæc epithemata ſimilibus quoque medicamentis farta, & vtrinque tecta denſius interurunt.

Cerebella paſſerum vere occiſorũ lauantur,purgãtur. Ex his decem cum vitello oui ſubacta,parum igni friguntur, deinde ſole vel igne ſiccãtur,adiecto ſi libet pauco melle ad venerem incitandam parantur alii vt

adi

adipes & medullas parant.

Pulmo vulpis lauatur à ſanguine, clibano ſiccatur, reponitur, teritur, cum aliis miſcetur vtendi tempore.

Tunica interior gallinarum lixiuio calido hora vna maceratur, ter lauatur, deinde vino ter maceratur, & ter lauatur: iterum lixiuio, poſt vino, & ſiccatur clibano ex quo panis extractus eſt. Viribus tamen nullis valet Galeno in ſimpl. libr. 11.

Hepar lupi ad hepatis affectus quoſdam vino albo optimo lauatur, inſpergitur puluere tenuiſsimo ſantali flaui, ſiccatur, abſynthio in ſcultella inuoluitur, octauo quoque die mutatur, abſynthium reponitur loco ſicco.

Inteſtinũ lupi ad cholicã efficaciſsimũ vino albo optimo lauatur, inflatur, ſiccatur, extra fumũ & puluerẽ, abſynthio inuoluitur.

Obſerua hic & mox in coagulo inuolutionem & in Meſue ſimpl. & compoſitis ſæpe præparationis quandam ſpeciem: quam ſciens omitto, quia rarior eſt aliis.

Cutis pedum & roſtrorum bouis & ouis igni lento diu coquũtur, donec veluti coagulum remittat. Id exẽptum ſiccatumq́ue in aëre perflatili, ad hernias commendatur.

Coagulum ex recens occiſo animali tenello, ſale inuoluatur, inſoletur, ſeruetur.

Hircus quadrimus,ſanus,bene habitus, canicularibus diebus ſaxifragia,apio, petroſelino,fœniculo,pulegio,hedera,ſchœnãtho, geniſta,adiantis,lupulis,& cæteris calculum frangentibus nutritus,vino optimo & tenui potatus,in ſole dies.40. verſatus,donec vrina nigreſcat:tũc decolletur, & ſanguis non primus nec poſtremus, ſed medius excipiatur olla pura,aut patina,folıis prædictis inſtrata:dum concreuerit,incidatur per latũ in partes duas. Siccetur ſole vel luna tectus reti aut panno raro,vitetur ros & pluuia.

Dioſc. Adipes recentes aqua pura aliquoties loti in vaſe ſemipleno,liquantur ſole vel aqua calida in vaſe duplici, tepore, aut cineribus: & quod liquatum erit,ſenſim effundatur in vas aliud.Vel igni liquentur & colo tenuiſſimo transfuſi ſeruentur. Sic adipes liquatos colando à membranis & aliis purgat. Gal. in emplaſtro diachalciteos.

Dioſc. Cantharides vere forpiculis præhenſas,& immiſſas phialæ oleo obrue, & inſola, donec putreſcant,vel vaſe fictili non picato cõ de lınteo raro,vaſis os ſubliga,eoq́ue deorſum verſo excipe halitum aceti quàm acerrimi feruentis, donec æſtu exanimentur, poſteà lino tranſixæ reponuntur.

Transfixio hic & in ſcilla,in radicibus elignatis ſeruãdis,etiam eſt præparationis ſpecie

cie

cies:ſed cuique perſpicua,& ſæpe ad ſiccationem & repoſitionem neceſſaria.

Carnes ericii leonis & aliorum quorundam animalium ſeruandæ in vſus medicos, ante quater quinquies, ſemper tamen per horam lauandæ vino calido dulci, in furno leuiter ſiccatæ ſeruantur.

Caro cancrorum ad antidota analeptica ſecreta,ter lixiuio, vel aqua ſalſa lauatur, donec odor teter abierit ex aqua hordei, aut ſero butyri coquantur.

Ceram in aqua liquabis, extrahes autem impoſitis ipſi phialis vitreis aqua prius tinctis,quibus quantum adhærebit forma ſcintillæ inſola Iulio menſe,donec albeſcat. Vel ceram ex aqua dum nigruit mutanda, coque donec ſit alba.

Hæc de medicamentorum præparationibus ſufficiant.

DE MODO MISCENDI AD COMPOSITIONEM MEDICAMENTA, LIBER TERTIVS.



VM finis omnibus iis, quæ ipſum præcedũt, & ipſius gratia fiunt, ſit præſtantior, hunc librum tertium medicis & pharmacopœis nõ vtiliorem modò: ſed etiã magis quàm prædictos duos neceſſarium facilè iudicaueris. Cũ neq; medicamẽta huic affectui idonea delegiſſe magni ſit momenti (niſi affectus ipſe ſimplex ſimplici remedio curabilis eſt: aut ſit compoſitus ſimplici quidem nobis, ſed natura compoſito) neque hæc præparaſſe, niſi compoſitio ſuccedat, quã illa duo ſpectabant, & in quam deligebantur, & præparabantur medicamenta.

De modo igitur ſeu induſtria, & arte medicamẽta cõponẽdi, & miſcẽdi ſumus dictu ri: non tamẽ omnia, ſed ea præcipuè quæ Pariſiis, aut vſu, aut paratu ſunt frequentiora. Quæ verò vrbes aliæ alia in vſu compoſita

habẽt medicamẽta, ex horũ imitatione par
uo negotio ſubſtituent. Porrò in his omni-
bus Meſue ordinẽ ſumus ſequuturi, vt ſcili-
cet doceamus. Primum, quo modo condita
ſint cõponenda, deinde ſapæ, iulepi, ſyrupi:
tertio loco elegmata: quarto decocta, & in-
fuſa ſi qua hodie vſurpãtur, quinto antido-
ta, ſexto pilulæ: ſeptimo trociſchi, octauo
pulueres: nono olea: decimo vnguenta, vn-
decimo cerata, duodecimo emplaſtra. His
tamen paſsim, ſed locis ſuis ex Nicolao, &
aliis ſimilia, ſed vſitatiora nobis aſcribe-
mus. Quæ verò vrbes aliæ vſurpãt, ſi libet
aſcribãt, vt Lugdunẽſes cõſeruam menthæ,
athanaſiæ vulgaris, euphragiæ, ſcolopẽdri,
oxalidis, ireos, ſtœchados, hyſſopi, ſaluiæ,
ſaluiæ vitæ, myrobalanorũ, limonũ, primu-
læ veris, ſigilli beatæ Mariæ, ſummitatum
arãtii, cucurbitæ, cucurbitã cõditam ſyrupũ
luporũ, calaminthes, violatũ decoctione cu
curbitæ, electariũ de bolo cõtra peſtem, E.
Indum maius. E. roſatũ Meſuæ loco. E. de
ſucco roſarũ. E. lenitiuũ quoddã. E. de pſyl
lio. E. lætitię. Gal. E. lætificãs Cõſiliatoris,
auream alexandrinã, cõfectionẽ anacardi-
nã, hierã Ruffini, Logadii, Hermetis apud
Meſuẽ, Micletã, requiem magnã Nicolai,
rubiã trociſchatã eiuſdẽ, trypheram perſi-
cam in febribus continuis vſurpatiſsimam,

& ſarracenicam, philoniũ Perſicum, & Romanum, & alia per multa vrbibus aliis conſueta aſcribant alii ſi volent.

DE CONDITIS SEctio Prima.

Meſues. Humectãtur, ut docet Meſ. in zingibere condito & myrobal. cepulis.



RYNGII radix cõdienda, ſit ampla, alba, tenera, intus ligno & foris cortice purgata, deinde ſecta in fruſta pollicem æquantia, intus, unde lignum expurgaſti, farta uno caryophyllo humectato, & particula zingiberis humectata. Hæc ſic præparata coquitur in ſaccharo æquali & melle duplo, uel melle ſolo triplo. Coctis additur iuſtum pondus aromatum.

Mel & ſaccharum deſpumentur & cũ bis radicibus percoquãtur cinnamomi & zingiberis ana drach. duæ in lib. ſingulas.

Quoniam radices hæ quantumuis teneræ etiam ſubduræ apparent, & coctione in ſaccharo & melle dureſcunt, non teneréſcũt, ſatius fuerit purgatas, & ſectas, aqua eas tegente ſuper cineres calidos nocte macerare, poſtridie ſemel feruẽfacere, & ex aqua illa, ſi pura apparet, ſin minus, alia dulci ſaccharum ad electarii ſolidi, aut penidiorum conſiſtentiam coquere, illi tum radices has ſic emollitas parumper incoquere, caryophylorũ vel cinnamomi, & zingiberis ſiccorum mediocriter pulueratorum ana vnc. dimidiam in conditi libr. duas, vel miſcere, vel nodulo ſuſpendere ſine aliis aromatib

tibus. Similiter condies radices ſiſari, cari, dauci, paſtinacæ, apii, raphani, & ſimilium prius ſcilicet lotas, & intus ac foris purgatas elignando, deradendo, decorticando, ſectas, fartas, melli, aut ſaccharo incoctas. Acorus autem noſtrâs non eſt condiendus, niſi medicus aliquis doctus iuſſerit, vt in Meſuę docui. Alii bene purgatas radices, in melle deſpumato, & ſaccharo clarificato mediocriter coctis, igni lento percoquunt, ex aqua tamen non præcoquentes, ne aromaticam vim auferant: radicem tamen helenii præcoque, vt amaritudinē deponat: ari, dracontii allii, cæpæ, porri, & ſimilium, vt acrimoniam deinde vt prædictas cum melle, & ſaccharo percoque.

*Diaſatyrion alterum accipit libram unam radicum eryngii coctarum in aqua cicerum ſecunda, radicum ſatyrij plenarum & recentium unc. octo, radicum rhaphani domeſtici unc. tres, radicum dracontij unci. duas, quæ omnes ſimul tritæ in lactis uaccini quantitate ſufficienti, & butyri uaccini olei ſeſamini ana unc. quatuor, igni lento coquantur ad iuſtam craßitiem, *tunc adde mellis deſpumati libras *ſex, ſucci cæpæ recentis libram unam & dimidiam, ubi omnia erunt perfecte cocta, & ab igni depoſita, adde*

**& cernatur.*

**tres tantum hodie*

*hunc puluerem ſcinci caudarum & lumborum drachmas octo, ſeminis erucæ, naſturij, paſtinacæ napi, aſparagi frainix, piperis longi, been utriuſq;, zingiberis, cinnamomi ana drach. quatuor prædictis miſce. Poſtremò adde ſtrobillorū depellatorum libram unam & dimidiam, piſtaciorum depellatorum uncias decem, cerebrorum paſſeris uncias duas, miſce omnia probè, aromatiza drach. una *moſchi boni.*

**aquæ roſarum ſemiūcia ſoluta & cū alijs miſta*

Radices raphani cum etiam duriores ſint radicibus eryngii, cum his præcoquendæ videntur, radicis dracontii acrimonia, lacte, butyro, oleo obtunditur. Potes coquere ex lacte ouino, muliebri, caprino, & etiam aſinino pro variis medici ſcopis, quibus etiam calidiora interdum auferre cogimur. Pro oleo ſeſamino iam deſito ſumitur oleum amygdalarum dulcium: quale poſtea deſcribam, vt in diaſatyrio analeptico. Iuſta craſsities eſt cataplaſmatis, opiatæ, caſsiæ purgatæ, ſordium auris, mellis vetuſti, aut probè deſpumati, quod ſignum quoque eſt perfectæ coctionis cuius poſt meminit. Nam mel deſpumatum, & ſuccus cæpæ prædictam craſsitiem eliquabunt, & velut incrudabunt: abſumpta deinde per coctionem reliqua mellis humiditate, & ea que largior eſt in ſucco

cæp

cæpæ recuperatur prior consistentia, tuncque perfecta est coctio. Cicera eadem ratione infundit vel incoquit lacte, in puluere impinguante sectione octaua. Sunt quæ in rem præsentem quo voles tempore (nam semper vna radix vegeta est, licet magis & minus) lotam radicem ex secundo cicerum decocto coquunt, deinde caryophyllis & cinnamomi frustillis configunt, & cum saccharo clarificato, & colato parum diu percoquunt, dantque dormituris radicem vnam, aut duas nec infœliciter.

Aquam cicerum secundam cur capiamus in Mesue dictum. Radices plenas capit ex agro præsertim sabuloso, quia flaccidæ sunt exanimatæ, & vide ne varietas satyriorum tibi imponat, lactis quantitas sufficiens, vt digitis duobus supernatet, quo absumpto, si nondum hæ sunt percoctæ nouum lac, butyrum, oleum affunde. Pro cæpa bulbum ascalonitem nobis dictum, cur ponendum putem in Mesue docui.

Been, zingiber primò terantur, semitritis adde semina, deinde cinnamomum, postremò scinci sicci.

STROBILOS aqua tepida per semihoram prius macerari volunt ad acrimoniam tollendam, quæ cum tam exigua sit, in *Mesues. Conserua rosarum.*

ali

aliis magna, fruſtra id cauſantur.

CEREBELLA paſſerum præparata, vt libro ſecundo docuimus, in pluribus præparationum modis.

*Saccharum roſatum ſic fit folia roſarum rubrarum nondum omnino apertarum in umbra *ſiccantur, donec ipſorum humiditas ſuperfluat reſoluatur, teruntur tunc in mortario lapideo, additur ſacchari albi, triplum * reponuntur * uaſe uitreo aut uitriato pergamena operculato, mẽſibus tribus inſolantur, in dies ſæpe mouentur, ſoli auferuntur, ſeruantur.*

Sit ſaccharum, & mel triplum, vt florum, parum ſiccatorum vnciis duabus mellis deſpumati, aut ſacchari puri, puluerati, vnc. ſex miſcent.

Saccharum autem roſatum aliud hodie nobis appellatur, quod aqua roſarum albarum, aut ſucco rubrarum pari ſolutum ad electarii ſolidi craſsitiem coquitur, & puleratur, vel in marmor butyro ſuperlitum iniicitur, ibique lateſcit, dum cohaluit in teſſellas ſecatur. Saccharum roſatum tabulatum vulgò dicitur.

*Saccharum uiolatum fit, ut roſatum, niſi quod uiolæ paulo diutius, & in umbra ſiccãdæ, & cum ſaccharo inſolandæ, ſic fit ſaccharum * bugloſſatum & roſmarinatum.*

** Hodie extinguantur nõ ſiccentur.*

** Duplum plerique.*

** Non pleno, ut ſit locus feruori etiã ſine inſolatu, dies triginta quidam inſolant, male alij coquunt igni.*

Meſues cõſerue uiolarum.

** Bugloßi utriuſque i. uulgaris & borraginis.*

Roſ

Rosmarinatum malè anthosatũ vocant, cum anthos florem omnem significet non speciatim florem rosmarini. Sic etiam conseruæ, vt vocant, fiant ex floribus Persicorum, arantiorum, genistæ, sparti, maluæ, althææ, & similium florum.

Sunt tamen qui flores integros, & sacchari puluerem vicissim vasi inspergunt, & insolant, aiuntque sic suas qualitates propè integras flores seruare. Alii saccharum clarificatum infundunt.

Similiter quoque fiunt herbarum quarundam natura exuccarum conserue, vt adiantorum omnium quibus ad analepticum destillatum vtimur, & conserua asplenii, saluiæ vitæ, phyllitidis, & similium. Herbæ enim hæ recentes in mortario lapideo teruntur saccharo duplo miscentur, insolantur.

Mel rosatum sic fit, succi rosarum recentium libra una cum mellis albißimi & purißimi, & despumati libris decem coquitur igni in lebete. Vbi feruere hæc incipient, adde rosarum uiridiũ forpicibus, uel cultello incisarum libras quatuor, coque ad succi consumptionem, continenter mouendo in fictile aliquod transuasa, & diu eodem contine, nam tempore præstantius euadit. Eodem modo fit mel uiolatum. *Nicolaus Alexãdrinus.*

Mel

Mel cum libris aquæ tribus mediocriter despumetur : vbi deinde feruebit, super ignem aut extra misce rosas & succum, & insola dies quadraginta aut circiter : coque ad succi consumptionem, cola percoque in syrupum.

Sunt qui mel clarificant cum mel rosatum ore excipiendum est, illud enim clysteribus magis idoneum est.

Matthæus Gradi. in consil. de lepra.

Mel myrtinum fit ex succi myrtorũ lib. 1. mellis lib. 2. igne lento simul percoctis.

Mel vuatum passulatum vulgò, fit ex vuis pasis intus purgatis aqua calida. 24. horas maceratis, probè coctis, valenter expressis, expresso tandem ad mellis crassitiem percocto.

Mel emblicarum, scilicet myrobalanorũ est quo ipsæ sunt conditæ & seruatæ.

His mellis differentiis vtimur in aliis cōpositionibus.

Anacardi triti diebus 7. aceto sufficienti macerantur, octauo coquuntur ad dimidias, colantur linteolo. Succus is cum melle sufficienti coctus ad spisitudinem mel est anacardinum. Fœx verò siccata anacardi sunt præparati. Nicolaus Alexandrinus in Theodoreto ex melle anacardino, alii mel leum id quod aquæ innatat, cui incoquuntur anacardi.

Fructus aut saccharo, aut melle, aut utroque condiuntur, interdum integri & cum seminibus, sed ferè imperfecti, interdum seminibus purgati.

Fructus nostrates condiuntur poma, pyra moschatella, cydonia, persica præcocia, armeniaca, pruna, præsertim dactylina, nuces virides, cerasa, corna, baccæ ribes, & oxyacanthæ, omphaces, omnes integri præterquàm magni, vt cydonia, persica, hi enim foris & intus purgati, & in partes 4. secti condiuntur. Nuces verò depellatæ diebus nouem aqua pura in dies ter, quater mutata macerantur. Posteà coquũtur aqua, donec tenerescant, siccantur vento aut linteis, caryophyllis & cinnamomi portiunculis configuntur. Deinde vt reliqui fructus condiuntur. Alii melius nuces immaturas ter fuso (nam ferramentum acutum nigrauerit magis) configuntur, aqua sæpè mutata macerantur, coquuntur, vbi teneræ euaserunt, mox in aquam frigidam, puram coniiciuntur, exemptæ depellantur, linteo siccantur, caryophyllis, cinnamomo configuntur: saccharo clarificato & percocto teguntur, quod secundo aut tertio quoque die, quia recrudu[illegible]t, parum est recoquendum nucibus tamen intereà exemptis.

Dies 4. sufficiunt edulcare nuces si aqua fluuiali multa & sæpè mutata macerentur, tot autem diebus insipidæ euadũt, & semis putres. Saccharũ si purum aqua pauca ut libra una in libr. duas sacchari coletur im purum & pingue clarificetur cũ æquali aqua.

Sic

Sic enim virides,& puræ magis permanent. Cydonia quoque purgata ex aqua coquuntur, donec tenerescant posteà condiuntur. Modus autem condiendi omnibus est vnus, saccharo enim ad syrupi consistentiam cocto immissi incoquuntur, donec syrupi consistentiam saccharũ recuperarit quam amisit fructuum humore solutum. Quin & præcocia si prætereà saccharum retrudant, id exemptis intereà præcocibus recoquendum, deinde præcocibus reddendum. Si enim cum saccharo recoquerentur durescerent. Aliæ cydoniorum amborum conditurae docentur in Mesuæ, sectione prima.

Gelatinam cydoniorum sunt qui ex succo cydoniorum coquunt, alii ex cydoniati parte liquidiore, affuso vtrobique pauco succo ribes, aut oxyacanthæ, ad ruboris gratiam.

CONDITVRA SEMINVM, *& aliorum quorundam.*

CORIANDRVM in tabula polita decliui, crebro succussu purgatur. Rotundius enim ac integrum delabitur. Quæ verò sunt quassa grana,& cum his alienę quædam materiæ in via ferè hærent, vel in ipsis ceu carceribus pigra cessant. Aceto id mersum horis circiter octo sine igni macera-

tur,

tur, ignifrigitur ac ſiccatur, eius libra vna ſaccharo ſic tegitur ac incruſtatur. Aquæ in lebetem ſtannatum impoſitæ libris nouem albumina ouorum tria iniciuntur, ſcopularum agitatu multo in ſpumam tolluntur, mox ſacchari, ſi impurum eſt (purum enim partius ſatis eſt partioremq́ue aquam requirit) libræ nouem miſcentur igni, omnia ſimul feruendo parum diu, & rudicula confunduntur, donec ſpuma nigreſcat, quòd aquæ ſexta parte conſumpta ferè accidit, per pannum laneum colatur. Eius propè dimidium in ſyrupi ferè conſiſtentiam recoquitur. Intereà ſemidolio focum alterum habenti ſuperpoſitum in magna pelui ærea coriandrum manibus ad ſiccandum ducitur. Dum ſiccum eſt ſacchari eius vncia circiter vna cochleari affunditur, multum diúque manibus in ea confricatur, id velut tectorium dum apparet ſiccatum, iniecto nouo ſaccharo, iterum vt prius confricatur, idq́ue opus repetitur, donec totum illud ſaccharum induerint grana coriandri. Tunc reliquum ſacchari dimidium in ſyrupi craſsitudinem percoctum, ſimiliter affunditur & confricatur.

Perlatum verò fit (ſic enim vocant, quando eius corpori ſaccharum accreſcit in formam paruorum vnionum, quos vulgus per-

ſas appellat) ſi vbi iuſtam incruſtationẽ, ſed læuẽ & politam eſt aſſequutũ, è vaſe ſublimi inferno foramine ſaccharũ ſic percoctũ paulatim tanquã filo perpetuò in peluim coriandrum ſic tectum habentem continenter defluat. Peluim verò contĩnẽter in omnem partem dimoueas, vel anſis apprehenſam, & ſuper corpus rotundum lineo circulo interpoſito facilè mobilẽ, vel facilius multò mobilem ſi anſis funes ſic ex ſolarii tigillo aliquo innexi, vt vterque alternis nunc tollatur, nũc deprimatur. Sic cortex cinnamomi, & aranciorum cõditur, ſi negligẽtia frictionis, aut imperitia ſaccharum fundo peluis læſerit, ſemina exime, & vaſi aquam infunde, igni trade, donec ſaccharum remolleſcat, & rudicula ferrea deradẽti cedat. Vbi terſum erit fundum vaſis, aquã illam ſaccharatam effunde in vſus aliquos ſeruituram, vas linteo mundo, & igni ſicca, ſemina tũc illi redde, & opus perfice.

Quanto autẽ eſt ſemen minutius, tantò ęgrius ſaccharo integitur, & maiore iniuria manuum nullius propè interuẽtu calidario occurrentium: ſed vbi iam auctius tectoriis aliquot eſt redditum, tum tutius & facilius manibus cõfricãtibus perficitur. Talia ſunt ſemẽ aniſi, fœniculi, apii, cari, ſeriphii, quod cõtra vermes vocant, papaueris albi in cer

nic

niculo rariore, aut dēſiore pro ſeminis quā-
titate, purgatum accuratius confricandum:
Strobili, piſtacia, auellanæ, amygdalæ dul-
ces, & ſi vis amaræ, ſimiliter ſiccatæ eodem
modo, ſed citius incruſtantur. Caryophyllo
rum ſurculi cinnamomum, cortex arancii, li
monis, cucurbitæ.

Tragema, moſchatū ex puluere ireos ſac
charo aqua roſarū, & pauco moſcho ſic fit.
Puluis ireos velut cōpoſiti baſis, in peluim
miſſa affuſo pauco ſaccharo tribulatur: vbi
in granula minima partim concreuit, partim
in maiora cribro exiguo cernitur, quod
ttanſit deligitur, iterum ſi opus eſt tegitur,
donec ſeminis papaueris (quod etiā nonnul-
li loco pulueris ireos ſupponunt ad operis ce
leritatē) rotūditatem & magnitudinem ſit
aſſequutū. Tunc moſchus aqua roſarū pau-
ca, vt drachma vna vncia ſemiſſe ſolutus,
pauco ſaccharo miſcetur quo poſtremum fit
tectorium, ſunt qui aceruo huius conditurae
moſchi pyxidem biduo aut triduo tantum
obruant, vt moſchi odorem trahat, ſubſtan
tiam non diſsipet manifeſtè.

SECTIO SECVNDA DE *ſapis & ſyrupis.*

SApa eſt ſuccus à nobis tantum purgatus, & craſſatus ſolis aut ignis calore. *Meſues.*

Sapa nobis ſola paratur ex acinis vuæ albæ maturis, in lebete ſine vllo liquore coctis, per mantile colatis & expreſsis. Id autem expreſſum percoquitur ad mellis conſiſtentiam. Sunt qui vt fœlicius ſeruetur, ſaccharo pari condiunt: ſunt qui ex vuis etiam nigris ſapam coquunt.

Iulepus roſatus fit ex aqua roſarum cum pari ſaccharo cocta propè ad ſyrupi conſiſtentiam: aut multò minus ſi mox vtendus eſt, nec äër ita calet.

Iulepus violatus fit ex aqua florum, & foliorũ violæ nigræ, & pari ſaccharo ſimiliter coctis, ſuprà apozematum cõſiſtentiam infrà ſyrupi formã. Quanto enim perfectius coquitur, tãto diutius ſeruatur: ſed eſt ingratius. Parantur in rem præſentẽ, aut ſi non licet, eorum loco ſyrupi vſurpãtur. Quia verò violas non deſtillamus ex ſiccarũ infuſo coquimus. Alii magna violarum ad ſyr. violatum ex multis infuſionibus faciendũ infuſarum parum expreſſum deſtillant, hacque aqua inique vtuntur ad iulepi violati compoſitionem.

Materia ſyruporum omnis eſt à plantis, radices apii, petroſelini, fœniculi, aſparagi, ruſci, cichorii, intybi, ireos, pyrethri, ſpinæ albæ, & Arabicæ, glycyrrhiza, polypodium, agaricũ, rha barbarũ, helleborus niger, aſarum,

rum,galanga,zingiber.

Herbæ,buglossus vtraque, hyssopus, mẽtha, calaminthe, eupatorium, absynthium, adiantum album, origanum, thymum, epithymum,cassutha,oxalis, fumaria, chamædrys,chamæpitis,folium. Harum item multarum succus, præsertim buglossi, menthæ, eupatorii, oxalydis, fumariæ, intybi ,portulacæ.

Fructus poma, pyra, cydonia, cucurbita, granata,citrea,pruna,dactyli, thamar Indi, myrobalani,myxa,zizypha, ficus,vuæ passæ mundatæ,capita papaueris albi,nigri,rubri,folliculi sennæ. Horum multorum, succus tantum ,præsertim pomorum ,pyrorum,cydoniorum , cucurbitæ granatorum, citreorum , & horum cortex,vuarum acerbarum & maturarum , vinum album bonum, antiquum, odorum, acetum ,sapa. Ad hæc myrtharum,prunorum,persicorum, ribes,oxyacanthæ, cannarum sacchari, saccharum,penidia: & his affinia, manna, mel crudum,& coquendo despumatum.

Semina,cydoniorum,melonum,papaueris albi,nigri,rubri, lactucæ:portulacæ,apii, petroselini,intybi,fœniculi,anisi, ligustici, dauci,cari:piper omne,cardamomum, hordeum,maluæ, lini,fœnigræci.

Flores,crocus,rosa,viola,stœchas,schœ-

nuanthos,epithymum,caſſutha,ſpica nardi, caryophillum,gummi Arabicum,tragacantha,maſtiche,& liquor ſcammoniũ. Et prę-ter hæc aqua ferè fontana pura illimis, ac omnis alienæ qualitatis expers,interdũ pluuia quæ additur,vt in eam vires medicamétorum ſimplicium macerando, & coquédo trahantur: deinde ſaccharo tradantur, vt etiam medicamentum diu coqui poſsit, & qualitates alienas exuat, nouas acquirat: vt etiam promptius ſyrupi deſpumentur,clarificentur,colentur,& in corpus diſtribuantur: & ſint accipienti gratiores. Aquæ vires ſæpè ſucci ſuſtinent,ſed hi ſunt, vt dicam,clarificandi.

Succi,herbarum,& fructuum ad ſyrupos bis coquuntur,primò ad dimidias, vt ſyr. de pomis,& alii propè reliqui:interdum ad partis tertiæ conſumptionem,vt ſyr. acidus ex ſucco citri, & alter ex ſuccis fructuum: interdum ad libr. vnius conſumptionem ſemel feruefiunt, vt in ſyr. bizantino: deinde colantur, poſteà quieſcendo reſidere ſinuntur, alii biduo, alii triduo, ali minus aut magis diu, donec ſcilicet quod in eo craſſum & fœculentum eſt, ſubſederit, & reliquum tenuetur,clarumq́; ac purum euadat: id quod paulatim vaſe inclinato colatur, iterum & cum ſaccharo ad ſyrupi conſiſten-

tia

tiam coquitur.

Subſidet verò aliis citius, aliis tardius, aliis largius, aliis parcius, vt vinis quæ genere ſunt ſuccorum, & vrinis. Vina enim alba, quia non ferbuerunt plurimam fœcem reddunt: nigra quia multum feruendo craſſum deponunt, minus: in medio ſunt media: ſic ſuccus pomorum, cydoniorum, limonum, multa parte ſubſident: ſuccus granatorum minus, vt illis pars ſexta ferè ſubſideat, his pars octaua, vt ex ſyr. de ſucco acido citri apertè deprehendes.

Deinde cum ſaccharo propè pari percoquuntur in ſyrupum, vt ſucci puri libras 4.5. ſacchari libras 3.4. recipiant, vt in ſyrupo ſucci pomorum, cucurbitæ, ſucci lib. 7. ſacchari lib. 5. in ſyrupo ex ſucco citri libræ 10. humoris, lib. 8. ſacchari in ſyrupo acido ex pomis, interdum minus ſacchari miſcet, vt in ſyrupo. Saporis ſuccorum libræ circiter 6. in libr. tribus ſacchari ſyrupi corticum citri libræ tres poſt coctionem relictæ cum ſacchari libra vna coquuntur.

Quin ſyru. acidus ex cidoniis in ſucci libris vndecim, habet tantum ſacchari libras duas. Eſt quando modus ſacchari incertus eſt, vt in ſyrup. acido ex ſuccis fructuum ſucci libras tres coqui cum Iulepi lib. duabus,

vel pluribus, vel paucioribus. Si mannã paucam acceperit ſyrupus, nihilominus ſacchari poſtulat, vt ſyr. acidus ex manna eius vnc. tres capit, ſuccorum libras 4. ſacch. lib. tres, ſuccus tamen cannarum ſacchari, aut penidia ponuntur loco ſacchari in ſyr. de canis ſacchari niſi pro, aut, & , legas.

Quin & Iulepus clarus & purgatus ſacchari vice præſtantiſsimus eſt in ſyr. præſertim ex ſuccis frigidis aut aromaticis, vt fit à Meſue in ſyr. acido ex ſuccis fructuum, & in ſyr. corticum citri. Saccharum autem optimum ex aqua æquali coquunt, albuminibus purgant, colant, recoquunt ad penidiorum, aut ſacchari roſati, aut electarii ſicci conſiſtentiam, & ſuccos mox vbi extracti ſunt, ſine vlla coctione, colatione, reſidentia colant, per ſpumam in colo relictam ex ſaccharo iam colato puriſsimiq; hi transfluũt, & æqua portione baculo multum tribulando electariorum ſiccorum ritu paulatim miſcentur ſaccharo ſic percocto, quem Iulepum vocat Meſues, quomodo & ſyr. acetoſum ſimplicem Meſuæ, & oxyſaccharum Nicolai, & alios multos ſyrupos ex ſuccis plærique hodie componunt, vt vires eorum ſint integriores, nec ita promptè candeſcant, quod vitium pauco melle miſto quidam effugiunt. Id quod probo maximè, mo

do

do non canefcant,& fitum non ducant ob fuccorum cruditatem. Quod vitium cauetur infolatu: quæ coctio his potior eft, quàm quæ ab igne. Hoc autem modo fyr. acidus citri, limonum, acetatus fimplex albifsimus fit, granatorum autem ribes oxyacanthæ fyrup. cum debeat effe ruber, minus diu debet tribulari, ne coloris fui gratiam amittat. Eft quando faccharum fimul cum penidiis mifcetur, vt in fyru. papauerum ad catarrhum facchari & penidiorum ana vnciæ quatuor in decocti felibra: & in fyr. papauerum ad tufsim, facchari & penidiorum ana vnc. 8. in decocti lib. duabus, fed in illo faccharum eft parcius, vt in fyru. adianti, facchari clarificati, & aquæ adiāti ana vnc. octo cum lib. duabus decocti.

Coquuntur autem in vafe terreo plumbato potius quàm æreo ftannato, igni prunarum lento, aut flamma exigua, fed fine fumo, vt carbones antè fint omnino accenfi quàm vas igni tradatur: qui fi coctioni non fufficiant, alii ex foco femiufti fubftituantur, vt diximus in methodo medicamenta componendi lib. 3. ne carbonum nouorum teter vapor coquenda vitiet.

Coquuntur fyrupi ad iuftam crafsitiem, feu donec portio eorum refrigerata digitis tractatu hæret, ac fila ducit, & iniecta mar-

mori aut ſcutellæ ſtat & dureſcit non fluitat, ſeu donec immiſsi humoris ſeu decocti, ſeu ſucci vnciæ circiter duæ in libris ſingulis ſacchari ſuperſint. Id quod depræhendes bullarum modo & numero: nam quoad ſucci multum supereſt in medio bullam excitat vnam, eamque maximam in ambitu paucas & paruas: dum verò in ſyrupi conſiſtentiam coctum propè eſt pro bulla illa maxima, plurimæ vbique mediocres tolluntur.

Nicolaus Alexādrinus in ſyr. roſaceo.

Qui verò ſyrupi decocto conſtant, non ſuccis: pro ſeminum aut radicum libra vna requirunt aquæ libras circiter quatuor, pro herbarum manipulis quatuor, ſiccarum quidem, aquæ libras duas: viridium verò libram vnam, aliorum autem ſimpliciũ quia pauca ſunt parua habetur ratio. Meſues tamen, radicum ſimul & ſeminum libram vnã coquit in aquæ libris decem ad dimidias in ſyrupo acetato cum radicibus.

Cum item hordeum, vel aliud diu coquendum eſt, aut per ſe eſt macerandum, aut tanto largior aqua eſt affundenda, quanto coctio longior eſt futura: ſic dum ſicca, rara, lenta, & glutinoſa coquis, aquam auge, vt in ſyrupo hyſſopi, zizyphorum, alioqui colari non poterit, niſi nodulum ex glutinoſis eam colato incoquis, aut muccaginem ex his cum portione decocti

ext

extractam coctiori iam saccharo misces. Incocta enim hæc glutinosa decoctum incolabile reddunt, quia substantia emplastica viam sibi præcludunt, poris coli obstructis. Idem vitium est si penidia miscentur ex saccharo pinguiore, impuriore cum amylo multo tractata. Sunt qui libræ medicamentorum multam coctionem sustinentium tribuant aquæ lib. 6. paucam, selibram, mediocrem. 3. lib. aquæ.

Simplicia primum deliguntur, & in scriniola papyracea, vel similia digerantur. Si qua seorsum maceranda sunt, aut simul ante macerentur: coquenda verò in lebetem in quo aqua iam caleat non tamen ferueat, iniiciantur, primum coctu contumacia, seu quæ viribus suis adhuc integris, longam sustinent coctionem, qualia ferè sunt radices, semina, fructus, cortices lignorum: deinde illa quæ mediocriter: postremò quę ob essentiæ tenuitatem, aut virium imbecillitatem, etiam mediocri coctione exanimantur. Id quod odore, sapore, colore natiuo mox perdito ferè declarant. Quanquam color viridis in adiantis, ruber in zizyphis magis intenditur: quia in his valenter est mistus, & adianti perpetuò virent. de quibus omnibus abunde libro præcedente, de coctionis ratione diximus, hæc dum

Diosc.

Diosc.

carbonibus accensis coquuntur, quæ spuma supernatat, cochleari foraminulento deraditur, & simplicia, præsertim grauia, identidem rudicula tolluntur à fundo, ne vrantur, & leuia merguntur: vt coquantur, & vires suas aquæ tradant. Vbi quantum satis est cocta erunt omnia (quod ferè fit hora vna) & vim suam omnem in aqua iam quantum satis est consumpta deposuerunt (quod in multis simplicibus sapor propè aqueus relicto proprio declarat) igni aufer, & si vis in stanneam peluim, aut stannatam transuasa: tege disco mundo, horis quinque, sex, noctem, diem, macerari permitte. Post id tēpus igni parum diu redde, vt recalescant tantum: tūc per stamen cola, & exprime. Expressum vel procul ab igni vel potius igni redditū, ouorum duorum iniectis albuminibus in libras 9.8.10. scopulis agita diu, & permisce donec quantum potest spumescat. Mox saccharum in frusta comminutū, immitte, aut penidia, aut mel, & si qua sunt seorsum infusa, aut soluta; vt thamar Indi, cassia, agaricū. Posteà coque, donec feruendo parum absit à supernatando & effluendo, efflataq; modice spuma decoctum sub hac clarum appareat. Tūc vt calet panno laneo puro cola, si est glutinosum, & quod primum permearit rursus cola, & si vis totum bis, aut ter cola, mutato

eti

etiam colo, si propter prioris sordem opus est. Nam quæ ita calida colantur, igni multum tenuata, permeant impuriora: si lentore carent, modicè refrigerata colentur: Panno etiam digitis molliter expresso, nequid vtilis materiæ in eo & fœcibus maneat, ne tamen adeò exprimas, vt sordis aliquid simul elicias, tunc enim iterum foret colandum. Vbi colando iam purum erit expressum, purgato intereà & siccato lebeti redde, & igni lento percoque ad syrupi consistentiam, seu donec decocti vnciæ duæ, aut tres in libris singulis supersint.

Si autem muccosa quædam sint incoquẽda, vt semina maluæ, cydoniorum, lini, fœnigræci, mastiche, tragacantha, gummi Arabicum, nodulo raro ligata filo longo & forti colato iam decocto incoque. Sũt qui tantum ante clarificationem incoquũt, alii ante & post. Postremò cum absoluta est coctio, expressum nonnulli abiiciunt: alii nulla ratione in decocto retinent, cũ vires suas ea iam tradiderint omnes, non etiã aliquas retinent, vt nodulus aromatum, rha barbari, scamonii, hellebori nigri, & aliorum de quibus libro superiore in expressione.

Si verò ex infusione simplicium post coquenda fiat syrupus, omnia simul infundantur, deinde coquantur. Sic enim vis eorum

humori firmius,& diutius impressa, coctione iusta dissipari non videtur. Aqua autem infunduntur largiore sicca,rara quam viridia densa,vt in syru.stœchados simplicium, verbi gra.parum tritorum lib.vna maceretur horis 24.libris septem aquæ, si aridiora sint libris octo, quarum vnam vel paulo plus ebibent: coquantur deinde igni lento ad partis tertiæ consumptionem, quod etiã citra infusionem coquendo,faciendum est: posteà exprime,& reliquum,& lib. quatuor percoque cum mellis despumati,aut sacchari puri libris quinque ad syrupi consistentiam,& syrupi habebis lib.6.& dimidiam, aut si hyems est,ad libras sex:si æstas,ad lib. quinque & dimidiam. Nam æstate syrupi magis coquendi quàm hyeme ne ferueant humore excremẽtoso feruoris & putredinis causa relicto accedente externo calore hãc excitante,sacchari aut mellis purgati pondus par succo aut decocto quidam misceri volunt:alii verò etiam paulò plus ob nostrarum plantarum cruditatem, ob quam etiam diutius syrupi nobis sunt coquẽdi, vt propè solum sacchari aut mellis pondus maneat percocto iam syrupo. Diutius etiã coquendum:sic succi,aut decocti plus est quàm sacchari,aut mellis. Paulus tamen mellis partem vnam succi,aut aquæ partes tres coquit
ad

ad partium duarum consumptionem in rho dostactę succi rosarum sextarios duos, mellis sextarium vnum coquit ad quartæ partis consumptionem.

Coquuntur syrupi in vase quouis, sed qui acetati sunt in vase lapideo vel terreo, sed plumbato, quod etiam Mesues rectè monuit in syrup. acetato simplici, ne acetum ex ære æruginem eliciat quæ syrupum vitiet, nisi vas æreum sit stannatum, quale est quo vtuntur ferè in officinis. In quibus coctione perfectæ scopus est syrupi consistentia: si verò antequam mel recipiant, cocta erant parum, vt ad tertiæ partis consumptionem, post mel acceptum magis sunt coquenda, vt oxymel de radicibus. Minus autem quæ cocta erant donec tantùm pars tertia remaneret, vt in oxymelite de calaminthæ mediocriter, vbi ad dimidias erant cocta, aut mel perfectius coctum illis minus coctum, secundis mediocriter coctum, postremis miscendum est.

Si operis specimen edis, aut etiam tecum componis, aquæ libras quindecim cum Mesue, aut potius viginti, libras sex rosarum macera horas octo, expressis rosis nouas immitte, idque opus nouies repete: aut si libras aquæ tantum quindecim misces, expressum pende, quod si diminutum est,

qu

quod deeſt ſuffice alio expreſſo trium aut quatuor infuſionum.

Nicolaus.

Syrupus roſatus ſic paratur, roſas recentes aqua feruente macera uaſe operculato, ubi hæc refrixerit expreßis roſis & abiectis, iterum ferueſiat, & eaſdem roſas recentes alias macera. Id opus toties repete, donec aqua rubeat. Hæc albuminibus purgata cum pari ſaccharo percoquatur in ſyrupum.

Hic præſertim recens mediocriter purgat magis ex incarnatis, ut in Meſue docui.

Parari omnino hic debet aut iulepus roſatus Meſ. in ſyrupum coquendus, non autem eius loco ſemper (quod hodie fit) ſubſtitui ſyr. ex roſarum ſiccarum infuſo ſimplici, vel duplici cum pari, aut paulo parciore ſaccharo cocto & colato, qui ſyr. roſarũ ſiccarum eſt. Alius autem ex ſucco roſarum rubrarum fiat purgatio, cum pari ſaccharo, tertius ex infuſionibus nouem roſarum, præcipuè incarnatarum purgatorius.

Nicolaus.

Syrupus uiolatus, & nymphææ, & alij ex floribus eodem modo fiunt.

Meſues.

Syrupus ex cydonijs fit ex libris decem ſucci cydoniorum coctis ad dimidias. Deinde biduo reſidere permißis donec clareſcãt. Tunc colentur, & cum libris tribus ſacchari fiat ſyrupus.

Si ſaccharum eſt purum, eius lib. vna aquæ vnciis quatuor ſoluta tribus feruefactionibus

bus in electarium coquitur, tunc succus cydoniorum pistillo valenter commiscetur, sunt qui parumper saccharo propè percocto incoquunt: si impurum est saccharum, eius libra in aquæ lib. vna coquitur, clarificatur, colatur, percoquitur in electarium, fit vt prius. Sunt qui succos citra coctionem residendo, & insolando purgant, deinde cum saccharo clarificant, colant, percoquũt. Alii aliter, vt ante diximus.

Syr. de granatis acidis, syr. de granatis dulcibus, syr. de omphacio, syr. ex succo oxalidis, eodem modo fiunt, & de ribes, & uua oxyacanthæ. *Mesues.*

Similiter ex fructuum omnium, & herbarũ succo fieri syrupus potest si ad dimidias coquatur, biduo residere permittatur, coletur, cũ saccharo propè æquali percoquatur, in syrupi consistentiam.

Alii in his omnibus saccharum aqua pari solutum coctum modicè cum albuminibus purgant, colant, percoquunt in electarii, aut penidiorum consistentiam. Tunc vbi frigescit, succos ipsos per albumina in colo relicta colatos, & claros paulatim baculo miscent, qua componendi ratione succorum vis, præsertim frigida, vel aromatica integrior manet quàm si ipsi coquãtur. Alii suc-

cos hos residendo, & insolatu purgatos, saccharo, vt dixi, percocto cõprehẽdũt. Quam componendi rationem omnino præfero ei quæ succos ad dimidias coquit.

Mesues.

SYRVPI COMPOSITI.

SYRVPVS *saporis de pomis recipit succi pomorũ redolentiũ lib. tres, succi buglossi domestici & syluestris ana libr. duas, folliculorum sennæ unc. quatuor, croci drachm. duas, sacchari albi libras tres. Fit autem sic, senna contrita horis 24. succis maceratu, semel aut bis feruefiat, coletur: expressum post cum saccharo percoquatur in syrupum: crocus autem panno lineo ligatus inter coquendum infricetur.*

Mesues.

Syrupus portulacæ accipit seminum portulacæ tritorum lib. unam, horis 24. macerandam in succi intybi cocti & purgati lib. quatuor postea igni lento coque ad dimidias, & colatum cum sacchari lib. duabus percoque in syrupum.*

** Alij sex uel etiam octo, ut colari possit, succus enim per se glutinosus lẽtescit ad hũc infuso seminæ.*

Syr. adiantinus recipit glycyrrhyzæ unc. duas, adianti albi unc. quinque, tempera cum aquæ fontiũ lib. quatuor horis 24 coque ad dimidias, expressum percoque cum sacchari clarificati, aquæ adianti albi ana unc. octo.

Ex adianti albi lib. vna, & vnciis duabus glycyrrhizæ purgatæ & tritæ, decoctis in aqu

aquæ libris ſex ad conſumptionem tertiæ partis cum ſacchari libris tribus. Hîc percoquimus, adianti albi, recentis penuria, alii cum ſacch. libra, aut ſeſquilibra coquunt ſine aqua adianti, alii adiantum album recens multum ſine glycyrrhiza aqua macerant, exprimunt, cum ſaccharo clarificant, percoquunt.

Syr. ziziphorum fit ex zizyphis ſexaginta, uiolarum, ſeminis maluæ, ana unc. quinque, adianti albi, glycyrrhizæ, hordei mundati, ana unc. una, ſemi. cydoniorum, papaueris, melonis, lactucæ, tragacanthæ, ana drach. tribus, coctis cum aquæ fontanæ lib. quatuor, & lib. ſacchari duabus. Meſues.

Aqua eſt parcior quàm vt poſsit colari, ob id vel augenda eſt, vel ſemen maluæ & cydoniorum, & gummi tragacanthæ nodulo ligata clarificato ſyrupo immitantur, vel dimidium nodulo coctioni ante clarificationem immittatur: reliquum iam clarificato, ſi autem muccaginem ex his extractam non clarificato immiſeris, ægerrimè ob horum lentorem colatur: ſi colato, turbidus & impurus, ob id ingratior fit ſyrupus.

Syr. papaueris fit ex capitum papaueris albi & nigri, ana drachm. ſexaginta coctis in libr. quatuor aquæ pluuialis ad conſumptionem lib. 2. Ibidem.

& dimidiæ, tunc percoquantur cum sacchari albi, & penidiorum ana uncijs quatuor.

Largiore sacchato si condias, vt lib. vna, aut etiam duabus gratius erit, & citra multam coctionem facultati refrigeranti inimicam diutius seruabitur, cum pauco autẽ saccharo puro, si diu non erit seruandum est efficacius. Capita cum seminibus magnorũ & paruorum siccorum & humidorum media macerentur 24. horis: & si sint sicciora, pluribus deinde coquantur, donec tabescãt: exprimantur cum saccharo, vel melle pro variis medici scopis, percoquãtur in syrupum. Vide diacodium in Mes.

Ibidem. *Syr. acetatus simplex recipit aquæ fontis lib. quatuor cum sacchari lib. quinque coquendas in uase lapideo, ad dimidias semper despumando, tunc adde aceti albi clari lib. duas.*

Sunt qui saccharum aqua solutũ mediocriter coquãt, albuminibus purgant, colant, percoquunt in electarii cõsistentiam frigescenti, paulatim baculo miscent acetum purum, vel per albumina in colo relicta colatum, idque ne candescat. Alii Nicolaum sequentes aceti albi partes duas cum saccharo purissimo coquunt & despumant, neque aliter clarificant. Hîc quanquam minimum, tamen compositus est.

Syr.

*Putatur inuentus, uel uſu multo celebratus bizantij unde illi nomen alijs à pretio denarij bizantini qui quibuſdam hodie etiam biſantius dicitur, unde & ſyr. quoq; hũc denarij uocant.

*Syr. acetatus cum radicibus recipit radicum apij, fœniculi, intybi, ana unc. tres, ſeminum apij, fœniculi, aniſi, ana unc. unam, ſem. intybi unci. dimidiam. Hæc omnia igni lento coquantur ad dimidias in aquæ fontanæ lib. decem, tunc additis ſacchari lib. tribus clarificetur, deinde acetum additur.

*Syr. Bizantinus recipit ſucci intybi, & apij ana lib. duas, ſucci lupuli, bugloßi hortenſis, uel ſylueſtris ana lib. unam, ferueſiant ſemel & purgentur. Eius ſucci clarificati libras quatuor igni lento coque in ſyrupum cum ſacchari libr. duabus, & dimidia interdum additur * acetum menſura ſuccorum purgatorum dimidia: interdum roſarum unc. duæ, glycyrrhizæ, unc. dimidia: ſpicæ nardi drachm. duæ ſem. aniſi, fœniculi, apij, ana drachm. tres ſuccis incoquuntur.

* Syr. bizãtinus ab ſolute ſine aceto eſt. Syr. bizãtinus acetatus. Syr. byzãtinus cum additionibus.

*Syr. de quinque radicibus accipit radicum apij, fœniculi, petroſelini, aſparagi, ruſci, ana unc. duas, coque libr. ſex aquæ fontis, ad tertiæ partis conſumptionem expreſſum percoquitur cum ſacchari lib. tribus, addendo ſub finem aceti unc. octo.

* Incerti eſt autoris

Oxymeli simplex fit ex aceti parte una, mellis partibus duabus, aquæ partibus quatuor coctis in syr. consistentiam despumando.

Hodie sic coquunt quod diu seruandum est. Oxymeli autem Galeni ex aceti parte vna, mellis partibus duabus, aquæ partibus hyeme octo, æstate etiam duodecim. Mel cum aqua primùm despumatur, vbi spumare desiit, cum aceto iterum despumatur, refrigeratũ albuminibus clarificatur, igni redditur parum diu, cùm tollitur, cinnamomũ ad drach. vnam in libr. singulas: dum refrixit, per pannum bis, ter colatur: addito si vis etiam tum cinnamomo iucundissimum, dies paucos loco frigido seruatur ex albo aceto melle pulchrius.

Acetum scillinum sic fit, scillæ laminas inter corticem & cor medias, acu linea filo consutas tanto interuallo ne se contigant siccabis in umbra dies quadraginta, posteà concisam cultello ligneo lib. unam dies alios 40. insolabis, in aceti boni lib. 8. in uase uitriato, striti orificij bene obstructi, posteà colabis, & seruabis.

Sunt qui inter scillæ laminas ne se tangant, & ad odoris gratiam intersuunt fœniculi viridis, aut sicci stipites.

Ibidem. *Oxymeli scillinum fit ex aceti scillini libr.* dua

duabus, mellis despumati, lib. tribus decoctis despumando.

Ante mel sit despumatum, vt in melle rosato, sed quam spumam vi aceti scillini expuit, eam derade.

Oxysaccharum fit ex aceti unc. quatuor, sacchari lib. una, succi granatorum acidorum maturorum lib. dimidia. *Nicolaus saler. aliter fer Nicophar.*

Saccharum si purum est aceto solutum, duabus aut tribus feruefactionibus coquitur in electarium, posteà cum parum refrixit, pistillo miscetur succus granatorum. Si autem saccharum est impurum, ex aqua coquitur & clarificatur, deinde aceto & succo percoquitur.

Syr. absynthij recipit absynthij Romani libr. dimidiam, rosarum rubrarum unc. duas, spicæ nardi drachm. tres, uini antiqui boni & odori, succi cydoniorum ana libr. unam & dimidiam. In his macera horis 24. prædicta coque igni lento ad dimidias cũ mellis lib. duabus, fiat syrupus.* **Alij, lib. duas & dimidiã, ut facilius coletur & ualentius astringat.*

Absynthium, rosæ, spica minutim concisa vino & succo macerantur, coquuntur, exprimuntur, expressum cum saccharo clarificatum percoquitur in syrupum. Satius fuerit absynthium per se infundere, & rosas, & spicam simul, deinde infuso absynthii parum cocto addere alterum, & parum

ſimul coquere, exprimere. In expreſſo libr. ſacchari diſſoluti albuminibus clarifica, cola, tunc adde libr. reliquam ſacchari, ſed puriſsimi, vel per ſe clarificati. Si enim decoctum id cum duabus ſimul libris ſacchari clarificas ob ſucci paucitatem non percolabitur, niſi ſuccũ, vt dixi, auxeris ad libr. duas & dimidiam.

*Syr. menthæ recipit ſucci cydoniorum acidodulcium & dulcium, ſucci granatorum acidorum dulcium, acido dulcium, ana, lib. unam, & dimidiam *foliorum roſarum unc. duas, coque igni lento ad dimidias, * cum mellis uel ſacchari lib. duabus fiat ſyrupus, aromatizetur cum gallia.

*Sunt qui pomorum acido dulcium, ut ramburorũ, & granatorum acido dulciũ, tantũ ana lib. duas & dimidiam miſcent.

*minutim conciſæ.

*quæ ſuccos macerando opotos coquẽdo reddit.

Succos potes ſole, igni, quiete purgare, & his reliqua macerare, vel, citra purgationẽ. His cætera macerabis horis. 24. igni lento coque, exprimè, recoque, clarifica cum ſaccharo, vel ſaccharum clarificatum miſce, cola, exprimè cum ſaccharo, expreſſum clarifica, colatur panno ægre & lente, ſed tandem aut pannum muta, aut ſaccharum, vt prius partire.

Loco ſyruporum fumariæ maioris & minoris hodie coquimus ſyr. ex ſucco folius fumariæ cocto reſidendo, purgato, percocto in ſyrupum cum ſaccharo æquali.

Syr.

Syr. epithymi recipit epithymi boni horten-sis drach. uiginti, myrobalanorum Indarum, citrearum ana drach. quindecim, cassuthæ, fumariæ ana drach. decem, thymi, calamintes, buglossi, stœchados, glycyrrhizæ, polypodij, agarici, myrobal. emblicarum, & belleric. ana drach. sex, rosarum, semi fœniculi, anisi, ana drach. duas & dimidiam, pruna uiginti, uuarum passarum purgatarum unc. quatuor. Thamar Indorum unc. duas & dimidiam, sacchari libr. quatuor, sapæ lib. duas, fiat syrupus. Mesues.

Pruna, vuæ, semina, polypodium in aquæ libris octo coquantur, posteà glycyrrhiza, buglossus, fumaria: post myrobalani, calaminthæ, thymus: deinde propè coctis epithymus, cassutha, stœchas, rosæ, agaricum, addantur, vbi aquæ dimidium erit consumptum, aufer igni macerari noctem vnam sine, recalfactum exprime, expressum clarifica cum sacchar, & cola. Thamar Indi cum decocti vnciis duabus creti & pensi, vt purgatis pondus iustum expleant, syrupo addantur, minimum coquantur ad decocti scilicet consumptionem, & sapa syrupo soluta misceatur: recoqui enim non debet. Sine his duobus sapore iucundo præditis consistentia fuerit liquidior, clarior & gratior, & efficax syrupus ad ea quæ promittit. Sunt qui

rectius agaricum, & myrobalanos seorsum infusos exprimũt, & aliis miscent, paulò ante collationem.

Mesues. *Syr. stœchados recipit florũ stœchados drach. triginta, thymi, calaminthes, origani ana drach. decem, anisi, pyrethri, ana drach. septem, piperis longi drach. tres, zingiberis drachmas duas, uuarum paßarum purgatarum uncias quatuor, mellis libr. quinque condiatur cinnamomi, calami aromatici, spicæ nardi, croci, zingiberis, piperis nigri & longi ana drach. una & dimidia, ligata in panno raro & appensa in syrupum.*

Coquitur in aquæ libr. 7. vel octo ad libr. circiter duarum consumptionem, colatum cum sacchari libr. quinque clarificatur, colatur, propè percocto immergitur sæpe nodulus, & rudicula comprimitur: postremò in percocto appenditur. Vuæ, origanum, calaminthe, pyrethrum, zingiber, piper, thymus, stœchas hoc ordine coquantur.

Syr. glycyrrhizæ recipit glycyrrhizæ unc. duas, adianti albi unc. unam, hyssopi sicci unc. dimidiam, horis 24. macera, aquæ libr. quatuor coque ad dimidias, expressum percoque cũ mellis, sacchari, penidiorum ana unc. octo, aquæ rosarum unc. sex.*

*Despumati.

Hodie coquunt plerique sine maceratione

ne, quòd ex his facultas in aquam coquendo promptè trahi possit. Hæc rosarum aqua percocto iam syrupo addenda, sed coquendo consumenda, nisi cum quibusdam drach. tantum sex misceas, tunc enim recoqui non oportet, quia aqua tam pauca sacchar**ũ** non recrudat. Sunt qui manè macerãt, post meridiem coquunt, penidia hæc fiant ex saccharo purissimo (nam impurum ægre colatur) hoc est, saccharum ad consistentiam penidiis debitam coctum, & pertritum pistillo ligneo in vase non autẽ manibus oleo, inunctis etiam cum amylo, tractum in penidia nempè illo saccharo impuriora.

Syr. hyssopi, recipit hyssopi mediocriter sicci, radicum apij, fœniculi, glycyrrhizæ, ana drach. decem, hordei mundi unc. dimidiam, semi. maluæ & cydoniorum, tragacanthæ ana drachm. tres, adianti albi drach. sex, zizypha, myxa ana triginta, uuarum passarum purgatarũ drach. duodecim: ficus siccas, dactylos pingues ana decem, penidiorum alborum lib. duas: fiat syrupus. *Mesues.*

In lib. aquæ sex calidas iniice hordeum hora post dimidia radices si dantur recentes, elignatas tamen & cõcisas, horæ quarta parte post, fructus omnes, mox semina, & tragacantham linteo raro ligata, filo lõgo,

post

poſtremò adiantum,penidia vt prius.

Ibidem.

Syr.praßij, recipit praßij unc. duas, hyßopi, adianti albi,ana drach. ſex ,glycyrrhizæ, unc. unam,calaminthes,aniſi, radicum apij, fœniculi ana drach. quinque, ireos, ſemi. maluæ & fœnigræci ana drach. tres ſemi. lini & cydoniorum ana drach. duas, uuarum paſſarum purgatarum unc. quinque, ficus paſſas pingues quindecim, penidiorum mellis boni deſpumati ana lib. duas.

In aquæ libris octo radices primum, deinde aniſum, vuæ, ficus, poſt praſium, hyſſopum,calaminthe.poſtremò adiantum coquantur ad dimidias,horis ſex macerentur, recalfiant,exprimantur,cum penidiis & ſaccharo clarificentur, colentur, percoquantur in ſyr. intereà identidem in id colatum, & ſi vis expreſſum immerſo & confricato nodulo ſemima maluæ,lini,fœnigræci,cydoniorum continente.

Ibidem.

Syrupus intybi recipit ſucci intybi una feruefactione,deinde reſidentia purg ti lib. octo,affundepaulatim,ſaccharo ſi impurum eſt clarificato. Si uerò minus eſt purum,ſucco diſſolutum coquatur,cum albuminibus purgetur,coletur, percoquatur in ſyrupum, nam hic ſuccus prompte corrumpitur,cum ſuccus limonum, granatorum, cydoniorum,etiam per ſe ſeruari poßint, & mul

tò

tò magis parum cocti cum saccharo.

Intybum accipe cicorium syluestre non lactucam syuestrem vulgi endiuiam seu intybum. Ne sit opus prætereà syr. duobus de cichorio simplici, & de endiuia simplici. Quod si in aliquibus scripturis intybus & cichorium requirantur, vel ipsum auge, vel satiuum & erraticum, angustifolium, aut latifolium, vel alias cichorii species misce.

Syr. arthemisiæ Matthæi Gradi in cap. de mẽsibus ciendis lib. 9. ad Almansorem, recipit arthemisiæ manipulos duos, pulegij, calaminthes, origani, melißophyli, persicariæ, sabinæ, sampsuchi, chamædryos, hyperici, chamæpityos, matricariæ cum flore, centaurij parui, rutæ, bethonicæ, bugloßi.

Radicum fœniculi, apij, petroselini, asparagi, rusci, saxifragiæ, enule, dictamni, cyperi, rubiæ, iridis, pæoniæ ana manipulum unum.

Seminis iuniperi, libystici, petroselini, apij, anisi, melanthij; carpobalsami, costi, asari, pyrethri, caßiæ ligneæ, cardamomi, calami aromatici, phu, ana unc. semissem. Quassata infundantur aquæ fluuiali sufficienti horas 24. post coque ad aquæ dimidiæ consumptionem. Tunc aufer igni, dũ aqua tepuerit, frica manibus omnia

& cola expressum percoque in syrupū cum mellis & sacchari quantitate sufficienti. Additur interdum acetum acerrimum, uel scillites largius, partius pro scopis uarijs, aromatizatur cinnamomo & spica.

Alius simplicior isto est in usu. In aquæ libras octo coque primum radices nostrates, deinde semina, post herbas, postremò pyrethrum, & aromata. Costum, asarum, casſiam, cardamomum, calamum aromaticum, phu vbi libræ quatuor supererunt, fiat vt in cæteris, & cum sacchari & mellis ana libra vna, & dimidia percoquatur, vt sit efficacius, quanuis plurima multum amara recipiat, pauco melle & saccharo dulcoratur, persicariam astringentem & frigidam, quæ maculato est folio nonnulli miscent: ego autem acrem & non maculatam vsurpandum censeo, vt acria & menses mouentia sint omnia nulla temperantia.

Idem plærisque fit simplex ablato rhabarbaro. *Syr. cichorij ex Gulielmo Placentino, recipit cichorij manipulos duos.*

Foliorum buglosſi utriusque, lactucæ, cichorij hortensis, oxalydis, uiolæ nigræ, fereneos tricariæ ana manipulum unum, rhabarbari drach. duas.

Herbæ tritæ coquantur in lib. duabus, aquæ ad partis tertiæ consumptionem, colentur. Adde

exp

expreſſo ſaccharo libras duas, clarificetur, & iterum coletur, reddatur igni, adde rha barbarum pulueratum panno lineo ligatum, & ſæpe confrica, donec ſyrupus erit percoctus.

Syr. cichorij alter ex Nicolao Florentino, recipit intybi ſatiui & erratici ana manipulos duos cucurbitæ, lichenis, lactucæ ſyluestris, & ſatiuæ, fumariæ, lupulorum, ana manipulũ unum, hordei integri, halicacabi ana unc. quatuor, glycyrrhizæ, adiãti albi & nigri, & uulgaris, aſplenij caſſuthæ, ana drach. ſex, radicum fœniculi, apij, aſparagi, ana unc. duas, coque in aqua ſufficienti, cola, cum ſaccharo clarificatum & rurſus colatum percoque in ſyrupum confricãdo in eius libris ſingulis rha barbari, drach. quatuor, panno raro ligatas cum ſpicæ nardi ſcrupulis quatuor. Dantur unciæ tres cum emulſione ſeminum quatuor frigidorum maiorum.

Hi duo ſyrupi hepatis obſtructionibus, & intemperaturæ calidæ deſtinati, quia nominibus Barbaris & nemini intellectis conſtant, pelagus opinionũ pepererunt. Nã endiuia ſylueſtris & domeſtica, taraxacon, ba tiſſoſere, ſcariola, cichorium, quid apud hos ſit Barbaros nunquam poſsis ex ipſorum ſcriptis didiciſſe tam ſunt ea plena craſſa ignorantia. Proptereà mihi videtur ſatius

cum

cum cichorii seu seridis genus omne eadem sit facultate, cichorium autẽ quod syluestre est stomacho vtilius & efficacius sit, vt syrupus hic ex solo fiat cichorio, aut cichorii succo, sed largiore, vt sit simplicissimus, cui si ad pompam voles alias seridis species miscere, & lactucam satiuam & agrestem, & sohelum vtrunque, & hieracium vtrunque, & chondrillam luteam, ac ceruleam, & si quid aliud tam satiuum quàm agreste lacteũ est, ac cichorii generis, nihil repugno, modo tã nõ sis anxius in harum vocum Barbaris cum re corruptarum inquisitione. Assuesce igitur vocibus Dioscoridis, nec te afflicta desiderio barbararum vocum, quæ quid significent ne ipsi quidem qui hos syrupos scripserunt, nec ipsorum alius quisquam vnquam pernouit, aut certò definiuit.

Endiuia (quod nomen ex intybo corruperunt) Barbaris est quæ lactuca syluestris Dioscoridis videtur. Thuscis autem vulgò endiuia est intybus, seu seris, lato folio: scariola verò ex seride etiam deprauatum est, intybus est satiuus angusti folium.

Taraxacon seu altaracon, etiam Gatinariæ aut cichorium est, aut dens leonis seu cichorium erraticum, latifolium Plinio dictum. Batissoseris Hermolao corruptum videtur ex baptisecula, quæ illi cyanus est, ru-

rib

ribus sic dicta quod seculam, id est, falcem messoria remoretur. alii malunt baptissoserim esse serim, idest, cichoriũ quoddam erraticum: in tritico frequens flore cyanum referente, quibus magis accedo.

SECTIO TERTIA DE *Elegmatibus*.

ELEGMATVM seu lintuum materiæ ferè sunt Mesuæ partes plantarum. Radices, vt glycyrrhizæ, scillæ, iridis, bryoniæ: allii, ari, dracontii, cãnæ vstæ, quod spodiũ Arabibus dicitur. *Lohoc.*

Herbæ, hyssopus, prasium, adiantum album, calaminthæ, brassica. Flos croci. Fructus, vuæ passæ, ficus passæ, dactyli, myxa, zizypha, capita papaueris albi.

Succi radicum, glycyrrhizæ, scillæ.

Succi herbarum, brassicæ, prassii, fœniculi, cannarum sacchari idest, saccharum, & ex hoc penidia, mel.

Succi fructuum, mororum, batinorũ, nucum, myrtarum, pulpa cassiæ, sapa.

Gummi, tragacanthi, arabicum, myrrha.

Semina, papaueris albi, & inde syrupus, psyllii, cydoniorum, maluæ, melonum, cucumeris, citreoli, amygdalæ dulces, amaræ, strobyli, auellanæ, lactucæ, portulacæ, lini, fœnigræci, fœniculi, anisi, nasturcii, amylũ, farina fabarum.

Cortices cinnamomũ,& alii cortices,radicis capparis,tamaricis,hellebori,petroselini.&c. Præter hęc aqua cui multa horum infunduntur,incoquuntúrue,& ex animalibus pulmo vulpis,butyrum.

Ex his radices & herbæ terũtur si sunt siccæ,vel aqua incoctæ & tritæ, & cretæ aliis miscentur,spodium ducendo friatur.

Fructus purgati teruntur, cernuntur : sed dactyli intus & foris purgati ante decocto thoracico aliquo macerantur:capita papaueris albi macerãtur,coquuntur, exprimuntur, abiiciuntur.

Succi omnes ferè hoc loco liquidi sunt, & ob id promptè miscentur : glycyrrhizæ autem succus, vel dissoluitur, vel in taleolas sectus,inter papyros siccatus, vt aliter calfactas scilicet aliquoties pistillo & mortario teritur.

Gummi teruntur calfactis pistillo & mortario si est siccatione opus, vel in muccaginem soluuntur.

Semina si maiora sint, seppellata cultello inciduntur, vt amygdalæ, strobili, pistacia,auellanæ,fabæ,melonum,cucumeris,citreoli,si parua puluerantur, & si vis horum quædam vt papaueris post inciduntur, ex aliis etiam muccago extrahi,& reliquis misceri potest, vt ex semine lini,fœnigræci,

cyd

cydoniorum, psyllii.

Huius verò tempestatis elegmatum materiæ, magis sunt penidia, pilulæ albæ, bechicæ, electarium, vel pulueris E. diatragacãthi fri. diairis simplicis, & Salomonis diacalaminthes, dia hyssopi, diaprassii, saccharum cãdefactum, succus glycyrrhizæ, cassia, cum syr. adianti, glycyrrhizæ, zizyphorum, vel alio thoracico magis & minus calido, tergente incidente, pro medici indicationibus. Quibus misceri possunt etiam alia simplicia prius dicta dulcia, amara, acria.

Tamen ex veterũ elegmatis hodie quidam retinẽt elegma sanũ, ex pulmone vulpis, diacodiõ, diamorõ, diacariõ. De quibus quia est abundè nobis dictum sectione tertia Mesuæ, frustra hic repetenda nõ fuerũt.

Sunt etiam qui compositum hoc medicamẽtũ elegma cassiæ pro enematibus vocãt, & sic parant. In libra vna decocti violarum, maluæ mercurialis, betæ parietariæ, absynthii coquunt mellis lib. dimidiam, & sub finem iniiciunt pulpæ cassiæ fistulæ purgatæ libram vnam.

SECTIO QVARTA.

SECTIO quarta de apozomatibus, & infusis est: quia tamen horum nullum hodie in vsu est, satius fuerit si quem vtendi cupiditas cœperit, Mesuen consulere.

Quæ autem infuſa & apozemata in rem præſentem hodie facimus, longè ſunt ab illis diuerſa, & tam paratu facilia, vt vel puero perſpicua ſint. Quapropter de his ſuperſedere malui quàm parum neceſſaria, etiam intelligentibus inculcare, præſertim cum ſtatuerimus aliquãdo dare typographis cõmentarium quendam noſtrum de remediis medicis omnibus ſumendis & admouendis: inter quem multa congerimus exempla apozematum, & infuſorum hac ætate conſuetorum, quæ ad medicum magis quàm ad pharmacopœum pertinent.

SECTIO QVINTA.

SECTIO quinta de antidotis ſeu electariis quorum materiæ ex omni medicamentorum ſimpliciũ genere petuntur. Hæc formis quatuor præcipue parantur, ſicca ſeu puluere, melle excepta, vel ſaccharo, vel alio humore.

Quoniam verò puluis horum eſt materia reliquarum trium formarum de puluere prius mihi fuſius dicendum, quoniam hic vario fit modo, vt mox audies.

Vt autem planius intelligas, pauca quædam capita ex trituræ ratione mihi ſunt leuiter perſtringenda, ne in compoſitionibus ſingulis hæc ſiut inculcanda.

Teruntur primùm radices acori, cyperi,

coſ

costi,phu,gentianæ,glycyrrhizæ,mei, zingiberis,& similium,& interdum coquũtur, si electarium præsertim molle est futurum, sed ante leuiter fractæ.

His mediocriter tritis semina fœniculi, apii,petroselini,anisi,dauci,ameos,seseleos, amomi,cardamomi,& similia adduntur.

Semina autem cucumeris,cucurbitæ, melonis,citreoli,cnici,vt nuclei pinei,amygdalæ inciduntur cultello per se,aut etiam saccharo pauco,ne pinguescant adiecto.

Posteà herbæ siccæ,casia, cinnamomũ, aspalathum,calamus odoratus, caryophylla,spica nardi,schœnuanthos.

Postremò flores rosarum,croci,epitymi, forpicibus ante confecti.

Vuæ,dactyli & similes fructus, vel per se triti cernũtur impulsu manuum, aut cochlearis, vt casia,thamar Indi:vel secti cum siccioribus teruntur.

Bdellium,opopanax,ammoniacum, opiũ, myrrha, vino, melle, vel alio humore soluuntur,vel parua portione cum aliis sicciorib us multis teruntur minutim prius secta, sic os ordis cerui,rasura eboris. Turbith modice quassatum vbi erit in diaphœnico, electario Indo vtroque & similibus, tunc sicciora misceantur zingiber, piper & similia, vt puluerari posit. Nam per se latescit non

pulueratur si sit legitimum. Quæ industria scammonio, opio, & liquoribus, gummis, resinis terendo latescentibus confert: vel pistillo & mortario calfactis illa siccare: sed id multum virium à medicamento digerit.

Terenda prætereà tenuissime calida cũ vrinas mouere studemus, vt thymum, asarum, cyminum, vt in aurea, athanasia, esdra, hæmagogo, diacurcuma, dialacca maioribus E. aromatico: crassius verò cum purgare studemus, vt in antidoto hamech vtraq;, in electario Indo maiore.

Per se teruntur rha barbarum, scammonium, nisi quòd oleum amygdalarum dulcium vtrique à quibusdam miscetur, & postrema miscentur ac è propinquo, & clementer ne euolent, aut exhalent. Seorsum quoque thus masculum, myrrha, mastiche, succinum, gummi Arabicum, tragacantha, moschus, caphura, ambra: sed hæc tria ferè cum pauca aqua rosarum, & postrema miscentur etiam è propinquo, qua ratione rha barbarum, & scammonium. Priora autem minutim secta mortarium siccius postulant, vt euphorbium, styrax calamites, sal gemma, sericum, anacardi etiam per se terantur.

Vniones, corallium vtrumque, lapidum pretiosorum fragmenta in mortario lapi-

deo

deo vel æreo primum craſsius terũtur, poſteà ſuper marmor, porphyrium, vel alium lapidem duriſsimum ducentur, friantur, affuſa identidem pauca aqua roſarum, aut bugloſsi.

Lemnia terra, vt bolus armenia per ſe eſt friabilis, & humore aliquo ſoluta mox liqueſcit modo calcis.

Multa alia huc pertinentia ex modo componendi theriacem ſcripto nobis. lib. 4. methodi medicamenta componendi poſſunt huc tranferri, quale eſt illud quod mortarium in quo prædicta omnia teruntur, & cætera alia præſertim præcioſiora, eſt tegendum etiam duobus operculis, ne quod eſt tenuiſsimum exhalet ac euolet, eadem ratione quod iam eſt cretum curiosè inuoluatur. Si electariis ſucci, vel humida alia aſcribuntur, tollenda ſunt ſi hæc ſicca & puluere ſeruaturus es pyxidibus vitreis, vt ferè hodie fit ſi verò electarium formare libet molle, ſunt vſui quæ forma veteribus magis placuit, nam quæ hodie eſt electarii ſicci, & ſolidi forma, minus eſt vſu frequens, niſi ad palati gratiam.

Si etiam dactylos, vuas, ficus recipit medicamentum, tollantur, ſi puluerem vis, niſi pauca cum magna ſiccorum copia puluerari

posse videantur, si autem electarium mole conaris purgentur, secentur, terantur, cernantur, & aliis misceantur.

Si puluis ante electarii solidi compositionem amygdalas, strobilos, semina frigida maiora, & similia recipit. Hæc vtendi & electariũ parandi tẽpore misceãtur, quia diebus rancida fiunt, & compositum vitiant.

Pulueris vnc. vna, vel etiam drach. sex, vni libræ sacchari ferè miscentur in electario solido: sunt qui parcius iniiciunt, non vt grassius sit electarium, sed vt ipsis cõstet minoris, præsertim cum pretiosa recipit, vt electarium de gemmis, diambra exhilarans.

Pulueris verò vnc. 3. ferè tradũtur libræ vni mellis despumati: sic tamen vt saccharum, penidia, dactyli, amygdalæ, strobili, & similia, pulueris appellatione tunc non veniant. Mel tamẽ crudũ quadruplũ omnium puluerum miscet Mesues in antidoto diamoschu.

Cum verò pulueres miscentur, sit mel tepidum adeò, vt digitos admittat mel ipsum vel fundũ sartaginis, quæ mortario vel alterius manibus firmata sit oportet, quando pulueres pistillo ligneo sunt commiscendi. Id quod etiam seruandum est, si electarium solidum es facturus, quod primũ in offas mazæ modo cogunt, deinde manibus & pistil-
lo

lo ligneo ſuper papyrum puram complanãt in flaminicæ placentæ figuram, mox cultello ſecant in bucellas, & teſſellas, nunc rhomboides, nunc quadratas, nũc triangulas (quas lozengas vocant) nunc longiores digitorũ formas quas ob id manus Chriſti vulgus vocat. Quibus præterea pondus circumſcribunt, vt drach. vnius vel plurium.

Porrò in antidotis mollibus, vt catholico, diapruno, antidoto, hamech cum caſsia & thamar Indi, cum humore aliquo ſoluta cernuntur, thamar Indi ante per horam ſunt macerandi quam cernantur, vtraque verò antequam ſoluatur, humor eſt pendendus, vt intelligas an cum eo pondus iuſtum thamar Indorum & caſsia poſtquam creuiſti, retinueris. Eodẽ modo in manna & aliis eiuſdem generis, quod etiam in pilulis ſeruandũ audies, dum lachrymas humore ſolutas cernes, aut colabis.

Antidotus diambra Meſuæ recipit cinnamomi, doronici, caryophyllorum, macis, nucis moſchatæ, folij, galangæ ana drach. tres ſpicæ nardi, cardamomi maioris, & minoris ana drach. unam, zingiberis drach. unam, & ſemiſſem, ſantali flaui, ligni aloës, piperis longi ana drach. duas, ambræ aureum unum, moſchi drach. dimidiam. Ant. de gemmis Meſuæ recipit fragmen-

torum ſaphyri,hyacinthi,ſardinis, granatorum, ſmaragdi ana drach.unam & ſemiſſem, zedoariæ,doronici,macis,corticis citri,ſem. ocymi caryophyllati,ana drac.duas,corallij rubri.ſuccini,limaturæ eboris ana ſcript.duo been albi & rubri, caryophyllorum, zingiberis, piperis longi, ſpicæ,folij, croci, cardamomi minoris ana drach.unam,trociſchorũ,diarhodon,ligni aloës, ana drach.quinque,cinnamomi,galangæ,zurumbet ana drach.unam & ſemiſſem,foliorum argenti & auri ana aureum dimidium, moſchi boni drach.ſemiſſem,ambræ drach.duas.

Ambra moſchus per ſe terantur,coralliũ & pretioſi lapides,aut per ſe ſinguli, aut omnes ſimul quo dixi modo,cætera ſimul terenda,ſed ordine ſeruato.

*Ant.exhilarans Galeno aſcripta recipit apud Nicolaum,ſucci pomorum dulcium & odoriferorum.ſucci cydoniorum,ſucci florum borraginis,*florum baſilici.*

**ſeminis alij.*

Vini ueteris	
Croci,macis,zedoariæ.	
Xylobalſami,caryophyllorum.	*ana drach. quinque.*
Corticis citri,galangæ.	
Nucis moſchatæ, ſtyracis calamitæ.	

Ca

Caphuræ, ambræ, moschi ana drac. unã, anisi, thymi, epithymi, rasuræ eboris ana drach. duas, margaritarum, oßis à corde cerui ana drach. unam, auri & argenti puri ana scrip. unum, sacchari quantum sufficit.

Antidotum hanc non esse Galeni plane conuincunt macis, zedoaria, caryophylla, galanga, moscho cariõ, caphura, ambra, moschus, simplicia Galeno ignorata, & ebur, margaritæ, os à corde cerui, aurum, argentum, saccharum, sumi nondum cœpta Galeni seculo, aut saltem infrequentia. Saccharũ cum succis coquendum, cui percocto & refrigerato puluères miscendi sunt.

Sacch. lib. 7. in aqua dissolutæ & coctæ, additis ad postremum his succis coquantur quantum satis est ad comprehendẽdas vncias circiter septem huius pulueris. Electarium lætificans Nicolai Alexãdrini ab hoc est diuersissimum.

Hi pulueres tres antidotorum præcipuè nobis sunt in vsu, quamuis Mesue & Nicolao humore aliquo excipiantur in electariũ molle, vt nobis tempore vtendi in electarium solidum saccharo per humorem idoneum, sed paucum soluto percocto, vt pulueris vnc. vna habeat sacch. vnc. 12. vel pul. horum iuribus & cõdimentis miscetur.

Piæ

Præter hos autem alii, quia vſu rari à nobis conſultò prætermittuntur, præſertim ea fuſius in Meſue & Nicolao interpretatis, vnde poterit pharmacopœus corrogare, ſi quãdo parare imperetur. Tales ſunt antidotus diacalaminthæ, diatrion pipereon, dioſpoliticum, diahyſſopum, diaſennæ, diacoſtum, diairis Salomonis, diapenidion, diacomeron, diatragacanthũ calidum, diamargariton calidum, alia eius generis permulta.

Ponderibus uariat Nicolaus Alexãdrinus, ex quo Salernitanus ſcripſit, nec Galeni meminit.

Nunc de antidotis dicendum quæ ob id opiatæ vocantur, quod harum multæ opium recipiunt, quibus aliæ conſiſtentia ſimiles nomen idem vulgo ſunt ſortitæ.

Antidotum catholicum Nicolai, Galeno aſcriptum, recipit folliculorum ſennæ, caßiæ fiſtulæ purgatæ, thamar Indorum ana unc. octo, rhabarbari, uiolarum, polypodij, aniſi ana unc. quatuor, glycyrrhizæ, raſæ, penidiorum, ſacchari cãdefacti ana drac. quatuor, ſeminum quatuor frigidorum, purgatorum ana unciam unam. Polypodij alterius lib. unam, tritam, in aqua coque diu, colatum percoque in ſyrupum cum libris octo ſacchari. Caßiã & thamar Indos in colati parte diſſolue, cola, ſyrupo iam percocto adde, poſtremo pulueres adijce.*

**recentes à quo tantum humiditas excrementoſa exhalarit aquæ libris 12. ad lib. 4. cõſumptionem.*

Senna, polypodiũ, glycyrrhiza, aniſum, violæ ſimul terantur, rha barbarum per ſe

*ſe

*Nihil tamen tenuißs. quia purgatorium est medicamentum non ureticum.

*semina.4.frigida maiora excorticata scalpello minutim concidantur cum saccharo & penidiis, ne pinguescant. Casia & si recentes sunt thamar Indi per se cernantur potius, quàm cum decocti portione soluantur, ne sint ad accepti humoris consumptionem coquenda. *Vbi ex decocto polypodii syrupus erit percoctus, & ab igne depositus, iam modicè refrixerit, casia & thamar Indi creta parte syrupi dissoluantur, mox syrupo misceantur, posteà puluis prædictorũ, postremò rha barbarum & concisa semina paulatim addantur pistillo ligneo probè permiscendo. Si verò casiam & thamar Indos decocti portione, vt vnc. duabus solueris & colaris, probè percocto ipsi syrupo misceantur, vt coctione acceptum humorem deponant. Hodie sunt qui delicatius, & efficacius componunt, sed sumptuosius, sennæ enim vnc. sexdecim in libris quatuor, rha barbari vnc. octo, in libra dimidia decoctis radicis polypodii infundunt, senne expressum cum sacch. coquunt in electarii prope consistentiam, expressum rha barbari miscent paulatim extra ignem, deinde casiam thamar Indos creta & pulueres,

*Si uerò thamar Indi decocto soluuntur & cernuntur, id pendendum, ut intelligas si cretorũ thamar Indorũ pondus quæsitu habes. Diadamascenon dicitur Nicolao Alexãdrino & uiridia damascena eligit.

Diaprunum simplex Nicolai recipit pruna

Damaſcena matura centum. Hæc aqua ad diſſolutionem percocta ubi modicè refrixerunt, exempta inde & manibus confricata per cribrum cernuntur, cortices & oſſa abijciuntur. Aqua hæc cum dimidia uncia uiolarum recocta cum ſacchari libris duabus in ſyrupum percoquitur addendo pulpæ prunorum prædictæ libram unã. Hæc ubi coquendo craſſeſcere incipient, caßiæ recenter extractæ, thamar Indorum ana uncia una in portione parua prædictæ aquæ diſſoluatur, coletur, admiſceatur, ſemper ſpathula mouendo, dum perfectè omnia hæc erunt cocta, auſer igni & adde ſpathula ſemper miſcendo puluerem ſequentem ſantali albi, & rubri, ſpodij, rha barbari ana drac. tres: roſarum, uiolarum, ſeminis portulacæ, intybi, oxyacanthæ, ſucci glycyrrhizæ, tragacanthi ana drach. duas: quatuor ſeminum frigidorum maiorum purgatorum ana drachmam unam. Si uerò purgatorium uis medicamentum ab igne ubi abſtuleris, adde ſcammonij præparati unc. dimidiam in libras ſingulas.*

**& colata. Vel potius ſi potes ſine humore cernendo purgētur, ut in catholico dixi.*

Nicolaus alexãdri. ſcammonij drach. 7. in lib. ſingulas miſcet.

Sunt qui ſcammonii drach. ſex, alii vnciam vnam miſcent libris ſingulis, ſicque neſcientibus medicis imponũt, ſit enim, vt medicamentum valentius purget, quod tamen clementius exiſtimabat medicus inſtituiſſe

Ant. diaphœnicon Mesuæ recipit phœnicon cirrhon, id est dactylorum fuluorum aceto per triduum maceratorum partes centum, penidiorum cum aqua hordei coctorum partes quadraginta, turbith partes triginta quinque, amygdalarum purgatarum partes triginta, scammonij partes duodecim: zingiberis, piperis longi, cinnamomi, macis, galangæ, ligni aloës, foliorum rutæ siccorum, anisi, fœniculi, dauci ana partes duas & semissem. Probè trita hæc omnia melle despumato excipiantur. *Lib. tribus*

Dactyli intus & foris purgati quo sunt ficciores, eò diutius & largiore aceto sunt macerandi, quo recentiores & humidiores, minus diu & parciore aceto macerentur. Quin si præhumidi sunt citra maceratioñe teri possunt aceto pauco interim affuso: ferè autem nobis sunt passi, purgati igitur, & particulatim secti aceto parciore* sine igni macerẽtur, triduo in vase siliceo, vel vitriato tecto, pistillo ligneo in mortario lapideo curiosè terantur, manu cernantur per cribrum setaceum, vel stamen, vel reliquæ pelliculæ eximantur. Potes cum his amygdalas depellatas terere & cernere, aut cultello minutim concidere, vti & nucleos pineos (quos nõnulli penidiorũ loco adhibẽt)

**nam largius antè trituram effundendum facultatis dactylorum aliquid secum trahit.*

sed

ſed cum culpa dactylorum ad aceti conſumptionem ſit parum coquenda amygdalæ pinguefcerent, ob id melius inciduntur & cum puluere reliquo miſcentur. Mellis lib. ſex aqua dupla deſpumatæ dum aqua conſumpta ad libras tres* redierint, & cydoniati liquidi conſiſtentiam habeant, dactylos miſce, parum diu coque, vt acetum exhalet. Quidam ſaccharo excipiunt in electarium ſolidum, vt & diacnicum bene tamen coquatur, & loco ſicciore reponatur, ne rancidum fiat. Nicolai Alexandrini diaphœnicon carnium dactylorum drac. centum recipit, cætera multum ab hoc diuerſum eſt.

** ſunt enim pulueris unciæ nouem ſi drac. partem accipis.*

Ant. hamech apud Meſuen, recipit myrobalanorum flauarum unc. quatuor, cepularum Indarum, rha barbari ana drachmas duas, agarici, colocynthidos, polypodij querni ana drac. ſexdecim, abſinthij, thymi, ſennæ ana unc. unam uiolarū drach. quindecim, epithymi unc. duas, aniſi, roſarum, fœniculi ana drach. ſex, ſucci fumariæ lib. unam, pruna numero ſexaginta, uuarum purgatarum unc. ſex, macera omnia ſero lactis dies quinque in uaſe uitreato, oris anguſti, obturati. Poſt hos ſemel feruefac, cola, in colato diſſolue caßiæ fiſtulæ purgatæ unc. quatuor, thamar Indorum unc. quinque, mannæ unc. duas, frica manibus, iterum cola, colato adde ſacchari lib.

Hodie melius expreſſum cū ſaccharo in ſy

una

unam & dimidiam, ſcammonij unc. unam & dimidiam, coque ad mellis craßitudinem, tunc paulatim puluerem hunc inſperge. Myrobalanorum flauarum, cepularum Indarum ana unc. dimidiam, bellericarum, emblicarum, rha barbari, ſeminis fumariæ ana drach. tres, ſeminis aniſi, ſpicæ nardi, ana drach. duas.

Polypodium, ſenna, myrobalani, aniſum craſsiuſcule terātur, agaricum raptim minuatur, colocynthis, roſæ, thymus, epithymus, abſynthium, minutè forpicibus incidantur, rha barbarum cultello: vel forcipe in taleolas, pruna, vuæ intus purgentur: violæ integræ, agaricū, rha barbarū, colocynthis cum cæteris: quinque dies macerentur ſucco fumariæ, reſidētia, & inſolatu etiam poſt vnā feruefactionem purgato, & ſero lactis colato quātum omnia tegat, vt libris tribus: ſed agaricum, & colocynthidem nodulo ligare præſtiterit. Sexto die id totum leuiter coquatur, coletur mediocriter exprimendo. (Fortis enim expreſsio ex materia illa macerando & coquendo velut putrefacta terreum quoque extrahet.) Colati portione idonea diſſolutā caſsiam & thamar Indos, alia portiuncula mannam cocto ex reliqua colati parte ſyrupo, cum ſacchari lib. vna & dimidia miſce minimum coque: his enim

rup. per coquitur & refrigerato miſcentur caßia & thamar indi cretæ cum parte decocti, poſteà pēſi & ſcāmonium colatum.

coctio longior, aut vehementior vires adimit, quapropter ne omnino coquantur, quidam sine humore purgatam casſiam, & thamar Indos percocto & tepenti ſyrupo miſcent, quo ſcilicet tempore adduntur pulueres aliorum & ſcammonium coctum. Serum ſit lactis caprini recẽs mulcti, & in rem præſentem coagulati immiſſo ſemine cardui beatæ Mariæ confracto. Eius ſeri lib. ſex ſemel feruefiant, albuminibus duobus purgentur: vbi refrixerint, colentur: aut ſi celerandum eſt, ter colabis etiam calidum. Capræ autem nigræ, & ex cornis ſerum hîc quidam expetunt, vt lacpractici ad calculũ frangendum.

Ant. benedicta Nicolai recipit turbith electi, ſacchari ana drachm. decem, ſcammonij cocti, hermodiactylorum roſarum ana drachmas quinque, caryophyllorũ, ſpice nardi, zingiberis, croci, ſaxifragiæ, macropiperis, amomi, cardamomi, ſeminis apij. ſalis gemmæ, galangæ, macis, cari, fœniculi, ſem. aſparagi, ruſci, lithoſpermi ana drac. unam, mellis quantum ſufficit.

Turbith, ſcammonium, hermodactylos trita negligentius, vt purgent magis: reliqua tenuius, vt in corpus magis ferantur, ex triturae diſciplina rectè quidã volunt. Turbith, eſulæ, ſacchari ana drach. decem, ſcam

monii drachm. quinque, quædam exemplaria habent, cum esula in Nicolao Alexandrino taceatur, in eodem scribitur turbith sacchariq́ue ana drach. viginti, scammonii drach. decem, sed reliquorum omniũ ana drach. duæ, quæ pondera omnia dimidio diminuit Nicolaus Salernitanus, sunt qui etiam scãmonii drach. duas, alii drach. duas & semissem miscent.

Hierapicra, id est sacra amara Galeni, recipit cinnamomi, mastiches, asari, spicæ nardi, xylobalsami, croci ana drach. sex: aloës drach. centum, mellis quantum sufficit.

Sic Galenus Romæ componi solitam suo tempore scribit: & aloën, nunc lotam, nunc illotam, nunc largiorem, nunc parciorem miscendam pro variis medicorum scopis: & croci sufficere drach. quinque. Plura de hac antidoto leges in Mesue.

Ant. hiera diacolocynthidos Practij recipit stœchados, marrubij, chamædryos, agarici, colocynthidos ana drachmas decẽ, opopanacis, sagapeni, petroselini, aristolochiæ rotũdæ: piperis albi ana drachmas quinque, cinnamomi, spicæ nardi, myrrhæ, polij, croci, ana drac. quatuor. Opopanax & sagapenũ mortario terãtur adiecto melle tenui, id est quã liquidißimo: trita cætera & cribrata melle ad comprehẽdendũ sufficienti excipiãtur. *Scribonius largus.*

Quæ ad hãc hieram hodie celebrari cœptam magno mortalium commodo pertinent, fusissimè in Mesue docuimus. Si puluerem & siccam hieram cupis, liquores fractos purgatos aliis particulatim iniectos, cum his puluerantur. Si autem vis electarium molle, liquidissimo melle dissoluti colantur.

Ant. Philonis recipit piperis albi, hyoscyami albi ana drach. uiginti, opij drach. decem, croci drach. quinq; spicæ, pyrethri, castorij ana drachmam unam, mellis despumati quadruplo omnium excipe. Addunt aliqui moschi scripulum unum.

De philonio Romano & Persico lege Mesuen, mihi satis est hæc veterum descriptio. In hac antidoto pulueris vncię tres mellis libr. singulis miscentur, vt in aliis plurimis, à Philone Iudeo philosopho Platonico doctissimo, vt scribit Nicolaus Alexãdrinus, dicta.

Ant. de baccis lauri Rasi recipit foliorum rutæ siccorum drach. decem, seminis ameos, cumini, melanthij, ligustici, origani, cari, dauci, amygdalarum amararum, piperis nigri & longi, mentastri, acori baccharũ lauri, castorij ana drach. duas, opopanacis drachm. tres, sagapeni drachm. quatuor, mellis cocti pondus omnium, tritis terendis fac electarium molle.

Ho

Hoc electarium pilularum consistentiam habebit ex tam pauco melle, nisi sagapenũ & opopanax alio melle liquidissimo dissol uantur & colentur, vt in hiera diacolocyntidos. Hodie mel pulueribus quadruplum miscent, sed puluerum nomine opopanacem & sagapenum non censent, sic est gratius, sed imbecillius.

E. diacnicũ Arnaldi uillanouani recipit pul. E. diatragacanthi frigidi unc. semissem, carnium cydoniorum unc. unam, medullæ cnici, hermodactylorum ana drachmas quatuor, zingiberis albi drachmas duas, scammonij cocti drachmas tres, turbith albi drach. sex, mannæ, granatæ drach. duas, mellis rosati colati unc. unã, sacchari unc. octo cum saccharo sufficienti fiat electarium. **Diacar. thami.**

Caro cydoniorum siue cydonia in partes. 4. plures pauciores diuisa, & vt sunt integra saccharo condita terantur, & per stamen colentur, cuius loco si cum nostratibus cydoniatum capias in drach. eius duabus vna erit sacchari, aut mellis drach. vel etiam largius. Tunc verò id vt manna melle rosato soluta colatur per stamen, semen cnici excorticatum, vel inciditur, vel cum saccharo teritur, & pulueri turbith, hermodactylorum & zingib. simul tritorum miscetur,

ſcammonium verò per ſe. Vbi ſaccharum paulò vltra quàm electario conuenit eſt coctum,(quia liquida mox addenda ipſum vt ſic dicam recrudabunt) adde cydoniũ, mannam, mel roſatum ſimul trita & colata. Sũt qui pul. diatragacanthi omittunt, & cydoniatum cum melle ſubactum immittunt in ſacchari lib. vnam percoctam cum aquæ vnciis 4. vel ſex, ſi impurius eſt saccharum, & ob id deſpumandum, poſteà pulueres reliquos. Alii aliter.

Elec. de ſucco roſarum Nicolai recipit ſacchari, ſucci roſarum rubrarum perfectarum ana lib. unam uncias quatuor ſantalorum alborum & rubrorum & citreorum, ana drachmas ſex, ſpodij drach. tres, ſcammonij cocti drach. duodecim, caphuræ ſcript. unum, ad excipiendum, ſuccus cum ſaccharo in ſyrupum percoquatur.

Cui miſce ſantala & ſpodium puluerata, poſtremò ſcammonium & caphuram, vtrũque per ſe tritum.

Cum Meſuæ ſit ſolenne vnciis ſingulis compoſitionum ſcammoniatarũ dare ſcammonii cocti circiter ſcriptulum vnum, hîc Nicolaus dat propemodum ſcriptula duo, ob id rectè quibuſdam videtur ſcammonii drach. octo, huic compoſita ſufficere, tamẽ etiã drach. duodecim ſcribit Nicolaus Alexand

xandrinus cap.309.lib.de cõpositione medicamentorum secundum locos, ex quo Nicolaus Salernitanus & alter Nicolaus præpositus sua descripserunt. Succo partiori cõmodius fieret. Alii etiam componunt E. rosatum colagogum Mesuæ.

E.diarhodon abbatis Nicolai recipit, santali albi & rubri ana drachmas duas & semissem, tragacanthi, gummi arabici, spodij ana scriptula duo, asari, mastiches, spicæ nardi, cardamomi, succi glycyrrhizæ, croci, xyloaloës, caryophyllorum, galliæ moschatæ, anisi, marathri, cinnamomi, rha barbari, seminis basilici, oxyacanthes, cichorij, portulacæ, cucurbitæ, cucumeris, melonis, citreoli, ana scriptulum unum, margaritarum, ossis à corde cerui ana scriptulum dimidium, sacchari candefacti, rosarum ana unciam unam, drach. tres, caphuræ grana septem, moschi grana tria & dimidium, confice cum syrupo facto ex aqua rosarum.

Puluis huius vt aliorũ vitrea pyxide operculata seruatur, & vtẽdi tempore excipitur syrupo rosato percocto. Vel sacchari delecti lib. vna dissoluitur, lib. dimidia aquæ ex rosis albis recentibus destillatæ, vel rosarũ siccarũ decocti, vel succi rosarũ rubrarum recentiũ, & coquitur ad iustam crassitiem.

Vbi refrigerando iam multum concreuit, pulueris prædicti drach. ſex iniiciuntur, raro plures: & curioſè piſtillo ligneo, vt prædixi, miſcentur: ſemina quia citò ranceſcunt & cætera corrumpunt, miſce tantum vtendi tempore. Moſchum plerisque abominabilem, & cephalagicum, ne miſce, vti neque caphuram, niſi doctus eſt medicus qui imperet.

E. aromaticum roſatum Gabrielis apud Meſuen recipit roſarum rub. drachmas quatuordecim, glycyrrhizæ raſæ drachmas ſeptem, ligni aloës, ſantali flaui ana drach. tres, cinnamomi drachmas quinque, macis, caryophyllorum ana drachmas duas & ſemiſſem, gummi Arabici, tragacanthi ana drachmas duas, & partes duas drachmæ unius, nucis moſchatæ, cardamomi maioris, galangæ una drach. unam, ſpicæ nardi, ambræ cineritiæ ana ſcript. duo, moſchi ſcriptulum unum, ſyrupi roſati quantum ſufficit.

E. diamargariton frigidum recipit ſantalorum omnium florum uiolarum, ſeminis melonum excorticati, trociſchorum diarhodon ana drach. duas ſ. rici crudi oßis à corde cerui, ſpodij, doronici Romani, been albi & rubri, ſpicæ nardi, croci ana ſcriptula duo, margaritarum integrarum & pertuſarum, raſuræ eboris, ſaphyrorum, hyacin

cinthorum, smaragdorum, iaspidum uiridium, ligni aloës, seminis intybi & oxalydis, ambræ cineritiæ ana drachmam semissem, auri optimi drachmam unam, caphuræ scriptulum unum, moschi grana duo.

Aliter Nicolao, aliter aliis, sed hoc nobis est in vsu frequentiore.

E. *diatrionsantalon Nicolai recipit, santali albi, rubri, flaui, rosarũ, psyllij ana solidos duos, rha barbari, spodij, succi glycyrrhizæ, seminis portulacæ, ana solidum unũ & dimidium, amyli, gummi Arabici, tragacanthi, seminis melonis, citreoli, cucumeris, cucurbitæ, cichorij domestici ana solidum unum, caphuræ scriptulum unũ & dimidium, syrupi rosati quantum sufficit, alij pondus rosarum quadruplum miscent.*

Dimidium est descriptionis Nicolai Alexandrini, nisi quod saccharũ habet pro psyllio, & cichorii domestici non meminit loco syrupi: fit cum saccharo in aqua cõmuni aut rosata soluto.

E. *Diatragacanthon frigidum Nicolai recipit, tragacanthi albi unc. duas, gummi arabici unc. unam, drachmas duas, amyli unc. unam, penidiorum uncias tres, glycyrrhizæ, seminũ melonis, cucurbitæ, cucumeris, citreoli ana drachmas duas, caphuræ scriptuli semißem, syrupi uio-*

lati, aut iulepi uiolati quantum sufficit.

Saccharo aqua communi, vel rosata soluto excipitur hodie.

E. Diairis simplex Mesuæ recipit radicis iridis unc. semissem, sacchari candefacti. E. diatragacanthi frigidi ana drachmas duas.

Saccharum aliud aqua rosarum soluitur ad hæc comprehendenda, libræ autem vni sacchari vnciam pulueris vnam capiēti dum refrigeratur, si albumen oui vnius vel potius succi limonum vnc. duæ, fortiter & diu misceas, vtrunque hoc electarium euadet longè albissimum. Sacchari vnc. vna, aqua rosarum soluta, cum margaritarum pul. tenuissimi drach. vna, fit manus Christi perlata vulgò dicta.

SECTIO SEXTA *de pilulis.*

MEDICAMENTVM cur forma pilularum fingatur interdum, abundè diximus in Mesue, initio sectionis sextæ: hoc autem loco dicenda sunt quæ ad modum pilulas seu potius pilularum offas & magdalias componendi pertinent. Vel electaria humore aliquo egebant comprehendi præsertim mollia, sic & pilulæ, & trocischi. Is autem est magna parte mel despumatū vel

ros

rosatum, syrupus rosatus vel similis, interdum muccago tragacanthi, ita vt omnino sit glutinosum, quod pilulas debet comprehendere, vt melius velut in mazam misceantur, & mista cohæreant, ac ne simplicium facultas promptè exhalet, si offa siccitate interhiet, sed intus probè conclusa melius fermẽtetur. Ob eã causam quas pilularum species aqua, aut succo vult comprehendi Mesues aut Nicolaus, hodie nos excipimus melle, in quo succus hic ad sui consumptionẽ sit percoctus. Quod succo cõprehensæ non cohærent, sed hordeacei, aut furfuracei panis modo promptè friantur, mox siccãtur, & canescunt situmque ducunt putredinis indicẽ & autorem. Ob eam rem videtur Nicolaus pilulas sine quibus, fœniculi succo exceptas manibus oleo rosato, aut communi inunctis formari, & nos alutam, aut pergamenam offæ inuoluẽdæ debitam oleo quoque oblinimus.

Si tamen in vsum præsentem fiant pilulæ, possunt succo excipi, quod in multis videntur scriptores innuisse, dum ciceris scilicet orobei, aut orobi, aut piperis magnitudine pilulas formandas imperant. Est tamen quando succi emplasticam efficiunt materiam, quando scilicet his emplastica alia soluuntur, vt aloë, scammonium,

sag

ſagapenum, ammoniacum, gummiarabi-
cum, tragacãtha. Tunc etiam pilularum maſ
ſam rectè cõprehenderint. Omnia in pilulis
craſsius terenda quã in electariis, niſi quod
vtrobique lapides pretioſi, & congeneria
tenuiſsimè ſunt pulueranda, & colocynthis,
ne partes quas permeat vlceret.

Quæ verò lachrymæ, ſiue liquores ſuis,
ſiue gũmi, ſiue reſinæ, ſi ſunt adhuc mollicu
læ, piſtillo calido, in mortario calido teren
tur & puluerabũtur, aut humore idoneo diſ
ſoluẽtur, vt alia capiãt. De ſuccis recentibus
iam diximus, de ſiccatis ſeu ſapis idẽ iudiciũ
quod de lachrymis, interdũ tamẽ prædictæ
lachrymę, ſi purę ſunt, piſtillo calido in mor
tario calido humore pauco ſuperdato ſubi-
guntur, fiuntq; idoneæ pulueribus aliis com
prehendendis, vt in pilulis fœtidis, ſagapeni
& ſimilibus. Si autem ſint impuræ, diſſoluũ
tur humore quæſito, colantur, coquuntur
ad humoris conſumptionem, pulueres tunc
adduntur & permiſcentur.

Magdalia ſeu offa, ſeu maſſa inuoluitur,
vbi ſiccata eſt quantum ſatis eſt, aluta, alba,
potius quàm rubra, vt vires illas infectricũ
materiarum pilulæ in ſe non trahant, aut
pergamena, ſed vtraque, oleo roſato, aut cõ
muni eſt ante ſubigẽda, vt maſſam diu mol
lem ſeruet & tranſpirare vires eius prohi-
bea

beat, obstructis oleo emplastico poris, non tamen ita quin humiditas, si qua adhuc superest excrementosa digeratur. In vsum autem non veniant pilulæ si potes, nisi iam fermentatæ, non tamen vetustate exuccæ, & exanimatæ: sed nec ita molles, vt in ore diffluant, sed consistentia mediocri fiant, aut plures, pauciores, maiores, minores pro eius, qui sumit natura, & aliis medici scopis. Si autem deuorare nequit, minimæ fiant, & syrupo aliquo inuolutæ cochleari aliquo simul deuorentur. Alii ne ingratum earum saporem percipiant, syrupo remollitas saccharo tegunt, alii foliis auri æquius, quàm nonnulli membrana prunorum, aut vuarum, aut cerato liquido. Nam carne prunorum, aut pomorum coctorum inuolui non magis prohibeo, quàm pane missali in vinum merso. Os quoque ante & post ablui potest vino, aqua, alio, vt lingua hoc imbuta saporem tetrum non sentiat: & si quid ei hæserit, tergeatur, potest etiam vini loco pomi buccellam mandere & succum deglutire, aut aliud aliquid iucũdum præsertim astringens. Sunt quoque qui os vino vel alio implent, & pilulam ori immittunt, cum vino illo deuorandum, idque toties repetunt, donec omnes deuorarint: quod ad celeriorem pilularum actionẽ facit, nõ ad diuturniorẽ,
&

& ventriculum lædi pilularum præsertim durarum contactu vetat, & quibus friget vẽtriculus confert, vt quibus is aut hepar insigniter calet, cum ptissana, vel humore alio deuorari possunt, manus etiam ligare, & eas ac nares aceto, aut frigida aut oxycrato madefacere est vtile. Quæ præcepta sunt communia etiã his qui medicamenta alia quauis forma sumpserint, quando vomitus eorum timetur, Et præter hæc alia multa doctè à Mesue descripta libro primò.

Pilulæ aureæ Nicolai recipiũt aloës, scãmonij cocti ana drach. quinque, rosariũ, seminis apij ana drachmas duas, & semissem, anisi, fœniculi, mastiches ana drach. unam, & semissem, croci, pulpæ colocynthidos ana drachmam unam, cum aqua infusionis tragacanthi fac massam.

Tragacanthi drach. vna aquæ vnc. duabus maceretur ad dissolutionem super cineres calidos coletur panno raro: hac muccagine paulatim affusa cõprehende pulueres, hodie tamẽ syrupo vel melle rosato cõprehendũt omissa tragacãtha, neq; mea sentẽtia infœliciter, aloë, scãmoniũ, colocynthis, mastiche seorsum quo sępe dixi modo terẽtur, simul autem semina, rosæ, crocus, ambo hæc prius minutim concisa dimidium est compositionis Nicolai Alexandrini, in quo etiã

mastiche non scribitur.

Pilulæ cocciæ Rasis & Mesuæ recipiunt, pulueris hieræ picræ Galeni drach. decem, colocynthidis drachmas tres, & scriptulum unum, scammonij drach. duas & semissem, turbith, stœchados ana drach. quinque.

Syrupo vel melle rosato excipe, turbith, & stœchas simul teruntur, cernantur. Nam stœchas ægre teritur licet floculenta sit, nisi inter papyros siccetur antè, quomodo etiã vis eius facilè exhalat.

Alij ex Nicolao Galeni coccia sic parant, aloës, absynthij, colocynthidos, scammonij ana partem unam, mastiches partem dimidiam, cum succo fœniculi uel absynthij, uel solani, forma massam. *pil. Gal. ex aloë li. I. c. ph. p.*

Nicolaus Alexandrinus Galeni non meminit, & vocat pilulas diacolocynthidos, hisque miscet aloës, scammonii cocti ana drachmas quatuor, colocynthidos, mastiches ana drachmas duas, bdellii drachmã vnã cum succo absynthii fac orobea catapotia.

Pilulæ sine quibus esse nollo apud Nicolaũ recipiũt, aloës lotæ drachmas quatuordecim, mirobalanorum, flauarũ, cepularum, bellericarũ, emblicarũ, Indarũ, rhabarbari, mastiches, absynthij, rosarum, uiolarum, sennæ, agarici, cassiubæ ana drach. unã. Tẽperentur scammonij bene tritæ & *In Nicolao Alexã drino non inuenio.*

pulueratæ drachmæ ſex & dimidia ſucco fœniculi, quantus ſcammonio per pannum colando, & pulueribus aliјs ad pilulas comprehendendas ſufficere uidebitur, quæ manibus unctis oleo uiolato uel communi, ſed arte dicta loto formentur.

Senna myrobalani, abſynthium, roſæ, violæ, caſuptha ſimul: rha barbarum, aloë, ſcammonium, maſtiche per ſe puluerentur, licet autem ſucco fœniculi purgato parua coctione & reſidentia, in quo diſſolutum ſit ſcammonium comprehendi poſsint, tamen ferè ſcammonium per ſe tritum & cretum aliis pulueribus miſcent, omneſque ſimul miſtos excipiunt melle, cum quo ſuccus fœniculi coquendo ſit conſumptus.

Succus abſynthij ſiccatus hodie nõ ſeruatur, igne tamen in rẽ præſentẽ ſiccetur.

Pilulæ rha barbari Meſuæ, recipiunt rha barbari drachmas tres, ſucci glycyrrhizæ, ſucci abſynthij, maſtiches ana drachmam unam, myrobalanorum flauarum drachmas duas & ſemiſſem, ſeminis apij, fœniculi ana drachmam ſemiſſem, trociſchorum diarhodon drachmas tres & ſemiſſem, hiere picræ drachmas decem, forma cum aqua fœniculi.

Hi trociſchi ex Meſu. ſectiõe 7 repetendi.

Succus fœniculi, hîc vt in aliis cum melle coquendo eſt conſumendus, myrobalani, ſucci conciſi ſimul terenda, rha barbarum, maſtiche, trociſchi per ſe.

*Pilulæ aromaticæ Mesuæ, recipiunt cinnamomi, cubebæ, ligni aloës, calami aromatici, macis, nucis moschatæ, cardamomi, caryophyllorum, asari, mastiches, schœnuãthi, spicæ, carpobalsami ana ũciam unam, absynthij sicci rosarum ana drachmas quinque, trita craßius coque ex aquæ libris duodecim ad partium duarum cõsumptionem, frica, cola, exprime. Expreßi huius libris duabus macera libram unam aloës, prius aqua pluuia sæpe lotam & siccatam tribula, sicca. Illi misce myrrhæ, mastiches ana drachmas quinque, croci drachmas * tres, omnia macera, reliquo expresso, tribula, sicca.*

*Elephãginæ aqua sextupla. Mesuæ in aloë. * Aloës unc. sex seu selibræ dat ibidẽ expreßi lib. unã, ergo aloës unc. 12. seu lib. rectè dat expreßi lib. 2. unc. semissem. Mes. ibidem.*

Siccatur aloë primùm in vmbra, post in sole Mesuæ cap. de aloë. Hæc verò omnia, vel seorsum quassanda, vel dura crassa cum duris crassis, mollia tenuia cum mollibus tenuibus, posteà in aquã mittenda omnia hæc tantum confracta, vt promptius aqua permeet, & vires ipsorum in se trahat, macerantur, igni lento coquũtur ex aquæ libris octo ad dimidias (nam tam larga aqua longã postulat coctionem, quæ his aromatibus vires aut minuit aut adimit) reliquarum quatuor librarũ dimidium aloë primum per se ebibet, prius tamen aqua fontana lota & siccata, reliquum dimidium cum puluere tenuissimo myrrhæ, mastiches, croci semel aut po

tius paulatim cõbibet eadem aloë, & priuſquam ſiccetur, maſſa fingatur, æſtate potius fiant, quàm parte anni alia, vt prõptius ſiccetur aloë.

*Pilulæ lucis maiores Meſuæ, recipiunt roſarum, uiolarum abſynthij, turbith, colocynthidos, cubebarum, calami aromatici, nucis moſchatæ, ſpicæ, epithymi, carpobalſami, xylobalſami, ſchœnuanthi, maſtiches, aſari, caryophyllorum, cinnamomi, caſsiæ, croci, ſeminis rutæ, aniſi, apij, fœniculi ana drach. duas, myrobalanorum quinque, rha barbari ana drachm. quatuor, agarici, ſennæ ana drach. quinque, *euphraſiæ drach. ſeptem, aloës bonæ pondus omnium, excipe ſucco fœniculi.*

* *Surculi ſummi cũ floribus ſiccati.*

Colocynthis, agaricũ, aloë, maſtiche per ſe terantur: cætera ſimul miſce omnia & cõprehende melle cocto, cum ſucco fœniculi ad ipſius cõſumptionem, ſeu donec mel valde glutinoſum euaſerit.

*Pilulæ fœtidæ maiores Meſuæ recipiunt ſagapeni, ammoniaci, opopanacis, bdellij, colocynthidos * rutæ agreſtis, aloës, epithymi ana drachmas quinque, hermodactylorũ, eſulæ ana drachmas duas, ſcammonij drachmas tres, cinnamomi, ſpicæ croci, caſtorij ana drachmam unam, turbith drachmas quatuor, zingiberis drachmam unam & ſemiſſem, euphorbij drach. unius partes*

* *Eius pœnuria hortẽſem ſubſtituimus ſiccam.*

du

duas, dissolue lachrymas succo porri, & colato comprehende omnia. *Mesues.*

Liquores quatuor primi succo porri calfacto dissoluti & colati, coquũtur ad consumptionẽ multi succi, deinde cætera mista cõprehẽdũt. Scãmoniũ tñ & euphorbiũ liquores per se puluerantur, nisi recentia sunt, & mollia: talia enim etiam dissolui possunt.

Pilulæ de hermodactylis maiores, recipiunt hermodactylorum, aloës, turbith, colocynthidos, myrobalanorum flauarum, bdellij mollis, sagapeni ana drachmas sex, opopanacis, euphorbij, sarcocollæ, castorij, rutæ agrestis, apij ana drachmas tres, croci drachmas duas & semissem, comprehende succo braßicæ.

Melle cui incoctus sit hic succus excipiũtur omnia hæc puluerata: nam etiam pulue rari possunt hi liquores pauci & ssicciores cũ multis siccis: vel potius vt prius, liquores hi succo brassicæ calfacto soluti, colati, recocti omnia alia comprehendant.

*Pilulæ arthriticæ Nicolao recipiũt hermodactylorum, turbith, agarici ana drachm. quatuor, *caßiæ ligneæ, spicæ, caryophyllorũ, xylobalsami, carpobalsami, zingiberis, mastiches, fœniculi, seminis lithospermi, seminis asparagi, rusci, rosarũ, salis gemmæ ana drach. semissem, aloës pondus omnium, comprehende succo fœniculi.*

** Vulgaris cinnamomi. Seminis in bacca eius rubra conditi.*

Succus in melle coquendo consumitur, quo melle vires succi adepto cætera excipiuntur, pilulas ex semine cucumeris agrestis & alexandrinas podagricis & arthriticis vtiles scribit Nicolaus Alexandrinus, hanc verò descriptionem non habet.

Pilulæ fumariæ Auicennæ recipiunt myrobalanorum flauarum, cepularum nigrarum, scammonij ana drachmas quinque, aloës drach. septē, omnia ter imbuantur succo fumariæ, & toties siccentur, postremò fac massam.

Imbui debent succo fumariæ non excipi, sed melle cui succus hic incoctus fuerit, multò facilius ob myrobalanorum siccitatem, sole siccantur quàm aromaticæ.

Pilulæ assecieret Auicennæ recipiunt pulueris hieræ picræ unciam unam, mastiches, myrobalanorum citrearum ana unc. semissem, aloës unc. duas, cum syrupo stœchados, forma offam.

Hîc syrupus aut cæteris ob lentorem idoneus est his pulueribus comprehendendis & seruandis à situ ac putredine.

Iris Illyrica aut florentina.

Pilulæ ex agarico Mesuæ recipiunt agarici drachmas tres, radicis ireos, prasij, myrrhæ ana drachmam unā, turbith drachmas quinque, hieræ picræ drachmas quatuor, colocynthidos, sarcocollæ ana drachmas duas, excipe sapa.

Vin

Vinũ ad dimidias aut tertias coctum, id est ſapa craſsitie & lentore eſt idoneum his cõprehendendis, & à putredine ac tranſpiratione in aërem vindicandis.

Pilulæ ex hiera recipiunt, pulueris hieræ picræ Galeni unciam unam, cum melle roſato, fac maſſam.

Similiter ex omnibus hieris & antidotis aliis fieri poſſunt maſſæ pilularum, ſed melle opus eſt tanto parciore ad pilulas quàm ad electaria, quanto pilulas electariis eſſe oportet duriores.

Pilulæ maſtichinæ conſiliatoris recipiunt maſtiches drachmas quatuor, aloës drachmas decẽ, agarici drach. tres, cum ſucco artemiſiæ, ſinge maſſam.

Hæc tria ſeorſum trita maſtichæ, ſi vis cum pauca aqua dulci, melle excipiũtur, cui ſuccum arthemiſiæ incoxeris.

Pilulæ ſtomachicæ Meſuæ recipiunt aloës drachmas ſex, maſtiches roſarum ana drachmas duas, ſyrupo roſato excipe. *Pil. ante cibum.*

Pilulæ rufæ, ſeu communes recipiunt croci, myrrhæ ana unciam unam, aloës uncias duas, cõprehende uino aromatico. *Aloë æſtate, & ſtatu peſtilẽti lauãda.*

Pilulæ bechicæ Meſuæ recipiunt ſucci glycyrrhizæ, ſacchari ana aureos ſex, amyli, tragacanthi, amygdalarum dulcium, ana aureos quatuor,

comprehende muccagine seminis psyllij, aut cydoniorum.

Possunt comprehendi muccagine tragacanthi, vt sequentes.

Pilulæ albæ fiunt ex sacchari libra vna, in vncia muccaginis tragacanthi soluta, & diu tribulata.

SECTIO SEPTIMA DE *trociſchis.*

QVID trociſchus & cur hoc nomine, & aliis appellatus, abundè nobis dictum est sectione septima Mesuæ. Horum autem vel compositio hic fieri nō potest vt trociſchorum theriacorum, vel vſus interci dit, vt iam paucissimi sint in officinis cōposi ti. Quia verò componendi rationē habent pilulis finitimam (in ambobus enim pulueres humore aliquo excipiuntur) longo sermone mihi egere non videtur. Ob id paucis eos perstringam, quòd adhuc sunt vſu quotidiano, quibus verò aliorum erit necessitas. Mesuen & Nicolaum Alexandrinum consulant.

Trociſchi de gallia moſchata Mesuæ recipiunt ligni aloës crudi partes quinque, ambræ partes tres, moſchi partem unam, glutinis, tragacanthi, cum aqua rosata extracti, quantitatem illam comprehēdere sufficientem: fiant trocis

cischi magnitudine foliorum myrti, sigillentur, reponantur in uase uitreo, alij ambram oleo balanino in uase uitreo soluunt, & hoc oleo cætera comprehendunt.

Trocischi de gallia moschata Nicolai Alexandrini recipiunt masticbes uncias duas, gummi unciam unã, caphuræ scriptulum unum, quod trita mollißimè, cum aqua rosarum formentur in trociscbos, in umbra siccentur, terentur subtilißimè oleo iasmino, sambaceum uocant, incoquãtur, adde cinnamomi, caryophylorum, nucis moschatæ, ana semiunciam, fac trociscbos, illine moscho aqua rosarum soluto. *Deben & mustelinũ uocant.*

Malè in Nicolao, olei sambucini vnciæ quatuor & malè coquit ad dimidias, hodie mastiche trita super cineres calidos ex olei drach. vna soluitur, pul. gummi & caphuræ additur affusa pauca aqua rosarum.

Trocischi aliptæ moschatæ, recipiunt ladani purißimi, unc. tres, styracis calamitæ unc. unam & semissem, styracis rubri unciam unam, ligni aloës drachmas duas, ambræ drachmã unam, caphuræ script. unum & dimidium, moschi script. dimidium, aquæ rosarum quantum sufficit. *Nicolai Alexandrini.*

Ladanum per se negligentem & crassius teratur, styrax vterq; simul parum teratur, & per cribrum rarũ cernẽdo purgetur: deinde tria hæc catino imposita sole æstiuo vel

ſine hoc vaſe duplici liquētur potius, quàm mortarii, aut piſtilli caliditate vehementi, mox vt liquata ſunt piſtillo in mortario, ſole vel igni probè ſiccatis, diu tundantur addendo paulatim puluerem ligni aloēs. In mortario alio tere amygdalas aliquot oleosas, eaſque vbi mortarium, & piſtillum illeuerint, abiice: ibi tere primùm ambram, deinde caphuram, & moſchum aqua roſarum pauca affuſa, miſce reliquis, & forma trociſchos. Hæc parandi ratio propè tota ex eodem Nicolao eſt ſumpta.

*Trociſchi de myrrha Nicolai recipiunt myrrhæ, foliorũ rutæ, mentaſtri, pulegij ceruini, rubiæ, *opi Partici, ſagapeni, opopanacis, ana drachm. tres, lupinorũ pertritorũ, drach. quinq; fiãt trociſchi cum ſucco rutæ ponderis drach. duarũ.*

*aſſa fœtida.

Trociſchi de agarico Meſuæ recipiunt agaricum electum pulueratum, qui cum uino cui infuſum ſit zingiber formatur in trociſchos.

Trociſchi de ſpodio recipiunt ſpodij drachm. quatuor roſarum rubrarum drach. ſeptem, ſeminis portulacæ, ſucci glycyrrhizæ. ana drac. duas, muccagine ſeminis pſyllij comprehende in trociſchos drach. unius.

Spodium arabũ ſit verum nõ ebur vſtũ, ne autem accipe ſpodium Græcorum rem fornicariam pompholygi affinem nunquam

ſu

ſumendam: ſed ſolùm admouendam.

*Trociſchi de terra ſigillata Meſuæ recipiūt ſanguinis draconis, gūmi Arabici aßi, *ramich, roſarum, ſeminis roſarum, amyli aßi, ſpodij, acaciæ, hypociſthidos, balauſtij, boli armeniæ, terræ ſigillatæ, id eſt ſigilli Lemnij, corallij, unionum, ſuccini, tragacanti, papaueris nigri ana drach. tres, & ſemiſſem, ſem. portulacæ aßi, cornu cerui uſti, thuris, nucum cypreßi, ana drach. duas, cum aqua arnogloßi fac trociſchos.* * in troc. Meſ.

Trociſchi de ſuccino Meſuæ recipiunt ſuccini aureos ſex, cornu cerui uſti, gummi Arabici aßi, corallij uſti, tragacanthæ, acaciæ, hypociſthidos, balauſtij, maſtiches, cancami loti, papaueris nigri aßi ana aureos duos, thuris, croci, opij ana aureum unum & ſemiſſem, fac trociſchos cum muccagine ſeminis pſylij. *Diaelectra ſeu diacarabe.*

SECTIO OCTAVA DE *pulueribus.*

PVLVERES initio antidotorum nonnihil attigimus, vbi horū pulueres pyxidibus vitreis ferè ſeruari diximus, & interdum præſertim vtendi tempore in electario ſolida formari. Sæpe etiam initio melle, vel alio excipi, ſeruari, coqui, ea ſuo calore natiuo, ſeu (vt cum vulgo dicam) fermentari. De pulueribus aliis ſi quid es ſolicitus:

ex Mesuæ sectione octaua repete, tantum addam pulueres condimentis destinatos.

Puluis minutarum specierum recipit zingiberis albi lib. vnam, piperis boni vnc. quatuor, nucis moschatæ vnc. duas, caryophyllorum, granorum paradisi ana vnc. vnam, cinnamomi electi semiunciam fiat puluis.

Puluis albus recipit zingiberis albi & purgati lib. vnam fiat puluis. Puluis eximius finis vulgò dictus, recipit zingiberis albi selibram, granorum paradisi vnc. duas, tritis his simul misce croci drach. duas, & acetum paulatim affunde, vt croci colorem induat, diu & multum tunde simul omnia.

Libræ vni sacchari misce cinnamomi vnciam vnam, habes puluerem ducis.

SECTIO NONA
de oleis.

OLEI genera quatuor demonstrauimus in Mesue, quorum primum est oleum ex oliuis maturis, aut immaturis expressum, quod oleum absolutè dicitur, aut cum vulgo oleum commune. Alterum est quod ex seminibus oleaginis exprimitur. Tertium quod vi ignis tollitur aut descendit. Quartum quod oleo constat: sed qui plantarum partes ac animalium sunt

incoctæ.

Primum genus tanquam cuiuis perſpicuũ ſciens omitto, reliqua tria perſequar.

Oleum igitur amygdalarum dulcium fit ex amygdalis non depellatis, in mortario lapideo pertritis, in offas collectis, quæ calentis aquæ vapore, in quo diu ſubiguntur manibus, vbi calent calatho ſpartaceo, aut ſacco cannabino calenti inuolutæ, torculari calido exprimuntur in oleum clariſſimum & dulciſſimum. Aliter quoque fieri in Meſue docuimus. *Secundum genus.*

Sic fit oleum ex amygdalis amaris, piſtatiis, ſtrobilis, nucibus auellanis, Indicis, balano myrepſica, nucleis perſicorum, ceraſorum, ſeminibus cucurbitæ, cucumeris, melonum, ricini, ſtaphidos agriæ, cnici, cannabis, lini, papaueris, hyoſcyami, & cæteris oleaginis, quæ etiam per genus tertium extrahi poſſunt.

Oleum laurinum fit ex baccis lauri maturis recentibus, tritis in pila, incoctis aquæ, & torculari expreßis. *Meſues.*

Sic ex baccis recentibus myrti, iuniperi, terebinthi, lentiſci fieri poteſt oleum ſimplex. In vſu autẽ frequentiore eſt cõpoſitũ, de quo in quarto genere. Laurinum autem id ex Gallia Narbonenſi vbi magnus eſt

ha

harum baccharum recentium prouentus, ad nos mittitur.

Tertium genus. *Mesues.* *Oleum ouorum fit ex uitellis ouorum elixando duratis triginta aut circiter, qui manibus friati in sartagine plumbata frigantur igni mediocri, mouendo cochleari donec rubescant, & oleum ab his resoluatur & profluat.*

Alios huius olei modos lege in Mesue, alii sacculo & torculari exprimunt.

Mesues. *Oleum iuniperi fit segmentis ligni iuniperi, uase solido conclusis, incenso circa id igni luculento, ut in uas subiectum descendat oleum.*

Cætera ad hoc oleum pertinentia & ad alia, quæ eodem fiunt modo ex Mesue repete, item qua ratione fiat oleum philosophorum, tartari, & alia eius generis permulta, quæ, quia ibi fusius sunt explicata, neq; multo vsu non celebrata, nunc putaui pluribus verbis explicanda.

Quartum genus. Olea quarti generis ex plantarum, & animalium quorundam partibus, vbi harum vires macerando, & coquendo traxerunt, colantur, exprimunturque, & humor siquis in oleum largior transiit, coctione absumitur. Et quæ olea cum succis liquidis fiunt, aut siccis quidem vel liquoribus: sed humore, vt vino solutis ad humoris consumptionem percoquuntur, ne humor ille excremento-

sus

ſus oleo putrendi,& ſitum ducendi occaſionem afferat, ſucci conſumptionem indicat oleum ſpathula iniectum igni, nam ſi ardet, purum eſt: ſi crepitat ſuccum habet adhuc reliquum. Ad hæc feruendo in lebete crepitat cum ſucco,& bullas egerit: vbi abſumptus, tranquillum eſt, & gutta in manu ſuccum ſubiectum oſtendit oleum ſupernatans.

Olea quibus flores miſcentur æſtiuo inſolatu magis coquuntur, aut igni lento, aut vtroque.

Olea ex animalibus facienda viua ipſa recipiunt, vt in his moriantur ſcorpiones,ſerpentes,ranæ,formicæ,vulpes.

Oleum roſatum Nicolao ſic fit, Roſarum tritarum ſeſquilibra coquitur diu in olei loti libris duabus uaſe duplici, tela alba exprimatur & torculari.

Hodie roſas recentes,etiam non exunguatas oleo omphacino. aut loto, dies, aut etiam menſes aliquot in ſole macerant vaſe vitreo,aut ſiliceo. Poſteà hyeme, aut vtẽdi tẽpore pauco ſucco roſarũ aut vino adiecto coquunt in vaſe duplici ne vrendo graueolentiam acquirat, ſicque reponũt. Similiter ex floribus violarum chamæmeli fit Meſuę chamæmelinum cum oleo dulci etiã in vaſe duplici coquendum & ex floribus meliloti,anethi liliorum,iridis,leucoii lutei nymphææ: *Quartum genus olei per impreſſionem. Meſ.*

phææ:

phææ:ſed à liliis apices crocati tollendi.

Oleum cydoniorum. Meſues.

Oleum melinum fit ex cydonijs acerbis tritis, in oleo omphacino ſufficienti inſolatur dies quindecim, dein cum ſucco cydoniorum coctis in uaſe duplici ad horas circiter quatuor. Carnem & ſuccum muta, rurſus inſola, & coque ut dixi, idque bis aut ter repete, cola, repone.

Cydonia ſunt qui cortice & ſemine purgent, purgatione tamen nihil opus eſt, niſi impura ſint aut ſemiputria.

Meſues.

Oleum maſtichinum recipit olei roſati unc. duodecim, maſtiches unc. tres, uini boni unc. octo, coque ad uini conſumptionem.

Fit hodie ex oleo vulgari, cum tamen aut roſato, aut omphacino, aut ſaltem loto confici debeat in vaſe duplici. Cõſumptoq́ue propemodum vino maſtiche pertrita paulatim affunditur continenter mouendo, donec erit liquata & permiſta. Coctiõe longiore examinatur.

Oleum myrtinum recipit myrtarum recentium ſelibram, olei omphacini, aut loti ſeſquilibram: inſola, aut coque cum uini albi auſteri uncijs quatuor ad uini conſumptionem. Fit etiam per expreßionem, & per decoctionem in aqua, donec oleum ſupernatet quod concha ſeparandum eſt.

Oleum nardinum Mesuæ recipit spicæ nardi uncias tres, uini & aquæ ana uncias duas & dimidiam, olei sesamini selibram, coque in uase duplici lento igne horis circiter quatuor, sæpe mouendo.

Seu ad aquæ & vini consumptionem: sed prius infundatur spica aquæ & vino. Fit etiam sæpe oleum nardinum descriptione Nicolai Alexandrini efficax: sed sumptuosum magis, à quo etiam componendi modus abundè explicatur.

*Oleum costinum recipit costi amari unc. duas, casiæ unciam unam, extremitatum sampsuchi unc. octo, uini odori quantum * sufficit infundere hoc biduo, olei sesamini lib. duas, coque horis septem, seu ad uini consumptionem, exprime, repone.* *Mesues.* **unc. octo aut circiter.*

Aut costum verum, galanga maior hodie dictum, sumédum, aut eius loco radix enulæ campanæ, aut silphii, aut similis, potius quàm quæ vulgò est in officinis qualitatum insignium expers.

Oleum rutaceum fit ex folijs rutæ recentibus, oleo maceratis, & æstate tota insolatis, qua exacta coquitur, exprimitur, reponitur, sic fit oleum menthæ, absynthij.

Oleum euphorbij fit ut oleum mastichinum.

Eup

Euphorbium enim tritum, aut si recens & molle est, minutim confectum oleo cum uino feruenti paulatim immittatur, & ad uini consumptionem semper mouendo coquatur.

Oleum castorij Nicolai fit ex castorij unc. una, cocta in olei lib. una, ad consumptionem tertiæ partis castorem retinenda.

Coquitur etiam id oleum cum pauco vini, vt vnc. duabus nam si per se coquatur, & oleum vrendo nigrescit, & castorium vanescit. Potest tamen sine vino in sole coqui sæpe mouendo.

Oleum uulpinum Mesuæ sic fit, Vulpes integra tantum exenterata coquitur in aque fluuialis & marinæ aut salsæ, ana sextario uno, olei antiqui clari sextarijs duobus & dimidio, coque ad aquæ consumptionem, & uulpis carnium dissolutionem exprime & repone.

Oleum lumbricorum fit ex lumbricis in uino albo diligenter lotis, & oleo, & pauco uini rubri incoctis ad uini consumptionem, deinde colatur & exprimitur leuiter oleum, ac reponitur. Sunt qui tritos deinde lumbricos eidem oleo permiscent in unguenti formam, nec inutiliter.

DE VNGVENTIS SE- *ctio decima.*

Paulus. c. 20. lib. 7. VNGVENTVM, quia partibus inungitur, dictũ, crassius est oleo, liquidius

ce

cerato, vt ex vnguentis Galeni, & aliorum cõſtat, huius materiæ ſunt plãtarum partes, & multæ animalium, metallica etiam & terrea quædam in his ſucci recẽtes, & fluidi coquendo abſumuntur, vt in oleis, iidẽ ſi ſunt ſicci, aliquo ſunt humore diſſoluendi.

Si herbæ in vnguenta recipiantur, vel puluerantur ſi ſunt ſiccæ & aliis miſcẽtur, vt metallica & terrea, & alia plurima: vel humore aliquo, vt vino macerantur, etiã virides coquuntur, exprimuntur: deinde reliquis vinũ id vel aliud incoquitur, ad ſui conſumptionem. Liquores ſicci, & gummi, & reſinæ, vel teruntur quãdo ſunt ſicciora: vel piſtillo calido ſoluuntur, vel humore idoneo, quãdo præſertim ſunt humidiora.

Fiũt aũt vnguẽta nũc igni, nunc ſola ſubactione, ſed longa, vt vnguentum ex lithargyro nutritũ cũ oleo, aceto, aliis, & quę alia ſimiliter nutriri diximus lib. 2. Sic argentũ viuũm citra ignẽ aliis miſcetur, quod in vaporem promptè totum abeat.

Vnguẽtis, ceratis, emplaſtris, æſtate minus olei, ceræ, & ſimilium corpus dantium miſcemus: hyme plus quod huius frigiditate etiam liquidiora cogantur, & duriora appareant, æſtate contra etiam ſicciora per colliquationem molleſcant.

Cerą cum oleo liquata igni aufertur, &

refrigerando continenter mouetur, vbi iam modicè coiuit pulueres paulatim permiscentur, idque ne fiat grumosum vnguẽtum. Alii vbi refrigerãdo coiuit in sartagine cochleari, aut spatha ferrea in bracteolas deradunt, in mortarium imponũt, & adiectis paulatim pulueribus diu tribulant. Quod præceptum plurimis his vnguentis est commune.

Vng. regis *Vnguentum aureum Mesuæ recipit ceræ flauæ unc. sex, olei boni lib. duas & semissem, terebinthinæ unc. duas, resinæ pineæ & colophoniæ ana unc. unam & semissem, thuris, mastiches, ana unc. unam, croci, drach. unam.*

Cera ex oleo liquata pulueratæ resinæ affunduntur, his liquatis terebinthina mox igni aufertur, vbi refrixit, puluis reliquorum adiicitur.

Vnguẽtum pompholygos spurium recipit olei rosati unc. decem, ceræ albæ unc. quinque, cerusæ lotæ unc. quatuor, plumbi usti, pompholygos ana unc. duas, thuris unc. unam. Coque oleum rosatum cum succo solani ad ipsius consumptionem, tunc adde ceram: deinde reliquorũ puluerem tenuissimum misce in mortario, ubi refrixit, quo dixi modo.

Ceræ vnc. duæ, aut vnc. duæ, & dimidia satis sunt vnguento. Hæc enim quantitas emplastrum fecerit, pompholyx vera mi-

sceatur non vt hodie cadmia.

Vnguentum basilicum minus Mesuæ recipit resinæ picis, ceræ, ana olei quantum sufficit.

Tetrapharmacum hoc Galeno & Paulo aliter fieri docuimus in Mesue. Cera in oleo liquata, pix & resina puluerata iniiciuntur, quibus liquatis igni aufer. Si verò crassius tritam picem immittas, quia tardius liquatur, ob id diutius ignem tolerat, & velut vritur, nigrúmque facit tunc vnguentum. Ceræ & resinæ vnc. dimidia, olei vnc. duæ, picis vnc. vna.

Vnguentum Aegyptiacũ Mesuæ recipit æruginis aureos quinque, mellis aureos quatuordecim, aceti acerrimi aureos septem coquẽda igni ad iustam crassitiem.

Mel cum aceto primùm aliquandiu coquitur, deinde additur ærugo & percoquitur. Iusta autem crassities ex notis prius dictis intelligitur, hoc est, si eius portio vasi stanneo, aut marmori imposita & refrigerata coëat, nec adhæreat. Aerugo coctione transmutatur in rubrum, sicque minus terret vnguentum ægros quàm viride. *Gal.lib.c. ph.9.*

*Vnguentum album Rasis recipit ceræ albæ unc. unam, cerusæ in aqua rosarum lotæ unc. duas, *olei rosati unc. quatuor. Sunt qui addunt paucum aceti, alij etiam unc. unã lithargyri, alij* ** Vnc. unam.*

caphuræ drac. duas, alij duo albumina ouorum, omnes rectè pro uario medici scopo.

Hodie plærique addunt omnia hæc præter lithargyrum. Alii olei vnc. 12. cerusæ, ceræ albæ ana vnc. 4.

Vnguētum desiccatiuum rubrum nothum recipit cadmiæ lapidosæ, terræ sigillatæ, ana unc. 4. lithargyri auri, cerusæ, ana unc. tres, caphuræ drach. unam, ceræ unc. quinque, olei rosati & uiolati ana uncias sex.

Præstantius esset cum solo oleo rosato, & eo facto ex oleo omphacino, quia magis stringeret & siccaret.

Lithargyros cum oleis aliquandiu nutritur super ignem, cera deinde liquatur in his, deinde reliquorum puluis tenuiss. paulatim adiicitur.

Vnguentum enulatum spurium recipit radicis enulæ campanæ coctæ cum aceto, & tritæ, & cretæ lib. unam, axungiæ porci, olei communis, ana unc. tres, ceræ nouæ, argēti uiui, saliua hominis ieiuni extincti, terebinthinæ lotæ ana unc. duas, salis communis pulverati unc. semissem.

Cera in oleo liquatur, axungia, deinde, post additur enulæ pulpa, deinde argentum viuum, & sal, post id terebinthina. Sunt qui argenti viui loco salubrius miscent sulfur, alii vtrunque omittunt.

Vng

Vnguentum populeum Nicolai recipit oculorum populi lib. dimidiam foliorum papaueris nigri, mandragoræ, hyoſcyami, ſolani, ſemperuiui parui & magni, lactucæ, perſonatæ, cotyledonis, uiolæ nigræ, ſummitatum rubi tenerrimarũ, ana unc. tres axungiæ porci ſine ſale lib. 3.

A multis huic dupla aut tripla cõponitur.

In hac regione populi flores & herbæ in idem tempus non incidunt. Nam oculi populi Martio erumpunt, herbæ Iunio vigent: ob id oculos ipſos in mortario per ſe terimus, deinde cum dimidio axũgiæ porci purgatæ (ſæuum dulce vocamus) multũ diúque tũdimus, in vaſe operculato recõdimus hebdomadas 5.6. menſes duos, dum herbæ vigeant. Hæ inciſæ & per ſe piſtillo ligneo tritæ, quia ſimul ob lentorem, & multitudinẽ non poſſunt cum oculis populi, & ſepo coquuntur, cernuntur omnia, & ſi opus eſt parum recoquuntur, reponuntur: vt tamen vireat magis, ſuperadde coctioni ſolani triti manipulos duos, non maleficorum more æruginem.

Vnguentum tripharmacum Meſuæ recipit lithargyrum leuiſsimè tritum in mortario ad iuſtam craſsitiem, tribulandum cum aceto & oleo uiciſsim & paulatim affuſis: ſi uerò coquis ad aceti conſumptionem, & lithargyri fuſionẽ, ut craſſeſcat magis, fiet emplaſtrum.

Vng. de lithargyro nutrito.

*Dictum quia simpliciter 12 constat quot fuerunt apostoli.

*Vnguentum * apostolorum Auicennæ 5.can. recipit terebinthinæ, ceræ albæ, resinæ, ammoniaci ana drach. quatuordecim, æruginis, opopanacis ana drach. duas, aristolochiæ longæ, thuris masculi, bdellij ana drach. sex, myrrhæ, galbani ana drach. quatuor, lithargyri drach. nouẽ, bdellium si molle est, ammoniacum, opopanacem cum aceto macerabis nocte una, postridie calefac, cola, iterum pende: & ponderi horum legitimo, terebinthinam permisce, quæ tam bellè hæc, ac cætera comprehendet, ut uix sis erraturus: lithargyrum autem in oleo nutries aliquandiu sine igni friatum. Post igni trade: ubi calet, ceram immitte. Hac liquata igni aufer, liquores, ut dixi, paratos misce: ubi refrixit, reliquorum puluerem paulatim adijce, & bdellij si est siccius, quale nobis est adulterinum.*

Olei libræ sint æstate duæ, hyeme tres.

Rarum vsu, tamen ob componendi & miscendi magnam difficultatem sæpè ad operis specimen probandis seplasiariis parari imperatur.

Emplastrum apostolicum Nicolai Alexandrini ab hoc diuersissimum est, & constat simpl. viginti & vno.

Vnguentum martiatum cum Hermolao, vel Martianum cum aliis, & de althæa, & Arragon, & Agrippæ (quæ quatuor vulgus ole

olea 4.calida vocat) quia rarò componuntur,omnisi,ex Nicolao petenda si componendi necessitas inciderit,& vnguentum in gratiam comitis cuiusdam ad menses cohibendos scriptũ,quia omnibus & solis astringentibus constat, vt emplastrum contra rupturam,si tamen componẽdi cupiditas tibi incesserit,aut etiam necessitas,nobis scribitur in fine vnguentorum Mesuæ cum vnguento citreo,& aliis non paucis hodie obsoletis:quanquam & vnguentum citreum,etiam hodie quidam componũt,incerti tamẽ quid amentum dulce sit.

Nam sunt qui lapidem vitri (quam axungiam vitri vulgò vocant) alii gypsum lucidum,alii aliud. Forte autem corrupta vox ex amianto lapide quo adulterãt hodie alumen scissille illi aspectu simillimum, sed alumen vrit,amiantus est dulcis. Eadẽ ambiguitate tenẽtur in antalli lapide, & in gersa serpentaria quam vocem ex cerusa, syncope,n,corruptam esse est perspicuum. Est enim velut aut cerusa,aut amylum(sic enim etiam quidam vocant)ex radice ari, vel dracũculi depellata, trita, siccata citra lotionẽ his aliis post lotionem cum aqua rosarum.

Cerote & cerelæon Græcis nobis ceratum à cera dictũ,medicamentum consistentia quodammodo medium inter vnguenta

& emplastra.

Mesue.

Ceratum Galeni refrigerans recipit ceræ albæ per ablutionem unciam unam, olei rosati ex omphacyno facti uncias quatuor, fiat ceratum in uase duplici, quod dum est refrigeratum, multum diuque ex aqua frigidißima, & postremò pauco aceto albo puro subigatur.

Non esse autē ceratum hoc aqua & aceto imbuendum nisi tempore vtendi, abundè ex Galeno in Mesue sectione vndecima docuimus. Postremò aqua rosarum imbuunt hodie quod probo, sed diu seruari nolo, præsertim aëre calido, quia vires suas perdit, & graueolentiam acquirit.

Ceratum santalatum Mesuæ recipit ceræ albæ, drach. triginta, olei rosati lib. unam, rosarum drach. duodecim, santali rubri drach. decem, santali albi & flaui ana drach. 6. boli Armeniacæ drach 7. spodij drach. 4. caphuræ drach. 2.

Spodium Arabū nō Græcorū Calidum.

Refrigerato iam cerato & raso puluerē in mortario miscēt, paulatim potius quā inter refrigerandum, vt antè vnguenta dixi.

Ceratum Galeni stomachicū recipit unguenti nardini optimi, ceræ odoræ & pinguis, & lotæ ana unc. unā. si hyems est: si uerò æstas ceræ drac. septem, liqua in uase duplici, refrigerato deinde & raso adde pulueris mollißimi aloës, & mastiches ana drach. unam.

Suc

Succus omphacii aut absynthii quando addenda, in Mesue dixi. Hoc aliter Mesues cõponit ex Galeno, sed mutatis aliquot simplicibus & ipsorum pondere. *Refrigerans.*

Ceratum Galeni stomachicum alterum recipit olei melini, ceræ albæ lotæ ana unciã unam, hypocisthidos unc. semissem, fiat ceratum.

Hæc duo cerata stomachica ex Galeno vsurpanda potius suaserim, quàm quę hodie fiunt ex Nicolao & Mesue, quanquam & id clemens, & efficax fuerit. Illud calidissimum quod non esse Galeni caryophylla, nux moschata, macis, cubebæ, galanga, planè indicant.

Ceratum, stomachicum Galeni ex Nicolao recipit menthæ, absynthij, maioranæ, stœchados Arabicæ, foliorum lauri, chamæmeli, rosarum, ana manip. unum, cinnamomi, spicæ nardi, nucis moschatæ, caryophyllorum, macis, cubebæ, galangæ ana unc. dimidiam, thuris, mastiches ana unc. unam, puluerata excipe ladani, ceræ ana unc. octo, olei chamæmelini, laurini, spicini, mastichini, rosati, ana unc. una & dimidia.

Oleum laurinum, rosatum, chamæmeli, cum cera & ladano liquantur, mox igni aufer, & trade mortario, cætera misce multũ, & diu tundẽdo, donec erit glutinosum cum oleo spicino, & mastichino.

Ceratum aliud Mesuæ recipit rosarum, mastiches ana drachmas uiginti, foliorum absynthij siccorum drachmas quindecim, spicæ Indæ drachmas decem, excipe ceræ puræ uncias quatuor, olei rosati lib. una, & semisse simul igni liquatis, mox aqua rosarum aliquoties lotis, deinde uino ueteri, succo, cydoniorum, & pauco aceti.

DE EMPLASTRIS.

HAEC emplastrus cum r, & adiectiuè medicamentum, emplastrum sine r, Galeno dicitur, Latinis tamen placuit potius dicere neutro genere emplastrum, quos hîc sequemur. Emplastrum autem est medicamentum corpori admouendum, durum valdè & solidum ex omnibus propè medicamentis, præsertim pinguibus & siccis coactum.

In emplastra enim recipiũtur omnes plãtarum partes, metallica itẽ & terrea omnia. Multę etiam partes animalium ac interdum animalia tota.

Ex his autem quædam vires solas emplastro distribuunt, vt vinum, acetum, aqua, succi liquidi, hæc enim ad sui consumptionem coquuntur. Alia corpus tantum, & materiam emplastro conferunt, nullam verò aut minimam virtutem largiuntur, vt li-

tha

thargyros,cera,oleum commune,recens,& frequenter resinæ. Reliqua propè omnia & corpus & facultatẽ aliquam emplastro impertiuntur. Ex quibus patet scopos componendorum emplastrorum præcipuos esse duos facultatem, & consistentiam crassam, duram,glutinosam. Duos verò alios odorum & colorum minus esse præcipuos, & magis in ægrorum gratiam quàm medicamenti naturam,recipit tamen ob apprehensionem,magni quoque sunt momenti,præcipuè odor. Is enim bonus cerebro, cordi, vtero,commodare possit:malus nocere, in sumendis verò coloris, & præter hos saporis magni quoque ratio est habenda, vt in methodo componendi medicamenta ostendimus.

Ex his radices, cortices, ligna,folia, surculi, flores, fructus, semina sicca, & simul puluerata, vel cum aliis, ferè postrema miscentur cocto emplastro cum aristolochia, gentiana, chamæleon remoto ab igni emplastro à Galeno miscentur: si qua verò ex his recentia & viridia sumantur, vel ex humore aliquo coquuntur, cernuntur, miscentur: vel succus ex his si succulenta sint tritis expressus incoquendis aliis seruit, & in vaporem exhalat, viribus tamen relictis,vt in emplastro de genua. Id quod etiã

muc

muccaginibus commune eſt, ſed minus hæ ob lentorem exhalant.

Oleum tamen & mel adhuc multum abſolutis emplaſtris ſupereſt.

Qui verò ſucci conſtantes & corpulenti (vt aloë, hypociſthis, glycyrrhizæ ſuccus, acacia, glaucium, lycium, elaterium, meconium) in emplaſtra veniunt, ſi recentes ſunt, aliquo rei propoſitæ idoneo humore ſoluuntur, qui coctione prius eſt conſumendus, quàm illi compoſito miſceantur, aut ſaltem ſimul incoquendo cõſumetur. Si autem ſicciores ſunt, tamen adhuc teri contumaces, piſtillo calido, & ob calorem ſiccante terantur, niſi ſi qui ſint friabiles, vt aloë, ſcammonium, tam ſuccus, quàm liquor. Dicti verò ſucci omnes refrigerari iam incipienti emplaſtro miſcendi ſunt, vel dum cerati conſiſtentiam habet emplaſtrum, ſi illorum ſuccorum ſubſtantiam & facultatẽ manere volumus in emplaſtro.

Sed ſucci ſicciores, vt rarius in emplaſtra recipiuntur: ſic liquores, gummi, reſinæ, metallica omnino frequentiſsimè.

Liquores autem vt galbanũ, opopanax, ſagapenum, ammoniacum aceto vel vino vel alio competenti humore macerati diſſoluuntur, colantur, coquuntur ad humoris illius conſumptionem, in emplaſtriq; conſiſt

ſiſtentiam coguntur, tuncque pondus illo-
rum quæſitum in ſcriptura ſumitur. Si verò
horum duo, tres, quatuor in idem em-
plaſtrum recipiuntur: ſed pondere diuerſo,
vt in emplaſtro diuino, ſeparatim liquores
ſinguli ſunt macerẽdi, diſſoluẽdi, colandi,
coquẽdi, vt cuiuſq; per ſe pondus legitimũ
accipiatur id quod ante hanc per colum pur
gationem fieri probè non poteſt ob ramen-
torum, ſeminum, ſordium, & aliorum lar-
gam in multis horum miſtionẽ. Si verò puri
ſint, aut cultello purgati, potes initio ſtatim
pendere, & mox ſimul diſſoluere, colare, &
emplaſtro propemodũ cocto incoquere ad
humoris aſcititii conſumptionem. Quod ſi
iam diſſoluti, colati, appẽſi, & per ſe cocti ad
emplaſtri craſsitudinem, vt dictum eſt, ve-
nerint, percocto iam emplaſtro iniiciuntur.
Sunt qui terebinthina pauca, ſi hanc recipit
emplaſtrum, percoctos prius reſoluãt quàm
iniiciant.

Galbanũ ligneo piſtillo tuſum aliquãdo
cæteris ab igne depoſitis iniicitur, aliquãdo
parũ incoquitur, raro multũ: ammoniacum
ſępe multũ coquitur, aut ſeparatim, aut cum
emplaſtro, interdum minus: eſt quando di-
gitis ad ignem, vel ſolem dilatatum mox
vbi alia, ſed remota ſunt ab igne ſublata in-
iicitur, donec liqueſcat.

Amm

Ammoniacum ſolum impoſitum ſqualida & arida reddit emplaſtra, niſi cera & reſina, vel alia ad emplaſticam confectionem idonea miſceantur.

Vinum verò, acetum & alia id genus coquendo tota conſumuntur, viribus tamẽ (vt dixi) in medicamento relictis pro varia aceti & vini natura. Neque enim idem poteſt acetum ex vino auſtero, & acetum ex vino valenti, adhæc tenue, purum, album valentius eſt, in tenuãdo & penetrando quàm contrarium: ſic vina medicamẽtis varia expetuntur, nunc auſtera in emplaſtris epuloticis: nunc generoſa, quale Falernum, ſi digerendum valentius eſt. Ob id à medico ſunt hæc diſtinguenda in ſuis ſcripturis.

Oleum emplaſtris primà ratione miſcetur ad coctionem, deinde vt emplaſtrum fiat anodynum, reſoluens, molliens, vtque medicamenti vis acris, vel auſtera obtundatur.

Oleum commune emplaſtris miſcetur, vt materiam præſtet: ſitque cum cera liquatum, & miſtum emplaſtrorum corpus, cui euphorbium vel alia miſceantur. Sæpe autem ad metallicorum coctionem adhibetur, vel ſolum, vel cum aqua, vel aceto, vel vino. Solum cum axungia in emplaſtro diachalciteos ad lithargyri & chalciteos coctionem:

ſol

ſolo item vel cum dictis humoribus lithargyros læuiſsima ferè veteribus coquitur ad ſordium conſiſtētiam, metallicis quibuſdā, vt ſquamma æris, ceruſſa, nunc initio adiectis, nunc poſteà, pro variis medici ſcopis.

Oleum verò vetus quanquā & materiam præbeat, tamen ad digerendum miſcetur: id quod quanto vetuſtius eſt, tanto in id efficacius. Eadem ratione omphacinum oleum, vel ſimile ad aſtringendum & refrigerandum miſcetur: lotum ad refrigerandum, & dealbandum. Compoſita quoque olea omnia, & vnguenta in emplaſtra immitti poſſunt, vt præter materiam, facultatem quoq; ſuam immittant.

Additur etiā oleum, vt reſinarum ſicciorū, & ceræ vetuſtioris ſiccitatē corrigat: id quod reſinæ recentiores quoque præſtant.

Oleum hyeme vnguentis quibuſdam, ceratis, emplaſtris largius miſcendum quàm æſtate, à cuius calore ſemifuſum, mollius reddit vnguentum ceratum, emplaſtrum, vt durius idem oleum ab hyemis frigore concretum. Eadem ratio reſinarum, liquidarū, & ſiccarum, minus & ceræ, vt olei partē cotylæ quartam hyeme, æſtate octauam: miſcet Galenus, interdū cotylas olei quatuor hyeme, tres æſtate idē miſcuit. Reſina tamē & cera quanto pinguior, humidior, recen-

tior

tior, tanto paucior tam hyeme quàm æstate miscenda est: sed tamen parcior adhuc æstate quàm hyeme.

Mel panaciæ & aliis quibusdam emplastris miscetur, vt corpus præbeat emplasticum, & prætereà siccet, tergeat, digerat, à putredine vendicet.

Cera in emplastris solum materiæ locũ habet nõ efficaciam virtutis adiuuat, vt interdum resina, non tamen omnibus, vtpotè materiam aliunde sortitis cera miscetur, aut resina. Nam emplastrum diachalciteos neutram recipit, quòd consistentiam emplastri iustam suppeditent lithargyros, chalcitis, & axungia à membranis purgata, cum oleo cocta. Ad hæc quibus ladanum miscetur si largum est, ceræ vicem sustinet, vt ea non sit addenda.

Quanuis enim emolliendi uis exigua ceræ adsit, tamen illius causa non inicitur.

Porrò cera vel est recẽs, & ob id pinguis & glutinosa magis. Hæcque æstate parcior est miscenda, vt oleum hyeme, largiori manu vtrunque, & ratione eadem pices, & resinæ. Quæ verò cera est siccior, vel natura, vel tempore hæc minus diu coquenda, & sæpè oleo aliquo vel resina liquidiore humectãda. Adde, quod cera alba seu natura, seu lotione ad candorem quoque interdum additur. Propoleos ferè eadem quæ ceræ consistentia & ratio, sed facultate trahẽdi vehemen

menti eſt prædita, quàm cera, vel nullã vel minimam obtinet, quanuis nõnihil digerit, ſed inter digerens & tractorium aliquid inter eſt Galeno initio lib. 7. c. ph. g. Propolis ob id ferè ſemper remoto ab igni emplaſtro miſcetur, ne vis eius attractrix exhalet.

Gũmi thuris omniũ frequentiſsimè in emplaſtra Græcis veteribus recipitur, myrrha & ſarcocolla non rarò, bdelliũ & ſtyrax interdum, cætera rariſsimè, niſi quod caphuram, & alia quædam Arabes ac neoterici frequenter hodie ſuis emplaſtris commiſcent. *Gummi.*

Thus autem perſæpe miſcetur emplaſtris ad obtundẽdam aliorum valentiorum violentiam nonnunquam vt materiã præbeat emplaſticam, præſertim quod recentiſsimum eſt ac pinguiſsimum, nõnunquam vt affectus cauſam coquat, & modicè digerat. Rationibus iiſdem manna ipſis miſcetur, ac præter eas vt modicè aſtringat. Gummi alia ferè miſcentur quo emplaſtris facultatem aliquam ſuam largiantur, ac non multò ante reſinas iniiciuntur, idque quia ſubſtantia ſint aquea & craſsiore cũ reſinæ ſint aereæ magis & tenuiores, vt in ſimplicibus diximus. Si verò gũmi ſint liquida & recentia eorum quæ humiditatem multam, & virtutem in emplaſtro manere velimus parum diu incoquantur. Quod præceptum ſuccis, *Vt lib. 5. meth.* *Manna Græcorũ.*

liquoribus,resinis,& aliis permultis est com mune:quia coquēdo sicciora euadunt,& viribus velut exanimantur.

Gūmi liquores semper in fine misceātur, & succi sicci: quæ si humore aliquo fuerunt soluenda,ad illius consumptionem prius co quantur, post misceantur, quando emplastrū incipit refrigerari. Succi liquidi in emplastro de ianua coquendi cum oleo. Herbæ virides in emplastro gratia dei cum vino coquuntur ad eius consumptionem. Ex oleo coquuntur emplastra, vt apostolicum, ceroneum,oxycroceum,diuinum,& contra rupturam, diachylon, vel ex succis, vt emplastrum de ianua:vel lacte, vt emplastrum gratia dei.

Chalcanthum aceto solutū depositis ab igne paulatim miscetur Galeno cauenti ne efferuescat. Aes vstum,ærugo, chalcitis, magnes,bolus Armenica,terra Lemnia, sulfur, auripigmētum,& cætera pulueralia in fine depositis ab igne miscentur. Adeps super ignem miscetur semper agitando,crocus humore solutus dum fiunt magdaliæ & moschus miscentur.

Resinæ.

Resina lentiscina, terebinthina, laricea, pitynia seu pinea,picea, abietina, cupressina emplastris miscentur sæpè ad consistentiam ipsorum constituendam tantum,seu vt ma-

ter

teriam & corpus emplaſtro cum aliis præbeant, interdum vt lentorem & glutinoſam qualitatem impertiantur, cum per alia emplaſtrum pinguis expers, nec adhærẽs per ſe partibus eſt, at per ſe promptè excidens.

Eſt quando vt virtutem aliquam emplaſtro afferant digerendi, tergendi, ſiccandi, vel aliam cuique ſeorſum reſinæ peculiarem, vt in ipſarum hiſtoria docui in ſimplicibus. Quantum autem vniuſcuiuſque ſit miſcendum, & quãdo coctioni ſit vna quæuis miſcenda, poſteà ſuis locis audies.

Terebinthina quanuis valentius quàm cera emollit, ac præterea calfacit, & digerit: ſæpè tamen emplaſtris iniicitur, vt ea tantum reddat glutinoſa, non vt facultatem aliquam, vel nouam tribuat, vel augeat, Aliæ item reſinæ ſimiliter pingues eadem ratione.

Quando autem ea miſcetur, & ſimul liquores, aut ſucci ſicci. His humore idoneo ſolutis, colatis, ad humoris conſumptionem coctis, rectè commiſcetur terebinthina, deinde ambo percocto emplaſtro, & ab igni depoſito permiſcẽtur, vt ignem nullum, vel minimum ſentiat terebinthina. Siue per ſe ſiue cum aliis in emplaſtrum veniat, vt in emplaſtris diachylo maiore, de meliloto, de muccaginibus.

METALLICA.

METALLICA sunt autẽ admodum curiosè terenda,& cribro tenui cernenda, vt promptius liquentur si liquabilia sunt, vel ne contactu nos offendant si non liquantur,etiam si liquabilia sint.

Ex his verò quæ liquãtur libro superiore docui in liquatione.

Liquatur lithargyros cũ aqua, vel oleo, vel vino,vel aceto,vel oleo iunctis horum aliquibus,quæ tamen coquendo absumentur,& liquandi celeritatem lithargyro afferunt,vt post audies.

Lithargyri & cerusæ ana lib.1.si cum olei & aquæ ana libr. vna, parum diu aëre puro igni splendente coquãtur,album fiet emplastrum :sed vt adhæreat parũ terebinthinæ, vel resinæ similis addendum,si molybdæna addatur fiet cineritium , si lithargyros & oleum sint lota,albius fiet emplastrum,albedinem præter dicta emplastro conciliat cera alba,oleum lotione albatũ, pompholyx, spodium,calx,ossa vsta,& pisciũ testæ vstæ, farinæ,si plus cerusæ accipiat quàm lithargyri albius fiet:sed minus tenax.

Aerugo citra coctionẽ cerato mista emplastrum facit viride:melius fiet si ærugo in sole ex aceto acri pluribus diebus læuigetur, quod enim est in ea mordax, sic mitescit.

ſcit. Si verò æruginem cum aliis initio mediocriter coxeris emplaſtrum facies melinum, id eſt coloris mali cydonii: ſi liberalius, rufum fiet. Rufa item & fuſca efficiunt chalcitis vſta, auripigmentum, ſandaracha, pix nigra, bitumen, gagates lapis, & alia ante miſtionem nigricantia, quæ ſi largiora miſcentur, nigrum faciunt emplaſtrum. Melinum etiam fiet ſi ærugo lithargyro ad ſpiſſitudinem cocto addatur, & iterum coquatur, donec vrendo rufeſcat.

Cadmia fornicaria, vt etiam lapidoſa prius ex vino, vel alio liquore idoneo diu trita fit melior, & ad fuſionem aptior.

Ceruſa interdum additur emplaſtris, vt refrigeret, ſiccet.

Interdum ad albedinem conciliandam, interdum ceu apta tantum conficiendo emplaſtro materia, vt in emplaſtro heræ ex duabus ariſtolochiis.

Si candidum vis emplaſtrum lithargyri loti & ceruſæ ana lib, I. cum olei vnciis nouem coquitur parum diu ob paucum liquorem (coctio enim lõga nigredinem affert) ſed medicamentum tunc minus eſt glutinoſum, & adhærens: quale vt fiat quidam terebinthinam, vel colophoniam maximè perlucentem miſcent, ne colorem vitient, aut medicamẽti virtutẽ, Alii eadem ratione ceram

albam adiiciunt, vt cerusa emplastris multis ad albedinem cōciliandam miscetur: sic ad ruborem nimium sinopicum, veteres miscuisse docet Gal. lib. 6. c. ph. g. vt autem sit fuscum emplastrum, squamma æris additur, & ignis fit ex tæda loco lignorum, ibidem.

Interdū per se ex oleo coquitur lithargyros ad spissitudinem, tuncque puluerata cerusa spergitur, vt fiat emplastrum album. Cerusa potest initio misceri, vt sal, & alia metallica, & terrea, & cū lithargyro coqui quando nihil ad albedinem cōferet, sed neque ad aliud quàm materiā, nisi quod valentius siccat quo diutius coquitur: sic lithargyros & metallica ac terrea alia.

Lithargyri enim vsus in emplastris duplex, si enim nō liquetur, materiæ solùm habet rationē: si liquetur præterquā quòd corpus glutinosum emplastro præbet, etiā siccat, idque magis quo diutius cocta erit, fitq; sic medicamentum glutinantius.

Si lithargyros ex oleo coquenda sit, & ei emplastro addantur mucagines, lithargyrū prius extra ignem pauco oleo nutrias: deinde igni trade, & muccaginē paucam, vt vnc. duas affunde, prohibebit oleum & lithargyrum vri: si non requiritur muccago igni lento diu coquatur.

Lithargyros oleo duplo incocta: satis

glut

glutinosum facit emplastrum sine resinoso, aut ceroso corpore, multò magis si triplo.

Si emplastrum recipit lithargyrum, cerussam cum vino, aceto, aqua, oleo, vel succo alio fluxili, prius sine igni illa nutriantur in mortario cũ pistillo: deinde coquãtur igni lento, donec corpus (vt dicũt) sumat, & crassum glutinosumq́ue euadat. Lithargyros enim coquenda diu ex humore aliquo, vt siccans magis, & glutinosum reddat emplastrum. Eadem ratione metallici reliqua, & terrea coctione longa sicciora euadunt, non tamen glutinosa, nisi quæ liquantur. Nam quæ glutinosa prius erant cum his cocta, liquores, gummi, resinæ, cera, mel, siccata magis lentorem glutinumq́ue amittunt. Oleum verò lentum, sed minus ob iunctam humiditatem multam glutinosius euadit, vt vetustate sic coctione. Adde quòd fusè coquendo lithargyros, & oleo vnita probè, olei glutinositatem auget, tum quòd in pristinam duritiem non redit, tum quod siccando liquiditatem olei consumit. Vnde etiam citra fusionem lithargyros leuissimè trita, diu cum oleo mediocri subacta, in emplastri formam perducitur, præsertim si id in sole, vel aëre aliter calido fiat.

Contra, ærugo, chalcitis, squamma æris, & similia diu coquuntur, vt vires eorum

vehementes coctione longa obtundantur,

Ladanum autem & galbanum,& propolis,& plurima alia vires tantas non habent: quæ obtundendo veniant ob id nihil,aut nimirum coquuntur.

Quantitas.

Lithargyri libr. tres, chalcitheos vnciæ quatuor cum olei lib.tribus,& axungiæ lib. duabus coquantur : præstat tamen prius in mortario miscere illa omnia,quàm in cacabo coquantur. Lithargyrus & cerusa ex pari sibi oleo & aqua si coquantur, medicamentum fiet fragile,cuti non hærens,si maiorem liquidorum mensuram acceperint,& ob id diutius coquãtur, glutinosum euadet medicamẽtum. Lithargyros fusa cum aqua & oleo largo blandum, & glutinosum, & album facit emplastrum.

Lithargyri lib.vna ex aceti & olei ana lib.duabus,cocta ad liquationem, glutinosum admodum facit emplastrum, magis si ex vtriusque ana lib.tribus coquatur: quòd si vno die toto coquatur, nigrum fiet ac splendens.

Eadem ratione si cũ largo vino & oleo liquetur. Viribus tamen maximè variat pro coctionis mensura,& aceti, vini,aquæ, olei varia in differentiis suis natura: quas differentias medicus pharmacopæo in scripturis suis explicare debet. Præstantius autem fiet

hor

horum quodque, si lithargyros ex his liquoribus, vel singulis, vel coniugatis æstate sole calido multùm teratur singulis diebus quindecim.

Oleum hyeme largius emplastris miscetur quàm æstate, à cuius calore semifusum fit mollius emplastrum, vt à frigore concretum durius, eadem ratio est resinarum liquidarum, aut minus siccarum & ceræ.

Resina aut cera quanto pinguior, humidior, & recẽtior, tanto parcior tam hyeme, quàm æstate miscenda est.

Si medicamentum facturus es simile acopis vnguentis, & ceratis liquidis, oleum sit quadruplum ceræ. Si ad emplastri speciem durum, ceram oleo æqualem misce, maximè si cera sit vetusta & sicca: si verò recẽs est ac pinguis, pauciore oleo quàm cera opus est, vt ceratum emplastri consistentia fiat, maximè per æstatem: vt si facis ceratũ diaeuphorbii, accipe ceræ drach. 6. olei drac. 6. vel drach. quinque, euphorbii drachmam vnam. Quòd si resinam miscebis, vt glutinosius sit medicamentum, oleum minue. Cera enim ad liquiditatem multò pingui eget: resinæ verò si sint aridæ, pauco: si liquidæ, siccam aliquam substantiam ad emplastri consistentiam postulant. Quantum autem resinæ cerato misceas, coniectabis

experientia. Terebinthina enim triplicata ceræ mista, vide an emplastri habet spissitudinem, si erit siccius, auge resinam: si mollius minue, vel ceram auge.

De propoli eadem quæ de cera ratio, si enim pinguis & recens est, parcior miscenda est ad emplastri formam, si vetus & sicca, largior potest misceri.

Si medicamentum iam cerati habet consistentiam vt emplastrum fiat, ceræ tantùm tertia pars vel quarta misceatur: si adeps miscenda est, & ea humidior, ceræ dimidium addendum est.

Si cerã parem miscebis oleo, emplastrũ medicamentum fiet aëre temperato. Si verò cera vetus est, & arida, & aër frigidus, paulò plus olei: si autem cera pinguis, & aër calidus, paulò minus olei quàm ceræ, vt ceræ pinguis lib. vni, olei vnc. duodecim, ceræ verò siccæ vnc. tredecim, pro ceræ consistentia, quantitate, & aëris in calido & frigido temperatura. Vt autem pinguedine lenta cuti adhærere possit, resina additur præcipuè terebinthina liquida parte ad ceram tertia, vel quarta.

Quando ceræ miscentur liquabilia, quæ frigida vbi concreuerint solida sunt, pauca cera opus est, vt in basilico tetrapharmaco recipienti ceræ, resinæ simp. colophoniæ picis

cis seu taurini pares portiones.

Quando præterea ceræ mista sicca sunt, vt metallicorum pulueres, farinæ, pauca misceatur, vt emp. ex semi. lini. Olei veteris lib. duæ, ceræ vnc. 20. resinæ colophoniæ, adipis suilli ana lib. 1. & dimid. lithargyri li. 1. cerussæ, & muccaginis seminis lini ana vnc. sex, thuris vnc. quatuor, farinæ tenuissi. vnc. vna. Muccaginis, sem. fœniculi, lini, radi. althææ, & oleum incoquit Paulus in diaphilo, dum bullire desierint, id est ad muccaginis consumptionem.

Ex metallicis præsertim si pauca liquida addantur, statim durissima euadunt emplastra, ob id parua quantitate paranda, præsertim si hyeme parãda sunt, ceræ, olei, adipum, medullarum, gummium, resinarum, butyri, liquorum recentium, & succorum glutinosorum misturam cum siccis, primam coniectura quadam artificiosa ex singulorum quantitate & consistentia præsumimus: non planè scientes quale crassitudine tandem medicamentum sit futurum: Sed cùm mista sint omnia, clarum fit an tenerius, vel durius æquo sit redditum: quare in secunda compositione diligentius à nobis coniectanda est legitima cuiusque quantitas.

Olei mensura est coniectãda ex his quibus

bus miſcetur, & coctionis quãtitate, & aëris temperie: nam metallica ſunt coquéda diutius quæ ſiccare ſine morſu volumus, ac glutinoſiora eſſe, ob id largius oleum requirunt: quod ſi paucum habent, & minus diu coquenda & friabilia ſunt, niſi reſina aliqua coëant. Quod ſi cum oleo & aceto vel vino coquitur, quo plus aceti vel olei accipit, eo magis ſiccabit emplaſtrum.

Quæ ladanum accipiunt, non egent cera & contra, quia ladanum ceræ loco ad ſiccorum medicamentorum vnitatem faciendam vſurpatur. Multæ ceræ miſtura medicamenti vim aufert, cera recẽtiſsima molliſſima, pinguiſsima, pauco humore oleoſo eget. Vnus coquendi modus in omnibus emplaſtris nõ eſt ſimiliter vtilis, ſed colorẽ, & ſæpe facultatẽ immutat. Poſsis enim ceruſſam ab initio cum lithargyro coquere, ſed candorem ex longiore coctione perdet, & aſtrictionem, & refrigerationem: magis tamen ſiccabit, ſi cruda iniicitur, contrà, ſi cocto iam lithargyro ad mellis conſiſtentiã, omnia hæc mediocriter.

Coquendi modus & ordo.

Dum lithargyrum & alia metallica coquis igni, ſpatha ferrea moue ne vrantur, quod fundum ob inſitam grauitatem prompte petunt.

Lithargyro ad conſiſtentiam cocta adu

duntur adipes, resinæ, gummi, manna, cera, dum cocta adeò sunt omnia, vt digitos non inquinent, galbanũ, & ærugo, & opopanax, aristolochia, panacis radix, chamæleontis radix, gentiana, myrrha.

Lithargyro ex oleo liquata cera, & terebinthina adduntur, vbi cocta sunt adeò, vt manus non inquinent, ammoniacũ manibus dilatatũ additur, deinde lana succida, vsta.

Quod si sepum & mannam thuris accipiat, illa ante ceram miscentur, & assiduè mouentur: post vbi mutata erunt & liquata, ceram, & picem aridã, & terebinthinam, donec amplius manus non inquinent: tunc adde galbanum, post æruginem, & opopanacem aceto dissoluta.

Lithargyro ex oleo cocta squamma læuissima miscetur semper mouendo, deinde chalcites ex vino calido acrimoniã, exuta, vel aceto trita, paulatim miscetur.

Si bitumen, pix, cera, resina, propolis spissato illi addantur, quibus liquatis ærugo, & pyritis lapis ab igni sublato, & modicè refrigerato alumen, galbanum subactũ manna iniicitur.

Myrrha, bdellium, thus, opopanax ex aceto terũtur, interdum & ichthyocolla minutim concisa prius, puluis lanæ succidæ, manna, galbanum, extra ignem iniiciuntur.

Ter

Terebinthina & cera adduntur lithargyro ad consistentiam cocto, deinde ammoniacum digitis dilatatum, tunc & ærugo & squamma æris: post hæc ipsum æs vstum, pityinam, & ceram, post hæc metallica.

Coquendi finis. Finis coctionis emplastrorũ est, cum scopos prius dictos attigit: consistentiam scilicet legitimam cum viribus expectatis, colorem quoque quæsitũ ac odorem. Consistentia autem iusta, hoc est crassa, dura, glutinosa, & adhærẽs cognoscitur, quãdo emplastri portio exẽpta, & refrigerata in aëre, marmore, metallo, vel aqua, vel alio, digitos non inficit, & omnia in vnũ probè coierunt: nec fragile, sed tenax, ductile, rumpi cõtumax, duritiæ ceræ igni, vel alio calore mollitæ.

Vires autem emplastri expetitas cognosces si quas frangi noluit medicus, integræ sunt, nec igni dissolutæ, quas auctas voluit, vel fractas, coctione longa, vel aliorum mistione auctas & fractas coniectura quadam colligis, quæ an certa fuerit, experientia & vsu emplastri probauit medicus. & tibi posteà insinuabit. Ignis ipse non modò vehemens aut clemens, sed subiectorum ratione, & diuturnitate emplastri, vim aliã alia mutat: nam vehementior vrit, & denigrat: vti & diuturnior & fumosus, & qui ex tedis fit, vel aliis fumum multum & crassum

ſum ob reſinoſam ſubſtantiam edentibus, & in aëre craſſo, & nebuloſo factus. Contrà verò clementior coquit, & qui ex lignis fit ſiccis, ac ſine fumo, ſinceram & ſplendidam flammam edentibus in aëre puro.

Lithargyros flamma acri & cõtinua interdum coquitur, interdũ igni lento. Probè coctum eſt emplaſtrum diachilon Nicolai Alexandrini, quando in eo veſiculas ebullare & ſubſiſtere videris, cap. eiuſdem. 104.

Pyxide rubra quædam, alia lignea, alia pelle excepta reponuntur, ferè tamen hodie Democratis exẽplo li. 5. c. ph. g. μαγδαλίας manibus facimus, quas papyro circundamus. *Repoſitio.*

*Emplaſtrum diachylon commune Meſuæ ſic fit, lithargyri tenuiſsimè triti, & à plumbo, & ſcoria purgati unc. una & dimidia, cum olei antiqui clari unc. tribus in mortario * lapideo piſtillo ferreo diu conquaſſetur & agitetur, poſt igni lento coque, rudicula ſemper mouendo, donec lithargyrum craſſeſcat: tunc igni aufer, ut paulatim frigeſcat, ſine. Interim unc. tres muccaginis ex ſemine lini, & fœnigræci & radice maluæ, extractæ parum ferueſac, deinde illam paulatim lithargyro & oleo probè piſtillo ligneo permiſce: poſtremò percoque omnia ſimul ad iuſtam ſpiſsitudinem. Si uis irea-* *Diachylõ album.* **reo hodie.*

tum

Si puluerẽ ireos misceas oleũ aliquot etiam tum miscendũ.

tum facere, misce, aut oleum irinum pro communi, aut pulueris ireos unciam unam in lib. singulas, si addatur muccago, se. meliloti, anodynum magis euadet.

Hodie sic paramus, sunt qui semina lini & fœnigræci purgata sordibus, & radicem maluæ mundam & contusam nonnulli triduo aqua macerant, super prunas clementes, deinde semper mouendo coquunt ad dimidias, & colant. Eius colati libram vnam cum oleo aliquantisper coquunt, posteà puluerem lithargyri miscent, & continenter rudicula mouentes coquunt, donec bullas & stridorem edere desinat, seu donec marmori vel aquæ frigidæ infusa portiuncula & refrigerata idoneam habere consistentiam videatur.

Si lithargyros & oleum diligenter sint abluta, multò albius erit emplastrum. Nicolao Alexandrino recipit olei veteris vnc. 42. lithargyri vnc. 36. radicis maluę agrestis, & ibisci, fœnigræci, seminis lini ana vnc. 12. radices & semina in aquæ phialis tribus triduo infusas, igni lento coque ad dimidias, cola: expressi libram vnam cum oleo aliquandiu coque, dein puluerem lithargyri quantum satis est incoque semper mouẽdo: dum percoctum erit, hoc est, dum vesiculas

bull

bullare & ſubſidere videris aufer igni: dum refrixerit, conde. Lithargyrum cum oleo vidi diu agitari in mortario metallico piſtillo ferreo, abluit: ſed dum ignē attigit, nigruit, maximè vt diachylo ineptiſsimū videretur.

Lithargyrum vbi in vas igni impoſitum miſeris, oleum paulatim affundatur, ſemper miſcendo piſtillo ligneo vbi probè erunt miſta, partem meliorem muccaginis affunde & coque, dum ea videbitur cōſumpta: reliquorum paulatim adiice ſemper mouēdo.

Cum autem lithargyrum promptè vratur motu per ſpatham ligneam latam aſsiduo eſt opus, qui eam à fundo vaſis ſeparet: ignis prætereà ſit blandus, & affundatur vt dictum eſt, muccago.

Album autem fiet vt vulgò expetitur, ſi muccago parū habeat ſe. fœnig. id enim largius flauum facit emplaſtrum, addunt nonnulli ſalem paucum initio extrahendæ muccaginis, vt clarior & albior ſit. Lithargyros item benè lota aqua cōmuni vel ſalſa, albedinē addit, & coctio mediocris. Nā multa & vſtioni propinqua flauitiem & ruborē & nigrorem impartit. Si verò violēta eſt flamma, etiam mox nigredinem dat lithargyro.

Empl. diachylon magnum Meſuæ recipit lithargyri puri, triti & creti unc. 12. olei irini, *Proportio lithargyri*

ad oleum anethini, chamæmelini ana unc. octo, muccaginis, seminis lini & fœnigræci, & radicis althææ, & ficuum pinguium & uuarum passarum, succi ireos, & scillæ, œsypi, ichthyocollæ ana drach. duodecim & semissem, terebinthinæ unc. tres, resinæ, pini, ceræ flauæ ana unc. duas, compone ut diachylon commune.

hic eadẽ, quæ prius.

Muccagines vt prius emulgeantur, oleoque lithargyros in mortario vel vase in quo coquenda est diu ante coctionem nutriatur semper mouendo, deinde igni lẽto coquatur, dum crassescere incipit muccago paulatim affundatur, hac propè cõsumpta igni auferatur emplastrũ, affundatur succus ireos & scillæ, & ichthyocollę glutinis muccago, cũ vino et aqua simul mistis & coctis extracta. His consumptis coctũ est emplastrũ, & cera minutim secta & pini resina miscendæ his liquatis, terebinthina & œsypus extra ignem miscenda, quia coctionem non sustinent.

Ichthiocolla etiã piscis est.

Empl. de muccaginibus spurium recipit muccaginem, sem. lini & fœnigræci, & althææ, & mediani corticis ulmi ana unc. quatuor & semissem, olei, liliorum, anethi, chamæmeli ana unc. unam, Ammoniaci, galbani, opopanacis, sagapeni ana unc. semissem, ceræ nouæ unc. uiginti, terebinthinæ uncias duas, croci drachmas duas.

fac

fac emplastrum.

Muccagines vt dictum est extrahãtur cortice vlmi medio benè prius cõtuso, eædem oleis incoquendo consumantur, olea residendo purgentur, vel linteo sine expressione colentur: his calentibus cera particulatim secta liquefiat, & liquores isti quatuor aceto * soluti, & linteo colati cerelæo calido misceantur: postremò extra ignem terebinthina probeque omnia commisceantur, & caue ne ingrumos abeat. Crocus tritus marmori inspergitur & manibus fingẽdo magdalias immiscetur.

**uel chamæmeli & meliloti decocto.*

Empl. de meliloto Mesuæ recipit, meliloti unc. sex, florũ chamæmeli, se. fœnigræci, rad althææ, absynthij, sampsuchi, baccarum lauri ana drach. tres, cardamomi, cyperi, ireos, caßiæ, spicæ nardi, seminis apij, ameos, anisi ana drach. duas & semissem, ammoniaci drach. decem, styracis, bdellij ana drach. quinque, terebinthinæ unc. unam & dimid. ficus pingues duodecim, sepi hircini, resinæ ana unc. duas & semissem, ceræ unc. sex, olei sampsuchini & de spica ana. q. sufficit insundendis & extendendis omnibus.

Vt ana unciam unã.

Sepum hirci colatum resina, cera in oleis liquentur, ficus pingues aut parùm humectatæ probè tritæ per mantile, aut stamen, aut

cribrum setaceũ cernantur, prædictis misceã tur, deinde ammoniacum & bdellium in aceto soluta & colata, posteà terebinthina, postremò vbi refrixerit, pulueres creti radicum, herbarum, florum, aromatum, & simul cum his styrax per se diligenter tritus. Si verò ficus essent pauciores, & puluis largior, nec is cernendus, possunt hæ minutim cõcisæ cum aliis teri, baccæ lauri excorticandæ. Sunt qui Ammoniacum & bdellium aqua (cui melilotus, chamæmelum, & fœnumgræcum sint incocta) dissolui malunt, vt emplastrũ fiat emolliens magis: sed aqua illa ægrius soluuntur: quàm aceto essentiæ tenuitate promptius ipsa tota penetrante & dissoluente.

Emplastrũ ceroma Nicolaus Alexãdrinus. & primæ classis drach. 7. 2. drac. 6. tertiæ. 4. quartæ. 3.

Empl. ceroneũ Nicolai recipit picis naualis colatæ, ceræ ana unc. duas, & drach. tres, sagapeni unc. duas, ãmoniaci, terebinthinæ, colophoniæ, croci, ana unc. unam, & drach. tres, aloës, thuris, myrrhæ ana unc. unam, opopanacis, styracis, galbani, mastiches, aluminis, fœnigræci, styracis rubri, bdellij ana drac. tres, lithargyri drach. unã & dimidiã, sagapenũ, galbanum, opopanax, ammoniacum fracta uel potius incisa uino tecta noctem macerentur: coquantur ad uini dimidij consumptionem, colentur, tunc picem colatam misce,

sce, spathula moue, hac liquata ceram: qua fusa colophoniam colatã, posteà styracem pistillo calido tritum frustatim adde: hinc mastichen, thus, myrrham: bdellium, trita, creta aliquandiu post inijce, terebinthinam, alumen, lithargyrum, fœnumgræcum percoctum affunde in aquam frigidam, extracto aquam omnem manibus exprime cum puluere, aloës super marmor oleo laurino unctum subige, cum puluerato croco finge offas manibus eodem oleo unctis.

quintæ ducas & galbanum, ex qua bdelliũ & consitentem idest styriacem rubrã in sextam separet drach. una utrique contẽtus ut lithargyri drac. dimidia.

Sed Nicolaus Alexandrinus lithargyrũ tenuissimè tritum, cum oleo quantum satis est, percoquit, deinde picem addit: hac liquata, ceram, aqua fusa lachrymas colatas, ammoniacum, sagapenum, opopanacem, galbanum, styracem vtrunq;, terebinthinam, & spatula probè miscet. Hinc colophonię, thuris, mastiches, bdellii, aluminis, myrrhæ, fœnigræci, puluerem paulatim miscet, vbi percoctum est, in aquam iniicit. Ceroma autem propriè oleum quo luctaturi se perfundũt.

Hodie melius picem & colophoniam liquatam colant, ceram in ea liquant, sagapenum, ammoniacum, galbanum, opopanacem, bdellium, vino soluta & collata coctaque ad vini propè totius consumptionẽ, paulatim miscent, deinde terebinthinam, postremò puluerem reliquorum tenuissimè

tritorum & cretorum, crocum verò inter ſubigendum ſuper marmor & oleo manus vngunt, ne his emplaſtrum adhæreat. Vel potius liquoribus, vt dixi, coctis particulatim miſcetur cera, reſina, colophonia liquata, vel cera particulatim iiſdem miſcetur: & hac fuſa, reliqua duo liquata paulatim miſcentur: ſic enim citius & perfectius in corpus vnũ coëunt. Si verò ſimul vel liquores ceræ, pici, colophoniæ, vel cõtrà liquoribus, ceram, picem colophoniam affatim iniicis, liquores fundum ob grauitatẽ petentes vrẽtur: & cũ aquoſi ſint ægrius, aliis pinguibus ſummum leuitate ſua petentibus miſcebuntur: niſi fortè tandem iam vel vſti vel ſemiuſti. Vide diligenter, ne aloë, & myrrha vrãtur, & grumoſum reddant emplaſtrum.

Alii ſecreto quodam modo Ammoniacum, ſagapenum, opopanacem, galbanum, bdellium vino ſoluta, cocta ad emplaſtri cõſiſtentiam, terebinthina paulatim miſta ſine igni remolliunt, non modo in ceroneo hoc, ſed etiam emplaſtro præcedenti de meliloto & aliis, deinde liquatam ceram cum pice & colophonia miſcent, poſtremò reliqua.

Nico Alexã. in pri. *Empl. oxycroceum Nicolai recipit picis naualis, croci, colophoniæ, ceræ ana unc. quatuor,*

ter

terebinthinæ, galbani, ammoniaci, myrrhæ, mastiches, thuris ana unc. unam, & drach. tres: Galbanum & ammoniacum aceto nocte una macerentur, postridie liquantur igni, colantur, iterum coquuntur ad partis aceti consumptionem: addit tunc picem naualem colatam, hac fusa, ceram, qua liquata colophoniam, deinde terebinthinam aliquandiu post masticen, thus, myrrham, semper spathula mouendo. Cocta in aquam frigidam immitte, manibus hanc totam exprime, super marmor oleo inunctum cum puluere croci molli, & offas finge. *ma classe unc. duodecim, in secunda. 4. aceti phialam unam miscet.*

Alii picem naualem colatam, colophoniam ceram liquant, his adhuc calidis galbanum & ammoniacum in aceto dissoluta & colata miscent. His coctis masttichen, thus, myrrham, postremò terebinthinam, & vbi iam refrixit manibus mollendo & subigendo super marmor, puluerem croci confundunt: hyeme verò addi potest olei unc. una ob emplastri siccitatem.

Nicolaus Alexandrinus picem cum parte aceti, in olla noua coquit ad aceti consumptionem, cum reliqua ammoniacum, thus in mortario terit & soluit, & coquit semper mouendo, cauens ne acetum exiliat. Cum acetum est consumptum, galbanum, myr-

rham, mastichen addit, his feruefactis crocum pulueratum miscet, deinde in mortarium fundit, & fingit magdaliones. Sed modi alii placent magis.

Oxycroceum vocatur ab aceto macerante, galbanum & ammoniacum & croco largiore. Nã eius vncias quatuor recipit, ceroneum verò tantùm vnciam vnam & drachmas tres. In ceroneo præterea liquores vino macerantur, cæterà multùm conueniunt, sed illud valentius, hoc propter crocum largiorem sumptuosius, quem variè minuunt. Ob id vt vilius sit, croci vnc. tantùm duas hodie miscent, dolo parum malo cum crocus vires medicamento maiores non largiatur, quàm ceroneo, vt causa sit nulla, cur hic adeò augeatur sumptu parũ necessario, nec viribus adeò æstimandis.

Empl. de Ianua Nicolai recipit succorum apij, plantaginis, betonicæ ana lib. unam: ceræ, picis, resinæ, terebinthinæ ana lib. semissem, forma emplastrum.

In succis his reliqua tria sunt igni lento coquenda, & continenter mouenda ad succorum consumptionem, postremò terebinthina mista semel, aut bis feruefaciẽda. Alii terebinthinæ partem dictis simul incoquũt, reliquam extra ignem miscent, vt siccitatẽ ali

aliorum emẽdent, ſicq́; formam emplaſtro meliorem impertiunt. Succos per ſe in ſapas coquerem potius, deinde liquatis aliis miſcerem. In neutro Nicolao inuenio hoc emplaſtrum, vt neq; tria ſequentia: ſed tantùm ex his ceroneum, oxycroceũ, apoſtolicum.

Empl. gratia dei Nicolao recipit, terebinthinæ lib. ſemiſſem, reſinæ lib. unam, ceræ unc. quatuor maſtiches unc. unam, uerbenæ, pinpinellæ, betonicæ ana manipu. unum, herbæ hæ tuſæ ex uino albo ualenti coquantur, ad uini tertiæ partis conſumptionem, cola, herbarum ſubſtantiam abijce, in colato cera, reſina, maſtiche coquantur ad corporis idonei conſtitutionem, aufer igni, terebinthinã adde, ſpathula moue, fac emplaſtrũ.

Herbæ hæ recentes inciſæ, tuſæ in vino albo potenti ad ſui diſſolutionem percoquantur, colentur, in colato vini reliquo cera & reſina ad colati propè conſumptionem coquantur: tũc maſtichen adde, poſtremò terebinthinam, ſemel feruefac, aufer igni, vbi refrixit finge in offas cylindrales.

Alii in colato reſinã ſolam coquunt: hoc propè conſumpto ceram addunt, poſtremò terebinthinam extra ignem, & vbi refrigerari incipit, maſtichen pulueratã permiſcẽt. Vterque hic modus, quàm Nicolai eſt præſtantior, quod maſtiche coctionem non ſu-

ſtineat ob eſſentiæ tenuitatem.

Hodie vt ſit albius, addita paulò largiore terebinthina trahunt modo penidiorum.

Empl. ad herniam Nicolao recipit picis naualis, aloës ana uncias tres, lithargyri, ceræ rubræ, colophoniæ, galbani, ammoniaci, ana unc. duas. Viſci à quercu uncias ſex. Boli armeniæ, utriuſque ſimphyti, gypſi utriuſque ariſtolochiæ, lumbricorum terræ, gallarum ana uncias quatuor, myrrhæ, thuris ana uncias ſex, teræbinthinæ unc. duas, ſanguinis humani lib. unam. Pellis à ueruece mox ubi ablata eſt, horis. 24. coquatur, deinde expreſſa pelle & abiecta uiſcum quernum in hoc iure diu coctum ubi fuerit, igni auferatur, addaturque terebinthina, lithargyros, colophonia, hinc maſtiche, thus, myrrha, galbanum, ammoniacum, lumbrici terræ paulò pòſt ſymphytum maius & minus, gypſum, bolus armenia: igni tunc redde, & adde ſanguinem humanum, ariſtolochiam longam & rotundam, poſtremò aloën, ſemper ſpatha agitando, impone marmori, quod oleo uiolato inunxeris & manibus ſubige. Iterum biduo aut triduo in mortario continenter teratur.

Aliud eſt Arnoldi Villanoua In decocto prædicto pellis aretinę recẽtis viſci baccæ ad ſui diſſolutionem percoctæ, colando expreſſæ abiiciuntur, additur

li

lithargyros, aliquãto post cera, pix, colophonia, coquendo semper mouenda ne vrantur: coctis his, & aqua prope consumpta, galbanum ammoniacum, vino soluta & creta, myrrha, terebinthina, ab igne depositis, sed adhuc calentibus, thus mastiche, lumbrici in vino purgati & vino alio probè seorsum cocti. Tempore nimis durescit, nisi addatur oleum. Alii post colatum viscũ extra ignẽ addunt ceram, colophoniam terebinthinã, aliquantò pòst iniiciunt liquores dissolutos, colatos, coctos, vt sæpe dictũ est. Lithargyros, gypsum, thus, myrrha bolus armenia, sanguis humanus & c.teri habilia.

Empl. diuinum Nicolai recipit galbani, myrrhæ ana unc. unam & drach. duas, ammoniaci uncias tres & drach. tres, opopanacis, masliches, aristoloch. longæ. æruginis ana unc. unam, lithargyri & olei communis ana lib. unam & semissem, ceræ nouæ unc. octo, thuris unc. unam & drach. unam, bdellij uncias duas, magnetis unc. tres, misce omnia ut decet.

Lithargyrum cum oleo diu ante coctionem nutriatur, posteà ad spissitudinem vsq; * coquatur: tunc adde ceram minutim concisam: qua liquata aufer igni, & adde galbanum, ammoniacum, opopanax, bdellium, si molle est in aceto vel vino dissoluta

** Id quod ei cito, quia paucum est oleum, accidit.*

&

& colata & cocta: deinde puluis myrrhæ, bdellii, si est siccum, mastiches, thuris, aristolochię, magnetis: postremò ærugo, ne si diu coquatur, emplastrum fiat rubrum, sit tamen medicamentum adhuc valde calidum, alioqui, ob ipsius solidam duritiẽ ægre permiscerentur omnia. Si verò flauũ vis semiustam æruginem impone, vel coquẽdo talem redde: si rubrũ (quale Narbonensis Gallia præfert) eius æruginis drach. duas, vel quatuor dum coqui cœpit lithargyros immitte, reliquas eius drach. in fine, si non vis ita coloratum, totam misce postremum.

Emplastri forma per coctionem fiunt hodie vnguentum tripharmacum, & vnguentum de cerusa.

*Empl. apostolicum Nicolai recipit, lithargyri unc. sex, ceræ mauricæ, colophoniæ ana unc. duas, propoleos, uisci querni ana unc. unam, ammoniaci, cadmiæ lapidis ana drach. sex, mastiches, thuris ana unc. semis. terebinthinæ, bdellij opopanacis, galbani, myrrhæ, sarcocollæ, æris usti, squammæ æris, æruginis, dictamni, aristolochiæ rotundæ, *mumiæ ana drach. tres.*

**Prasij uiridis Nicol. Alex. cætera cõsentit, nisi põderibus omnibus uariaret.*

Lithargyrum & oleum diu simul nutrita, coquuntur, semper mouendo ad emplastri consistentiam, seu donec scutellæ imposita, ceræ, aut mellis modo coacta sint: tunc ce

cera, colophonia, maſtiche, thus, myrrha, bdellium, propolis, viſcum quernum, terebinthina in his quo ſcribuntur ordine liquẽtur. His fuſis igni auferatur, adde paulatim: ne efferueant liquores, ammoniacum, opopanacem, galbanum diſſolutos aceto aut vino, colatos, coctos ad aceti aut vini conſumptionẽ, vt dictum eſt, recoque, deinde pulueres ſarcocollæ, cadmiæ lapidoſæ, æruginis, ſquammæ æris, æris vſti, dictãni, ariſtolochiæ, dum erit percoctum, hoc eſt aquæ frigidæ portione iniectum duratur, & digitos tractatu non inquinat glutinoſo adhęſu, tũc totum aquæ frigidæ iniiciatur: dũ refrixit, exemptum manibus, oleo laurino inunctis, fac magdalias. Nicolaus Alexãdrinus lithargyro, cum oleo ad emplaſtri conſiſtentiam percocto, ceram, galbanum, terebinthinam propolim, colophoniam ſeorſum & modico interuallo addit: poſteà, æs vſtũ, cadmiã commiſcet, probè ſemper feruefaciendo, deinde opopanacem, ammoniacum, bdellium, viſcum, myrrham, thus, maſtichen, ſarcocollam, ſquammam æris cum pauco aceto trita in mortario, & in lactis formã deducta miſcet, & coquit ſpatula certatim mouẽdo.

Empl. de uigo recipit olei chamæmeli, anethi, de ſpica, de lilio ana unc. duas, adipis porci uitul.

an

ana lib. unam, euphorbij drach. quinque, thuris drach. decem, olei laurini, ſeſcunciam, adipis uiperæ unc. duas & ſemiſſem, ranas uiuentes ſex, lumbricorum in uino lotorum unc. tres & ſemiſſem: ſucci radicum, ebuli & enulæ ana uncias duas, ſchœnuanthi, ſtœchadis, matricariæ ana manip unum, uini odoriferi lib. duas, coque omnia ſimul ad uini conſumptionem: coletur. colato adde lithargyri auri lib. unam, terebinthinæ claræ unc. duas, cum cera alba, fiat ceratū, aut unguentum, addendo in fine, ſtyracis calamitæ ſeſcunciam, & igni ablatum piſtillo tribuletur, donec tepidum erit, tunc adde argenti uiui ſaliua extincti unc. quatuor, miſce diu piſtillo.

Hoc emplaſtrum aſcripturus non eram, quod argentum habeat viuum à cuius vſu omnium maximè abhorreo, propter noxas à prioribus deſignatas, à recentioribus experientia quotidiana pluſquam vellent cognitas. Sed publica vtendi eius conſuetudo, ne omitterem effecit, acceſsit ad id Petri Gruſellii olim mihi in re medica condiſcipuli, nunc verò medici longè præſtantiſsimi, elogium de hoc emplaſtro à ſe non ſemel magnis ſucceſsibus vſurpato in articulorum & reliquarum partium neruoſarum doloribus etiam hæreditariis, non ſolis Hiſpanā luem cōcomitātibus in corporibus carnoſis. Plu-

ra

ra composita medicaméta describere, mihi visum nō est, quod etiam in his multa idem promittunt, & præstant, ob idq; ociosa videri posint. Integrum autem cuiuis docto, vel noua adiicere, vel ex his quædam expungere, aut saltem mutare, vt simplicibus cōstēt, vel pluribus, vel paucioribus, vel non idem pollentibus. Huc pertinet quod nullo negotio quiuis potest ex Mesue & Nicolao Alexandrino potius quā ex Salernitano quoties opus erit, alia corrogare. Nobis hoc labore suffecit experiri quid hac in re aliquādo præstare poterimus. Quapropter paucis singula tantumque leuiter perstrinximus, cùm plurima superaddere nobis licuisset, nisi voluissemus prolixitate auditorem deterrere nouitium vel obruere. Est autem id totum velut imago quædam rudis tantùm eorum quæ post scribemus: sed paulatim mihi pharmacopœi sunt melioribus assuefaciendi, vt posteà non fugiāt maiora. Cùm non ignorem in horū fæce plurimos omnino & indoctos, & rerū omnium imperitos, & stolidos, dicam audacius, & maleficos, & haud dubiè veneficos, qui hunc laborem nostrum accusabunt tanquam parū vtilem, imò noxium, scio calumniabuntur, quod hactenus miseris mortalibus ægris rectè esse consultum per Arabicæ familiæ placita planè mentientur.

tur.

tur. Sed hi non ita multò post etiam inuiti intelligent quàm fuerit in hũc diem iniqua ipſorum conditio, & volent nõ volent, ſub noſtra hæc præcepta cogentur, ne frugibus inuentis glandes defendere amplius illis liceat. Intereà verò quia nihil ſuibus his cum amaracino vnguento eſt, muſis & purioris pharmacopœetices ſtudioſis ſcribo id quãtulum quantulum eſt: quod oro manu grata accipiant, & ſecum repetent, quam non fuerit facilè rem hactenus intentatam excitaſſe. Id quod iudicare facillimum his eſt, qui ſcripta ſua aliquando publicarunt multo ſtudio, cura, induſtria, vigiliis, ingenii ſummis viribus comparata. Qui verò nihil adhuc ediderunt, ignari noſtrorum laborũ, ad calumnias ſunt propenſiſsimi, ſed hæc ſeges ingratos tulit, & feret omnibus annis. Hiſque ingratis ſeruire nephas eſt, vt eſt apud poëtas. Boni igitur conſule: & fronte non ingrata ſume lector candide noſtrum hoc tirocinium, intereà dum huius medicinæ partis ſpecimen apparamus, longè pulcherrimum, fœcundiſsimum poſteritatis memoria digniſsimum.

FINIS.

INDEX RERVM NOTABILIVM, HVIVS OPERIS, NVNC PRIMVM ADDITVS.

F

Her

pur

N

P

nol

S

T

V

FINIS.

Lugduni,
EXCVDEBANT
PHILIBERTVS ROLLETVS,
ET BARTHOLOMAEVS
FRAENVS,
IMPENSIS HONESTISSI-
SIMORVM VIRORVM
GVLIELMI ROVIL-
LII, ET ANTONII
CONSTAN-
TINI.



